

VEDTAKSPROTOKOLL

fra Arbeiderpartiets 65. ordinære landsmøte 16. – 19. april 2015 i Oslo
Kongressenter, Folkets Hus, Oslo.

Torsdag 16. april:

SAK 1 – ÅPNING

Landsmøtet startet kl. 13.00.

Landsmøtet åpnet med et kulturelt program med Odd Nordstoga med orkester.

Helga Pedersen takket de medvirkende og overrakte en langstilket rose til hver.

Jonas Gahr Støre ønsket velkommen til landsmøtet.

SAK 2 – KONSTITUERING

b) Godkjenning av innkallingen

Innkallingen til det 65. ordinære landsmøte av 23. april 2014 ble tatt opp til godkjenning.

Vedtak: Enstemmig godkjent.

c) Godkjenning av sakslista

Følgende forslag til saksliste ble tatt opp til godkjenning:

I henhold til partiets vedtekter fremmer sentralstyret følgende forslag til saksliste for det 65. ordinære landsmøte;

1. Åpning
2. Konstituering
 - a) Godkjenning av fullmaktene
 - b) Godkjenning av innkallingen
 - c) Godkjenning av sakslista
 - d) Godkjenning av arbeidsordning
 - e) Valg av ordstyrere, sekretærer og komiteer
3. Innstilling om Beretningen
4. Innstilling fra Kontrollkomiteen
5. Innkomne forslag
6. Vedtektsendringer
7. Den politiske situasjon
8. Stortingsvalget 2015 og arbeidet i partiorganisasjonen
9. Redaksjonskomiteenes innstillinger
10. Valg
11. Avslutning

Vedtak: Sakslista enstemmig godkjent.

d) Godkjenning av arbeidsordning

Forslag til arbeidsordning for Arbeiderpartiets 65. ordinære landsmøte

Landsmøtet er åpent for media. Partimedlemmer har adgang til å følge landsmøtet fra tilhørerplass mot framvisning av gyldig medlemskort.

Etter innstilling fra Landsstyret fastlegger landsmøtet selv planen for gjennomføring av møtet jf. vedtatte saksliste og kjøreplan.

Saksbehandlingen i landsmøtet gjennomføres elektronisk. Det vil si at de fleste møtepapirer blir levert elektronisk og ikke trykt opp. Alle med stemme- og/eller forslagsrett vil disponere en egen iPad.

Det velges fire dirigenter som vekselvis etter avtale seg imellom leder landsmøtets forhandlinger. Ønsker den fungerende dirigent ordet i debatten skal vedkommende overlate møteledelsen til en av de andre dirigentene.

Til å føre forhandlingsprotokollen velges to sekretærer. I protokollen skal innføres de saker som behandles, alle forslag som framsettes og de beslutninger som fattes med angivelse av antall stemmer for og imot når det foretas opptelling.

Fullmaktskomiteen presenterer sin innstilling i plenum, eventuelle endringer i fullmaktene under landsmøtet blir referert fra dirigentene.

Forhandlingsprotokollen fra landsmøtet godkjennes av Sentralstyret etter innstilling fra partikontoret

Landsmøtet gjennomføres som plenumsmøte.

Taletid

Debatter:

Det blir tildelt taletid til de fylkesvise delegasjonene i debattene som gjennomføres som plenumsmøte. Taletiden blir beregnet ut fra total taletid fordelt på delegasjonene etter størrelse. Delegasjonene står fritt til å fordele taletiden (lik taletid for alle delegater = tre 3 minutter) på sine medlemmer av delegasjonen (inkludert det respektive fylkespartis landsstyrerepresentanter). Eventuell taletid utover 3 minutter skal framgå av kjøreplanen.

Innkomne forslag, redaksjonskomiteenes innstillinger mv:

Representantene har rett til å ta ordet to ganger i samme sak. Med henholdsvis tre og to minutters taletid.

Dirigenten har rett til å fremme forslag om begrenset taletid og forslag om strek med de inntegnede talere. Det skal skje når det er nødvendig for å holde vedtatte tidsrammer. Det forutsettes at vedtak om begrenset taletid – så langt råd er – innebærer at de representanter som står på talerlista får samme tid til disposisjon. Representanter som forlanger ordet til forretningsorden gis inntil ett minutt taletid til en enkelte sak.

Framlegg av forslag:

Alle forslag skal framlegges elektronisk via forlagssystemet hvor forslagsstillerens representantnummer, navn og fylke kommer fram. Etter at det er vedtatt strek kan ikke nye forslag framsettes eller andre forslag trekkes.

Avstemninger:

Avstemninger foregår ordinært ved håndsopprekking. Ved tvilstilfeller om resultatet kan dirigentene/landsmøtet foreslå avstemming via iPad.

Dersom noen krever det skal personvalg foregå ved skriftlig avstemming. Skriftlig avstemming foregår via iPad. Landsmøtet kan også beslutte at en avstemning skal foregå ved navneopprop.

Vedtak: Arbeidsordningen enstemmig godkjent.

e) Valg av møtedirigenter, sekretærer og komiteer

Dirigenter:

Marit Nybakk, Oslo, Stortingsgruppa
Rune Bakervik, Hordaland
Ida Marie Pinnerød, Nordland
Dag Terje Andersen, Vestfold, Stortingsgruppa

Vedtak: Enstemmig valgt.

Sekretærer:

Håvard Wennevold Osflaten, Østfold
Venke Anny Nes, Aust-Agder

Vedtak: Enstemmig valgt.

Fullmakts- og beretningskomité:

Stian Simensen, Oppland – leder
Hilde Alice Vågslid, Telemark
Kristine Haugen, Troms

Sekretær: Svein Bjørn Aasnes

Vedtak: Enstemmig valgt

Deretter framførte Jonas Gahr Støre følgende minnetale:

Jeg vil be alle om å reise seg.

I tiden som har gått siden vi møttes sist, har flere av våre gått bort.

Tidligere formann i Arbeiderpartiet Reiulf Steen døde 80 år gammel. Vi mintes han på forrige landsmøte, og la meg også si noen ord her i dag.

Etter lang tids sykdom sovnet han inn med sin nærmeste familie rundt seg.

Reiulf kom fra et arbeiderhjem i Hurum, og meldte seg tidlig inn i AUF. Bare 14 år gammel ble han nestleder i Hurum Arbeiderparti. Han var leder og sekretær av AUF, stortingsrepresentant i fire perioder og han var samferdselsminister og handelsminister.

Reiulf var en stor ideolog, skrev mange bøker. Han var opptatt av kunnskap og utdanning og utviklet Arbeiderpartiets skolepolitikk.

Reiulf var AUFe hele livet sitt, og hadde et brennende engasjement for Utøya som AUFeerne fører videre. Det var i AUF hans internasjonale engasjement begynte. Det tok aldri slutt. Internasjonalisten Reiulf satte et stort preg på Arbeiderpartiet.

Tidligere statsråd, forskningsdirektør og Statoil-styreformann **Finn Lied** døde 98 år gammel. Dannelsen av Statoil var en sentral oppgave den korte tiden han var industriminister i Trygve Brattelis første regjering. Senere var han styreformann i Statoil fra 1974 til 1984. Mesteparten av sin yrkeskarriere hadde Finn Lied ved Forsvarets forskningsinstitutt. Han jobbet der som forsker fra 1946, var forskningssjef fra 1953 og direktør fra 1957 til 1984, kun avbrutt av tiden som statsråd. Han var helt til det siste en markant stemme i den norske samfunnsdebatten.

Tidligere stortingsrepresentant og statsråd **Arvid Helmer Johanson** døde 84 år gammel. Johanson var den yngste stortingsrepresentanten siden Eidsvoll-forsamlingen da han i 1956, 26 år gammel, tok plass på Stortinget for Østfold. Han var representant i 22 år. Han var også statsråd i Olje- og energidepartementet i to perioder på begynnelsen av 1980-tallet. Fra 1982 til 1993 var Johanson redaktør i Halden Arbeiderblad, der han også var journalist på 1950-tallet. Han ga også ut mer enn et dusin bøker med lokalhistorisk tilsnitt fra Halden.

Tidligere statsråd og LO-økonom **Ulf Sand** døde 76 år gammel. Sand var finansminister i Odvar Nordlis regjering fra 1979, og fortsatte i Gro Harlem Brundtlands første regjering fra februar 1981 frem til den gikk av 14. oktober 1981. Han var også statssekretær i Lønns- og administrasjonsdepartementet i Trygve Brattelis første regjering fra 1971 til mai 1972, og deretter i Forbruker- og administrasjonsdepartementet til oktober 1972. Fra 1983 til 1986 var han direktør i Statens lånekasse for utdanning. Ulf Sand ble utnevnt som departementsråd i Kommunal- og arbeidsdepartementet i juni 1986, og han gikk av med pensjon i juni 2003.

Vår bevegelse har mistet flere andre som har arbeidet og bidratt til fellesskapet:

Tidligere stortingsrepresentant **Gunn Olsen**, Telemark, døde bare 61 år gammel. I hele 25 år var hun årsmøtevalgt i Telemark Arbeiderparti sitt styre. Hun satt på Stortinget fra Telemark fra 1997 til sin død. Hun var også vararepresentant i perioden 1993 til 1997. Gunn Olsen var også medlem av fylkestinget fra 1983 og var fylkesvaraordfører i Telemark fra 1990 til 1995.

Tidligere stortingsrepresentant **Olav Lund**, Hedmark, døde bare 71 år gammel. Han satt på Stortinget fra 1990 til 1992, og var vararepresentant fra 1985 til 1997. Han var medlem av Vang kommunestyre og varaordfører fra 1987 til 1989. Han var også medlem av Hedmark fylkesting fra 1983 til 1987. Han var også tidligere LO-sekretær i Hedmark.

Tidligere stortingsrepresentant **Mary Eide**, Møre og Romsdal, døde 89 år gammel. Hun satt på Stortinget i tre perioder fra 1977 til 1981 og fra 1985 til 1989.

Tidligere vararepresentant til Stortinget fra 1969 til 1981 og statssekretær i Landbruksdepartementet 1973 til 1979, **Ole Klemet Sara**, døde nær 77 år gammel. I

Fylkestinget i Finnmark 1979 til 1983 bidro han avgjørende til flertall for opprettelsen av Sametinget. Sara var Reindriftssjef fra 1979 til 1996. Etter at han sluttet som reindriftssjef ble han spesialrådgiver i Landbruksdepartementet med ansvar for norsk–svensk reinbeitekonvensjon.

Da Brattelis første regjering etablerte verdens første miljøvernminister i 1972, var det en selvfølge at **Olav Carlsen** skulle bli den første statssekretæren. Han var statssekretær der fra 1972 til 1973. Han ble også LOs første miljøsekretær. Da Tor Halvorsen ble miljøvernminister i Brattelis andre regjering i 1973 ble han igjen statssekretær. I 1974 ble Olav Carlsen avdelingsdirektør i SFT. Da Statens Oljevern ble etablert i Horten flyttet han dit og tok fatt på oppbyggingen av oljevernberedskapen i det nye oljelandet Norge. Olav Carlsen døde 82 år gammel.

Sverre Oskar Johansen var politisk rådgiver for Gunnar Berge i Kommunal- og arbeidsdepartementet i regjeringen Brundtland III, fra 1993 til 1996. Johansen, døde 71 år gammel. Han hadde innflytelse på mange sentrale prosesser i skjæringspunktet mellom sentrale myndigheter og Sametinget.

Turid Innstrand var politisk rådgiver for statsråd Terje Rød Larsen. Innstrand døde 64 år gammel. Hun var bystyremedlem i Trondheim fra 1979 til 1995 og var blant annet varaordfører. Hun var sentralstyremedlem fra 1992 til 1996.

Tidligere sjefredaktør i Arbeiderbladet, **Arvid Jacobsen**, døde 75 år gammel. I sin ungdom var han blant annet sekretær i AUF. Han var en av landets mest markante presse menn. I 1966 kom Jacobsen til Arbeiderbladet, hvor han hadde fagbevegelsen og tariffoppgjørene som sin spesialitet. Han ble i Arbeiderbladet til 1977, og var siden sjefredaktør ved Arbeidernes Pressekontor, og i Arbeiderbladet fra 1991 til 1994.

Tidligere sjefsøkonom i LO, **Juul Bjerke**, døde 85 år gammel. Han ble i 1983 hentet til LO av daværende LO-leder Tor Halvorsen. Han hadde bred erfaring fra forskning, forvaltning og fra arbeiderbevegelsen. Han hadde vært mangeårig forsker og satt senere i ledelsen av Statens sentralbyrå. Han var statssekretær i Finansdepartementet i årene 1971 til 72, leder av Arbeiderpartiets økonomisk-politiske utvalg og mangeårig hovedstyremedlem i Norges Bank. Han avløste Ulf Sand som leder for LO-økonomene og var i denne jobben fram til LO-kongressen i 1993.

Tidligere redaktør i avisa Glåmdalen, **Egil Toreng** fra Kongsvinger, var skomakersønnen og samfunnsbyggeren fra Flisa som hele sitt liv var politisk engasjert og aktiv. Han meldte seg inn i partiet i 1937. Han hadde tillitsverv i formannskap og kommunestyre, i tillegg til en rekke andre faglige og politiske verv.

Disse personene satte preg på Arbeiderpartiet med kunnskap, klokskap og gode råd.

Vi minnes også ordfører i Øygarden, **Otto Harkestad**, som døde bare 61 år gammel, midt i sitt virke.

Flere tidligere ordførere har også gått bort:

Helge Jacobsen i Tromsø,

Steinar Molvik i Vågan,

Per Hjertø i Nordfold i Steigen,

Frantz Holmstrøm i Sørfold,
Svein Brækken i Meråker,
Sverre Tangen i Klæbu,
Julla Engan i Osen,
Rudolf Larsen i Orkdal,
Ole Johan Vidhammer i Stordal,
Anfinn Lorentzen i Time,
Olav Dybvig i Sauda,
Harald N. Nesjøen i Lunner,
Bjørn Midtlien i Gausdal,
Helge Røragen i Østre Toten,
Ola Kristiansen i Stor-Elvdal og
Thor Solberg i Eidsvoll,
Tore Straume i Drangedal og
Marie Sund i Tokke.

Vi minnes også tidligere ansatte i vår bevegelse.

Tidligere partisekretær i Finnmark, **Jan Jacobsen** og

tidligere ansatt i resepsjonen og på medlemsavdelingen på Partikontoret, **Reidun E. Nymark**.

Vi minnes tidligere Barneombud og lokalpolitiker i Bærum, **Målfrid Grude Flekkøy**,

tidligere redaktør i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, **Kolbjørn Aune**,

tidligere fylkespartileder i Sør-Trøndelag i 10 år, **Gunnar Johan Aagesen**,

tidligere fylkestingsrepresentant i Møre og Romsdal i tre perioder, **Ellen Hauge**,

tidligere bystyrerepresentant i Kristiansund i 24 år og i fylkestinget i 8 år, **Kjell Øie**,

ordkunstneren, samleren, forfatteren og kulturpersonen og mottaker av Kongens fortjenestemedalje i 1994, **Juel Stubberud**,

tidligere leder i Gjerdrum Ap, **Bjørn Jarle Lund,**

tidligere organisasjonssekretær i Oppland Arbeiderparti, **Werner Hauge,**

tidligere leder i Kvinneutvalget i Akershus Arbeiderparti og aktiv tillitsvalgt i fylkespartiet i en årrekke, **Åse Dokken.**

Følgende æresmedlemmer har gått bort i perioden:

Oddvar Sponberg, Birger Klokkehaug, Bergljot Olsen, Sverre Fagerli,

Ragna Laksforsmo og Eli Odden.

Jeg ber landsmøtet minnes alle dem som har gått bort i takknemlighet – med ett minutters stillhet.

ooOoo

Forsamlingen sang «De unge slekter». Forsanger var Vigdis Fossum, og på piano Kjetil Aamann.

DELEGATER

Østfold:

- 001 Ole Haabeth
- 002 Siv Henriette Jacobsen
- 003 Vegard Finnes
- 004 Janne Mustorp Ultvedt
- 005 Sindre Martinsen-Evje
- 006 Kjersti Nythe Nilsen
- 007 Ulf Lervik
- 008 Jarle Tranøy
- 009 Siri Martinsen
- 010 Hanne Kristin Tollerud
- 011 Svein Olav Agnalt
- 012 Kirsti Rørmyr

- 013 Håvard Wennevold Osflaten
- 014 Ellen Sofie Solbrække
- 015 Sigmund Gonzaga

Akershus:

- 016 Tonje Brenna
- 017 Gunnar Gussgard
- 018 Marianne Riis Rasmussen
- 019 Ole Jacob Flæten
- 020 Janka Holstad
- 021 Einar Madsen
- 022 Mona Granbakken Mangen
- 023 Tom Anders Ludvigsen
- 024 Grete Irene Sjøli
- 025 Are Helseth
- 026 Ina Rangønes Libak
- 027 Truls Wickholm
- 028 Tuva Moflag
- 029 John Harry Skoglund
- 030 Rita Hirsum Lystad
- 031 Roger Evjen
- 032 Ragnhild Bergheim
- 033 Ola Nordal
- 034 Jannicke Veum-Søhoel
- 035 Anders Østensen
- 036 Kjell Maartmann-Moe
- 037 Kari Hauge
- 038 Runa Kristine Fiske
- 039 Henrik Dahl Jacobsen
- 040 Hoda Imad
- 041 Kjetil Hegre

Oslo:

- 042 Khamshajiny Gunaratnam

- 043 Fredrik Mellem
- 044 Tone Tellevik Dahl
- 045 Helge Stoltenberg
- 046 Kristin Sandaker
- 047 Didrik Beck
- 048 Mari Morken
- 049 Olav Tønsberg
- 050 Victoria Marie Evensen
- 051 Sigurd Log Røren
- 052 Rina Mariann Hansen
- 053 Milos Rados
- 054 Kristin Bergersen
- 055 Andreas Olsen
- 056 Bente Bjørke
- 057 Sverre Worum
- 058 Agnes Nærland Viljugrein
- 059 Lars Martin Mediaas
- 060 Monica Kämpe Mattsson
- 061 Rashid Nawaz
- 062 Lena Sæter
- 063 Jørn Kristiansen
- 064 Line Steine Oma
- 065 Knut Røli
- 066 Torunn Kanutte Husvik
- 067 Viktor Kasa
- 068 Monica Semb Sætre
- 069 Erling O. Turtum
- 070 Asbjørg Javnes Lyngtveit
- 071 Nasir Ahmed
- 072 Siri Ingeborg Fossheim
- 073 Abdullah Alsabeehg
- 074 Helén Ingrid Andreassen
- 075 Stephen Jørstad

Hedmark:

- 076 Lasse Juliussen
- 077 Gunn Randi Fjæstad
- 078 Odd Erik Kokkin
- 079 Linda Yvonne Engelstad
- 080 Bjørn Peter Sandmo
- 081 Anita Ihle Steen
- 082 Jonny Hagen
- 083 Lise Selnes
- 084 Ingvar Midthun
- 085 Randi Sætre
- 086 Knut Hvithammer
- 087 Grete Solli
- 088 Nils Amund Røhne
- 089 Anne Karin Torp Adolfsen
- 090 Geir Roger Borgedal
- 091 Lillian Skjærvik
- 092 Espen André Kristiansen
- 093 May Liss Sæterdalen
- 094 Alexander Berg Erichsen

Oppland:

095 Jan Halvor Vaag Endrerud
096 Randi Eek Thorsen
097 Iver Erling Støen
098 Anne-Marte Kolbjørnshus
099 Espen Johnsen
100 Brit Kramprud Lundgård
101 Even Aleksander Hagen
102 Trine Adde Hansebakken
103 Rune Støstad
104 Margit Bratvold
105 Lars Magnussen
106 Trine Lise Olsson
107 Vidar Eltun
108 Marita Lindbom
109 Stian Simensen
110 Hege Eriksen
111 Anders Brabrand
112 Une Solheim

Buskerud:

113 Roger Ryberg
114 Sissel Hovland
115 Masud Gharakhani
116 Anne-Jenny Archer
117 Andreas Brandt
118 Tonje Kristin Evju
119 Even A Røed
120 Anne Helene Sandum
121 Børre Pettersen
122 Heidi Granli
123 Ståle Versland
124 Kirsten Orebråten
125 Jørgen Firing
126 Tonje Kristensen

Vestfold:

127 Arve Høiberg
128 Merethe Dahl
129 Per Hermann Aune
130 Kari Asmyhr
131 Kjetil Olsen
132 Jorunn Midthun
133 Lars Jørgen Ormestad
134 Mette Kalve
135 Sebastian Tørnvall Andersen
136 Biljana Culibrk Fredriksen
137 Karl Einar Haslestad

Telemark:

138 Sven Tore Løkslid
139 Hilde Alice Vågslid
140 Glenn Isaksen
141 Hedda Foss Five
142 Robin Martin Kåss

143 Sølvi Wreen
144 Halvor Homme
145 Gry Fuglestveit Bløchlinger
146 Roger Hegland
147 Tone E Berge Hansen
148 Hallgeir Kjeldal
149 Kathrine Kvåle Haatvedt
150 Alexander Lien
151 Guro Nyhus Hagen

Aust-Agder:

152 Tellef Inge Mørland
153 Cecilie Knibe Hanssen
154 Reidar Saga
155 Venke Anny Nes
156 Håvard Røiseland
157 May Britt Lunde
158 Marcus Sagmo

Vest-Agder:

159 Randi Øverland
160 Nils Harald Rennestraum
161 Berit Kittelsen
162 Even Tronstad Sagebakken
163 Janne Karin Nesheim
164 Terje Næss
165 Kai Steffen Østensen
166 Khalitza Santos Alason

Rogaland:

167 Tom Tvedt
168 Ingeborg Skjølingstad
169 Dag Mossige
170 Tone Elin Berge
171 Odd Stangeland
172 Kari Vaage Gjuvsland
173 Frode Fjeldsbø
174 Marte Eide Klovning
175 Jarle Nilsen
176 Siv-Len Strandskog
177 Jone Laursen
178 Marianne Gudmundson Chesak
179 Stanley Wirak
180 Kristine Enger
181 Asle Rafdal
182 Antonia Kvalsvik

Hordaland:

183 Harald Schjelderup
184 Sandra Valskog
185 Øyvind Hartveit
186 Linn Kristin R. Engø
187 Rasmus L. Rasmussen
188 Liv Wigdis Smith
189 Eigil Knutsen

190 Ronja Løseth Breisnes
191 Rune Bakervik
192 Kristin Akselberg
193 Steinar Sætre
194 Elsa Benjaminsen
195 Helge Steinum
196 Kristin Handeland
197 Kjetil Hestad
198 Borghild Storaas Ones
199 Mari Klokkestuen Kjellesvik
200 Emil Lennart Gadolin
201 Torill Torsvik Størkersen
202 Johnny Håvik
203 Ingrid Prestegard
204 Roger Pilskog

Sogn og Fjordane:

205 Åshild Høivik Kjelsnes
206 Ola Teigen
207 Siri Sandvik
208 Terje Gjertsen
209 Kari Valle
210 Arne Johannessen
211 Arve Helle
212 Anne Kauppi
213 Petter Sortland
214 Ingeborg Andersen Førde

Møre og Romsdal:

215 Eldbjørg Osen
216 Bjarne Storfjord Elde
217 Arnt Jostein Silseth
218 Tove-Lise Torve
219 Eva Mariann Vinje Aurdal
220 Hege Merethe Gagnat
221 Kjell Neergaard
222 Ståle Eikrem
223 Hanne Berit Brekken
224 Jarle Ugelstad Klavenes
225 Jan Arve Dyrnes
226 Siv Katrin Ulla
227 Line Therese Flåtten

Sør-Trøndelag:

228 Tore Sandvik
229 Mats Monsen
230 Kirsti Leirtrø
231 Ogne Undertun
232 Randi Eli
233 Hans Bernhard Meland
234 Ingrid J. Aune
235 Asbjørn Leraand
236 Kirsti Johanne Welanders
237 Finn Martin Hoff
238 Sissel Pettersen Uthus

239 Jens Ivar Tronshart
240 Turid Stenseth
241 Jan-Åge Sneve Gundersen
242 Sissel Trønsdal
243 Eirik Schrøder
244 Julie Hole
245 Rune Olsø
246 Hildegunn Gutvik
247 Edvin Helland
248 Tilde Torvik
249 Anne S Hunstad

Nord-Trøndelag:

250 Anne Marit Mevassvik
251 Terje Sørvik
252 Arnhild Holstad
253 Bjørn Iversen
254 Bente Estil
255 Joar Atle Håve
256 Torfinn Krogstad
257 Amund Hellesø
258 Gina Holmen Berre
259 Jan Inge Kaspersen
260 Malin Solheim Buan

Nordland:

261 Tomas Norvoll
262 Sonja Alice Steen
263 Knut Petter Torgersen
264 Mona Nilsen
265 Kjell-Idar Juvik
266 Rita Lekang
267 Siv Dagny Aasvik
268 Sandra Tønne
269 Geir Morten Waage
270 Tove Mette Bjørkmo
271 Hugo Bjørnstad
272 Siv Anita Johnsen Brekke
273 Simon Johnsen
274 Rune Krutå
275 Linda Veronika Eide
276 Morten Melå
277 Laila Jusnes Kristiansen
278 Eirik Sivertsen

Troms:

279 Knut Werner Hansen
280 Kari-Anne Opsal
281 Jarle Aarbakke
282 Marianne Bremnes
283 Kjetil Johnsen
284 Kristin Røymo
285 Torbjørn Bongo
286 Iris Moseng Sandholt

287 Arne Nysted
288 Kristine Haugen
289 Eirik Losnegaard Mevik
290 Marit Alvig Espenes

Finnmark:

291 Runar Sjøstad
292 Ragnhild Vassvik
293 Geir Ove Bakken
294 Aina Borch
295 Robert Jensen
296 Monica Nielsen
297 Bjørn Johansen
298 Katrine Næss Holmgren
299 Lena Norum Bergeng

Svalbard:

300 Christin Kristoffersen

Sentralstyret

301 Jonas Gahr Støre
302 Helga Pedersen
303 Raymond Johansen
304 Arve Bakke
305 Jan Davidsen
306 Gerd Kristiansen
307 Marte Mjøs Persen
308 Torgeir Eikstad Micaelsen
309 Anniken Huitfeldt
310 Bjørnar Selnes Skjæran
311 Libe Solberg Rieber-Mohn
312 Trond Giske
313 Anette Trettebergstuen
314 Else-May Botten
315 Jon-Ivar Nygård
316 Cecilie Bjelland
317 Shakeel Rehman
318 Terje Lien Aasland
319 Ingvild Kjerkol
320 Kjersti Stenseng
321 Mani Hussaini

Landsstyret:

322 Stein Erik Lauvås
323 Inger Lise Skartlien
324 Sverre Myrli
325 Nina Sandberg
326 Jan Bøhler
327 Siri Gåsemyr Staalesen
328 Per-Gunnar Sveen
329 Bente Elin Lilleøkseth
330 Frode Jahren
331 Sissel Solum
332 Bjørn Tore Ødegården
333 Lise Christoffersen
334 Truls Vasvik
335 Maria-Karine Aasen-Svensrud
336 Jone Blikra
337 Bjørg Tveito Lundefaret
338 Jon Rolf Næss
339 Gro Bråten
340 Bjørn Egeli
341 Trine Nilsen Klungland
342 Arne-Christian Mohn
343 Unn Therese Omdal
344 Hans-Erik Ringkjøb
345 Jette Fugelsnes Christensen
346 Hilmar Høl
347 Kristin Maurstad
348 Per Vidar Kjølmoen
349 Berit Tønnesen
350 Eva Kristin Hansen
351 Ståle Vaag
352 Bjørn Engen

353 May Britt Lagesen
354 Ida Maria Pinnerød
355 Rune Edvardsen
356 Cecilie Terese Myrseth
357 Willy Ørnebakk
358 Ingalill Olsen
359 Alf Einar Jakobsen
360 Ragnhild Kaski
361 Håkon Knudsen
362 Vibeke Larsen

Kontrollkomiteen

363 Kjell Engebretsen
364 Inger-Christin Torp
365 Asbjørn Kristoffersen

Samarbeidskomiteen LO/Ap

366 Tor-Arne Solbakken
367 Hans-Christian Gabrielsen
368 Peggy Anita Hessen Følsvik
369 Mette Nord
370 Trine Lise Sundnes
371 Tone Rønoldtangen
372 Stein Reegård

Storingsgruppas styre

373 Svein Roald Hansen
374 Dag Terje Andersen
375 Rigmor Aasrud
376 Marianne Marthinsen
377 Hadia Tajik
378 Martin Arvid Kolberg
379 Kari Henriksen
380 Per Rune Henriksen

Sametingsgruppa

381 Johan Vasara

Storingsgruppa

382 Tove Karoline Knutsen
383 Marit Nybakk
384 Odd Omland
385 Torstein Tvedt Solberg
386 Magne Rommetveit
387 Gunvor Eldegard

SAK 7 – DEN POLITISKE SITUASJONEN

Dirigent Marit Nybakk introduserte partileder Jonas Gahr Støre som holdt følgende tale om «Den politiske situasjonen»:

Kjære alle sammen,

Vi åpnet dette landsmøtet med Odd Nordstoga i fullt orkester.

En bedre start kunne vi ikke fått

– musikken, tekstene, engasjementet og humøret, for et flott stykke Norge!

Odd formidler samfunnssyn og verdier på sin måte, i sum har han sunget en hel liten landsmøtetale - vi kjenner oss igjen – og nå er det min tur.

Men jeg har kommet til at det ikke er noen god ide å synge landsmøtetalen

– det kunne blitt en drøy versjon av «*grisen som står og hyl*»!

La meg begynne med en ektefølt takk for alt jeg har fått oppleve sammen med dere siden 14. juni i fjor.

Det er godt å få være på dette laget - alle dere jeg treffer på reiser, i møter, i gode samtaler, i arbeidet på Stortinget.

Og ikke minst i møtene med AUF - som alltid er til stede med engasjement og kunnskap.

Så – tusen takk til alle for vennskap og støtte, jeg skal gjøre alt mitt for å gi det beste av meg selv tilbake!

Kjære landsmøte,

Velkommen til fire dager som skal vedta mål og retning for Arbeiderpartiets politikk. Og mer enn det.

Det vi vedtar her er politikk som vil påvirke og forme morgendagens samfunn, det norske og det internasjonale. Vi deler ambisjonen; et samfunn der vi kan leve i fred, oppleve frihet, rettferdighet, arbeid, trygghet, kultur og mangfold – et samfunn som kan forsvare et stolt ideal: At vi etterlater til våre barn et bedre samfunn enn vi arvet fra våre foreldre.

Testen på om vi lykkes, den står i valg.

Politikken vi utvikler skal vinne velgernes tillit i 462 valg i september.

Og vi er på rett vei – målet er klart: Arbeiderpartiet skal bli valgvinner i 2015 – og vi skal vinne valget i 2017!

I fjor var landsmøtet ekstraordinært – i år er det ordinært.

Men det er ikke noe ordinært ved tiden vi lever i.

Det stiller krav til dette landsmøtet – til oss som skal utvikle politikk for fremtiden, vi som har ambisjoner om å ta ansvar for landet.

Vår oppgave er å se fremover, hvor er vi på vei?

«*For verden er ikke fremme ennå, bare underveis*», skriver dikteren Kolbjørn Falkeid.

Han har rett.

Ett eksempel: I januar deltok jeg på møte i Verdens Økonomiske Forum. Noen så tilbake på spådommene de gjorde i 2014 – bare ett år tidligere – og innså at tre av de drivkreftene som former verdenspolitikken i dag, ikke en gang var på dagsorden året før.

Ingen tenkte på muligheten for at Russland skulle annektere Krim og bruke militærmakt mot Ukraina – den gang hadde ingen hørt om ISIL og deres herjinger – og oljeprisen var på over 100 dollar fatet.

Så vi må være åpne for endringer, ønskede og uønskede.

Nettopp da gir det oss trygghet at noen verdier ligger fast, verdier som kan gi oss både ambisjon og inspirasjon.

For meg er den dagsaktuelle kjernen denne: De utfordringene, oppgavene og mulighetene vi møter som samfunn og som klode, de greier vi ikke å møte hver for oss.

Person for person, by for by, land for land.

Vår store mulighet er, i dag som gjennom den moderne historien, å mobilisere fellesskapet – møte fremtiden og ta ansvar sammen.

* Klimakrisen krever innsats av alle, av deg og meg – i våre daglige liv – og i politikken vi vedtar i Norge. Men det er bare en samlet innsats som vil holde.

Det krever at også Kina – USA - India og Brasil tar riktige valg.

Vi *må og kan* lykkes i fellesskap.

* Vi må jobbe – og jobbe godt, for å sikre at vi kan betale for velferd og omsorg for morgendagens eldre. Men det er vår felles vilje til å utvikle spleiselaget og fordele som avgjør om denne tryggheten skal gjelde alle, og ikke bare noen.

Vi *må og kan* lykkes i fellesskap.

* De nye livsstilssykdommene er nært knyttet til hva vi spiser, drikker, hvordan vi beveger oss, hvordan vi innretter livene våre. Derfor har vi et stort ansvar for egen helse. Men som samfunn har vi ansvar for alles helse. Sikre at barna våre får sunn mat, hjemme og på skolen. Støtte de som vil ut av alkoholens avhengighet. Da må vi som ikke har et problem stille opp for laget, og sette grenser for alkohol.

Vi *må og kan* lykkes i fellesskap.

Ved inngangen til dette politiske verkstedet ønsker jeg at vi løfter frem det som er kjernen i verdiene våre. For de ligger godt forankret der så mye annet er i bevegelse.

Vi vil se disse verdiene uttrykt i slagords form, på fanene som tas frem over hele landet om to uker. Kvinnene og mennene som skapte denne bevegelsen, de krevde rettigheter.

Men de var minst like opptatt av plikter. «*Gjør din plikt og krev din rett*» – i den rekkefølgen. Det gjør inntrykk å lese om hvordan arbeiderbevegelsens pionerer, før de fikk stemmerett, skapte sin egen stemme – og sørget for at den ble hørt.

De sa: «*Hør oss - også vi skal være en del av det norske vi.*» Arbeiderbevegelsen la fundamentet for at det politiske demokratiet i Norge også ble et *sosialt* demokrati – et demokrati der alle er med.

I vår tid ønsker sterke krefter å stykke opp fellesskapene, både de store og de små, i stadig mindre deler. Det er krefter som ikke løfter frem et *Vi*, men et jeg og et jeg og et jeg.

Og ikke minst dette:

Vi kan bli til *Dem og Oss*.

Dit vil vi ikke, vi skal mobilisere *mot* det. Og vi skal gjøre det med optimisme og pågangsmot, for vi har en annen vei, vi kan løfte blikket og gjøre det vår bevegelse har tradisjon for – nemlig å mobilisere *for* gode og inkluderende fellesskap. Med ansvar, plikter og like rettigheter for alle.

Landsmøte – vår jobb er å vedta politikken som lever opp til disse verdiene – politikk som stemmer med livene folk lever, utfordringene de møter, mulighetene de søker – klarer vi det vinner vi valg – og dit er vi på god vei!

Gode partifeller,

Stadig flere deler med oss opplevelsen av at noe viktig står på spill.

Dere hører det, jeg hører det på reiser rundt om i landet.

At noe er på gang. Statsministeren og finansministeren sa lenge; vent på statsbudsjettet og dere skal se hvem vi er.

Vel, statsbudsjettet kom, og folk så hvem de var. De så hvordan regjeringen prioriterte.

Store skattekutt til de med mest, kutt i barnetillegget til de med minst; bort med kulturtilbudet til de på sykehjem; en klar underfinansiering av kommunene.

Dette er en politikk flertallet i Norge ikke ønsker. Det er feil kurs. Det er å bygge ned noe de mange har bygget opp.

Kjære landsmøte, dette skal vi være en tydelig opposisjon imot.

Nå ser vi en sosial mobilisering mot denne politikken – vi skal spille på lag med den mobiliseringen – og viktigst: Utvikle en annen politikk – et alternativ.

Vi ser det i meningsmålingene. Et klart flertall peker på oss, de ønsker et skifte. Slike tall inspirerer og motiverer.

Men la oss huske dette: Gode målinger er ikke uttrykk for takknemlighet – det er uttrykk for tillit og forventning, en melding om at vi har noe å leve opp til!

Og det er nå det begynner!

Valget i høst er første anledning for velgerne til å gi beskjed

– at nok er nok – vi vil ha en annen kurs for landet vårt.

De mange valgene i høst er viktige, og sammen skal vi stå på for alle dere som er førstekandidatene våre.

For det er i kommunen velferden skapes – tett på folk – der vi jobber og bor.

Sammen med deg Rita, som ikke er her i dag, skal vi stå på for å vinne Trondheim for fjerde gang!

Harald og Kristin – sammen med dere skal vi vinne Bergen og Tromsø!

Og Raymond, gode venn og partisekretær gjennom seks år – det er på høy tid at vi sammen med deg vinner tilbake Oslo!

Det er et kjennetegn ved sosialdemokratiet og arbeiderbevegelsen at vi ser Norge i nær sammenheng med resten av verden.

Vi er godt stilt. Se rundt oss, og vi ser vårt Norge som en økonomisk og politisk overskuddsnasjon i en verden av alt for mye underskudd.

Det betyr at vi har et ansvar for å ta ansvar.

Vi gjør sjelden en stor forskjell alene, men vi kan gjøre en stor forskjell, sammen med andre.

Da må vi være tydelige.

Når Russland bruker militær makt mot en nabo, så får det følger.

Vi og våre allierte i NATO står samlet om reaksjonene.

Vi og våre allierte skal utvikle vårt eget og vårt felles forsvar slik at det er en troverdig forsikring for sikkerhet og fred.

Men det er mer – vi skal også stå samlet for å bidra til at det finnes en politisk løsning.

Det krever initiativ og engasjement, vi må ikke stille oss slik at den negative utviklingen blir til en selvoppyllende spiral i retning av ny kald krig.

Vi utviklet Barents-samarbeidet.

Vi ledet an Nordområdene.

Vi utviklet et naboskap som utvidet kontaktene og bygget tillit.

Sammen skal vi være klare til å gripe mulighetene på ny!

Går vi lenger mot sør ser vi et Midtøsten i dramatisk omvelting.

En ting er den uløste konflikten mellom Israel og Palestina – visjonen om to-statsløsningen som svinner – i dag lever to folk i en en-statsrealitet – to folk med ulike rettigheter. Det kan ikke bare fortsette – dette blir noe vi vil bruke tid på under dette landsmøtet.

Vi ser også en region der millioner er på flukt, verden har ikke sett noe verre siden andre verdenskrig.

De landene som kan gi et ekstra bidrag, må gjøre det.

Vi skal ta vår del av ansvaret for å hjelpe.

Vi skal svare på appellen og styrke den humanitære hjelpen til de katastroferammede i Syria, Irak og nabolandene.

Da må vi hjelpe de som er i nød, der krisen er, vise solidaritet og medmenneskelighet.

Tenk på dette, bare i fjor druknet det rundt tre og et halvt tusen flyktninger i Middelhavet.

Denne uken hørte vi at 400 mennesker druknet i én båt.

Vi kan ikke hindre dette alene, men vi kan gi Italia en hjelpende hånd – slik vi nylig foreslo i Stortinget.

Så bør vi også gjøre mer her hjemme. Da handler det om å gi opphold til flere.

Heller ikke det alene løser problemet. Men det kan ta av for noe av presset, komme nødstedte i møte, vise at vi tar et større ansvar - særlig ved å følge anmodningen fra FNs Høykommissær for flyktninger.

En forutsetning er at kommunene er i stand til å ta i mot, bosette, hjelpe til slik at mennesker og familier kan komme i gang med livene sine.

Og her har vi alle et ansvar.

Vi som sitter på Stortinget, dere som styrer kommunene.

På dette grunnlaget mener jeg at vi skal si klart i fra:

Norge bør åpne for å ta i mot til sammen 10.000 syriske flyktninger – 5000 i år og 5000 neste år.

Vi skal bygge et land i utvikling

– vi blir flere, flere eldre, flere som bor i by.

Vi skal møte omfattende teknologiske endringer, og alt dette innen rammer som klimaet tåler.

Det sier seg selv; dette stiller store krav til omstilling.

Regjeringen bruker ordet omstilling som argument for sine politiske hovedsaker – de store sosiale skattekuttene, svekkelsen av arbeidsmiljøloven, den trange kommuneøkonomien, søndagsåpne butikker, salg av fellesskapets eiendom i bedrifter og skoger, listen er lang.

Vi husker Siv Jensen i valgkampen, hun og Fremskrittspartiet gikk til valg på å bygge ned den norske modellen fordi – som hun sa – den sto i veien for det norske folk.

Det er dette vi ser nå, en regjering ledet av Høyre med et liberalistisk parti i sidevognen.

Bit for bit og samlet tar de Norge i feil retning, de driver ideologisk fornøyleseskjøring rundt om i den norske modellen.

Folk forstår godt at vi trenger omstilling, de erfarer det jo hver dag – på jobb på verftet, på sykehuset, på kontoret, i bilforretningen, så dette er ikke noe nytt.

Omstilling er selve refrenget i fortellingen om hvordan Norge gikk fra å være et fattig samfunn til der vi er i dag.

Men vi trenger omstilling der vi mobiliserer fellesskapet som ressurs, ikke et ideologisk veikart fra høyresiden der privatisering, kommersialisering og sentralisering er svarene.

Skal omstilling på norsk virkelig lykkes, så gjør vi klokt i å hegne om to viktige erfaringer:

* For det første, at vi videreutvikler et samfunn med små forskjeller.

Folk er forskjellige, det er bra, vi er ulike som mennesker, mangfold utvikler kreativitet.

Men når de økonomiske forskjellene blir for store, da øker spenningene i samfunnet. Da blir vi også mindre klare for omstilling.

Dette har vært hjertet og pulsen i sosialdemokratiet gjennom mer enn 125 år i kamp for rettferdig fordeling, ute og hjemme.

Nå skjer det i tillegg noe nytt, nå sier også OECD, Verdensbanken, IMF – og dette er ikke akkurat sosialdemokratiske tenketanker – at mindre forskjeller må være målet for moderne politikk, at økte forskjeller bør unngås nettopp for samfunn som skal lykkes med omstilling.

* For det andre, videreutvikle et trygt arbeidsmiljø – og hegne om samarbeidet mellom partene i arbeidslivet.

De store demonstrasjonene i vinter var en reaksjon mot å tukle med et adelsmerke, et tillitsfullt og trygt arbeidsliv.

Og dere vet det; kjempet frem i strid, la oss ikke glemme det, gjennom et helt århundre av arbeiderbevegelsen – og som nå er blitt en del av den norske identiteten.

Svekket stillingsvern, ubetalt overtid, søndagsåpne butikker og mer midlertidighet

- det blir en sum av dette.

Det er å ta Norge i feil retning.

Det er en politikk som har konsekvenser for den enkelte; for evnen vår til å balansere arbeids- og familieliv, det går til kjernen av maktforholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, mellom arbeid og kapital.

Denne balansen handler om tryggheten til å tørre å si ifra, friheten til å kunne si nei, medvirkningen som gjør at man er med, har ansvar, at vi spiller hverandre gode.

Men det er mer.

Måten den norske modellen virker på settes også i spill.

Lønnsdannelsen og sentrale deler av den økonomiske politikken hviler på at vi har organiserte parter i arbeidslivet – men ikke bare det, maktbalansen og det vi kaller konfliktpartnerskapet – tradisjoner som går helt tilbake til Hovedavtalen i 1935, arbeidslivets grunnlov.

Det holder ikke å være for den norske modellens resultater om man ikke anerkjenner hva som må til – eller forstår drivkreftene som kan sette modellen ut av balanse.

Derfor er det nedslående at vi har en regjering som svekker arbeidstakerens rettigheter.

Som svekker tilliten mellom arbeidslivets parter.

Som dermed svekker den norske modellen.

Og det er ille at Venstre og KrF ikke hindret Høyre og Fremskrittspartiet i å gjøre det.

Vi vil en annen vei.

Derfor gjør vi det klart; det mest midlertidige i forslaget om midlertidige ansettelser er forslaget selv. Vinner vi i 2017 fjerner vi det vedtaket!

Arbeiderpartiet utvikler politikk – i åpent samarbeid med alle skapende krefter i dette landet.

Det er vi i gang med nå, de første resultatene skal vedtas her på dette landsmøtet

– vedtak vi tar med oss inn i programarbeidet frem mot landsmøtet i 2017.

Noe kommer senere. Industripolitikk, mediepolitikk – og ikke minst; familie og likestilling.

Likestillingspolitikken har vært og vil fortsette å være en drivkraft for reformer i Norge. I likhet med klimaspørsmålet er ikke likestillingen én enkelt sak, men noe som må gjennomsyre alt vi gjør, et perspektiv vi alltid har med oss.

Vi skal følge opp en sterk tradisjon, fortsette arbeidet som gjør at vi er verdensledende innen likestilling og moderne løsninger for vår tids familier. Derfor lover vi å øke fedrekvoten som regjeringen kuttet!

Et kjent slagord fra en stolt historie beskriver de store oppgavene som ligger foran oss: «*Vi skal bygge landet!*»

Fire store politikkområder kommer til diskusjon på dette landsmøtet:

- Klima,
- kunnskap,
- landet som vokser
- og omsorg.

La meg starte med klima. Og la oss et øyeblikk vende tilbake til Odd Nordstoga, som ga oss et tydelig budskap i sangen «*Dette landet*»:

Ville berre sei eit ord

Ville peike på eit spor

Ei bøn i frå den store blåe jord

ifrå skog og ifrå hav

ifrå alt me haustar av

At me snart må finne vegen ut av ord

Det er oppgaven.

Det handler om vår jord.

Og det er vår politiske oppgave - finne løsningene, veien videre – veien ut av ord.

Da må vi møte klimautfordringen – som vi også kan velge å snakke om som klimamuligheten, fordi løsningene kan være med på å utvikle et samfunn med mer rettferdighet og bedre livskvalitet.

Det krever innsats på mange plan hvis vi skal nå mål og utnytte klimamuligheten her hjemme – ja her ligger i seg selv en viktig drivkraft i omstillingen.

Siden i høst har partiets klimapanel gitt oss gode innspill. På Stortinget har vi utviklet ny politikk.

I helgen skal vi samle oss om flere forslag til hvordan vi skal kutte utslippene i Norge.

Vår plan for å kutte egne utslipp vil handle om moderne industripolitikk, en storstilt fornyelse av transportsektoren og et strategisk kunnskapsløft.

* For det første vil vi utvikle en ny industripolitikk for vår tid.

En politikk som både setter oss i stand til å skape nye jobber og møte klimautfordringen.

Vi ser et tidsvindu. For noen år siden søkte industrien seg mot lavkostland. Det er i ferd med å snu, den søker nå tilbake. Det er ikke lave lønninger som teller mest, men kompetanse, rammevilkår, tillit og samspill mellom partene i arbeidslivet – og ikke minst tilgang på ren fornybar energi.

Industriutvikling krever store investeringer - det kan ta lang tid. Men vi har forutsetningene til å klare dette. Vi vil at Norge skal utvikle lav- og nullutslippsløsninger i alle norske industrigrener frem mot 2050, de skal utvikles av industrien selv – i nært samspill med aktive myndigheter.

Dette gjelder også olje og gassektoren, og her ligger det en stor utfordring til næringen. Når vi sier at norsk olje og gass kan levere noe av den energien verden trenger, vel – da må vi produsere med lave utslipp og uten å sette våre klimamål i fare – ja utslippene må videre ned – samtidig som vi revitaliserer og styrker satsingen på karbonfangst og lagring.

Og derfor

- for å finansiere slike nye satsinger, teste ny teknologi og støtte nye pilotprosjekter

- for å få til et markant løft –

foreslår Arbeiderpartiet å øke fondet for klimateknologi til 100 milliarder kroner i 2017!

* Vårt andre hovedpunkt for å kutte i norske utslipp handler om hva vi gjør i transportsektoren.

Vi må sørge for at det er nok tog, t-baner, trikker og busser i og rundt de store byene til at folk velger å kjøre kollektivt.

Vi ser at behovet er stort.

Bybanen i Bergen, bussveiprojektet i Stavanger, t-banelinjer i Oslo og Akershus og superbussprosjektet i Trondheim, for å nevne noe.

Her kan vi kutte i våre utslipp – samtidig som luften blir renere og helsa bedre – det er vinn-vinn-vinn.

Derfor lyder et forslag til dette landsmøtet: Om byene spiller på lag og bygger boliger og næringsbygg nære kollektivtraseene – da er vi rede til å følge opp – da går vi for at staten kan tar inntil 70 prosent av regningen for disse prosjektene.

Så foreslår vi at staten dekker fylkenes ekstraregning til ny teknologi i kollektivtrafikken, der det er dyrere enn den fossile teknologien.

Og dette er faktisk viktig, for det handler om å få til overgangene – også i byene.

Vi har gjort Oslo til Europas elbil-hovedstad. Nå skal det jobbes videre med å fornye bilparken og bussene, regulere trafikken i by-sentrum - slik at vi får få utslippene videre ned.

* For det tredje så trenger vi et strategisk kunnskapsløft.

Derfor vil vi styrke universiteter og forskningsmiljøer som bidrar til omstilling og næringsutvikling som kan styrke klimainnsatsen. Historisk har staten vært en avgjørende medspiller for de virkelig store teknologiske gjennombruddene.

Vi skal ikke vike unna å peke på næringer hvor vi ser at mulighetene til å lykkes er ekstra store.

Maritime næringer er et eksempel på det – sjøtransporten, fergene våre, men også utvikling av potensialet for kraft fra havvind.

Vi vil gi våre klimamål en mer formell ramme, og vil vil sette fart i utviklingen.

Derfor har vi, mot FrPs stemmer, sikret flertall på Stortinget for at det nå utarbeides en klimalov. Og derfor er tiden nå inne for at vi tar Statens pensjonsfond ut av kull!

Dette er bare en start, en retning.

Vårt neste landsmøte skal vedta mer.

Klimapanelet jobber videre, vi jobber videre – for Norge vil påta seg nye internasjonale forpliktelser – det skal reduksjoner til innen transport, avfall, landbruk, bygg – vi må komme i gang raskt, vi har ingen tid å miste.

I desember er det klimatoppmøte i Paris. Vi står fast ved at Norge skal bidra til 40 prosent kutt sammen med EU. Samtidig står vi fast ved den brede enigheten fra Stortingets klimaforlik om at vi skal forplikte oss til et større samlet bidrag – til kutt også utenfor Norge. Derfor håper jeg dette landsmøtet bekrefter Arbeiderpartiets ambisjon: Med en god avtale i Paris skal Norge bidra med kutt tilsvarende 100 prosent av norske utslipp i 2030!

Så til kunnskap – og læring – i fortellingen om Norge.

Den lange linjen i denne fortellingen er hvordan vi har sørget for at kunnskapen ble tilgjengelig for alle.

Vårt grunnleggende mål er at alle barn og unge skal få lik mulighet til en fullverdig og god skolegang og til å ta sine evner i bruk.

Vi sier med rette at jobb nummer 1 er arbeid til alle.

Skal vi gjøre den jobben skikkelig, må vi sikre at skole gir unge mennesker forutsetningene til å jobbe!

Vi må sørge for at flere lykkes. En av fire går ut av skolen uten studiekompetanse eller fagbrev. Det er rett og slett ikke godt nok.

Høyre mener at det største problemet i norsk skole er at lærerne mangler kunnskap.

Vi mener at det største problemet er at lærerne mangler tid.

Vi støtter etter- og videreutdanning av lærere - vi gikk selv til valg på et markert løft.

Men vi må ta flere grep for at lærere og ansatte i norsk skole skal få bedre mulighet til å gjøre jobben sin. For eksempel må vi sikre en kommuneøkonomi som gir kommunene muligheter til å ansette flere lærere, utvikle tilbudet, styrke kvaliteten, ruste opp skolebygg - derfor er kunnskap og god skole en av våre viktigste saker i kommunevalget til høsten.

Og derfor vil vi satse på den offentlige skolen, trekke arbeidslivet og lokale bedrifter inn i skolen, si ja til nye arbeidsformer, nye allianser – men nei til å ta penger fra den offentlige skolen og gi dem til kommersielle eiere.

I tillegg til flere dyktige lærere og bedre økonomi, har vi en rekke forslag som skal øke kvaliteten i skolen – la meg nevne noen av dem:

* Vi ønsker en lese-, skrive- og regnearanti for de yngste elevene.

Alle elever skal opp på et grunnleggende godt nivå i disse ferdighetene innen utgangen av andre trinn. Når vi ser at noen sliter med å få dette på plass skal vi ikke vente og se – vi skal sørge for at de får hjelp med én gang.

* Vi vil ha en helhetlig skoledag der skole, SFO, leksehjelp, kulturaktiviteter, sunt måltid og fysisk aktivitet gir elevene et godt heldagstilbud for å fremme god læring og trivsel.

* Vi vil vi trappe opp innsatsen på skolehelsetjenesten slik at barn og unge som sliter får hjelp.

* Og vi må forsterke innsatsen mot mobbing.

Så er det en ting jeg er særlig opptatt av, og det er at vi må utvide perspektivet og se nærmere på hvordan vi snakker om kunnskap. For jeg tror noe har gått feil de siste tiårene. Mange har ansvar, og la oss være ærlige på det: Også vi.

Det er noe med perspektivet – når det snakkes om satsing på kunnskap – så høres det ut som vi bare mener studiespesialisering, mastergrader, Phd-grader.

Og vi ønsker det, vi trenger det.

Men som jeg har snakket om mange steder det siste året; noe har falt ut av det moderne kunnskapsbegrepet; det praktiske arbeidet, håndverket, yrkesfaget – som egentlig er kjernen i kunnskap og erfaring.

Som den danske mureren, vår partifelle og forfatteren av boken *Kloke hender*, Mattias Tesfaye, sier det:

«Vi blir stadig flere som kan tale i en katedral – men stadig færre som kan bygge den!»

Vi trenger nytenking og satsing på yrkesfagene, ikke privatisering og oppsplitting.

På Stortinget har vi fremmet 33 forslag til en kraftig satsing på yrkesfagene. Blant de viktigste er å gi yrkesfaglærerne et skikkelig løft, satse betydelige midler på en utstyrspakke til de yrkesfaglige linjene, og å sikre et bedre samspill mellom skole og bedrift, mellom teori og praksis.

Og dette er bare starten; det er en formidabel oppgave vi har foran oss, og sammen med partene i arbeidslivet skal vi være den ledende kraften i dette arbeidet.

Målet er klart: Arbeiderpartiet vil løfte den praktiske kunnskapen tilbake i fortellingen om kunnskapsnasjonen Norge!

Så til det tredje området: Vi blir flere, Norge vokser og vil vokse mer.

Vår jobb er å legge til rette for at det blir en sunn vekst, en vekst som binder sammen by og land. Dette blir tema her på landsmøtet, vi har Storbyutvalgets innstilling og det er kommet mange forslag.

For Arbeiderpartiet har det alltid vært viktig å tenke *både* by og land. Vi kjenner også dette i form av et slagord fra vår historie; *By og land – hand i hand*. Det slagordet ble skapt i et historisk samarbeid mellom arbeidere og bønder.

I byer og på landet så de det samme: Den gjensidige avhengigheten av hverandre. Bønder, fiskere, industriarbeidere søkte sammen – og la grunnlaget for det Norge vi ser i dag.

En av Danmarks største aviser, Jyllandsposten, skrev om dette før påske – om Norge av i dag. Under overskriften «*Den norske suksesshistorien*» lot den danske avisen seg imponere av vår distriktspolitikk, av den økonomiske veksten i nord, av antall barnefødsler over hele landet, og av de mange og varierte utdanningsstedene for lærere.

Ja, vi har faktisk lykket med å skape gode levekår og høy verdiskaping i hele landet, takket være dette gode samspillet mellom by og land.

Men nå er noe i ferd med å forandre seg.

Jeg møter ordførere fra hele landet, fra mange partier, mange av dere er her i dag, som merker regjeringens såkalte reformarbeid som de kaller forenkling, men som på en lang rekke områder i realiteten betyr sentralisering – innen politiet, helsesektoren, landbruk og fiske, i universitets- og høyskolesektoren.

Og vi møter mange som frykter for fellesskapets verdier – skogen, fisken, fossefallene.

Vi møter en folkelig mobilisering mot planene om å selge oss ut eller ned – av Flytoget, Kongsberg-gruppen, Telenor eller Statskog.

Noen forsøker å fremstille dette som en mobilisering som bare er *imot*.

Jeg mener det er riktigere å se det som en mobilisering *for* noe: For å ta i bruk de mulighetene det gir oss å eie sammen. For å benytte oss av det enorme potensialet som ligger i at vi tar *hele* landet i bruk.

Vårt svar til regjeringen er tydelig:

Arbeiderpartiet vil bygge landet – ikke selge landet.

På toppen av dette kommer alle bekymringene som følge av en stram kommuneøkonomi.

Vi har en regjering som lar kommunene betale for de store skattekuttene til dem som har mest fra før.

De sier det ikke, men det er realiteten.

Det er ordførere og kommunestyrer som må kutte – og hvor kommer kuttene?

Jo, de kommer på områder som treffer de svakeste, vi leser om det i presse over hele landet daglig; kvaliteten i skolen, ansatte på sykehjemmet, tilbudet til rusavhengige, og innen kultur.

For Arbeiderpartiet er det en kjerneoppgave å legge til rette for at folk skal kunne leve gode liv over hele landet.

Og derfor vil vi skaffe et annet politisk flertall, som setter en stopp for kutt i velferden i norske kommuner!

For det fjerde, en viktig sak på dette landsmøtet: Helse og omsorg – tryggheten vi skal bidra med.

Trygghet skaper tillit – begge deler er viktig for omstilling – er vi trygge er mer villige til å endre, videreutvikle, fornye – prøve ut – skape løsninger for vår tid som et stort flertall slutter opp om.

Høyre og Fremskrittspartiet gjentar og gjentar at omsorgstjenester er som alle andre tjenester, ingen forskjell, de kan omsettes i et marked; de kan privatiseres og kommersialiseres.

Vi er uenige. Logikken brister. Det blir ikke flere leger, sykepleiere eller omsorgsarbeidere av at det etableres kommersielle sykehjem, omsorgstilbud og sykehus.

Denne politikken pulveriserer ansvar og svekker kvaliteten – vi så det da forslaget om såkalt fritt behandlingsvalg ble lagt frem. Penger skal tas fra fellesskapets sykehus og finansiere oppstart av kommersielle sykehus.

Det er en dårlig ide, og en ordning med rekordhøye utgifter til administrasjon.

Ja, privatisering kan være fryktelig byråkratisk, og veldig dyrt.

Fremfor å bruke penger på mer byråkrati så vil vi bruke slike penger på å investere i nytt utstyr, avansert teknologi, rekruttere flere med helsefaglig utdanning, få flere og bedre

lærlingeplasser, sikre heltidsstillinger og trygge pensjonene til de som gir oss helse, omsorg og trygghet.

Vi blir flere eldre, og vi må tenke nytt for å sikre dem trygghet og verdighet i eldre år.

Dette landsmøtet skal ta stilling til forslag som vil føre til en bedre eldreomsorg:

Et nytt system for måling av kvalitet, en ny finansieringsmodell med krav til kvalitet, mer bruk av velferdsteknologi, og mobilisering av alle samfunnets omsorgsressurser – pårørende, frivillige og ideelle organisasjoner.

For Arbeiderpartiet er valget enkelt – vi sier nei til kommersialisering, dyre løsninger og mer byråkrati – og ja til at vi sammen spleiser på helse, omsorg og trygghet.

For 10 år siden var Jarle Aarbakke 62 år gammel og rektor ved universitetet i Tromsø.

Jeg husker det veldig godt, han var vert da jeg holdt min første tale om nordområdene – på universitetet – og han ble min mentor i nordområdepolitikken – det skulle handle mye om kunnskap.

Til høsten er Jarle 73 år – og vår ordfører i Tromsø. Det – kjære landsmøte – er seniorpolitikk etter min smak!

Vi gjorde nordområdene til Norges viktigste satsingsområde i utenrikspolitikken.

Det handlet om utenrikspolitikk, forholdet til Russland, folk-til-folk-samarbeid, delelinjen.

Om Arktisk råd, som vi fikk til Tromsø. Kunnskap var selve navet, og ambisjonen var klar; at Norge skal kunne mest for å være fremst blant de arktiske statene – der vi kan, skal vi være først med kunnskapen – og først med de nye ideene.

Dette var et politisk drevet byggeprosjekt. År for år utviklet og forsterket vi prosjektet.

Nå er det nesten taust. Det er greit med forenkling, men her har det gått for langt.

Forenklingen har kommet dit at nordområdesatsingen er blitt til en glanset brosjyre.

Regjeringen har ingen plan, ingen fremdrift, og den mangler vilje og ambisjoner for Nordområdene.

Det er dobbelt ille.

For mens Norge legger seg på været, har resten av verden våknet. Og oppdaget potensialet lengst nord.

De store nasjonene har sett det vi så – at nordområdene er fremtiden.

Det tidligere frosne Arktis har blitt en storpolitisk arena.

På denne arenaen må vi ha store ambisjoner, fordi det handler om muligheter for *hele* landet.

Og mer enn det, det handler om muligheter for hele verden.

Det viktigste er mat. Verden vil trenge mer mat de neste tiårene. Mer mat må komme fra både den grønne og den blå åkeren. Norge har en av verdens største og reneste blå åkre. Vi har imponerende fagmiljøer over hele landet – i Stavanger, Bergen, Trondheim, Bodø, Tromsø.

Vi har et unikt utgangspunkt for å løfte den blå bio-økonomien – og da skal vi være der i møte med satsingen – fellesskapet som troverdig og langsiktig partner.

Nå tas det mange nye initiativ – også i den grønne bio-økonomien – på Innlandet der de har ambisjoner, slik jeg fikk det beskrevet da jeg deltok på Hedmark Arbeiderpartis årsmøte i mars, og selvsagt i miljøet på Ås – der de forener blå og grønn matforskning.

Reiseliv er et annet område. Og verden er virkelig i ferd med å oppdage Norge – fjordene våre, byene, den levende kysten – Hurtigruten. Stadig vekk kåres norske reisemål til noen av verdens beste. Det viser potensialet, og det burde inspirere oss til å sette nye og høye mål, og ikke det motsatte, som regjeringen gjør, å kutte i støtten som kan gjøre forskjellen på suksess og fiasko.

Også for olje- og gass-sektoren skal vi utnytte nye muligheter i nord. Vi skal gjøre det med all den varsomhet disse områdene krever. Vi skal følge opp den helhetlige forvaltningsplanen, forbedre og oppdatere den i 2020.

Og vi skal stille klare krav.

Arbeiderpartiet har aldri ment at det skal bores i iskanten. Ikke før. Ikke nå.

Sikkerhet for miljø og livet i havet skal ha høy prioritet. Vi skal finne den rette balansen her, slik vi har gjort fra sør til nord, gjennom mer enn 40 år.

Vår ambisjon er klar, og jeg understreker det her på dette landsmøtet: Nordområdene er Norges strategiske mulighet. Vi skal lede an i å utvikle denne historiske muligheten. Vi har brukt tiden etter valget i 2013 som vi lovet. Vårt mål er å komme tilbake – få tillit og ansvar.

Vi jobber hver dag med dette i sikte.

Vi har reist, vi har lyttet – åpent og nysgjerrig – og vi har invitert mange inn til oss.

Vi har bedt om råd – innenfra og utenfra partiets og fagbevegelsens rekker – et moderne parti som vil utvikle kunnskapssamfunnet lytter til alle som har kunnskap, alle som har erfaring.

Slik vil vi fortsette.

Det vi vedtar på dette landsmøtet – og det vi vedtar i 2017 – vil handle om å ruste landet for fremtiden.

Om å bygge Norge.

Noe vil være kjent.

Noe vil overraske.

Noe vil være dristig.

Noe vil kreve mye mot.

Med på veien vil jeg si dette:

Mange vender seg *til* Arbeiderpartiet nå, tusener som vil bli medlemmer, hundretusener som vil bli velgere. Vi tar i mot dem som uttrykk for forventninger, og vi skal gjøre det vi kan for å leve opp til dem.

Og la meg gjenta noe jeg sa da dere valgte meg til leder:

Vi viser oss tilliten verdig ved å være til for andre og for samfunnet – jeg tror de fleste av oss tenker at det er et livslangt engasjement for verdiene vi tror på.

Vi er ombudsmenn og kvinner, særlig for dem som ikke har stemme, som ikke har penger, som ikke har makt.

Det er dem vi er til for.

Og dette er en historisk lærdom:

Det er når vi virkelig vet hvem vi er til for at velgerne kommer til oss.

I dag er det nøyaktig 150 dager til de første valglokalene åpner. Det er tiden vi har til å vinne velgere, til å skape vennskap og utvikle politiske allianser.

Det er arbeid som har pågått lenge. De aller fleste steder er samarbeid med andre partier regelen, ikke unntaket.

Dere vet best hva som er mulig og innen rekkevidde lokalt – for å sikre størst mulig gjennomslag for Arbeiderpartiets politikk.

Mitt budskap er – snakk godt og grundig med de som kan bidra til et slikt samarbeid – og begynn tidlig.

Og husk at vi er mange, et stort lag som skal gjøre jobben sammen, for dere som stiller til valg.

Hvor mange her i salen stiller til valg som ordfører- eller varaordfører i høst? Både i kommuner og fylker – alle som har ambisjoner om å bli ordfører eller varaordfører i høst – reis dere opp nå!

Fantastisk.

Dere er litt av et syn.

Dette er et vinnerlag!

Husk at dere har 56.000 medlemmer i ryggen – som sammen med dere skal banke på dører, dele ut roser, møte velgere og overbevise velgere, over hele landet.

Og husk at det begynner nå – noe viktig er på gang – sammen skal vi vinne!

Takk for oppmerksomheten!

ooOoo

Møtet tok pause kl. 14.40

Dirigenten satte møtet igjen kl. 15.40, og tok opp følgende permisjonssøknader opp til behandling:

Permisjon godkjent, Arve Høiberg, Vestfold, 2015-04-16 13:00:41 - 2015-04-16 19:00:41. søker permisjon grunnet fylkesutvalgsmøte og valgstyret i Vestfold fylkesstyret.

Permisjon godkjent, Gerd Kristiansen, 2015-04-16 16:40:34 - 2015-04-16 18:30:34. eksternt møte.

Permisjon godkjent, Arve Helle, Sogn og Fjordane, 2015-04-16 19:10:10 - 2015-04-16 21:30:10. Må i eit møte.

Permisjon godkjent, Jon-Ivar Nygård, 2015-04-16 17:30:08 - 2015-04-17 09:00:08. Omsorg for barn.

Permisjon godkjent, Karl Einar Haslestad, Vestfold, 2015-04-17 09:00:37 - 2015-04-17 18:00:37. Begravelse i nær familie.

Permisjon godkjent, Truls Aronsen Wickholm, Akershus, 2015-04-16 15:40:56 - 2015-04-16 18:00:55. Må levere bil på verksted.

Permisjon godkjent, Eirik Sivertsen, Nordland, 2015-04-16 17:30:18 - 2015-04-16 19:00:18. delta i debatt i Dagsnytt 18.

SAK 2 – KONSTITUERING – VALG AV REDAKSJONSKOMITEER

Dirigenten tok opp Landsstyrets innstilling på redaksjonskomiteer.

Redaksjonskomitè for Kunnskapspolitikk:

Trond Giske, Sør-Trøndelag - leder
Aina Borch, Finnmark
Even Sagebakken, Vest-Agder
Else-May Botten, Møre og Romsdal
Sven Tore Løkshid, Telemark
Marianne Marthinsen, Oslo
Even Alexander Hagen, Oppland
Ida Marie Pinnerød, Nordland
Børre Pettersen, Buskerud
Nina Sandberg, Akershus
Helen Ingrid Andreassen, AUF

Sekretærer: Amund Vik, Elin Kobro og Halvard Hølleland

Redaksjonskomitè for Helsepolitikk:

Hadia Tajik, Oslo – leder
Iver Erling Støen, Oppland
Anniken Huitfeldt, Akershus
Per Gunnar Sveen, Hedmark
Anne Gine Hestetun, Hordaland
Jon Rolf Næss, Aust-Agder
Truls Vassvik, Vestfold
Arne Chr. Mohn, Rogaland
Åshild Kjeldsnes, Sogn og Fjordane

Tove Karoline Knutsen, Troms
Ina Libak, AUF

Sekretærer: Øyvind Grøslie Wennesland, Ellen Rønning-Arnesen og Siri Holland

Redaksjonskomitè for Organisasjon og vedtekter:

Terje Lien Aasland, Telemark – leder
Siri Martinsen, Østfold
Jarle Ugelstad Klavenes, Møre og romsdal
Julie Hole, Sør-Trøndelag
Eigil Knutsen, Hordaland
Siv Dagny Aasvik, Nordland
Anne Sandum, Buskerud
Ingvar Mitthun, Hedmark
Ragnhild Kaski, AUF

Kommunevalg m.v.:

Helga Pedersen, Finnmark – leder
Svein Roald Hansen, Østfold
Tonje Brenna, Akershus
Jan Bøhler, Oslo
Lise Selnes, Hedmark
Kari Anne Oppsal, Troms
Rune OLSø, Sør-Trøndelag
Harald Schjelderup, Hordaland
Anne Marit Vevassvik, Nord-Trøndelag
Stanley Wirak, Rogaland
Linn Kristin Engø, AUF

Vedtak: De foreslåtte medlemmer og sekretærer for redaksjonskomiteene er valgt.

SAK 2 – INNSTILLING OM FULLMAKTENE

Dirigenten ga ordet til Beretnings- og fullmaktskomiteens leder Stian Simensen som la fram komiteens innstilling om fullmaktene:

FULLMAKTKOMITEENS INNSTILLING 2015

Fullmakts- og beretningskomiteen ble oppnevnt av Sentralstyret i møte 23. mars 2015 i overensstemmelse med partiets lover, paragraf 6, punkt 4. Komiteen fikk følgende sammensetning:

1. Stian Simensen – leder	Oppland
2. Hilde Alice Vågslid	Telemark
3. Kristine Haugen	Troms

Svein Bjørn Aasnes

Partikontoret - sekretær

Fullmaktskomiteen har i møter den 15. april og 16. april 2015 kontrollert fullmaktene i henhold til landsstyrets vedtak i møte 10. – 11. februar 2015 om fordeling av landsmøtorepresentantene, som er foretatt i overensstemmelse med partiets lover, paragraf 6, punkt 2.

Videre har komiteen gjennomgått fullmaktene som er sendt inn av fylkespartiene, slik partiets lover, paragraf 6, punkt 4 bestemmer.

Følgende representanter har meldt forfall og vararepresentanter er innkalt og møter i deres sted:

Forfall:

008 Mona Vauger, Østfold
021 Terje Granerud, Akershus
025 Stein Ove Gudmundsrud, Akershus
027 Jelrik Nylund-van Berkel
046 Ane Kristine Djupedal, Oslo
051 Ole Jacob Frich, Oslo
059 Pål Martin Sand, Oslo
062 Kristina Aas Fure, Oslo
063 Dag Bayagan-Harlem, Oslo
090 Lage Trangsrud, Hedmark
093 Trine Lise Stårvik, Hedmark
106 Eva Therese Hyve Bosmen, Oppland
163 Birte Usland, Vest-Agder
184 Anne Gine Hestetun, Hordaland
185 Pål Anker Hafstad Thorsten, Hordaland
222 Magne Olav Grimstad, Møre og Romsdal
230 Vibeke Stjern, Sør-Trøndelag
231 Eskil Strøm, Sør-Trøndelag
240 Hanne Moe Bjørnbet, Sør-Trøndelag
242 Rita Ottervik, Sør-Trøndelag
243 Geir Waage, Sør-Trøndelag
248 Mathea Pedersen, Sør-Trøndelag
264 Lisbeth Berg-Hansen, Nordland
289 Øystein Skallebø, Troms

Vararepresentant:

Jarle Tranøy
Øystein Slette
Are Helseth
Truls Wickholm
Kristin Sandaker
Sigurd Log Røren
Lars Martin Medieaas
Lena Sæter
Jørn Kristiansen
Geir Roger Borgedal
May Liss Sæterdalen
Trine Lise Olsson
Janne Karin Nesheim
Sandra Valskog
Øyvind Hartveit
Ståle Eikrem
Kirsti Leirtrø
Ogne Undertun
Turid Stenseth
Sissel Trønsdal
Eirik Schrøder
Tilde Torvik
Mona Nilsen
Eirik Losnegaard Mevik

Ved åpningen av det 65. ordinære landsmøtet var det møtt fram 298 representanter med stemmerett av i alt 300 representanter, herav 24 vararepresentanter.

Følgende representanter var ikke møtt fram ved åpningen kl. 13.00:

231 Ogne Undertun, Sør-Trøndelag, kommer ca. kl. 15.00.

234 Ingrid Aune, Sør-Trøndelag, kommer ca. kl. 13.00.

Alle fylkespartiene har oppfylt kvoteringsbestemmelsene.

Oslo, 16. april 2015

I fullmaktskomiteen:

Stian Simensen /s/
leder

Hilde Alice Vågslid /s/

Kristine Haugen /s/

Svein Bjørn Aasnes /s/
sekretær

Vedtak: Innstillingen fra Beretnings- og fullmaktskomiteen godkjent.

Dirigenten opplyste at en nå begynte debatten etter partilederens innledning. Med unntak av 3 stykker har alle på talerlista 3 minutters taletid. Hun minnet samtidig om at forslagsfristen er satt til kl. 21.00 i kveld, og at alle forslagene skal fremmes i møtesystemet.

Dirigenten ga deretter ordet til AUFs leder **Mani Hussaini** som holdt følgende innlegg på 5 minutter:

Kjære landsmøte,
Kjære partifeller.

Politikk er å ville, sa Olof Palme.
Det er derfor vi driver med politikk – fordi vi vil noe.

Å ville og å tørre er ikke alltid det samme.

Likevel har vår bevegelse alltid vært prega av *begge deler*.
Vi har turt å drømme – og vi har klart å forandre.

Arbeiderpartiets landsmøte er en historie om mot.
Kommunepartier og enkeltdelegater som har forandra vår historie.
Slik har vi løst de utfordringene som har ligget foran oss.

Derfor, kjempa ordføreren fra Fet Arbeiderparti, Theodor Kinn for et Norge uten atomvåpen, selv om det var kontroversielt for hans tid.

Derfor, sto Reiulf Steen på barrikadene for utdanning til alle, selv om han selv ikke hadde noen.

Derfor, kjempa Grethe Irvoll fra Oslo Arbeiderparti sammen med AUF for forslaget om selvbestemt abort.

Det finnes mange slike eksempler fra både kjente og ukjente politikere i vår bevegelse.

De har drømt. Samtidig som de har hatt mot, og kraft til å forandre.

Nå er det vi som må ha mot og kraft.
Det er vi som må vise vilje til å forandre.

Kjære dere

Da må vi spørre oss selv. Hva er de største *utfordringene* i vår tid?

Vår tids største utfordring er klimakrisa. Det er knapt noen som er uenige i det. Vi sier det så ofte at det nesten er en klisjé.
Men jeg tror ikke vi helt tar innover oss hvor stor oppgave vi har foran oss.

Jonas sa det så godt på landsmøte i fjor. Klima må være rammen rundt all vår politikk.

Det betyr at for alle vedtak vi gjør her på landsmøtet, for alle diskusjoner vi har i partiet framover, at vi må spørre oss selv;

er det forenelig med god klimapolitikk?
Fører dette oss mot nullutslippssamfunnet?

La oss være ærlig: Svaret har ikke alltid har vært ja i vårt parti.

Derfor må dette landsmøtet vedta en enda sterkere klimapolitikk.
Vi må ha massiv satsning på kollektivtrafikk
Vi må investere i miljøteknologi
Vi må bygge ut fornybar energi.

Og vi må også gå inn i de vanskelige debattene om norsk olje.

Skal vi løse klimakrisa og nå 2-gradersmålet veit vi at tre fjerdedeler av verdens olje, gass og kull må bli liggende. Og mener vi da at Norge, verdens rikeste land, skal være landet som skal pumpe opp alt vi har?

Hvis ikke dette skal angå oss, hvilket land i verden er det da vi skal peke på?

Vi veit vi må omstille oss, uansett hva vi gjør varer ikke olja evig.
Derfor må vi begynne en gradvis nedtrapping nå, si nei til å åpne våre mest sårbare områder, satse på fornybar energi og ny industri.

Iskanten har flytta seg selv, sier Erna Solberg.
Ja, det er like troverdig som høyres "nye idéer og bedre løsninger".

Nei, Erna. Dine egne fagfolk sier dette skyldes global oppvarming som gjør at polene smelter og havet stiger. Det er ingen glad-nyhet, det er et varsko om at klimaendringene er her.
Vi kan ikke være like uansvarlige!

Vi må velge hvilken side av historien vårt parti nå vil være på.
Vi kan skrive historie- eller bli utskjelt av den.

Som den første generasjonen som ser klimaendringene skje, og den siste som kan gjøre noe med dem- Kjære landsmøte- la oss ha mot til å forandre, la oss ville!

Kjære kamerater,

I fjor sommer var hele verdens øyne igjen rettet mot Gaza og Israels grusomme krigføring.

*Et barn på åtte år som bor i Gaza, har nå opplevd sin tredje krig.
Et barn på åtte år som bor i Bergen har trolig fått sin tredje iPad*

Den maktbruken Israel gang på gang bruker, overfor palestinere, er så brutal og urettferdig, at det er vanskelig å finne ord.

Jeg veit, at mange av dere, deler den samme frustrasjonen, og det samme engasjementet, for Palestina som vi har i AUF.

Jeg skulle ønske, vi kunne finne opp virkemidler som kunne få Israel til å forstå at vi mener alvor.

Jeg skulle ønske, vi kunne få Israel til å forstå at det også tjener deres sikkerhet å få slutt på konflikten.

Jeg skulle ønske, at vi kunne få Israel til å forstå at det er *nok* nå.

Det er *nok* krig.

Nok tapte barndom.

Nok knust fremtid.

Nok fiendskap mellom naboer.

Mens vi sitter her forsterkes okkupasjonen. Håpet om en tostatsløsning er i ferd med å dø.

Det er ikke noe *jeg* sier. *Israels statsminister sier det.*

For en måned siden vant Netanyahu valget ved å love at under hans ledelse skulle det aldri bli noen palestinsk stat.

Kjære venner. Det kan vi ikke akseptere.

Vi er nødt til å tenke nytt.

For det gode arbeidet Norge og andre har gjort gjennom tiår gir ikke nok resultater. Vi får ikke fred, okkupasjonen tar ikke slutt og palestinerne får ikke sin egen stat.

Derfor må dette landsmøte gi klare svar.

Okkupasjonen må opphøre.

Det palestinske folk må få sin frihet –

Norge må anerkjenne Palestina nå.

Kamerater,

I flere år har vi sagt at vi skal føre en «streng og rettferdig asylpolitikk».

Jeg har knapt møtt noen som sier politikken vår ikke er *streng*. Men landsmøte, er det rettferdig?

For er det egentlig rettferdig at barn mellom 16 og 18 år som kommer hit alene blir behandlet som voksne?

Er det rettferdig at flyktninger blir sittende årevis på mottak fordi kommunene ikke vil ta de imot?

Er det rettferdig når barn født og oppvokst i Norge og som ikke kjenner noe annet hjem, blir sendt ut?

Svaret er nei. AUF mener tiden er inne for en ny kurs i asylpolitikken. Vi trenger en mer human politikk.

Arbeiderpartiet skal ikke være med i noe konkurranse om å være strengest mulig.

Vi må vise mer humanisme og mer solidaritet enn en mørkeblå regjering ledet av Siv Jensen og Erna Solberg.

Og behovet for humanisme har aldri vært større. Ikke på mange tiår har verden hatt flere mennesker på flukt, aller verst er det i Syria.

Libanon er på størrelse med Rogaland og har tatt imot over 1,2 millioner syrere.

Våre naboland har gjort mye mer enn oss, men verden har ikke gjort nok. Behovet er stort, og behovet er nå.

Vi har før vist hjerterom når krisa har vært der.

Vi gjorde det da vi tok imot 8000 flyktninger fra Vietnam.

Vi gjorde det da vi tok imot 11 000 flyktninger under Balkankrigene.

Nå er det opp til oss å ta det samme ansvaret.

For et rikt land som Norge er ikke spørsmålet om vi *kan*.

For et stort land som Norge handler det ikke om at vi ikke har *plass*.
Spørsmålet er om vi vil! Og kjære landsmøte: JA, VI VIL!

Kjære kamerater,

At jeg skal stå her er egentlig ganske usannsynlig.

Jeg veit ikke hvilke forventninger mine foreldre hadde til meg da jeg ble født i Syria i 1987. Men jeg tviler på at de så for seg at jeg skulle ende opp her på denne talerstolen. Veien hit var ingen selvfølge. Men det lærte meg verdien av solidaritet og fellesskap. Og det er et resultat av at Norge er mulighetslandet.

Hvor vi har skapt et åpent samfunn der alle er med.

Disse verdiene står på spill i valget om 151 dager.
Dette valget vil være avgjørende for at du blir statsminister i 2017, Jonas.

Og da skal vi vinne valget ved å være mer enn et alternativ til høyresida. For vi er en bevegelse som ikke lar oss stoppe av fire korte år i opposisjon. Vi er partiet *som vil*.

Vi endrer ikke vår politikk for å vinne valg. Vi vinner valg for å endre norsk politikk.

Som Theodor Kinn, som Reiulf Steen og som Grethe Irvoll, må vi vise at vi vil.

Vi må fortsatt ha mot til å drømme - og ha mot til å forandre. Dette landsmøtet kan vise vei.

Takk for meg!

ooOoo

Dirigenten ga deretter ordet til gruppelederen i Sametinget, **Vibeke Larsen** som holdt følgende innlegg på 5 minutter:

Landsmøte!

Tenk deg at du står opp og må bare på nytt konstantere at det nok en gang er murt opp en solid og høy mur i hagen din. Bak denne muren har du ikke adgang. Denne gang er muren flyttet en halvmeter nærmere deg. I fjor ble den flyttet 20 cm nærmere huset ditt.

Dette er hverdagen i Kiribati og andre øysamfunn. Riktignok flyttes ingen mur, men havet spiser opp øya di. Og det hjelper ikke hvor mye du protesterer dersom det globale samfunnet fortsetter å vende det døde øret til.

Klimaendringer er ikke noe som kommer til å skje, det skjer nå. Og det berører ikke bare Stillehavsøyer. Det berører oss alle. Her i arktis har vi iniutt-samfunn som sulter fordi smelting av havisen gir dårligere fangstforhold. I enkelte iniutt-samfunn har man registrert en så rask overgang til såkalt vestlig matcousine at livsstilssykdommer som diabetes og

hjerterproblemer har eksplodert. Samtidig finner man høye verdier av miljøgifter i kroppen deres. Det økologiske kretsløpet er skjørt, og mens polisene smelter føres miljøgifter fra vår forurensing til verdens matkammere, polhavene!

Her hjemme merker vi villere og våtere vær. Veier raser, boliger følger med i leire- og steinras, elver flyter over sine bredder og spiser matjord i en faderlig fart. For reindriftsnæringen skaper dette været utfordringer med låste beiter. Dvs. beiter som fryser slik til at reinen ikke greier å grave seg ned til mose og lav om vinteren. Dette er en trussel ikke bare for selve næringen, men også for samisk kultur. Reindriften er en viktig språklig og kulturell bærebjelke for oss.

Klimaendringer virker også inn på livet i og på havet, og vår nest største eksportnæring. Dette er en næring som har betydning for samisk bærekraft, den sjøsamiske kulturen. En kultur som i aller høyeste grad besitter tilpasningskompetanse, om både statlige reguleringer og økologiske endringer.

Samene har gjennom generasjoner tilpasset seg naturlige klimaendringer og har opparbeidet seg erfaringsbasert kunnskap om naturens endringer. I så måte er de samiske språkene et skattekammer. For å beskrive snø har nordsamisk intet mindre enn over 200 ulike ord. Og de sjøsamiske dialektene har presise beskrivelser av livet i og på havet. Men de menneskeskapte klimaendringene er endringer som kommer raskt og uten nåde. Og de åpner for nye muligheter som også kan være en trussel for samisk kultur og språk.

Klimaendringenes konsekvenser har mange uttrykk. Men en ting er sikkert, de berører hardest de som har bidratt aller minst til å skape disse. Urfolk og fattige. De aller fleste plasser i verden er dette gjerne en og samme gruppe.

Det globale samfunnet kan legge til rette for at man nasjonalt og lokalt kan gjøre beslutninger til fordel for klimaet. I forhandlinger om Regnskogfondet var Norge en pådriver for urfolksrettigheter. Nettopp fordi urfolk ikke skal straffes to ganger. Først for selve klimaendringene og dernest for klimatiltak.

Men også hjemme må vi ivareta urfolk når vi skal iverksette klimatiltak. Satsningen på grønn energi har et godt formål. Men samtidig ser vi at vi bytter den grønne kjøttproduksjonen, som reindriften er, med grønn energi. Klimagevinsten går dermed opp i vindmøllespinninga.

Klimaendringene kjennes godt i nord. Og det er naturlig at nordområdesatsingen ikke er en nordklodesatsing, men en satsning på mennesket og kunnskapen vi i nord besitter.

Når forskere ved UiT forteller om mikroalgene som kan løse deler av vår energiutfordring er det en av mange bekreftelser på akkurat det.

Vi har i dag teknologien, menneskene og kunnskapen. Alt ligger til rette for skape en forsterket nordområdesatsing som gir lokal kraft til å ivareta klimaet, menneskets hverdag og urfolksaktiviteter. Et klimakinderegg.

Jeg og sametingsgruppa gleder oss til bidra til årets valgkamp. Samfunnsutviklingen fortjener en politikk som ser på mennesket som dets viktigste ressurs. Sammen skal vi farge Norge rødt, og det må gjerne også bli den nye klimafargen fremover.

Giitu.

ooOoo

Følgende hadde ordet i debatten etter partilederens innledning om den politiske situasjonen (med 3 minutters taletid):

- Jan Bøhler, Oslo (16:15 - 16:18)
- Randi Øverland, Vest-Agder (16:18 - 16:22)
- Svein Olav Agnalt, Østfold (16:22 - 16:26)

- Tonje Brenna, Akershus (16:26 - 16:29)
- Per-Gunnar Sveen, Hedmark (16:29 - 16:32)
- Ingalill Olsen, Finnmark (16:32 - 16:36)
- Bjørnar Selnes Skjæran, (16:36 - 16:39)
- Eldbjørg Osen, Møre og Romsdal (16:39 - 16:42)
- Terje Lien Aasland, Sentralstyret (16:42 - 16:45)
- Hans-Erik Ringkjøb, Hordaland (16:45 - 16:49)
- Roger Ryberg, Buskerud (16:49 - 16)
- Eva Kristin Hansen, Sør-Trøndelag (16:52 - 16:55)
- Håkon Knudsen, AUF (16:55 - 16:59)
- Anne Marit Mevassvik, Nord-Trøndelag (16:59 - 17:02)
- Stanley Wirak, Rogaland (17:02 - 17:05)
- Cecilie Terese Myrseth, Troms (17:05 - 17:08)
- Even Aleksander Hagen, Oppland (17:08 - 17:11)
- Kjetil Olsen, Vestfold (17:11 - 17:14)
- Åshild Høivik Kjelsnes, Sogn og Fjordane (17:14 - 17:17)
- Jon Rolf Næss, Aust-Agder (17:17 - 17:20)
- Anette Trettebergstuen, (17:20 - 17:23)
- Tone Tellevik Dahl, Oslo (17:23 - 17:26)
- Kai Steffen Østensen, Vest-Agder (17:26 - 17:30)
- Siri Martinsen, Østfold (17:30 - 17:32)
- Tom Anders Ludvigsen, Akershus (17:32 - 17:35)
- Anita Ihle Steen, Hedmark (17:35 - 17:39)
- Runar Sjøstad, Finnmark (17:39 - 17:42)
- Sandra Tønne, Nordland (17:42 - 17:45)
- Kjell Neergaard, Møre og Romsdal (17:45 - 17:48)
- Bjørg Tveito Lundefaret, Telemark (17:48 - 17:52)
- Mats Monsen, Sør-Trøndelag (17:52 - 17:55)
- Sandra Valskog, Hordaland (17:55 - 17:58)
- Anne-Jenny Archer, Buskerud (17:58 - 18:01)
- Lars Jørgen Ormestad, Vestfold (18:01 - 18:04)
- Bente Estil, Nord-Trøndelag (18:04 - 18:08)
- Kari Vaage Gjuvslund, Rogaland (18:08 - 18:11)
- Kristin Røymo, Troms (18:11 - 18:15)
- Arne Johannessen, Sogn og Fjordane (18:15 - 18:18)

Pause kl. 18.15.

Dirigenten satte møtet igjen og tok opp til behandling følgende permisjonssøknader:

Permisjon godkjent, Kjell Maartmann-Moe, Akershus, 2015-04-17 09:00:05 - 2015-04-17 11:30:05. Hasteinnkalt til møte i Helse- og omsorgsdepartementet. Jeg er saksbehandler.

Permisjon godkjent, Bjørnar Selnes Skjæran, , 2015-04-17 12:50:09 - 2015-04-17 13:50:09. Jeg må ha en videokonferanse om ei viktig bedriftsetablering i kommunen min, er ordfører i Lurøy

Permisjon godkjent, Tom Tvedt, Rogaland, 2015-04-17 08:00:08 - 2015-04-17 17:50:08. møte i Trondheim,

Permisjon godkjent, Bjørnar Selnes Skjæran, 2015-04-17 12:50:59 - 2015-04-17 13:50:59. jeg har nettopp sendt permisjonssøknad. ble usikker på om det ble riktig klokkeslett. 12.50-13.50

Permisjon godkjent, Knut Petter Torgersen, Nordland, 2015-04-19 13:00:42 - 2015-04-19 16:50:42. jeg har et fly som må nås, dette for å nå gruppemøte i fylkestinget i Nordland. Jeg er gruppeleder og bør være tilstede når gruppemøtet starter.

Permisjon godkjent, Rashid Nawaz, Oslo, 2015-04-16 19:12:44 - 2015-04-16 20:00:44.
omsorg

Dirigenten ga deretter ordet til leder av Kvinnenettverket **Anniken Huitfeldt** som holdt følgende innlegg på 5 minutter:

Landsmøte!

Ved kommunevalget i 1901 kunne kvinner stille til valg i lokalpolitikken.

Leder for Aps kvinnenettverk gjennom fjorten år Marta Tynæs fra Florø ble valgt inn i Oslo. De kvinnelige pionerene i vårt parti gjorde en innsats først og fremst i lokalpolitikken. Gitta Jønsson Tromsø ble det ropt skjellsord etter på gata, men "Ingen naturmakt kan stoppe ho Gitta!", ble det sagt.

Det er noen som sier at vi ikke må gjøre likestillingspolitikk om til kun familiepolitikk. Men saken er at når vi får barn, øker forskjellene mellom kvinne og menn. Under utdanning, og i begynnelse av yrkeskarrieren gis ofte kvinner mange muligheter. Men når vi blir gravide kommer tilbakeslaget. Derfor innførte vår regjering rett til barnehageplass, halverte prisene, tredoblet pappakvoten, og innførte rettigheter til heltid.

Nå må vi innføre et lovverk som gjør det lettere å slå ned på diskriminering av gravide gjennom å gi Likestillingsombudet mulighet til å pålegge bøter. Flere barnehageopptak i året og mer tid for familiene mens barna er små. Lønnede permisjonsordninger så vi kan hjelpe våre foreldre og ektefeller og bedre ordninger for dem med kronisk syke barn.

Vi kan ikke bygge velferdssamfunnet på at dattera eller kona bare jobber litt. Vi må ha ordninger som gjør det mulig å kombinere heltidsarbeid og omsorg. Æren for å få i gang et stort norsk kvinnepolitisk engasjement skal jeg være så raus å gi regjeringen.

Det var Grethe Irvoll som på Aps landsmøte i 1969 som fikk gjennomslag for en sak som Aps kvinner har kjempet for siden Marta Tynæs og Gitta Jønsson sin tid. Kampen som førte Gro Harlem Brundtland inn i norsk toppolitikk. I fjor mobiliserte reservasjonsretten til store 8. mars tog over hele landet. Det viste en gang for alle. Når det gjelder abortloven aksepterer norske kvinner absolutt ingen tilbakeslag.

Men i år og klarte regjeringen å mobilisere norske kvinner til kamp igjen. Nå, Gerd, handlet det om retten til fast jobb, og dermed boliglån og mulighet til å stifte familie. Forslaget er verken kvinnevennlig, ungdomsvennlig eller familievennlig. Derfor sier vi et rungende ja til faste stillinger. Vi krever en familievennlig arbeidsmiljølov.

På vårt forrige landsmøte hilste den amerikanske presidentkandidaten Hillary Clinton både til Jens og Jonas på storskjerm. Fordi hun er kvinne møter hun mye motstand.

Mange av våre ordførerkandidater opplever det samme: Er hun omsorgsfull nok? En kvinne som søker makt kan forvente å bli møtt med et kritisk blikk både fra menn og kvinner? I dag er det kun 20 % av våre ordførere som er kvinner, og syv av ti kvinner takker for seg etter en periode i kommunestyret. Vi må ha høyere ambisjoner. For dette er det politiske nivået i norsk politikk hvor kjønnsforskjellene er størst.

Vi er ikke i mål, men vi er stolte av at vi har økt vår andel kvinnelige ordfører kandidater til 33 % ved valget til høsten. Etter valget skal vi bli flere: Cecilie Bjelland i Stavanger, Siv Aasvik i Melbu, Mette Gundersen i Kristiansand, Siv Sandvik i Eid, Tonje Brenna i Akershus og Kristin Røymo i Tromsø.

Vi lover å støtte dere og alle andre som stiller til valg til høsten.

Takk for oppmerksomheten.

Debatten fortsatte etter partilederens innledning om den politiske situasjonen (med 3 minutters taletid):

- Randi Eek Thorsen, Oppland (19:22 - 19:25)
- Reidar Saga, Aust-Agder (19:25 - 19:29)
- Khamshajiny Gunaratnam, Oslo (19:29 - 19:32)
- Kirsti Rørmyr, Østfold (19:32 - 19:35)
- Nils Amund Røhne, Hedmark (19:35 - 19:38)
- Tuva Moflag, Akershus (19:38 - 19:41)
- Odd Omland, (19:41 - 19:45)
- Cecilie Bjelland, (19:45 - 19:48)
- Didrik Beck, Oslo (19:48 - 19:51)
- Katrine Næss Holmgren, Finnmark (19:51 - 19:54)
- Geir Morten Waage, Nordland (19:54 - 19:57)
- Eva Mariann Vinje Aurdal, Møre og Romsdal (19:57 - 20:00)
- Sven Tore Løkslid, Telemark (20:00 - 20:04)
- Tore Sandvik, Sør-Trøndelag (20:04 - 20:07)
- Mari Klokkestuen Kjellesvik, Hordaland (20:07 - 20:11)
- Abdullah Alsabeehg, Oslo (20:11 - 20:14)
- Iris Moseng Sandholt, Troms (20:14 - 20:17)
- Ståle Versland, Buskerud (20:17 - 20:21)
- Victoria Marie Evensen, Oslo (20:21 - 20:24)
- Joar Atle Håve, Nord-Trøndelag (20:24 - 20:27)
- Jarle Nilsen, Rogaland (20:27 - 20:30)
- Kristin Maurstad, Sogn og Fjordane (20:30 - 20:33)
- Anders Brabrand, Oppland (20:33 - 20:36)
- Kristin Bergersen, Oslo (20:36 - 20:39)
- Trond Giske, (20:39 - 20:44)
- Arve Høiberg, Vestfold (20:44 - 20:46)
- Hanne Kristin Tollerud, Østfold (20:46 - 20:49)
- Alexander Berg Erichsen, Hedmark (20:49 - 20:53)
- Ragnhild Bergheim, Akershus (20:53 - 20:56)
- Else-May Botten, (20:56 - 20:59)
- Line Steine Oma, Oslo (20:59 - 21:03)
- Eirik Sivertsen, Nordland (21:03 - 21:06)
- Guro Nyhus Hagen, Telemark (21:06 - 21:09)
- Ståle Vaag, Sør-Trøndelag (21:09 - 21:13)
- Kirsten Orebråten, Buskerud (21:13 - 21:16)
- Eigil Knutsen, Hordaland (21:16 - 21:19)
- Kristine Enger, Rogaland (21:19 - 21:22)
- Johan Vasara, (21:22 - 21:26)
- Anne Karin Torp Adolfsen, Hedmark (21:26 - 21:29)
- Jan Halvor Vaag Endrerud, Oppland (21:29 - 21:32)
- Henrik Dahl Jacobsen, Akershus (21:32 - 21:36)
- Ingrid J. Aune, Sør-Trøndelag (21:36 - 21:38)

- Rasmus L. Rasmussen, Hordaland (21:38 - 21:41)
- Sverre Myrli, Akershus (21:41 - 21:45)

Dirigenten ga ordet til partileder **Jonas Gahr Støre** som oppsummerte debatten.

ooOoo

Følgende forslag kom inn under debatten:

Eva Kristin Hansen, Sør-Trøndelag

#6 NEI TIL GENERELL BEVÆPNING AV POLITIET

Det er viktig at justis og sikkerhetspolitiske spørsmål er bygget på våre demokratiske verdier. Sør-Trøndelag Arbeiderparti er i mot å innføre generell bevæpning av norsk politi uten folkets debatt og uten politifaglig begrunnelse. Vi ønsker en politi etat som sikrer landets borgere, og samtidig bevare det lave konfliktnivået som vi har i vårt samfunn.

Land med bevæpnet politi har flere drepte og skadde politifolk i tjeneste enn Norge – og langt flere skadde og drepte sivile i forbindelse med politiaksjoner. Alt tyder på at generell bevæpning av politiet skaper et høyere voldsnivå. Nå lagres våpen i politibilene. Unngå et høyere voldsnivå i vårt samfunn, og mener at dagens ordning, med lagring av våpen i tjenestebil, fungerer godt.

Sør Trøndelag Arbeiderparti vil:

1. Ikke ha generell bevæpning av politiet

Eva Kristin Hansen, Sør-Trøndelag

#7 Synet på verden!

Støtt opp om demokratireformer i Tunisia.

Aps grunnleggende arbeid om frihet, solidaritet og like muligheter stopper ikke ved våre landegrenser. Sammen med våre søsterpartier jobber vi for at det internasjonale samfunnet skal preges av disse verdiene.

Norge bør gå i front for å støtte den demokratiske utviklingen i Tunisia og Nord-Afrika, og bør øke sitt bilaterale samarbeid med Tunisia. For å sikre dette bør Norge etablere ambassade i Tunis. Norsk diplomatisk tilstedeværelse er et av de fremste signaler på norsk utenrikspolitikk. Økt kontakt mellom Norge og det gryende demokratiet i Tunisia er både sterkt ønsket lokalt, og i tråd med norske interesser. Dessuten har vi en god mulighet til å gjøre en forskjell. Langsiktig demokratibygging er den beste medisin mot spredning av ekstremisme og terror.

Palestina

I over 40 år har det palestinske folk vært under israelsk okkupasjon, daglig undertrykkelse, fordrivelse fra egne hjem og utsatt for gjentatte angrep. 20 år etter Osloavtalen har situasjonen for palestinerne forverret seg og de ulovlige bosettingene har blitt flere. Blokaden av Gaza, den folkerettsstridige muren gjennom Vestbredden og stadig utbygging av nye bosettinger på palestinsk land frarøver palestinerne friheten over egne liv, men fører også til en oppsplitting av Palestina som gjør etableringen av en selvstendig palestinsk stat stadig vanskeligere. Situasjonen er uholdbar. For at en levedyktig palestinsk stat kan opprettes, må utestående spørsmål løses. Dette kan kun skje gjennom forhandlinger i henhold til prinsippene i folkeretten. Norge står i en særstilling i kraft av vår rolle som tilrettelegger

mellom partene. Grunnlaget for en tostatsløsning er nedfelt i Oslo-avtalen, og Norge leder giverlandssammenslutningen AHLC. Samtidig har Arbeiderpartiet og det internasjonale samfunnet sagt at vi ikke kan fortsette prosessen som nå uten en politisk horisont. De siste fredsforhandlingene ble brutt våren 2014, og har enda ikke blitt gjenopptatt. Den politiske horisonten er igjen borte. Maktbalansen mellom Palestina og Israel er i dag veldig ujevn, og gjennom å anerkjenne Palestina vil man kunne redusere det ujevne maktforholdet. Den største delen av det økonomiske samkvemmet med okkupasjonsøkonomien handler blant annet om selskaper som bygger bosettinger. Norske selskap og forbrukere bør ikke bidra økonomisk til opprettholdelse av okkupasjonen. Gjennom å handle med selskaper som har produksjon på okkupert område, bidrar norske selskaper økonomisk til bosettingene. Dette bidrar til å opprettholde okkupasjonen, både gjennom å skape arbeidsplasser og økonomisk utvikling i de ulovlige bosettingene. Norske myndigheter må gå ut med en aktiv oppfordring om å ikke importere varer produsert i de okkuperte områdene. STAP mener Norge også må arbeide videre internasjonalt for å innføre omforente restriksjoner på varer som er produsert på okkupert land.

Flyktningskrise i Syria – Norge må bidra!

Krigen i Syria har ført til verdens største humanitære krise etter andre verdenskrig. Nabolandene til Syria kneler, og deres samfunn har for lengst sprengt kapasiteten for hvor mange flyktninger de kan håndtere. 11 millioner er på flukt fra hjemmene sine i det borgerkrigsherjede landet, over tre millioner av dem i nabolandene. Den menneskelige lidelsen som skjuler seg bak disse enorme tallene er vanskelig å ta inn over seg. Men vi kan ikke la være. Historien er dessverre full av eksempler på at for mange gjorde for lite i møte med stor lidelse og urett. La oss sørge for at det ikke blir konklusjonen når historien om vår tids største humanitære krise skrives. Flyktningskrisen i Syria løses ikke gjennom at Norge tar imot flere. Men for å ha legitimitet i arbeidet med å gi trygghet til millioner av medmennesker i en desperat situasjon, må Norge ta imot flere. Tyskland og Sverige har til sammen tatt imot to tredjedeler av syrere som har søkt om beskyttelse i Europa. Norge har en humanitær plikt til å bidra, slik vi gjorde det i 1992 under krigen på Balkan da vi i løpet av kort tid tok imot 13 000 flyktninger. Eller slik vi gjorde det i 1999, da en million kosovoalbanere var fordrevet og NATO startet sin 79 dager lange bombing av serbiske styrker i Kosovo. Sør-Trøndelag AP mener at Regjeringen må åpne opp for å ta imot syriske flyktninger. Dette kan gjøres ved å øke antallet overføringsflyktninger slik at syrerne får en særskilt kvote og vi burde oppfordre andre land til å gjøre det samme. Vi bør tilby oss å ta imot de som de andre ikke kan eller vil beskytte, spesielt skadde og mennesker med særlige behov.

Økende ulikhet – en tikkende bombe

De rikeste i verden konsentrerer stadig mer av verdens ressurser, og dermed også makten. Det er på høy tid at omfordeling av ressurser og makt blir satt på den politiske dagsorden her hjemme.

I 2016 vil 1 prosent av jordas befolkning trolig eie mer enn halvparten av verdiene i verden (Oxfams rapport: *Wealth: Having It All and Wanting More*). Dette er en svært bekymringsfull trend, som må tas på alvor. Det er en ren risikosport for verdenssamfunnet å la så mye rikdom og makt konsentreres på så få hender. I kjølvannet av rapporten har flere antydnet at løsningen ligger i at de rike frivillig må dele mer av sin rikdom. Dette er ikke en effektiv måte å redusere den galopperende ulikheten på. Veldedighet endrer ikke på mekanismene som gjør at rikdom konsentreres på få hender, det må sterkere krutt og politisk vilje til. Veldedighet skaper ikke omfordeling! I Norge har arbeiderbevegelsen spilt en ledende rolle i reisen fra et fattig land i verdens utkant til et moderne velferdssamfunn. «Den Norske Modellen» kjennetegnes av små ulikheter, høye lønninger, høye skatter, en sterk velferdsstat og et sterkt sivilsamfunn med høy folkelig deltakelse. Mange andre land som er rike på naturressurser har endt opp med at en liten elite stikker av med rikdommen, mens Norge har klart å fordele ressursene slik at de kommer hele befolkningen til gode. Økende ulikhet er en

tikkende bombe. Norges utviklingspolitikk må fremme denne type utjevnerende tiltak og virkemidler.

Støtt Nigerias kamp mot Boko Haram

Boko Haram er en særdeles voldelig militant gruppe i Nigeria. Vi kjenner best til gruppen etter nyhetene om kidnappingen av nesten 300 skolejenter i fjor, hvorav over 200 fortsatt er savnet. Dessverre har Boko Haram ikke stanset med sine grufulle aksjoner mot den lokale befolkningen etter kidnappingen. Myndighetene i landet sliter med å få kontroll over situasjonen, som nå har blitt svært alvorlig. Derfor mener Arbeiderpartiet at Norge og verdenssamfunnet må reagere. Vi kan ikke stå på sidelinjen i denne saken.

Menneskehandel

Millioner av kvinner og barn er ofre for menneskehandel verden over. De kidnappes av kriminelle for å bli prostituerte i et bordell, eller fraktes til Europa for å drive slik virksomhet. Ofrene står ofte i en form for "fiktiv gjeld" til sine bakmenn, som i praksis er umulig å tilbakebetale. Menneskehandel innebærer dermed kjøp og salg av mennesker. Man regner med at det finnes rundt 36 millioner ofre for menneskehandel i verden. Også dette er noe som oftest rammer kvinner og mindreårige. Dette taler for at Norge bør jobber for et internasjonalt forbud mot kjøp av sex. Stadig flere land har nå innført eller vurderer å innføre et forbud mot kjøp av sex. Skal vi få slutt på menneskehandel av kvinner og sex-kjøp er det etterspørselen politikken må fokusere på å begrense. AUF i Sør-Trøndelag mener Norge skal jobbe aktivt for å få alle land til å vedta et forbud mot kjøp av sex i sine land, samt god oppfølging av ofre for menneskehandel. Kvinner som er og har vært prostituerte må få god medisinsk oppfølging, samt omskolering og karrieremuligheter. Å være tidligere prostituert er knyttet til stort stigma, og kombinert med rusavhengighet eller trusler fra eventuell hallik, kan det gjøre livet hjemme svært vanskelig. Dessverre blir det enkleste ofte å returnere til prostitusjonsyrket. Norge må jobbe for systematisk oppfølging av ofre for menneskehandel og tidligere prostituerte, så de får adekvat psykologisk hjelp og ressurser til begynne et nytt liv.

Sør-Trøndelag AP står opp i mot antisemittisme

I det siste året har Europa sett en økning i antall terrorangrep. En rekke angrep er utført mot jøder av mennesker med tilknytning til en ekstrem tolkning av en verdensreligion. Terror er avskyelig, terror mot mennesker knyttet til deres tro, religion og overbevisning er et kraftig angrep på religionsfriheten. Religionsfriheten er en av flere bærebjelker i et demokrati. STAP står opp for religionsfriheten og ytringsfriheten og tar sterk avstand fra terrorangrepene i Belgia, Frankrike og Danmark. STAP har ofte fremmet forslag som har gått på tvers av staten Israels interesser. Flere har ment at man ikke kan stå opp for jøder i Norge, Europa og verden samtidig som man kritiserer staten Israel. Dette er et uriktig premiss for debatten om religionsfrihet. STAP tar avstand fra bruken av vold, avstand fra terror og vil stå sammen med jødene i kampen for friheten til å tro. STAP mener det er sterkt beklagelig at synagogen i Trondheim må bruke erstatningspengene etter andre verdenskrig på å sikre synagogen mot terror. Det er en nasjonal oppgave å sikre minoriteter i Norge. Det er et lokalt ansvar. Det er vårt ansvar. Synagogen og den jødisk minoriteten i Trondheim må få vår støtte.

Sør-Trøndelag Arbeiderparti vil at:

1. Justisdepartementet må bevilge penger i revidert nasjonalbudsjett for å bidra til å sikre minoriteter i Norge når terrorberedskapen er økt.
2. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag må bistå med penger og kompetanse ovenfor religiøse minoriteter i Sør-Trøndelag i utarbeidelsen av beredskap knyttet til den økte terrortrusselen.
3. Norge etablerer ambassade i Tunisia og styrker det bilaterale samarbeidet.

4. Gjenopprette og styrke demokratistøtten og informasjonsstøtten i Utenriksdepartementets budsjett.
5. Arbeiderpartiet styrker sitt samarbeid med tunisiske søsterparti.
6. Norge må anerkjenne Palestina som stat.
7. Arbeiderpartiet må styrke arbeidet mot selskaper som bygger bosettinger, og at norske myndigheter må gå ut med aktiv oppfordring til norske selskaper om å ikke importere varer produsert i israelske bosettinger i de okkuperte områdene. Norge må unngå handelssamkvem med bosettingene.
8. Sør-Trøndelag AP krever at regjeringen fremmer aktiv politikk for omfordeling og at reduksjon av ulikhet blir et nytt bærekraftsmål. Forhandlingene om FNs nye bærekraftsmål som foregår i 2015 er en god anledning til å gjøre nettopp dette.
9. Sør-Trøndelag AP mener at Norge gjennom programmet Skatt for utvikling skal bidra til å støtte myndigheter i land som ønsker å innføre progressive skattesystemer, som middel for å fremme økonomisk utjevningsspolitikk.
10. Norge gjennom FN må stille opp med nødvendig nødhjelp.
11. Maktforbudet må håndheves, og enhver militær intervensjon må være forankret i folkeretten
12. Norge må støtte den nigerianske stat gjennom den afrikanske union, slik Nigeria ønsker.
13. «Norge skal jobbe for bedre internasjonal implementering av FN's protokoll for å forebygge, bekjempe og straffe menneskehandel (Palermo-protokollen).
14. Prostituerte og tidligere prostituerte må få god oppfølging, mulighet for utdanning og tilgang til arbeid.
15. De prostituertes levekår, helse og sikkerhet må bedres.
16. Styrke internasjonalt samarbeid for å avdekke kriminelle nettverk som utnytter kvinner og barn i en sårbar situasjon.
17. WHO i samarbeid med bistandsorganisasjoner, må intensivere helsearbeidet rettet mot kvinner som er utsatt for prostitusjon.
18. Man har bedre oppfølging av prostituerte i Norge og at man i samarbeid med ofre for tvangsprostitusjon prøver å få et bedre overblikk og utfordringene de møter.
19. Gjøre det enklere for ofre for menneskehandel å få opphold i Norge.
20. Sørge for tilstrekkelig psykologoppfølging av nåværende og tidligere prostituerte.

Rita Hirsum Lystad, Akershus

#8 Forebygging av psykiske lidelser og selvmord

Mange unge opplever store utfordringer som er vanskelig å takle. Manglende mestring, mobbing, vanskelige familieforhold og ensomhet er krevende. Psykiske helseplager blant barn og unge er økende. Tidlig hjelp og behandling har stor helseeffekt.

Hvert år tar mellom 500 og 600 mennesker sitt eget liv. Ofte er det unge mennesker som rammes av selvmord eller selvmordsforsøk. Arbeiderpartiet mener at forebyggingen av både psykiske plager og selvmord må forbedres. I følge Helsedirektoratet mangler det om lag 1500 ansatte i helsestasjonene og skolehelsetjenesten.

Arbeiderpartiet vil:

- Ha en betydelig styrking av helsestasjonene, skolehelsetjenesten og helsestasjonen for unge opp til 25 år, og fastlegeordningen for å forebygge psykiske lidelser og selvmord.
- At kompetansen innen psykisk helse økes på legevaktene.
- At lavterskeltilbudet i kommunene utvikles sammen med aktuelle aktører.

Tuva Moflag, Akershus

#9 Likeverdighet mellom kommunale og statlige fosterhjem

Det bor over 10 000 barn i fosterhjem i Norge. Fosterforeldrene gjør en formidabel innsats.

Det er ikke like vilkår blant de kommunale og statlige fosterhjemmene i dag. Kommunale fosterforeldre er ikke å betrakte som arbeidstakere i arbeidsrettslig forstand. De får derfor ikke lønn, men arbeidsgodtgjørelse. Dette innebærer blant annet at de ikke har samme rett til feriepenger og pensjonspoeng som statlige fosterforeldre.

Arbeiderpartiet vil ha en gjennomgang av vilkårene for fosterforeldre i statlige og kommunale fosterhjem for å sikre likeverdighet.

Rune Olsø, Sør-Trøndelag

#11 Aktiv forvaltning av nasjonalformuen for fremtidens arbeidsplasser

Aktiv forvaltning av nasjonalformuen for fremtidens arbeidsplasser

Arbeiderpartiet vil utrede en mulig åpning for plassering av deler av våre fremtidige oljeinntekter i unoterte aksjer nasjonalt, forvaltet regionalt der det er god forvaltningskompetanse. Som nasjon omplasserer vi store deler av vår formue fra olje og gass, til finans. Innenfor klare avkastningskrav og moderat risiko, og på en måte som sikrer stabilitet i norsk økonomi, bør deler av denne nasjonale formuen kunne bidra til bygging av fremtidens næringsliv i Norge. Slik skaper og trygger vi arbeidsplasser for fremtiden.

Per-Gunnar Sveen, Hedmark

#13 Rovdyrsituasjonen - nå må noe gjøres

Rovdyrsituasjonen for mange i Hedmark er nå prekær. Hedmark Arbeiderpartis årsmøte mener at det nå må reageres raskt og kraftig. Flere får sine liv sterkt berørt av rovdyr. Den nærgående ulven i Trysil er et godt eksempel på hvordan personlig livsutfoldelse og muligheten for husdyrdrift rammes. Vi har også et felles ansvar for å vedlikeholde kulturlandskapet, både med tanke på det biologiske mangfoldet og ivaretaking av viktige landskap og kulturminner. Derfor trenger vi beitende husdyr.

For å sikre den balansen som ligger i rovdyrpolitikken mener Arbeiderpartiet at:

- Effektive tiltak i rovdyrpolitikken må snarest diskuteres i Stortinget
- Det må bli lettere å felle skadedyr også i forebyggende øyemed
- Grenseulver må telles med i bestandsvurderingen
- Ved oppfyllelse av bestandsmål må også felling i ulvesone tillates

- Mennesker som berøres må sikres økonomisk kompensasjon
- Særlig rovdyrutsatte kommuner må sikres statlig økonomisk kompensasjon

Anne Karin Torp Adolfsen, Hedmark

#16 Ja til eggdonasjon

Arbeiderpartiet mener dagens lovverk om forbud mot eggdonasjon er diskriminerende og urettferdig. Norge har i dag den teknologi og kunnskap som er nødvendig for å kunne gjennomføre behandlinger med eggdonasjon og Arbeiderpartiet vil arbeide for å legalisere dette.

Anne Karin Torp Adolfsen, Hedmark

#17 Sats bioøkonomisk i Innlandet

I en varslet overgang fra en oljeavhengig økonomi til en innovativ, langsiktig bioøkonomi basert på bærekraftig produksjon og foredling av fornybare ressurser, må Innlandet spille en sentral rolle.

Nær halvparten av landets avvirkning av skog for salg skjer i Hedmark og Oppland. Disse fylkene har dessuten over 20 % av landets produktive jordbruksareal. Det er i vår region at grunnlaget for det grønne skiftet ligger. Vi har også sterke kompetansemiljøer og industri som allerede i dag ligger i front på å utnytte biobaserte ressurser.

Stortinget har pålagt regjeringen å legge fram en bioøkonomiplan. Denne planen må være tydelig på Hedmarks sentrale rolle i bioøkonomien. En nasjonal satsing på bioøkonomi må sørge for at vi kan videreutvikle eksisterende kompetansemiljøer og utvikle nye klynger av bedrifter og forskningsmiljøer innenfor utnyttelse av bioressursene. Planen må følges av ressurser til forskning, innovasjon og investeringer. Det må satses betydelig på videreforedling av tømmer. Dette er en av bærebjelkene i Innlandsstrategien.

Bioøkonomien vil gi grunnlag både for styrking av eksisterende industri og etablering av ny industri. Arbeiderpartiets varslede industristrategi må ha som mål å utnytte de muligheter som ligger i skog- og treindustrien, næringsmiddelindustrien og annen biobasert industri. Hedmark må ha en sentral rolle i utvikling og produksjon av biodrivstoff.

Skogen spiller en viktig rolle i bioøkonomien, og Statskog bør være en motor i det videre arbeidet. For at Statskog skal være i stand til å ta denne rollen, må Statskog fortsatt være en stor eier og forvalter av fellesskapets ressurser. Nedsalget av Statskogs eiendommer må nå stanses, og forslagene om delprivatisering og oppsplitting av foretaket må skrinlegges.

Jordbruket er den mest grunnleggende formen for biobasert næring. Regjeringen må i fremtidige jordbruksoppgjør sikre bedre økonomi og muligheter for bønder til å dyrke jorda over hele landet. Konsesjonsloven må opprettholdes, og regjeringen må forsvare norske interesser overfor EU når det forhandles om importkvoter.

Dag Mossige, Rogaland

#19 5000 flyktninger ÅRLIG fra Syria så lenge konflikten varer

Arbeiderpartiet vil at Norge skal ta i mot 5000 flyktninger I ÅRET så lenge borgerkrigen i Syria vedvarer, og følge FNs høykommissærs anbefalinger.

Dette kommer i tillegg til øvrig ordinær kvoteflyktningkvote.

Anders Brabrand, Oppland

#20 Full intercityutbygging innen 2030

Forslaget er knyttet til kapittelet "transport og miljø" i storbydokumentet.

Forslag til endring på linje 55 i storbydokumentet:

Bygge ut intercitytriangelet på Østlandet med sammenhengende dobbeltspor fra Oslo til Tønsberg, Hamar og Fredrikstad innen utgangen av 2024, og videre til Halden, Lillehammer og Skien senest innen 2030. Etablere halvtimesavganger til/fra Skien, Sarpsborg og Lillehammer innen 2026.

Ragnhild Bergheim, Akershus

#21 Søsken i barnevernet

Arbeiderpartiet vil:

- At det skal utredes om søsken skal ha lovfestet rett til samvær ved omsorgsovertakelse der hensynet til barnet ikke taler imot det.
- At det skal lages konkrete retningslinjer for plassering av søsken utenfor hjemmet og for oppfølging av søsken i barnevernet, samt å inkludere søsken i barnevernets statistikk.
- At det skal innføres plikt om å kartlegge om det finnes søsken i familien, og at det skal gjøres det ytterste for at disse skal kunne plasseres i samme fosterhjem der dette er til barnets beste.
- Utarbeide en strategi for å sikre tilstrekkelige fosterhjem med vilje og evne til å ivareta søsken.
- Tilby forsterkning av fosterhjem som tar imot søsken, med ekstra støtte i en oppstartsfasen.
- Sørge for at eventuell adskillelse av søsken alltid begrunnes ut fra hensyn til barnets beste.

Randi Eek Thorsen, Oppland

#22 Ny helhetlig jernbanepolitikk for landet

I det grønne skiftet og den sterke sentraliseringstrenden vårt samfunn er inne i, er en jernbanesatsing mer enn et kinderegg. Presset mot storbyene kan avta, bo- og etableringspotensialet utenfor storbyene kan utløses og klimaet skånes. Kollektiv transport er også et viktig sosialpolitisk tiltak da grupper som ungdom, eldre, innvandrere er storbrukere. Historien viser dessuten at Jernbane er av de mest langsiktige økonomiske investeringer vi kan gjøre.

Full Intercity-utbygging er viktig, men det er befolkningstette områder i vifteform ut fra bl.a hovedstaden som trenger bedre og raskere løsninger for jernbane enn dagens jernbanepolitikk legger opp

Det grønne skiftet og landets unikt sterke økonomi tilsier at dette er tidspunktet for en djerv satsing på jernbane - den neste store etter 1890- 1900-tallet!

Landsmøtet bes om tilslutning til følgende vedtak:

Arbeiderpartiet vil utrede muligheten for en ny, helhetlig og offensiv jernbanepolitikk for landet.

Odd Omland,

#25 Grønne datasentre

Norge har mange fortrinn som gjør det mulig å være et attraktivt sted for etablering av grønne- datasentre. God tilgang på, og sikker levering, av elektrisk kraft er et slikt fortrinn. Arbeiderpartiet mener det er viktig å bedre rammebetingelsene for slike etableringer og mener Norge bør forbedre sine muligheter for å tiltrekke seg slike investeringer i framtiden. En slik forbedring vil blandet annet være redusert elavgift for datasentre over 5 MW. I tillegg mener vi det vil være riktig å utarbeide mer enhetlig tariffmodeller for transport av strøm for store forbrukere uavhengig av om forbruker belaster regional eller sentralnettet. I tillegg vil det være viktig at infrastrukturen for overføring av store datamengder gjennom fiberoptisk kabel er godt utbygd. I den forbindelse vil overføringskapasitet av store datamengder mellom Norge og Europa være viktig. Arbeiderpartiet mener det vil være riktig å etablere infrastruktur for overføring av store datamengder når Statnett foretar utbygging av kraftutvekslingskabler med utlandet. Arbeiderpartiet mener at staten alene eller sammen med private aktører, etablerer en infrastruktur når den kommende strømkabelen mellom Tyskland og Norge legges.

Odd Omland på vegne av.

Vest Agder, Aust Agder, Telemark og Vestfold AP

Kari Vaage Gjuvslund, Rogaland

#27 Samferdsel

Pkt 1

Arbeiderpartiet vil prioritere E 134 som hovedstamvei mellom Vestlandet og Austlandet.

Pkt 2

Arbeiderpartiet vil at Rv 13 skal utbetrast til ein trygg og rassikker veg med gjennomgåande høg standard og gul midtstripe for heile strekninga

Svein Olav Agnalt, Østfold

#28 Kommunal skatteinnkreving

Østfold arbeiderparti foreslår at landsmøtet vedtar at skatteinnkreving fortsatt skal foretas av kommunene. Den enkelte kommune er ansvarlig for innkreving.

Rina Mariann Hansen, Oslo

#29 Fortsatt kommunal skatteinnkreving

Arbeiderpartiet mener den kommunale skatteinnkrevingen er effektiv, brukerorientert og at den gir viktig styringsinformasjon til lokale beslutningstakere. Lokale kemnerkontor er et virkemiddel for å avdekke arbeidsmarkeds kriminalitet. Arbeiderpartiet vil beholde systemet med lokal skatteinnkreving, både ansvaret og den praktiske innkrevingen.

Hoda Imad, Akershus

#30 Kurdistan

Kurdistan er tradisjonelt betegnelsen på landområdet hvor kurderne holder til. Kurdistan ble innlemmet i det ottomanske riket på 1400-tallet og etter første verdenskrig ble kurderne lovet en egen stat. Dette løftet ble aldri innfridd av de tidligere europeiske kolonimaktene. I stedet ble området delt mellom Tyrkia, Irak, Iran og Syria. Den kurdiske minoriteten i disse landene har opplevd årelang diskriminering og overgrep. De er undertrykt som folk, de er blitt nektet å bruke sitt eget morsmål og det er forbudt å undervise i kurdisk historie. All politisk virksomhet som fremmer kurdernes rett til å bruke eget språk, forvalte egen kultur, historie og politiske rettigheter er blitt møtt med streng sanksjonering av de ulike regimene.

Arbeiderpartiet krever:

- at det internasjonale samfunnet må ta initiativ til dialog og samtaler med landene med kurdisk befolkning med mål om å sikre den kurdiske befolkningen fulle økonomiske, sosiale og politiske rettigheter.
- Norge må gi sin støtte til den kurdiske befolkningen i deres bestrebelser på å kunne forme sin framtid.
- Norge må gå i spissen internasjonalt for at den kurdiske befolkningen skal få opprette en egen stat under overvåkning av FN.

Hoda Imad, Akershus

#31 Ja til merking av palmeolje

Mange produkter som selges i norske dagligvarebutikker inneholder palmeolje. Palmeolje er vegetabilsk olje som utvinnes av oljepalmetreet. Årlig hugges og brennes enorme områder med regnskog for å plante oljepalmer. Palmeolje er på den måten ikke bare skadelig for regnskogen og med på å true klimaet vårt ytterlige, men 45 % av fettsyrene i palmeolje er såkalt palmitinsyre som er en av de mest kolesteroløkende fettsyrene vi har. Dermed kan høyt inntak av palmeolje gi økt risiko for hjerte- og karsykdommer.

EU-parlamentet vedtok i 2011 at palmeolje ikke kunne skjules bak betegnelsen «vegetabilsk olje». Arbeiderpartiet mener dette er et godt skritt i riktig retning, men synes likevel at dette ikke går langt nok. Forbrukere har lite tid til å lese ingrediensene, som ofte er skrevet med liten skrift, på alle produkter vi kjøper. Arbeiderpartiet ønsker derfor at produkter som inneholder palmeolje skal merkes tydelig, slik at forbrukere kan unngå å kjøpe produkter som inneholder palmeolje. Arbeiderpartiet mener at en slik merking kan bidra til å bevisstgjøre forbrukere om bruk av palmeolje, og sender i tillegg et kraftig signal til produsentene.

Hugo Bjørnstad, Nordland

#32 Fiskeripolitikk

Arbeiderpartiet slår fast at fiskeressursene tilhører fellesskapet!

Forvaltningen av disse må ha som mål å opprettholde sterke bestander som gir et best mulig langtidsutbytte, stor verdiskaping og som sikrer sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene.

Deltakerloven sikrer norsk eierskap, fiskereid flåte, lokal tilhørighet og levende lokalsamfunn.

Arbeiderpartiet vil være garantisten for at de grunnleggende prinsippene i dagens deltakerlov og fiskesalgslag-loven blir ivarettatt og videreført.

Havnasjonen Norge har naturgitte forutsetninger for å kunne øke produksjon og omsetning fra havbruk. Det krever imidlertid økt investering i kunnskap, og styrket evne til å ta i bruk kunnskapen.

Klima- og miljøpolitiske hensyn vil være helt sentrale i forvaltningen av de tradisjonelle fiskeriene, i havbruk og for de øvrige marine næringer.

Hugo Bjørnstad, Sonja Steen, Laila Jusnes og Mette Tove Bjørkmo.

Jone Blikra, Telemark

#33 Menneskehandel

Det er behov for langt større forutsigbarhet i arbeidet mot menneskehandel. ROSA har nå vært en prosjekt i 10 år, med kun 2 ansatte. Lauras Hus er nå snart 6 år, fortsatt et midlertidig prosjekt med usikker finansiering. Begge tiltakene er svært vellykkede. ROSA tilbyr bistand og beskyttelse i hele Norge 24 timer i døgnet for kvinner utsatt for menneskehandel, samt tilbyr offentlige etater, frivillige organisasjoner og advokater veiledning og hjelp.

Lauras Hus gir mulige ofre for menneskehandel tilbud om trygge boliger med tett sosial og helsemessig oppfølging. Lauras Hus er avhengig av forutsigbarhet rundt finansiering og det er stort behov for flere plasser.

Forslag:

Arbeidet mot menneskehandel bør styrkes. ROSA-prosjektet og boenheten Lauras Hus må få forutsigbare rammevilkår og gjøres om fra prosjekter til permanente tiltak.

I tillegg må hjelpetiltak som driver oppsøkende virksomhet opp mot personer utsatt for menneskehandel styrkes.

Antall plasser ved Lauras Hus må økes.

Henrik Dahl Jacobsen, Akershus

#34 TISA

Norsk deltakelse i forhandlingene om en flerstatlig avtale om handel med tjenester, TISA-forhandlingene, ble forberedt under Stoltenberg II-regjeringen og forhandlingene startet formelt i juni 2013. Norge er blant 51 WTO-medlemmer som forhandler avtalen, som samlet representerer over to tredjedeler av verdens tjenestemarked - beregnet til rundt 4000 milliarder dollar.

I vurderingen av TISA-forhandlingene mener Arbeiderpartiet at det skal legges stor vekt på avtalens betydning for verdiskapning og sysselsetting. Norge har en åpen og eksport-rettet økonomi, men er en liten aktør internasjonalt og det er vår interesse å sikre felles spilleregler og forutsigbarhet. Vi har offensive interesser knyttet til at norske tjenesteprodusenter får økt tilgang til det globale tjenestemarkedet.

Samtidig ser Arbeiderpartiet det som en forutsetning at en TISA-avtale ikke svekker det politiske handlingsrommet knyttet til kontroll og styring med offentlige tjenester og velferdstilbud. Arbeiderpartiet krever at det ikke skal legges hindringer for å regulere forhold som forbrukerbeskyttelse, helse, sikkerhet, miljø og arbeidstakerrettigheter. Arbeiderpartiet

krever også at markedene for sykehus tjenester, offentlig utdanning og sosiale velferdstjenester ikke åpnes fra norsk side for utenlandske tilbydere under TISA. Arbeiderpartiet mener det må være en forutsetning at TISA ikke pålegger privatisering, deregulering eller konkurranseutsetting av noen offentlig tjeneste på nasjonalt eller lokalt nivå. Dette gjelder også muligheten for å - gjennom politiske vedtak - å gjeninnføre offentlig eierskap og styring i sektorer som tidligere har vært privatisert.

Tjenesteproduksjon får også økende betydning blant utviklingsland. Stadig flere utviklingsland eksporterer tjenester på en rekke områder, som for eksempel digitale tjenester. Arbeiderpartiet mener Norge skal Kinas ønske om deltagelse. TISA må legge til rette for vekst og sysselsetting i utviklingsland.

Det er i norsk interesse at internasjonale avtaler i størst mulig grad er fremforhandlet innenfor rammene av multilaterale organisasjoner. TISA-forhandlingene er imidlertid et resultat av manglende fremdrift knyttet til mange års WTO-forhandlinger, særlig på tjenestefeltet. Arbeiderpartiet mener at TISA i størst mulig grad skal legge WTO-prinsipper til grunn, slik at avtalen - når forholdene ligger til rette - kan legges inn i en WTO-ramme.

TISA-avtalen vil kunne ha stor betydning for norsk økonomi og næringsliv, og Arbeiderpartiet ønsker derfor en bred og aktiv samfunnsdebatt. Fagbevegelsen, næringsliv og det sivile samfunn må konsulteres løpende. Det er av stor betydning at norske muligheter viser mest mulig åpenhet rundt forhandlingene og norske posisjoner. Arbeiderpartiet krever at det foretas konsekvens-utredning av avtalen som viser konsekvenser for ulike sektorer som er omfattet. En slik utredning bør også tydeliggjøre konsekvensene av ikke å slutte seg til TISA.

Arbeiderpartiet mener at:

- det må være en forutsetning at TISA ikke pålegger privatisering, deregulering eller konkurranseutsetting av noen offentlige tjenester på nasjonalt eller lokalt nivå.
- TISA ikke må være i veien for å gjeninnføre offentlig eierskap og styring av sektorer som tidligere har vært privatisert.
- det skal være mest mulig åpenhet rundt forhandlingene og norske posisjoner.

Bente Estil, Nord-Trøndelag

#38 Uttalelse om landbruket

Landsmøtet ber vår stortingsgruppe, i samarbeid med andre partier, arbeide for å påvirke årets jordbruksoppgjør i forhold til den overordnede målsetting om selvforsyning og matsikkerhet for en økende befolkning, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og lønnsomhet for næringens utøvere samt et bærekraftig landbruk.

For å nå denne målsettingen er det nødvendig med tilpassede rammevilkår og ordninger for styrket kapitaltilgang til næringen. Videre må det opprettholdes samvirkebaserte markedsregulatorer og et sterkt importvern. Det er betydelig usikkerhet i næringen om innretningen på statens tilbud for dette oppgjøret, og det er forventninger til Arbeiderpartiet under Stortingets behandling, basert på stortingsgruppens landbrukspolitiske plattform.

Fjorårets jordbruksoppgjør, som endte i brudd mellom staten og Bondelaget og Småbrukarlaget, ble vedtatt etter kompromiss mellom regjeringen og støttepartiene Kristelige Folkeparti og Venstre, men regjeringens hovedprioriteringer ble liggende fast. Oppgjøret favoriserte større bruk og større produksjoner.

Dette ga negative utslag for mindre og middels store bruk, dvs for disktrikslandbruket. Regjeringen har ellers i sin plattform, og i sin praksis, koblet landbrukspolitikken bort fra

distriktspolitikken, noe som er klart uheldig. Arbeiderpartiet må være eksponent for betydningen av landbrukspolitikken som et distriktspolitisk virkemiddel.

Så fremmer regjeringen forslag om en endring og opphevelse av lover og forskrifter for landbruket. Landsmøtet ber stortingsgruppen spesielt arbeide for å oppretteholde Konesjonsloven, med videreføring av bestemmelser om boplikt og prisreulering.

90% av 250 kommuner som har uttalt seg om forslaget om opphevelse av Konesjonsloven, mener loven er det beste redskap for å styrke arealbruken, at jordbruksareal blir brukt til matproduksjon. Mange høringssvar peker på at fjerning av loven kan gjøre det end vanskeligere for ungdom å komme inn i næringen. Loven gir grunnlag for selveiende bønder.

En opphevelse av loven vil, sammen med andre endringer, kunne gi endrede eierforhold til jordbrukseiendommer og usikkerhet omkring bruken av arealene til matproduksjon. Dette kan også legge til rette for en vertikal integrasjon hvor kapitalkrefter bak industri og matkjeder kan komme inn å få kontroll over hele verdikjeden fra produsent til forbruker. Dette vil være et grunnleggende brudd med den landbrukspolitikken som er ført i landet etter 1945.

Line Steine Oma, Oslo

#41 Restriktiv privatbilpolitikk

Forslag under Overgang til miljøvennlige kjøretøy:

Nytt kulepunkt: Arbeiderpartiet vil redusere bilens konkurransefortrinn ved å begrense antall parkeringsplasser i sentrumskjernen, innføre privatbilfrie gater, fartsbegrensning med mer.

Begrunnelse: restriktive tiltak er det mest effektive for å få til et paradigmeskifte, for å få til en rask overgang fra forurensende privatbilisme til miljø- og helsevennlig transport. Det har TØI m.fl. slått fast.

Sør Trøndelag Arbeiderparti vil:

1. Ikke ha generell bevæpning av politiet

Forslaget er trukket.

Jarle Nilsen, Rogaland

#43 Industripolitikk

Selskapet Statkraft er 100% offentlig eid.

Gjennom eierskapsmeldingen skal Arbeiderpartiet legge til rette for at Statkraft skal levere kraft til markedsledende betingelser for å utvikle fastlandsindustri i hele landet.

Torunn Kanutte Husvik, Oslo

#44 Endring storbypolitisk dokument

Nytt kulepunkt etter linje 42

- at det ved nye utbyggingsprosjekter i de store byene stilles krav om tilrettelegging for deling av ladbare biler for beboere, samtidig som parkeringsnormen settes lavere.

Ny første setning linje 95

- bygge ut ladestasjoner slik at tilgangen på ladestasjoner vokser i takt med antall elbiler

Nytt kulepunkt, erstatter nåværende punkt linje 124

- at renovering av eksisterende, og oppføring av nye, offentlige bygg skal tilfredsstille kravene til passiv-, nullenergi- eller pluss hus, og stille krav om at bygg som huser kommunal virksomhet har høy miljøstandard. Vi vil øke andelen nullutslippsbygg blant kommunale nybygg.

Siv Henriette Jacobsen, Østfold

#46 Et politidistrikt i hvert fylke

Forslag fra Østfold Arbeiderparti: I arbeidet med den kommende politireformen bør grensene for politidistriktene justeres slik at de i all hovedsak følger fylkesgrensene.

Andreas Olsen, Oslo

#47 Nytt kulepunkt storbypolitisk kapittel transport og miljø underkapittelet om kollektivtransport og boligbygging etter linje 74

- at kollektivtrafikken i økende grad skal drives av fornybare drivstoff, og være utslippsfri innen 2025.

Kristine Enger, Rogaland

#48 Klima, miljø og energi

Norge har de beste forutsetninger for å bli et foregangsland innen klima, miljø og energi. For å komme dit må klimaforlikets mål om et karbonnøytralt Norge innen 2030 følges opp med konkret handling.

Norge er en energinasjon med store ubrukte fornybare energiresurser både på land og til havs. Disse må utnyttes i et internasjonalt teknologi-, miljø-, og klimaperspektiv. Fornybaroverskuddet må også utnyttes til å utvikle mer kraftforedlende nasjonal industriproduksjon. Teknologikompetansen som er utviklet gjennom olje- og gassvirksomheten videreutvikles slik at utslipp fra norsk sokkel reduseres. Teknologikompetansen må overføres og utnyttes i en rask voksende fornybar industri.

Arbeiderpartiet vil:

- at Statens Pensjonsfond Utland (SPU) skal doble investeringene i grønn virksomhet.

- at det startes en offensiv overgang til en bærekraftig grønn industri og en helhetlig fornybarsatsing.

- at Norge bidrar som Europas grønne batteri, basert på fornybar energi og som leverandør av klimateknologi.

- at virkemidlene for utbygging av offshore fornybar energi (vind-, bølge- og tidevannskraft) forsterkes slik at utbygginger realiseres.

- at klimaperspektivet og teknologi- og industriutviklingspotensialet vektlegges tyngre ved konsesjonsbehandling knyttet til utbygging av offshore vind.
- at grenseverdiene for konsentrasjon av svevestøv strammes inn, og konkrete tiltak iverksettes der grenseverdiene overstiges.
- forby bruk av helseskadelige sprøytemidler på areal der barn og unge oppholder seg, som barnehager, skolegårder, lekeplasser og balløkker.
- at fondet for klimateknologi, fornybar energi og energiomlegging økes i de årlige budsjettene, slik at fondet i 2017 har nådd 100 milliarder kroner.
- at satsingen på karbonfangst og lagring revitaliseres og styrkes.
- at det skapes incentiver for videre utvikling av lav- og nullutslippsteknologi i maritim sektor.
- at det satses offensivt på energieffektivisering og miljøvennlig energiforsyning til bruk innen boliger, offentlige bygg, næringsbygg, industri og i energiproduksjon.
- at det ved innkjøp fra og med 2016 stilles krav til null- eller lavutslippsbiler til bruk i kommunal og statlig tjeneste der slike er tjenlige.
- at avgiftsbalansen mellom ulike drivstofftyper revideres slik at miljøhensyn tillegges ytterligere vekt.
- at det legges vesentlig vekt på miljøbevisst forbruks- og ressursbruksmønster i offentlig og statlig tjeneste.

Eva Kristin Hansen, Sør-Trøndelag

#50 Nei til generell bevæpning av politiet

Det er viktig at justis og sikkerhetspolitiske spørsmål er bygget på våre demokratiske verdier. Sør-Trøndelag Arbeiderparti er i mot å innføre generell bevæpning av norsk politi uten folkets debatt og uten politifaglig begrunnelse. Vi ønsker en politi etat som sikrer landets borgere, og samtidig bevare det lave konfliktnivået som vi har i vårt samfunn.

Land med bevæpnet politi har flere drepte og skadde politifolk i tjeneste enn Norge – og langt flere skadde og drepte sivile i forbindelse med politiaksjoner. Alt tyder på at generell bevæpning av politiet skaper et høyere voldsnivå. Nå lagres våpen i politibilene. Unngå et høyere voldsnivå i vårt samfunn, og mener at dagens ordning, med lagring av våpen i tjenestebil, fungerer godt.

Sør Trøndelag Arbeiderparti vil:

1. Ikke ha generell bevæpning av politiet

Andreas Olsen, Oslo

#51 Nytt kulepunkt storbypolitisk under kapittel transport og miljø etter linje 132, underkapittel om grønne byer -

-At storbyene som store innkjøpene stiller høye miljøkrav som både bidrar til å kutte klimagassutslipp fra transport og produksjon ved kjøp av varer og tjenester, og fremmer utslippsfri teknologi på nye områder.

Kristine Enger, Rogaland

#48 Klima, miljø og energi

Norge har de beste forutsetninger for å bli et foregangsland innen klima, miljø og energi. For å komme dit må klimaforlikets mål om et karbonnøytralt Norge innen 2030 følges opp med konkret handling.

Norge er en energinasjon med store ubrukte fornybare energiressurser både på land og til havs. Disse må utnyttes i et internasjonalt teknologi-, miljø-, og klimaperspektiv. Fornybaroverskuddet må også utnyttes til å utvikle mer kraftforedlende nasjonal industriproduksjon. Teknologikompetansen som er utviklet gjennom olje- og gassvirksomheten videreutvikles slik at utslipp fra norsk sokkel reduseres. Teknologikompetansen må overføres og utnyttes i en rask voksende fornybar industri.

Arbeiderpartiet vil:

- at Statens Pensjonsfond Utland (SPU) skal doble investeringene i grønn virksomhet.
- at det startes en offensiv overgang til en bærekraftig grønn industri og en helhetlig fornybarsatsing.
- at Norge bidrar som Europas grønne batteri, basert på fornybar energi og som leverandør av klimateknologi.
- at virkemidlene for utbygging av offshore fornybar energi (vind-, bølge- og tidevannskraft) forsterkes slik at utbygginger realiseres.
- at klimaperspektivet og teknologi- og industriutviklingspotensialet vektlegges tyngre ved konsesjonsbehandling knyttet til utbygging av offshore vind.
- at grenseverdiene for konsentrasjon av svevestøv strammes inn, og konkrete tiltak iverksettes der grenseverdiene overstiges.
- forby bruk av helseskadelige sprøytemidler på areal der barn og unge oppholder seg, som barnehager, skolegårder, lekeplasser og balløkker.
- at fondet for klimateknologi, fornybar energi og energiomlegging økes i de årlige budsjettene, slik at fondet i 2017 har nådd 100 milliarder kroner.
- at satsingen på karbonfangst og lagring revitaliseres og styrkes.
- at det skapes incentiver for videre utvikling av lav- og nullutslippsteknologi i maritim sektor.
- at det satses offensivt på energieffektivisering og miljøvennlig energiforsyning til bruk innen boliger, offentlige bygg, næringsbygg, industri og i energiproduksjon.
- at det ved innkjøp fra og med 2016 stilles krav til null- eller lavutslippsbiler til bruk i kommunal og statlig tjeneste der slike er tjenelige.
- at avgiftsbalansen mellom ulike drivstofftyper revideres slik at miljøhensyn tillegges ytterligere vekt.
- at det legges vesentlig vekt på miljøbevisst forbruks- og ressursbruksmønster i offentlig og statlig tjeneste.

Eva Kristin Hansen, Sør-Trøndelag

#50 Nei til generell bevæpning av politiet

Det er viktig at justis og sikkerhetspolitiske spørsmål er bygget på våre demokratiske verdier. Sør-Trøndelag Arbeiderparti er i mot å innføre generell bevæpning av norsk politi uten folkets

debatt og uten politifaglig begrunnelse. Vi ønsker en politi etat som sikrer landets borgere, og samtidig bevare det lave konfliktnivået som vi har i vårt samfunn.

Land med bevæpnet politi har flere drepte og skadde politifolk i tjeneste enn Norge – og langt flere skadde og drepte sivile i forbindelse med politiaksjoner. Alt tyder på at generell bevæpning av politiet skaper et høyere voldsnivå. Nå lagres våpen i politibilene. Unngå et høyere voldsnivå i vårt samfunn, og mener at dagens ordning, med lagring av våpen i tjenestebil, fungerer godt.

Sør Trøndelag Arbeiderparti vil:

1. Ikke ha generell bevæpning av politiet

Andreas Olsen, Oslo

#51 Nytt kulepunkt storbypolitisk under kapittel transport og miljø etter linje 132, underkapittel om grønne byer -

-At storbyene som store innkjøpene stiller høye miljøkrav som både bidrar til å kutte klimagassutslipp fra transport og produksjon ved kjøp av varer og tjenester, og fremmer utslippsfri teknologi på nye områder.

Ulf Lervik, Østfold

#52 InterCity til riksgrensen

I vedtak rundt Inter-city utbyggingen må Halden erstattes med fram til riksgrensen innen 2030.

Begrunnelse: Regjeringen har tatt strekningen Halden-riksgrensen inn i sine planer. Da må også Arbeiderpartiet oppdatere sine ambisjoner.

Fra: Østfold Arbeiderparti

Ingrid J. Aune, Sør-Trøndelag

#54 Støtte til demokratiske krefter i Tunisia og Nord Afrika

Nord Afrika og den arabiske verden er i en kritisk situasjon etter den arabiske våren. Dette krever en ekstra oppmerksomhet hvor Norge viser sterkere økonomisk og politisk støtte til Tunisia som er demokratiets håp i denne regionen. Sivilsamfunnets styrke, med et sterkt LO, næringslivsorganisasjoner, kvinne- og ungdomsbevegelse, gir Tunisia og demokratiet et håp i den arabiske verden. Norge har et moralsk ansvar for å sikre ytterligere støtte i landets demokratiske utvikling. Dette vil ikke minst være et nytt og viktig bidrag mot internasjonal ekstremisme og terrorisme.

Arbeiderpartiet vil derfor jobbe for

- økt politisk, økonomisk og utviklingspolitikk støtte til Tunisia og demokratiske krefter i Nord Afrika

- økt samarbeid mellom norske politiske parti og organisasjoner og sivilsamfunnet i Tunisia og ønsker økt demokratistøtte og informasjonsstøtte gjennom Utenriksdepartementets midler til dette formålet

Siri Sandvik, Sogn og Fjordane

#55 Politidistrikt

Sogn og Fjordane Ap foreslår at landsmøtet skal vedta at fylkesgrensene skal være grunnlaget for politidistriktsinndelinga, som ein hovudmodell. Dette vil vere i tråd med dei utfordringane Gjørvi - kommisjonen peika på, om å styrke den sivile beredskapen, og i tråd med grensene til andre etater som må bistå i krisehandtering, som Fylkesmannen, Siviltforsvaret og brannvesenet. Det må opnast for lokale tilpassingar der fylke i dag utgjer eit politidistrikt, eller der fylke ynskjer å slå seg saman i eit nytt politidistrikt.

Ap si stortingsgruppe får fullmakt til å forhandle vedrørande politireforma, for i best mogleg grad å ivareta intensjonane i landsmøteuttalen.

Jone Blikra, Telemark

#56 Sosial dumping

Kampen mot sosial dumping er en faglig politisk kampsak

Arbeiderpartiets kommune- og fylkestingsgrupper må vise dette gjennom aktivt politisk arbeid og forslag til tiltak. Det er viktig at Arbeiderpartiet er i forkant for å sikre at kommuner og fylker viser vilje til å legge forholdene til rette for det seriøse arbeidslivet.

Gjennom å fremme konkrete forslag i kommune- og fylkesting, viser vi at vi tar kampen mot sosial dumping på alvor.

Landsmøtet oppfordrer alle landets kommune- og fylkestingsgrupper fra Arbeiderpartiet å fremme forslag mot sosial dumping, basert på Skiens-modellen

Ulf Lervik, Østfold

#57 Industrioffensiv

Østfold Arbeiderparti foreslår at det utvikles en strategi og offensiv for landbasert industri hvor miljøvennlig produksjon og fornybare ressurser prioriteres.

Dette er viktig oppfølging og innspill til partiets nyopprettede industriutvalg og følger opp vedtak fra forrige ordinære landsmøte som bl.a. Vedtok et eget kulepunkt om å etablere en strategi for landbasert industri.

Lars Jørgen Ormestad, Vestfold

#58 Bymiljøavtaler

Linje 54

Arbeiderpartiet skal styrke arbeidet med bymiljøavtalene til de mellomstore byene.

På vegne av Aust-Agder Vest-Agder og Vestfold ap

Kristin Røymo, Troms

#59 Storbypolitisk dokument linje 51

Linje 51, tillegg etter "Trondheim", samt kollektivtiltak Transportnett Tromsø skal gjennomføres.

Bjørn Egeli, Vest-Agder

#60 Fengselsplasser

Rettferdig, rask og hensiktsmessig soning er viktig i et sivilisert samfunn. For Arbeiderpartiet bør det være et prinsipp i kriminalpolitikken at straffedømte dømt etter norsk lov skal sone på norsk jord. Det er best for de innsatte og ansatte.

Å sende norske innsatte til Nederland vil i tillegg bli en dyr løsning. Å sende minimum en kvart milliard kroner til Nederland er en dårlig prioritering. Vi har planer for nybygg og utvidelse for soning i Norge, og vil heller bruke pengene på investeringer og flere arbeidsplasser i Norge.

Forslag fra fylkesbenkene: Nordland, Aust-Agder, Møre og Romsdal, Telemark, Oppland, Østfold, Hedmark, Vestfold og Vest-Agder

Kristin Røymo, Troms

#61 Storbypolitisk dokument linje 259

Linje 259 Endres til (...) idrettsanlegg i byer hvor det er underdekning.

Kristin Røymo, Troms

#62 Storbypolitisk dokument linje 388

Linje 388 Endres til: Byene skal være ledende i arbeidet med...

Kristin Røymo, Troms

#63 Storbypolitisk dokument linje 471

Linje 471 endres til: ha en regionreform for å kunne drive bedre og mer overordnet styring og planlegging av samferdselsløsninger og arealdisponering tilkobling og næring. Setning 2 strykes

Linje 477: siste setning strykes

Dag Mossige, Rogaland

#64 Utslippsfri kollektivtransport og innkjøpskrav fra storbyer

Arbeiderpartiet vil:

- at kollektivtransporten i økende grad legges om til kjøretøy drevet av miljøvennlig drivstoff, med mål om utslippsfri kollektivtransport innen 2025
- at storbyer, som store innkjøpere av varer og tjenester, stiller høye miljøkrav til disse, med det mål å kutte klimagassutslipp fra både produksjon og transport, samt fremme utslippsfri teknologi på nye områder

Jone Blikra, Telemark

#65 Statlige inveseringstilskudd

Linje 47-54 i dokumentet beskriver en mulighet for inntil 70% statlig andel i flere store kollektivprosjekter. De prosjektene som er beskrevet er viktig og gode.

Det er utfordrende at prosjektene vil utløse store statlige overføringer innenfor kollektivinvesteringer. Dette må ikke føre til at investeringer i det øvrige Norge, reduseres eller stagnerer.

Forslag til vedtak:

Økningen i den statlige andelen av de beskrevne prosjektene må finansieres utenfor de ordinære bevilgningene til kollektivsatsinger i landet forøvrig

Dag Mossige, Rogaland

#66 Ladestasjoner for elbil i takt med elbilvekst

Arbeiderpartiet vil:

- at ladestasjoner bygges ut slik at tilgangen holder tritt med veksten i elbiler

Terje Næss, Vest-Agder

#67 Storbydokumentet - Sykkelekspressvei

Tillegg til side 2, linje 51 etter Stavanger: "sykkelekspressvei i Kristiansand"

ooOoo

Dirigenten sa at en nå skulle behandle Innkomne forslag og Storbydokumentet og de forslagene som har kommet inn i dag. Dirigenten foreslo at forslagene oversendes redaksjonskomiteen.

Innkomne Forslag

DEL 1

Utdanning. Barn og Familie

Utdanning

Landsstyret innstiller på at samtlige forslag oversendes Redaksjonskomiteen for utdanning.

Det dreier seg om forslagene:

3, 21, 36, 46, 55, 81, 89, 95, 115, 117, 123, 127, 137, 139, 144, 145, 152, 153, 154, 156, 186, 212, 226, 253, 256, 258, 260, 273, 274, 303, 304, 305, 306, 320, 340, 341, 343, 345, 348, 362, 375, 378, 380, 382, 397, 399, 402, 405, 426, 439, 445, 446, 447, 449, 453, 457, 460, 464, 466, 492, 497, 510 og 590.

Barn og Familie

Landsstyret innstiller på at samtlige forslag oversendes Redaksjonskomiteen før kommunevalget, m.v.

Det dreier seg om forslagene:

12, 16, 88, 120, 151, 154, 179, 182, 184, 239, 240, 241, 242, 347, 352, 364, 365, 404, 468, 512 og 513.

DEL 2

Kultur, Utenriks og forsvar

Kultur

Landsstyret innstiller på at samtlige forslag oversendes Redaksjonskomiteen for kommunevalget, m.v.

Det dreier seg om forslagene:

45, 60, 93, 143, 165, 233, 261, 327, 379, 433, 443, 504, 509, 544 og 562.

Utenriks og forsvar

Landsstyrets innstilling

Forslagene 264 og 310.

(boikott av Israelske varer) (Ambassade i Tunis)

312

(Stoppe støtte til IS kontrollert område) Avvises

Landsstyret innstiller på at de øvrige forslagene under Utenriks og Forsvar oversendes Redaksjonskomiteen for kommunevalget, etc.

Det dreier seg om forslagene:

5, 26, 27, 37, 38, 47, 52, 53, 62, 133, 135, 142, 181, 198, 250, 267, 282, 286, 288, 290, 293, 295, 307, 309, 311, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 332, 333, 349, 367, 395, 421, 440, 467, 471, 486, 487, 488, 489, 494, 501, 505, 539, 547, 548, 549, 558, 582, 584, 587 og 588.

DEL 3

Sosiale saker, Arbeid

Sosiale saker

Landsstyret innstiller på at samtlige forslag oversendes redaksjonskomiteen for helse, etc.

Det dreier seg om forslagene:

35, 185, 221, 289, 324, 325, 326, 355, 308, 368, 413, 425, 430, 473, 553 og 554.

Arbeid

Landsstyret innstiller på at samtlige forslag oversendes redaksjonskomiteen for helse.

Det dreier seg om forslagene:

1, 61, 71, 72, 158, 163, 175, 178, 189, 194, 202, 207, 208, 259, 328, 376, 437, 438, 515, 526, 527, 550, 551, 552 og 561.

Innkomne Forslag

DEL 4

Helse

Landsstyret innstiller på at samtlige forslag oversendes redaksjonskomiteen for helse, m.m.

Det dreier seg om forslagene:

18, 20, 22, 24, 25, 33, 40, 41, 49, 78, 80, 84, 86, 104, 109, 111, 113, 124, 126, 129, 130, 147, 148, 159, 162, 167, 170, 172, 174, 191, 205, 213, 215, 217, 218, 232, 234, 235, 237, 248, 249, 251, 268, 277, 283, 284, 287, 291, 294, 335, 336, 346, 353, 369, 371, 372, 373, 374, 391, 393, 406, 407, 408, 412, 417, 418, 419, 422, 431, 432, 435, 485, 491, 495, 507, 511, 541, 543, 583, 593, 597.

Innkomne forslag

DEL 5

Inkludering kriminalitet/justis

By og Land

Inkludering

Landsstyret innstiller på at samtlige forslag oversendes redaksjonskomiteen for kommunevalget mv.

Det dreier seg om forslagene:

23, 54, 106, 214, 278, 339, 414, 474, 563, 504, 586 og 591.

Kriminalitet/justis

Landsstyret innstiller på at samtlige forslag oversendes redaksjonskomiteen for kommunevalget, mv.

Det dreier seg om forslagene:

383, 450, 454 og 458.

Øvrige forslag foreslås oversendt redaksjons-komiteen for Helse, mv.

Det dreier seg om forslagene:

6, 92, 157, 161, 192, 193, 255, 279, 280, 281, 296, 350, 351, 370, 396, 401, 410, 560, 565, 585 og 593.

By og land (Kommunal)

Landsstyret innstiller på at forslag 155 oversendes redaksjonskomiteen for kunnskap.

Øvrige forslag foreslås oversendt redaksjons-komiteen for kommunevalget, mv.

Det dreier seg om forslagene:

39, 56, 58, 112, 114, 119, 121, 149, 155, 171, 173, 183, 190, 195, 203, 206, 229, 231, 252, 263, 270, 285, 321, 322, 323, 330, 331, 254, 381, 385, 400, 403, 415, 441, 448, 452, 456, 490, 496, 506, 508, 518, 532, 536 og 540.

DEL 6

Økonomi/skatt og avgift. Næring

Økonomi/skatt og avgift

Landsstyret innstiller på at forslag 300 oversendes redaksjonskomiteen for kommunevalget, mv.

Øvrige forslag innstilles oversendt redaksjonskomiteen for kunnskap, etc.

Det dreier seg om forslagene:

4, 28, 51, 77, 160, 224, 227, 236, 265, 292, 366, 409, 420, 444, 451, 455, 480, 481, 483, 514 og 522.

Næring

Landsstyret innstiller på at samtlige forslag oversendes redaksjonskomiteen for kunnskap, mv.

Det dreier seg om forslagene:

17, 31, 43, 74, 82, 90, 91, 100, 101, 110, 116, 132, 134, 138, 176, 187, 188, 197, 210, 216, 223, 225, 228, 245, 246, 247, 257, 262, 271, 275, 276, 299, 329, 337, 357, 358, 359, 384, 392, 394, 423, 436, 462, 502, 516, 517, 529, 530, 535, 537, 538 og 559.

DEL 7

Samferdsel. Energi og Miljø. Organisasjon

Samferdsel

Landsstyret innstiller på at samtlige forslag oversendes redaksjonskomiteen for kommunevalget, mv.

Det dreier seg om forslagene:

10, 29, 30, 32, 34, 48, 59, 76, 97, 98, 122, 125, 128, 131, 146, 130, 166, 177, 199, 200, 201, 219, 220, 230, 234, 272, 297, 298, 334, 342, 356, 386, 387, 388, 389, 411, 424, 434, 469, 476, 499, 503, 519, 521, 524, 525, 533, 534, 555 og 594.

Energi og miljø

Landsstyret innstiller på at samtlige forslag oversendes redaksjonskomiteen for kunnskap, mv.

Det dreier seg om forslagene:

11, 15, 42, 44, 50, 73, 85, 87, 94, 96, 136, 158, 169, 180, 196, 209, 238, 266, 269, 338, 344, 390, 398, 442, 463, 470, 477, 478, 479, 482, 484, 498, 500, 520, 523, 528, 531, 542 og 589.

Heftet Framtidas Storbyer oversendes redaksjonskomiteen.

Forslagene til Storbydokumentet som er framkommet i debatten i dag oversendes redaksjonskomiteen for kommunevalget mv.

Det dreier seg om forslagene nummer:

8, 44, 47, 51, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 66 og 67.

Vedtak: Vedtatt som foreslått ovenfor.

Forslag fremmet i debatten:

Dirigenten opplyste at det har blitt fremmet 44 forslag i debatten. Av disse er 13 endringsforslag til det Storbypolitiske dokumentet.

En gikk så over til å behandle de generelle politiske forslagene. Dirigenten innstiller på at samtlige av forslagene oversendes til redaksjonskomiteene på følgende måte

Forslag nummer 7, 9, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 30, 34, 41, 52 og 54 oversendes redaksjonskomiteen for Kommunevalget og internasjonalt.

Forslag nummer 16, 33, 46, 50, 55, 56 og 60 oversendes redaksjonskomiteen for helse m.v.

Forslag nummer 11, 13, 17, 25, 31, 32, 38, 43, 48 og 57 oversendes redaksjonskomiteen for Kunnskap m.v.

Vedtak: Vedtatt oversendt som foreslått fra dirigenten.

Dirigenten tok følgende permisjonssøknad opp til behandling:

Permisjon godkjent, Andreas Olsen, Oslo, 2015-04-17 16:00:51 - 2015-04-17 17:30:51.
Omsorg for barn, fra AKS til barnevakt!

Vedtak: Permisjonen innvilget.

Møtet torsdag sluttet kl. 22.25

Fredag 17. April 2015

Dirigenten satte møtet kl. 09.00.

Møtet ble åpnet med et kulturelt innslag med Lucky Four.
Jonas Gahr Støre takket og overrakte dem en rosebukett hver.

Deretter ble det vist en film før dirigenten introduserte LO-leder **Gerd Kristiansen** som holdt følgende hilsningstale på vegne av de internasjonale gjestene:

Gode venner!

Vi ser et bilde fra en tid da det var klart hvem som hadde makt, og hvem som ikke hadde det. Men bildet varsler også om den nye tiden som skulle komme. Da arbeidsfolk slo seg sammen og kjempet fram endringer. Og seinere, da Einar Gerhardsen i sin tid ble spurt om hva som var det viktigste han hadde oppnådd i politikken, svarte han med de berømte ordene: Ingen skal lenger måtte stå med lua i hånden.

Gode venner, dette kom ikke av seg sjø!

Våre forfedre visste at det ikke er nok med visjoner. Derfor organiserte de seg, faglig og politisk. De kjempet fram det lov- og avtaleverk vi har i dag, som gir oss de faglige rettighetene, og lønns- og arbeidsvilkårene vi har oppnådd.

Men et anstendig arbeidsliv er ingen selvfølge, det må forsvares for å bevares.

De siste månedene har vi fått se at kamper vi trodde vi hadde vunnet må kjempes på ny. Som Erna Solberg sa det før valget. "Folk vil merke forskjellene, ikke fra første dag, men betydelig i løpet av en fireårsperiode."

I arbeidslivet har vi merket forskjellene allerede.

Det aller første vi sa etter at den nye regjeringen ble valgt var at vi for vår del var klar for å fortsette trepartssamarbeidet. Det skulle ikke stå på oss. Men vi var også tydelige på at dersom man ville ha krig – så skulle man få det.

Siden har jeg gått fra debatt til debatt med arbeidsministeren.

Det er en krevende oppgave å diskutere med noen som ikke bare har sin egen mening – men også insisterer på sin egen virkelighet.

Det er ingen faglig støtte til påstanden om at mer midlertidighet gir flere arbeidsplasser. Mer midlertidighet gir nettopp det – flere midlertidige arbeidsplasser. Med de konsekvenser det har for enkeltmennesker og deres familie. For muligheten til å skaffe seg bolig og etablere seg med den tryggheten som ligger i en fast jobb.

Skattedirektoratet, NAV, UDI, Tolle, Mattilsynet, Økokrim, Skattedirektoratet, Arbeidstilsynet og Politiets utlendingsenhet har konkludert med at mer midlertidige ansettelser "gjør det mer krevende å etterforske og avdekke arbeidsmarkeds kriminalitet." . Det er nesten ikke til å skjønne at Høyre, Fremskrittspartiet, KrF og Venstre glatt velger å overse dette.

Regjeringen skal ha ros for handlingsplan mot sosial dumping, men det hjelper ikke at man gir med den ene handa, og så fjerner verktøyene våre med den andre.

Det burde ha gjort inntrykk at våre fremste fagmiljøer i arbeidstilsynet, petroleumstilsynet og STAMI så klart advarer mot konsekvensene av mer ubekvem arbeidstid. Både for den enkeltes helse og for sikkerheten på arbeidsplassene.

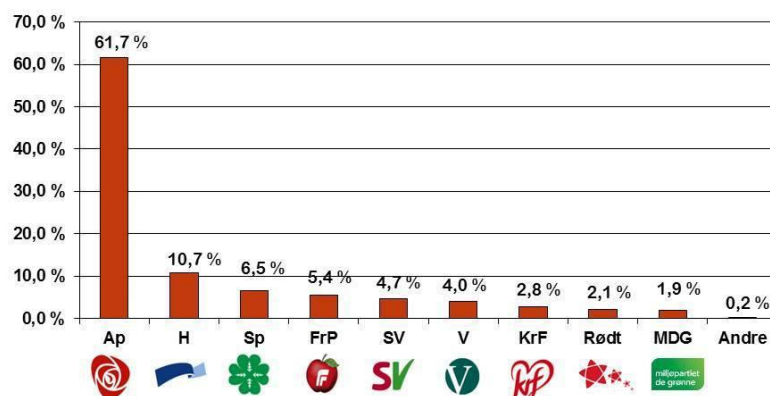
Men vi konstaterer at regjeringen har valgt å se bort fra fagligheten også i denne saken.

I stedet møtes vi av Erikssons "verdalsforskning" - anekdoter fra den nedlagte Domus-kafeen på Verdal.

I debatten hører vi stadig fra statsråd Eriksson at de endringene som nå skjer skal være innenfor rammene av den gode, trygge arbeidsmiljøloven. Fremskrittspartiet har liten troverdighet som forsvarere av AML. For å sitere Carl I. Hagens selvbiografi.

" Vi var dumme nok til å stemme for arbeidsmiljøloven (...)"

Partivalg blant LO-medlemmer april 2015

I den nesten 40 år som har gått siden da har Fremskrittspartiet arbeidet for å rette opp denne tabben. Motstanden mot AML og fagbevegelsen går som en rød – eller mørkeblå – tråd, gjennom hele partiets historie

I Fremskrittspartiets programmer finner vi fortsatt en formulering som har vært omtrent den samme helt siden starten:

"Et fritt arbeidsmarked fungerer imidlertid ikke godt så lenge monopollignende organisasjoner inngår avtaler sentralt for arbeidstakere og arbeidsgivere."

Det er overraskende hvor lite høyresidens retorikk har endret seg i møte med dagens moderne arbeidsliv.

For når Høyre i 1887 argumenterte for hvorfor de var imot 10-timersdag og 60 timers arbeidsuke lød det som følger:

"[Loven vil] træde i veien for at voxne mænd (..) selv bestemmer, hvorledes de skal nyttiggjøre sin Tid".

Gode venner,

Dagens utfordringer på arbeidsmarkedet krever moderne løsninger og ikke politikk fra 1887!
Gode venner.

I de snart 140 år som har gått siden arbeidsfolk stod duknakket som på Kittelsens maleri, har vi kjempet fram et godt organisert arbeidsliv. En sterk fagbevegelse sikrer at de som jobber får sin rettmessige del av verdiskapingen i bedriften og i samfunnet. En avgjørende del av det man gjerne kaller den norske modellen. Dette har gitt oss et samfunn med høy sysselsetting, små forskjeller, høy produktivitet, kompetent og ikke minst omstillingsvillig arbeidskraft.

Vi er dypt uenige med Fremskrittspartiet i at lønn, sosiale rammevilkår, arbeidstid, arbeidsforhold og så videre blir best når de bestemmes av en arbeidsgiver og der den enkelte arbeidstaker bare må godta betingelsene eller stå uten jobb.

Og – kjære landsmøte – LOs mer enn 900 000 medlemmer er også uenige med regjeringen. Her er resultatet av en blodfersk meningsmåling blant LOs medlemmer:

Hver gang jeg føler den minste anelse av nedstemthet, skal jeg ta fram denne!

Det er også åpenbart at de svekkelsene som nå er vedtatt ikke er slutten på regjeringens forsøk på å bryte ned arbeidsmiljøloven. Det er bare begynnelsen. Allerede er det satt i gang et omfattende arbeid for å se på alt som regulerer arbeidstid i Norge – der Høyre og Fremskrittspartiet har funnet det for godt å ikke ha med arbeidslivets parter i det såkalte ekspertutvalget som gjør den jobben.

Men det er ikke noe ønske i befolkningen om dette radikale skiftet, bort fra vår vellykkede norske modell. Derfor skjer omleggingen bit for bit.

Vi vil bruke valgkampen til å oppfordre våre medlemmer til å si fra.

Si fra om at dette vil vi ikke ha noe av.

Si fra om at vi vil ha lokale politikere som er gode arbeidsgivere.

Si fra at også kvinner vil ha hele, faste stillinger.

Si fra om at vi vil ta vare på søndag som en annerledes dag.

Og – til slutt.

Kittelsen malte også et bilde som handlet om å se fram mot en lysere framtid.

Soria Moria, heter det.

Der vi skuer ei framtid som gir arbeidsfolk verdighet, sikkerhet, frihet og anstendighet i arbeidslivet.

Som gir fritid, forutsigbarhet og trygghet i hverdagen og familielivet til folk.

Gode venner – det er vi i arbeiderbevegelsen som står for frihet!

Vi skal bygge et enda sterkere faglig-politisk samarbeid.

Vi skal gjøre vårt for å vinne valgene i 2015 og i 2017

Lykke til med landsmøtet og gode politiske vedtak – for eksempel om anerkjennelse av Palestina.

Carl I. Hagen, i selvbiografien "Ærlighet varer lengst", side 195.

En helsepolitikk for vår tid:

Dirigenten opplyste at en nå skulle over til helsedebatt. I fjor høst har helseutvalget reist land og strand rundt for å lytte og få innspill til framtidens helsepolitikk. Torgeir Micaelsen som har ledet utvalget sammen med Barbro Hætta vil innlede til debatt om forslagene de han kommet frem til.

Før innledningen ble det vist en film

Innledning «En helsepolitikk for vår tid» ved leder av Helseutvalget **Torgeir Micaelsen**:

Da jeg var 15-16 år, ble jeg speiderleder for første gang. Og hver torsdag kveld klokka seks hadde speidertroppen møter på Frelsesarmeen i Krokstadelva i Nedre Eiker.

Der var det alle typer folk. Men jeg husker spesielt en gutt.

Jeg husker at vi skjønnte at han ikke hadde det helt greit hjemme.

At vi så at han ikke hadde foreldre som var med på noe.

Og at han kanskje strevde litt på flere fronter – i skolen og i det å fungere sosialt med andre unger.

I ettertid så har jeg tenkt en god del på at han speidergutten egentlig bare er en av mange, mange eksempler på hvor ulikt utgangspunkt unger i Norge har.

Hvor store sosiale ulikheter vi har i Norge.

Og hvor viktig det er å lykkes med forebygging og tidlig innsats overfor disse ungene.

Vi vet at utviklingen de første leveårene, og tidlig etablering av helsevaner, legger mye av grunnlaget for en persons helse senere i livet.

Vi hører det fra alle barnehagelærerne; «vi kan ofte peke dem ut allerede i barnehagen».

De som vil ha det litt tøffere.

Som allerede fra starten vil måtte bære en tyngre byr enn mange av oss andre. De som vil ende opp i statistikkene.

For frafall i skolen.

For rusavhengighet.

For uførhet.

Og det verste er; så starter det ofte på nytt i neste generasjon.

Den samme vonde sirkelen. Det er vår jobb å bryte denne sirkelen for flere.

Da helseutvalget i fjor sommer startet sitt arbeid, stilte vi oss spørsmålet:

Hva bør være de neste store velferdsloftene i Norge?

Og de viktigste svarene på det, mener vi handler om unger som gutten fra speider'n.

Arbeiderpartiets helsepolitikk skal bygge på en grunnleggende forståelse av at det viktigste forebyggende arbeidet, er det vi gjør *før folk blir syke*.

Og som først og fremst skjer *utenfor* sykehus og legekontorer – i det samfunnet vi alle er en del av.

I familien, i barnehagen, på skolen, på arbeidsplassen, i nærmiljøet der vi bor - der vi lever våre liv.

Vi må satse på *forebyggende tiltak* som fremmer god fysisk og psykisk helse *for alle*.

Vi må sette inn *tidlig innsats* som treffer dem i faresonen.

Og vi må sikre den beste behandlingen når du først blir syk.

Derfor er også en av de viktigste satsningene vi foreslår:

Et «barneløft» – for barn og unges psykiske helse

Vi er tydelige på at et av de neste store helseløftene i Norge bør være en ny tverrfaglig opptrappingsplan for forebygging og tidlig innsats for psykisk helse.

Blant annet foreslår utvalget å lovfeste krav om et lavterskel, systematisk og tverrfaglig hjelpetilbud til barn og familier i alle kommuner.

Mange kommuner er allerede gode. Nå foreslår vi at dette er et tilbud som alle unger bør kunne forvente finnes i alle landets kommuner.

Et av de tøffeste forslagene som handler om forebygging, er forslaget om skolemat. Som vi mener kan bli en av de neste store velferdsreformene i Norge.

Vi vet det vil bidra positivt til folkehelsen.

Vi vet det virker mot sosialt ulikhet.

Men vi vet også at det koster mye penger og at det derfor så langt ikke har blitt noe av på.

Derfor har helseutvalget foreslått å finansiere forslaget på en utradisjonell måte.

Ved å ta i bruk deler av midlene som i dag brukes til utbetaling av barnetrygd - midler som i dag gis direkte til foreldre for blant annet å finansiere mat - kan i stedet rettes effektivt og sosialt fordelende til finansiering av skolemat.

Logikken er som følger: Om vi foreldre må smøre 20 matpakker til en pris av 15-18 kr per stykk hver for oss hver måned, eller om barna våre får den samme maten på en organisert måte i regi av skolen, blir omtrent det samme regnestykket for oss foreldre. Ingen taper. En del av en universell ordning, erstattes av en annen universell ordning.

Men vi tror i stedet vi kan få enorme, positive ringvirkninger med på kjøpet ved en skolematordning!

For andre barn av foreldre som har mye å bakte med i hverdagen, vil konsekvensen bli at man faktisk får i seg sunn mat hver dag.

Noen sier til meg: Torgeir, kan ikke foreldrene ta seg av dette selv og er folk faktisk for skolemat?

Da bør vi merke oss følgende:

Partiet har i forbindelse med andre opinionsundersøkelser stilt spørsmål om folks holdning til skolemat. Et klart flertall – 75 prosent – er for skolemat. 3 av 4 støtter saken. Det er suverent! Men statistikken viser også noe annet.

3 av 4 foreldre er også villige til å være med å spleise på regningen for å få til skolemat.

Jeg forstår likevel at mange er skeptiske å røre barnetrygden. Det finnes uansett andre måter vi kan få dette til på.

Jeg håper derfor landsmøtet i morgen kan enes om to ting; at skolemat skal være ett av Arbeiderpartiets valgløfter inn mot stortingsvalget 2017. Og at vi vil være åpne og pragmatiske til å finne gode måter vi – om nødvendig – kan få med oss foreldre på et spleiselag - med gode, kompenserende løsninger for familiene som trenger det mest.

Slik kan vi ha et forebyggende helsetiltak i storskala å gå til valg på i 2017 og sikre skolemat til alle landets skoleelever raskt.

Tenk for en reform det kunne være!

Og for en kraft vi ville hatt til å få til noe som betyr så mye for så mange.

Kjære landsmøte,

Det skal være godt å bli gammel i Norge.

Eldre skal få leve de livene de selv ønsker, i trygghet om at fellesskapet gradvis stiller opp med mer hjelp når behovet oppstår.

Den dagen du, eller noen du er glad i, ikke lenger klarer seg selv, skal fellesskapet stå klar til å ta vare på deg.

Vi vil snakke mer om *eldrehelse* – fordi framtidens eldrepolitikk må ha en bredere tilnærming enn omsorg.

I våre år i regjering kom et løft for eldreomsorg, både innen utbygging og rehabilitering, utvikling av velferdsteknologi og ikke minst innen rekruttering av folk med helsefaglig utdanning.

Men vi erkjenner også at vi ikke nådde alle målene vi satte oss.

At antall *søkte* plasser og antall *bygde* plasser ikke er det samme.

Og at hovedproblemet for mange kommuner er ikke å bygge plasser, men å drifte dem.

Derfor mener jeg det ville være utenkelig at Arbeiderpartiet ikke skulle lære av det som har skjedd. At vi skulle gått til valg på det samme på nytt.

Samtidig har behovene endret seg.

Og med fem millioner innbyggere er det et spørsmål om hvor store forskjeller kommunene imellom vi som parti – og som samfunn – kan akseptere.

Vi må sikre at alle innbyggere i Norge får et tilbud av god kvalitet.

Det er et unisont krav fra hele landet; Det må sterkere lut til for å nå de målene vi setter oss! Virkemidlene må bedre matche det vi ønsker å oppnå.

Derfor foreslår helseutvalget noen stolper for videre arbeid for en ny reform for eldrehelse.

Dette er ikke en "ferdig tenkt pakke", men heller en invitasjon til landsmøtet om å ta stilling til en ny *retning* for hvordan vi vil tenke framover. Som så må videreutvikles og utredes videre. Ett av de viktigste grepen som vi foreslår handler om å måle kvaliteten på de tjenestene som gis.

I dag mangler det helhetlige systemer for å fange opp om sykehjem eller avdelinger ikke fungerer. Ingen kan gi tilbakemelding på at de tjenestene vi gir våre gamle er gode nok. Jeg vil understreke at det bør være en klar forutsetning at reformen ikke skal bidra til mer byråkrati, men bygge på systemer og informasjonsinnhenting som uansett må gjennomføres. Samtidig må statens stille opp i større grad enn i dag.

Derfor må kvalitetskrav kombineres med et betydelig statlig bidrag til opprustinga av et variert og moderne tilbud over hele landet.

Vi foreslår et øremerket sektortilskudd i – til fri disposisjon dersom kommunen oppfyller satte krav for god eldreomsorg. En slags «tredje vei» i øremerkingsdiskusjonen.

Sånn danner grunnlaget for en ny, visjonær, moderne omsorgspolitik for Norge i framtida!

Noen ord også om den saken som kanskje har skapt mest debatt etter fremleggelsen.

Vi var fullt klar over at taxfree-ordningen er en «het politisk potet».

Men vi har reist landet rundt. Møtt de beste fagfolka på feltet. Og tilbakemelding er helt unison;

Alkohol er samfunnets hovedårsak til barn og unges inngang til rusmisbruk, *uansett* rusmiddel – selve «smøringen» som legger grunnlaget for annet rusmisbruk og psykiske lidelser. 70 000 norske barn har foreldre med et såpass alvorlig alkoholmisbruk at går ut over hvordan de fungerer i hverdagen. Det er det vårt ansvar å ta på alvor.

Og når vi spør hva som bør gjøres, så peker alle på at taxfreeordningen.

Det som skulle være en «ventil» i en ellers streng og regulert alkoholpolitikk står i fare for å true hele byggverket.

Jeg har forsvart taxfree-ordninger i mange sammenhenger tidligere. Og det er mye mulig jeg også må gjøre det etter dette landsmøtet har sagt sitt. Men vi må jo være enige om at det er noe ganske rart over at man i et land som Norge – hvor forebyggingstanken og fellesskapets ansvar for å «ta en for laget» står så sterkt - har valgt å finansiere småflyplasser med alkoholsalg.

Som noen sa det på Twitter: Helseutvalget hadde ikke gjort jobbet sin om ikke vi hadde pekt på de helsemessige utfordringene ved et galopperende taxfreesalg.

Så er det landsmøtets oppgave å veie disse hensynene mot næringspolitikk. Mot flyplasspolitikk. Og ivareta helheten.

Jeg håper landsmøtet på lørdag kan enes om gode formuleringer som ivaretar helseutvalgets *intensjon*; nemlig å ramme inn taxfreeordningen på en måte som ivaretar dette partiets stolte tradisjon for en ansvarlig alkoholpolitikk.

Det vil være et viktig signal om alkoholens betydning for folkehelsa.

Jeg har nå gått igjennom noen av forslagene fra utvalget.
Flere av dem har allerede vakt debatt. Noen er til og med ganske omstridd.
Det var også noe av bestillingen.
Vi skulle tenke nytt. Skulle utfordre sannheter. Skulle fornye og forsterke helsepolitikken.
Beskjeden vi fikk fra velgerne ved forrige valg var at de var usikre på om vi hadde løsningene på morgendagens og framtidens utfordringer.
Da er vi også helt avhengige av å fylle på, fornye, og lage politikk.
Vi sitter ikke stille i båten.
Fordi vi er trygge på at folk har ikke bare velger seg *fra* noe – de velger seg også *til* noe.
Til et parti i utvikling.
Til et parti som vil noe større enn seg selv.
Til et parti med løsninger for framtida.
Det håper vi helseutvalget har vært med på å utvikle.
Takk for oppmerksomheten, jeg gleder meg til debatten.

ooOoo

Dirigenten minnet om at forslagsfristen som er kl. 18.15.

SAK ? – BEHANDLING AV UTTALELSER FRA REDAKSJONSKOMITEENS HELSE M.V. OG KOMMUNEVALGET M.M.:

Dirigenten ga ordet til **Hadia Tajik** som redegjorde for innstillingen fra redaksjonskomiteen for Helse m.v.. Deretter ble uttalelsene fra denne komiteen behandlet.

Forslag til uttalelse nr. 1:

JA TIL SØNDAG SOM FELLES FRIDAG!

Regjeringen ignorerer fagbevegelsen, arbeidsgiverorganisasjonene, store deler av handelsstanden, frivilligheten, klimatebevegelsen, kirken, og et klart flertall i det norske folk, når den vil gjøre søndagen til alminnelig handledag i Norge.

På tross av faglige råd og folkelig engasjement fremmer regjeringen lovforslag som innebærer ordinær søndagsjobbing for nærmere 300.000 arbeidstakere. Arbeiderpartiet sier klart nei til regjeringens forslag om generell åpning for søndagsåpne butikker.

Arbeiderpartiet mener omfattende endringer i arbeidslivet, som endring av rammene for åpningstider er, bør gjennomføres i samarbeid med partene i arbeidslivet. Det er i tråd med den norske modellen. I dag gjelder ikke arbeidsmiljølovens bestemmelser for natt- og helgearbeid de ansatte ved utsalgsteder. Med regjeringens forslag vil flere arbeidstakere få svekket sine rettigheter og innflytelse over egen arbeidstid.

Annerledesdagen søndagen er gir rom for familieliv og fellesskap, frivillig engasjement, idrett og kulturliv. Vi mener det har en stor verdi at vi som land har en roligere dag, med en annen takt, og mer tid sammen med andre. For Arbeiderpartiet handler det om hva slags samfunn vi vil ha. Derfor er spørsmålet om søndagsåpne butikker et tydelig retningsvalg.

I dag er det mange som må jobbe på søndager - som holder Norge i gang. Ansatte innen helse, politi, brann, vakthold og transport, osv. Likevel har de aller fleste av oss fri på søndager. Mer alminnelig søndagshandel fører til at flere må jobbe på søndager. Det vil ha

konsekvenser for deres familier og for velferdstilbud som barnehager. I sum utfordrer det vår felles fridag.

Forslaget om søndagsåpne butikker har klare negative klimaeffekter. Flere må reise på jobb på søndager, det vil bli mer varetransport og energiforbruket til blant annet oppvarming vil øke.

Søndagsåpne butikker kan også gi dyrere varer for norske forbrukere og kostnadene i bransjen vil øke. Det utgjør også en trussel for små, selvstendige butikker i byene og for nærbutikker i distriktene.

Regjeringen har allerede åpnet for mer søndagsarbeid gjennom sine svekkelser av arbeidsmiljøloven. Nå foreslår regjeringen å gjøre vår felles fridag til en ordinær handledag, året rundt, i alle kommuner. Det er Arbeiderpartiet mot. Derfor vi sier klart nei til en generell adgang til søndagsåpne butikker.

Linje 72 – kan strykes.

Linje 75 og 76 – strykes. Er ivare tatt i linje 74.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Forslag til uttalelse nr. 2:

Et trygt og moderne arbeidsliv

Den norske arbeids- og velferdsmodellen skaper tillit, tryggere arbeidsmiljø og styrker omstillingsevnen. Gjennom trepartssamarbeidet skaper vi sammen med partene i arbeidslivet et godt og produktivt arbeidsliv og oppnår gode løsninger i fellesskap. Den norske modellen er internasjonalt anerkjent for å skape et samfunn med små forskjeller og store muligheter.

Oppgjør med useriøsitet og arbeidslivskriminalitet

Sterke krefter som økt bruk av midlertidige ansettelser, større arbeidsledighet og økt arbeidsinnvandring, trekker i retning av en løsere tilknytning til arbeidslivet og et todelt arbeidsmarked med økt konfliktnivå.

Lokale folkevalgte har en viktig rolle som arbeidsgivere og innkjøpere av tjenester i sin kommune. Ansatte i kommunen leverer viktige tjenester til befolkningen. For å sikre god rekruttering må stat, kommune og fylkeskommune ha en arbeidsgiverpolitikk som skaper trygghet og forutsigbarhet. Som stor innkjøper hviler det et betydelig ansvar på det offentlige.

Stadig flere kommuner bruker vikarbyråer i stedet for egne ansatte ved sykefravær og ferieavvikling. Det gir mer utrygghet for arbeidstakerne og kommunene går glipp av viktig kompetanse.

I privat sektor ser vi forsøk på nye former for selskapsetablering, som ønsker å omgå lovbestemte og tariffavtalte rettigheter.

Arbeidstakeres rettigheter, helse, miljø og sikkerhet må sikres også i virksomheter som er organisert som franchiser.

Alle disse utviklingstrekkene gir grobunn for sosial dumping og arbeidslivskriminalitet der blant annet skatt og moms underslås. For å møte dette trenger vi en fremoverlent holdning og flere kraftfulle tiltak.

Arbeiderpartiet vil:

- At kommuner og fylkeskommuner som hovedregel skal tilby faste, hele stillinger, og bekjempe midlertidighet
- At kommunene, sammen med partene, arbeider for en heltidskultur
- Sikre en grunnbemanning som gir mindre behov for innleie
- Ha vikartjenester med faste ansatte
- Stille krav om anstendige lønns- og arbeidsforhold ved offentlige anbud
- Stille krav om begrensinger av antall underleverandører
- Stille krav om at bedrifter det inngås kontrakt med er godkjente lærebedrifter, og at lærlinger deltar i oppdraget i større prosjekter
- Sikre rett til kollektivt søksmål
- At fast ansettelse uten grunnlønn skal være ulovlig

Uten en aktiv arbeidslivspolitikkk får vi et samfunn med større forskjeller, mindre frihet for den enkelte og lavere produktivitet i samfunnet og ikke minst stor fare for sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Arbeiderpartistyrte kommuner bør la være å benytte seg av den nye generelle adgangen til midlertidig ansettelser.

Deltagelse i familieliv og yrkesliv

Gode permisjonsordninger, pappaperm, barnehager, diskrimineringslover og et likestilt arbeidsliv, har mye av æren for at det i Norge er enkelt å kombinere arbeidsliv med familieliv. Når vi får barn er det trygge ordninger som trer inn, som sikrer begge foreldre permisjon fra jobb, samtidig som vi beholder inntekten.

Arbeiderpartiet mener at god arbeidslivspolitikkk er god familiepolitikk fordi

- Full barnehagedekning gjør det mulig å kombinere det å ha småbarn med det å være i arbeid
- Regulerte arbeidstidsordninger gjør det mulig å planlegge for fritid og familieliv
- Retten til fleksibilitet i arbeidslivet i ulike faser av livet er også med på å sikre dette

Muligheter for alle i arbeidslivet

Alle må bidra med det de kan for å komme i arbeid og aktivitet. Like viktig som å stille krav, er det å stille opp som samfunn. Mange kan trenge støtte og hjelp for å komme seg i arbeid. De må gis bedre muligheter enn i dag

I tillegg til et inkluderende arbeidsliv er NAV vårt viktigste redskap for å hjelpe flere inn i arbeidslivet. Arbeiderpartiet vil forbedre NAV og styrke arbeidsfokus i etaten. Det er behov for en mer aktiv arbeidsmarkedspolitikk, som jobber målrettet for de som sliter med å få innpass i arbeidslivet. Tiltakene må rettes mot personer med psykiske lidelser og mot ungdom, i samarbeid med lokale arbeidsmarkedsbedrifter, slik at man styrker førstelinjen som har nær kontakt med det lokale og regionale arbeidsmarkedet. Videre trengs en tettere

oppfølging av den enkelte. Dersom tiltakene konkurranseutsettes, mister de lokal forankring og svært ofte blir pris viktigere enn kvalitet. Kommunene må sørge for at de lokale arbeidsmarkedsbedriftene, sammen med NAV, hjelper utføre til å prøve ut sin restarbeidsevne der det er aktuelt.

Samarbeidet med helsetjenesten må styrkes, slik at gode tiltak kan rettes inn mot arbeidstakere som står i fare for å falle ut av arbeidslivet.

Det er spesielt alvorlig når unge faller ut av utdanning eller mister tilknytningen til arbeidslivet. Arbeiderpartiet mener derfor at det fortsatt skal være en prioritert oppgave for NAV å følge opp ungdom. Ungdomsløftet skal sikre ungdom under 35 år rask oppfølging fra den dagen den unge kontakter NAV, og en aktivitetsplan med skreddersydde tiltak som passer for den enkeltes utfordringer og muligheter etter en måned. Arbeid med ungdomsløftet må innebære oppsøkende virksomhet, tettere oppfølging og et nært samarbeid med næringsliv og utdanningssystem.

Lokalpolitikere har ansvaret for store deler av tjenestene ved de lokale NAV kontorene og må ha et aktivt forhold til tjenestene NAV leverer i kommunen.

Arbeiderpartiet vil at

- Alle som kan bør være i arbeid
- NAV må styrkes for å bli bedre til å få alle i arbeid
- Kommunene må ha spesielt fokus på unge og de med psykiske lidelser
- Kvalitet må vektes mer enn pris
- Gi alle under 26 år på tiltak rett på utdanning
- Sørge for at ungdomsgarantien gjennomføres og styrkes
- Styrke NAV sitt kvalifiseringsprogram
- Samarbeid mellom NAV og kommunen om sosialfaglige rådgivere i skolen
- Prøve en mentorordning der ungdom i NAV blir fulgt opp av dedikerte voksenpersoner

Virkningene av uførereformen

Arbeiderpartiet vil ha et velferdssamfunn som gir flere mulighet til å bidra med sine kunnskaper og evner. Også de som bare kan jobbe i perioder må ha mulighet til det. I dag er det mange uføre som ønsker muligheten til å jobbe litt. Uførereformen skal legge til rette for det, gjennom at det skal bli enklere å kombinere trygd og arbeid. Det er behov for en gjennomgang av virkningene av uførereformen slik at vi kan komme med tiltak til forbedringer for de som blir rammet på en utilsiktet måte. Kommunene oppfordres til å formidle hvordan ulike sosiale tjenester, samt arbeidsmarkedstiltak fungerer for deres innbyggere.

Ordet til uttalelsen:

- Lise Christoffersen, Buskerud (09:47 - 09:48)

Innstilling for redaksjonskomiteen for helse mv.

Lise Christoffersen, Buskerud

#73 NAV

Side 4, etter linje 122, nytt kulepunkt:

- opprette en ordning med NAV-ombud

(Jf. forslag nr. 553 fra Buskerud Arbeiderparti)

Lederen i redaksjonskomiteen svarte at en ikke ønsket å opprette flere stillinger som foreslått her.

Vedtak: Endringsforslaget falt mot redaksjonskomiteens innstilling. Uttalelse nr. 2 ble deretter i sin helhet enstemmig vedtatt.

Forslag til uttalelse nr. 3:

Trygghet skapes lokalt

Tryggheten i samfunnet starter hjemme, i nærmiljøene og i lokalsamfunnene. Å skape trygghet er et felles og offentlig ansvar. Forebygging er grunnlaget for gode samfunn og gode liv for enkeltmenneskene. Vi trenger alles innsats, fra enkeltmennesker til frivillige organisasjoner, skoler, private og offentlige aktører, sammen med innsatsen fra politiet.

Kommunene har en særskilt rolle. Gjennom politiråd og SLT-rådene (*Samordningsmodell for lokale forebyggende tiltak mot rus og kriminalitet*), koordinerer de virkemidlene til kommunene og politiet, for å forebygge og fange opp problemer så tidlig som mulig. Disse arenaene må styrkes. Nasjonal forskning på forebygging og bekjempelse av ekstremisme må understøtte det lokale arbeidet, og innførte tiltak må evalueres.

Vi er stolte av vårt politi, deres sivile preg og vektleggingen av det forebyggende arbeidet de gjør. Arbeiderpartiet er mot generell bevæpning av politiet. For Arbeiderpartiet er det viktig med et sterkt nærpolti. Politiet skal være der folk bor. Når det skal gjøres endringer i den lokale strukturen i politiet skal dette lokalt politisk forankres.

For at norsk politi også i fremtiden skal ha høy tillitt i befolkningen, ønsker Arbeiderpartiet et bredt forlik om politireformen. Reformen må sikre økt lokal politikraft og svare på hovedkritikken fra Gjørsv-kommisjonen, om at ledelse og kultur var det som skilte det som gikk bra fra det som gikk dårlig.

Antallet politidistrikter skal reduseres. Utgangspunktet for en del distrikter skal være fylkesgrensene. Men flere steder vil ikke dette være den beste løsningen. Arbeiderpartiet vil legge vekt på at den nye inndelingen av politidistrikter må bygge på politisk vedtatte, klare kriterier, knyttet til blant annet forebygging, beredskap, og samarbeid med andre nødetater.

Arbeiderparti-styrte kommuner vil legge vekt på:

- Forebygging av ungdomskriminalitet gjennom styrking samarbeidet mellom politiet barnevern og skole, og ungdomsteam i politiet som jobber spesielt i ungdomsmiljøer.
- Et tett og godt samarbeid med frivillige organisasjoner, både i det forebyggende arbeidet, og for økt beredskap.
- Styrking av organisasjoner som jobber mot vold, prostitusjon og ofre for menneskehandel.
- Frivillige organisasjoners innsats skal inn i det kommunale planarbeidet, i samarbeid med organisasjonene.
- Styrke innsatsen mot radikaliserings og alle former for voldelig ekstremisme.
- Etablering av lokale nettverk som legger til rette for at foreldre med ungdom i risikozonen for radikaliserings kan hente erfaringer fra hverandre og få kvalifiserte råd.

- Tiltak som gjør det lettere for folk å varsle om personer som kan være på vei inn i ekstreme miljøer, og hjelper unge som har havnet i ekstreme miljøer å komme ut.
- Økt kunnskap om voldelig ekstremisme, inkludert fremmedkrigere som reiser og de som kommer tilbake.
- Utvikling av lokale handlingsplaner for å forebygge, fange opp og bekjempe vold i nære relasjoner.
- Styrket lokal kunnskap og kompetanse om vold i nære relasjoner, både i politiet, helsetjenesten og andre kommunale tjenester.
- Sikre en god og trygg oppfølging av voldsutsatte i kommunen gjennom krisesentre og bosetting av de som bryter ut av voldelige hjem, samt sørge for at det også finnes et tilbud for voldsutsatte menn.
- I oppfølgingen av barn som har vært utsatt for vold og overgrep må kommunene sørge for godt samarbeid med barnehusene.
- Tilby behandlingstilbud for overgripere, og hjelp til sinnemestring, som bidrar til at det blir færre ofre i fremtiden.

Forslag nummer 60 Fengselsplasser fra Vest-Agder.

Vedtak: Vedtatt oversendt Stortingsgruppa.

Forslag innkommet innen fristen:

Tittel: Flere soningsplasser
Forslagsnr: 92
Fra: Vefsn Arbeiderparti

Forslag:
 Vårt forslag: ferdig utredete prosjekter må prioriteres.

Begrunnelse:
 Tall fra kriminalomsorgsdirektoratet viser at det var 1176 personer i soningskø ved utgangen av 2013. For å øke kapasiteten må vi få til en effektiv og god kriminalomsorg med god geografisk fordeling av soningsplasser.

Kommentar fra Fylkespartiet:
 Nordland Arbeiderparti støtter en økning i kapasiteten i kriminalomsorgen på landsbasis, og at nye fengselsplasser etableres i Nordland.

Innstilling fra Fylkespartiet:
 Se kommentar

Sentralstyrets merknad:
 Intensjonen i forslaget støttes.

Innstilling fra landsstyret:
 Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for helse mv.

Tittel: Nytt fengsel
Forslagsnr: 279
Fra: Vest-Agder Arbeiderparti

Forslag:

Arbeiderpartiet mener det snarest må igangsettes bygging av nytt fengsel i Agder.

Begrunnelse:

Solberg regjeringen har, i beste fall utsatt, i verste fall stoppet, den rød grønne regjeringens vedtak om å bygge nytt fengsel på Agder. Da den rød grønne regjeringen overtok i 2005, var soningskøene lengre enn i dag. Det ble bygd nye fengsler og iverksatt alternative soningsformer. Å ha tilstrekkelig antall fengselsplasser er viktig for å få til gode soningforhold, og dermed øke mulighetene for rehabilitering av innsatte! Slik at gjengangerkriminaliteten går ned. Regjeringens løsning er innføre dublering av soningsplasser. Å ha to på samme celle krever mye logistikk og merarbeid for ansatte i kriminalomsorgen og politi, og er en dårlig løsning, både for innsatte og ansatte når det gjelder sikkerhet. Mer enn tusen dømte venter nå på soning. Det er uholdbart at regjeringen har valgt å ikke gå videre med de vedtatte planene om å bygge nytt fengsel på Agder. Vi forventer at justisministeren snarest følger opp med det eneste tiltaket som på sikt kan få ned soningsutfordringene, bygg nytt fengsel på Agder nå.

Kommentar fra Fylkespartiet:

Vedtatt av fylkespartiet

Innstilling fra Fylkespartiet:**Sentralstyrets merknad:**

Arbeiderpartiets Stortingsgruppe foreslo i mars 2014 å bygge nytt fengsel i Agder. Dette ble nedstemt av flertallet. Intensjonene i forslaget støttes.

Innstilling fra landsstyret:

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for helse mv.

Tittel: Nytt fengsel til Sørlandet

Forslagsnr: 401

Fra: Aust-Agder Arbeiderparti

Forslag:

Utbygging av fengselkapasiteten på Sørlandet må igangsettes straks

Begrunnelse:

Det har i flere år vært jobbet med å øke fengselkapasiteten på Sørlandet. Dagens bygningsmasse både i Kristiansand og i Arendal er utdatert for lengst og kapasiteten er sprengt. Alle faginstanser, ansatte og det politiske miljø på Sørlandet er klare på at det må komme nybygg raskest mulig. Den rødgrønne regjeringen, med justisminister Grete Faremo i spissen, vedtok høsten 2013 at det skulle iverksettes en utredning med sikte på bygging av ett eller to fengsler på Sørlandet. Den nye blåblå regjeringen la dette raskt i skuffen når de overtok, og bestemte i stedet å utrede fengselsbehovet på nytt. I juni 2014 ble et forslag fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om å be regjeringen snarest mulig sette i verk arbeidet med å bygge nytt fengsel på Agder nedstemt av det blåblå flertallet. Nå kan det se ut som de skal løse kapasitetsproblemene ved å kjøpe plasser i utlandet. Fengsel på Sørlandet er dermed skutt ut i det blå. Det kan vi ikke akseptere og krever handling fra Regjering og Storting.

Kommentar fra Fylkespartiet:

Innstilling fra Fylkespartiet:

Støttes

Sentralstyrets merknad:

Intensjonene i forslaget støttes.

Innstilling fra landsstyret:

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen for helse mv.

ooOoo

Dirigenten ga ordet til **Helga Pedersen** som la fram innstillingen fra redaksjonskomiteen for Kommunevalget m.v.. Deretter ble uttalelsene fra denne komiteen behandlet.

Kjære landsmøte

Det er med glede jeg legger fram denne siste delen av innstillingen.

Om dokumentet Framtidas storbyer

Og om valgkampen 2015.

Allerede i åpningstalen dro Jonas fram et av våre stolteste slagord gjennom historien:
By og land - hand i hand.

Den gjensidige avhengighet mellom byene og distriktene har vært en tråd i vår politikk i hele vår historie.

For første gang i historien bor størstedelen av verdens befolkning i byer.

I Norge ser vi samme tendens.

Alle våre storbyområder har en stor befolkningsvekst.

Stadig flere velger å leve hele eller deler av sine liv i storbyområdene.

Allerede i dag bruker en fjerdedel av Norges befolkning offentlige tjenester i de fire største kommunene i Norge.

Det sier noe om betydningen de allerede har.

Og de vil vokse i årene som kommer.

Bare i Oslo og Akershus forventes 400.000 flere innbyggere de neste 25 årene.

Det er bakgrunn for at dette landsmøtet har valgt å vedta et eget storbydokument.

De største byene våre har unike muligheter.

Et rikt og variert kulturliv. Opplevelser. Arbeids- og utdanningsmuligheter.

De er attraktive. Det er en grunn til at veksten er så stor.

Men de har også en del utfordringer.
Som kan bli større med denne raske veksten.
Miljø og forurensingsproblemer. Sosiale forskjeller. Kriminalitet.
Dette dokumentet handler også om disse utfordringene.

Det handler om de fire største byene våre. Oslo. Bergen. Trondheim. Stavanger.
Men vi har flere områder med storbyutfordringer.
Som Kristiansand. Tromsø, Drammen, Fredrikstad/Sarpsborg. Grenland, Sandnes
og flere.

Redaksjonskomiteen har oppfattet at noen har vært opptatt av at dette skal synes litt
bedre i dokumentet. Vi har prøvd å fange dette opp i vår innstilling.

Jeg skal kommentere noen av forslagene.
Det punktet som har fått størst oppmerksomhet, handler om store kollektivprosjekter i
de fire største byområdene våre.
Disse byene har særlige utfordringer med vekst og transport.
Når hovedstaden vår har store problemer med luftforurensing.
Og vi vet hvor mye dette området vil vokse i årene framover,
Så er det åpenbart at det må til kraftfulle tiltak.
Vi kan ikke la privatbilismen vokse.
Da kveler vi hovedstaden vår.
Da trengs det alternativer.
Det er kollektivtransport, sykkel. gange.
Tilsvarende i Bergen, Trondheim, Stavanger.

Vår regjering la fram en transportplan med satsing på kollektivtransport i disse
områdene. Men det er ikke nok.
Redaksjonskomiteen stiller seg derfor bak utvalgets forslag om at noen få
kollektivprosjekter i disse byene trenger statlige bidrag på opp til 70%.

Men – og det er et klart men -
Det er ikke uten betingelser.
Vi stiller samtidig klare krav.
Disse områdene må forplikte seg til omfattende utbygging av boliger knyttet til disse
prosjektene. Det er en forutsetning. Hvis ikke blir det ikke denne støtten.
Når vi skal bygge landet.
- møte den enorme befolkningsveksten vi vet vil komme i disse områdene –
-så må nasjonale, regionale og lokale myndigheter virke sammen.

Så la vi i transportplanen opp til avtaler om satsning på kollektivtransport også med andre storbyområder. Noen har tatt opp med oss at dette kommer fram for dårlig i dokumentet.

Vi har derfor et nytt forslag.

Hvor vi klart slår fast at vi skal styrke arbeidet med bymiljøavtaler om kollektivtransport også i disse områdene: Som er Kristiansandområdet. Tromsø. Drammensområdet. Fredrikstad/Sarpsborg og Porsgrunn/Skien.

Og mange er opptatt av samferdsel.

Og vi har fått flere forslag om ulike prosjekter ulike steder i landet.

Her har redaksjonskomiteen vært harde.

Vi gjorde en enorm prioriteringsjobb i forbindelse med transportplanen.

Om vi her sier at noen prosjekter skal forseres, går det ut over andre.

Vi har foreslått en endring i formuleringene om Inter City på Østlandet.

Det gjør prioriteringene klarere.

Og endringen gjør at omtalen av dette nå er den samme som i transportplanen.

Det er i seg selv en sterk satsing. Og vil koste mange milliarder kroner.

Dette dokumentet er stappfullt av konkret politikk.

Av små og store tiltak og ambisjoner som er viktig for de større byene våre.

Om miljø. Om bolig. Om levekår. Om arbeidsliv. Om næring.

Forslag som redaksjonskomiteen støtter.

Vi har i all hovedsak ivaretatt storbyutvalgets intensjoner og gode arbeid.

Jan Bøhler har som leder av dette utvalget gjort en god og grundig jobb.

Men det har kommet flere endringsforslag.

Og vi har prøvd så godt vi har kunnet å ta hensyn til også disse.

Vi har innarbeidet forslag fra AUF om boligpolitikk.

Fra homolaget om hatkriminalitet

Og vi har ivaretatt partilags og enkeltpersoners forslag til presiseringer, forbedringer og tydeliggjøringer.

Prøvd å rydde opp i et par uklarheter og formuleringer som kunne misforstås.

Dette dokumentet blir et kraftfullt virkemiddel i arbeidet for å vinne storbyene våre til høsten.

Raymond, Harald, Rita, Cecilie, Mette, John-Ivar, Kristin og dere andre som skal gjøre den jobben får med dere en tydelig politikk fra dette landsmøtet. Om vi vedtar dette dokumentet.

Så har vi også foreslått en siste uttalelse. Den handler om kommunevalget.

Dette er en uttalelse med et spesielt formål.
Det er ikke her vi vedtar den nye politikken.
Det har vi gjort i mange små og store dokumenter på dette møtet.

Denne uttalelsen er om hva vi mener høstens kommunevalg skal handle om.
En beskjed om hva vi vil sette på dagsorden.

Den er om skolen, hvor vi vil satse på kunnskap og gi alle like muligheter.
Den er om omsorgen. Hvor vi vil gi trygghet til de eldre. Ha nok ansatte med riktig kompetanse.
Den er om næringslivet, hvor vi vil ha grønne arbeidsplasser og utvikling over hele landet.
Og den er om klimapolitikken. Hvor vi skal ta krafttak ute og hjemme.

Og ikke minst er den om det store verdivalget.
Om vi skal bygge forskjellene ned, og styrke fellesskapsløsningene. .
Eller om vi skal fortsette med en politikk for økte forskjeller.
Svekke arbeidsfolks rettigheter.
Og bruke de store pengene på skatteuttak til de som har mye.
Vi er klar til kamp. Og vil vinne dette verdivalget.

Jeg vil takke redaksjonskomiteen for en god innsats
og konstruktive diskusjoner gjennom hele landsmøtet.
Og håper landsmøtet er fornøyd med resultatet.
Nå er det opp til dere.

Takk for meg.

Ingrid J. Aune, Sør-Trøndelag

#74 FN er en grunnpilar i norsk utenrikspolitikk

Ny linje 275:

FN er en grunnpilar i norsk utenrikspolitikk. Vi vil jobbe for at internasjonale initiativ og beslutninger i økende grad gjøres gjennom FN.

Tellef Inge Mørland, Aust-Agder

#76 Regionreform

Nytt forslag linje 584:

I tillegg vil Arbeiderpartiet vurdere å overføre ansvaret for sykehusene, dersom vi får store regioner.

Ingrid J. Aune, Sør-Trøndelag

#78 For Arbeiderpartiet er arbeidet for menneskerettigheter viktig

Tillegg på linje 107:

I en verden der forskjellene øker, må vår tilnærming til utviklingsbistand være tuftet på grunnmuren i vår samfunnsbygging: Demokrati, likestilling, økonomisk vekst, fordeling og respekt for menneskerettighetene.

Mani Hussaini,

#82

Endringsforslag setning 354

Og byggingen av de folkerettstridige bosetningene forsetter

Mani Hussaini,

#83 Palestina

353-355

Hvis det ikke har skjedd en reell framgang i fredsprosessen mot en tostatsløsning, og byggingen av de folkerettsstridige bosetningene fortsetter, bør Norge anerkjenne Palestina som selvstendig stat.

Uttalelse nr. 1

Internasjonalt

Europa

Norge er tett knyttet til europeiske land politisk og økonomisk. I dag opplever store deler av Europa fremdeles økonomisk stagnasjon og vedvarende høy arbeidsløshet. Vi ser at oppslutningen om populistiske partier øker, både på venstre- og på høyresiden. Populismen retter seg i mange land mot hva som betegnes som den tradisjonelle økonomiske og politiske elite, som ikke har maktet å møte disse utfordringene.

Dette er også en utfordring for vår bevegelse; i mange europeiske land har sosialdemokratiske partier sittet med makten i store deler av etter-krigs tiden. Arbeiderpartiet mener det er av avgjørende betydning at de europeiske sosialdemokratiske partier i Europa beholder sin brede folkelige forankring.

Samtidig ser vi en rekke nye utfordringer og muligheter som må møtes. Ny teknologi og produksjon, blant annet knyttet til digitalisering og automatisering, omformer sysselsetting og arbeidsplassene i den industrialiserte verden. Stadig flere sysselsettes i lavtlønnede serviceyrker. Tradisjonelle industri-arbeidsplasser, hvor andel av organiserte har vært høy – reduseres i antall. Andelen fagorganiserte er i mange europeiske land i tilbakegang. Globaliseringen legger press på lønninger og arbeidstaker rettigheter. Også i Norge merker vi dette. Utviklingen stiller nye krav til sosialdemokratisk politikk hjemme og ute.

Det omfattende forskningsprosjektet i regi av det nordisk faglig-politiske samarbeidsorganisasjonen SAMAK, NORMOD 2030; viser at den nordiske modellen, basert på økonomisk styring, et organisert arbeidsliv og offentlig velferd, står seg godt. Vår samfunnsmodell, preget av små forskjeller og høy tillit, gir også stor omstillingsevne. Samtidig står vi overfor store endringer knyttet til globalisering, endret demografi og teknologiske nyvinninger; som vil sette vårt arbeidsliv og vår samfunnsmodell på prøve.

Arbeiderpartiet skal gå foran i å møte fremtidens utfordringer, utvikle ny politikk gjennom å være åpen og nysgjerrig, og holde fast ved «dagliglivets demokrati» og et sterkt faglig-politisk samarbeid.

Handel:

Norge har en åpen økonomi, hvor betingelsene for norske eksportnæringer har stor betydning for arbeidsplasser, verdiskaping og velferd. Som et lite land er det i vår interesse å sikre felles spilleregler og forutsigbarhet internasjonalt.

Norges forhold til EU har vært basert på EØS-avtalen siden 1994, en periode hvor Norge hatt en positiv utvikling i verdiskaping, sysselsetting og velferd. Rundt 75% av vår handel er med EU-landene, og EØS-avtalen sikrer like konkurransevilkår for norsk industri i det indre marked. Arbeiderpartiet holder fast ved at EØS utgjør vår plattform for samarbeid med EU.

Med et åpent samfunn i globaliseringens tid som ramme, må vi arbeide sammen med andre land for å styrke arbeidstakeres rettigheter og bekjempe sosial dumping gjennom felles regelverk og standarder. Sammen med fagbevegelsen må vi slå ring rundt etablerte arbeidstaker-rettigheter og fullt ut benytte det handlingsrommet EØS-avtalen gir.

Arbeiderpartiet legger stor vekt på TISA-avtalens betydning for norsk verdiskaping og sysselsetting. Det internasjonale tjenestemarkedet er stort, og vi har offensive interesser knyttet til at norske tjenesteprodusenter får økt tilgang til det globale tjenestemarkedet.

Samtidig ser Arbeiderpartiet det som en forutsetning at en TISA-avtale ikke svekker det politiske handlingsrommet knyttet til kontroll og styring med offentlige tjenester og velferdstilbud. Avtalen må ikke legge hindringer for å regulere forhold som forbrukerbeskyttelse, helse, sikkerhet, miljø og arbeidstakerrettigheter.

Arbeiderpartiet krever at markedene for sykehus tjenester, offentlig utdanning og sosiale velferdstjenester ikke åpnes fra norsk side for utenlandske tilbydere under TISA. Det er en forutsetning at TISA ikke pålegger privatisering, deregulering eller konkurranseutsetting av noen offentlig tjeneste på nasjonalt eller lokalt nivå. Dette gjelder også muligheten for å – gjennom politiske vedtak – å gjeninnføre offentlig eierskap og styring i sektorer som tidligere har vært privatisert.

EU-land og USA er sentrale handelspartnere. Norge er også nært knyttet til EU sitt regelverk gjennom EØS-avtalen. Virkningene av en TTIP avtale (Transatlantic Trade and Investment Partnership) mellom EU og USA vil først være klar når en avtale foreligger. Arbeiderpartiet vil således ta endelig stilling til de handlingsalternativ Norge står overfor, når en TTIP-avtale eventuelt foreligger.

Betingelsene for norsk eksportnæring vil være et viktig hensyn i Arbeiderpartiets vurdering av TTIP. Samtidig vil ikke Arbeiderpartiet kunne støtte en handelsavtale som undergraver hardt tilkjempede rettigheter og standarder. Arbeidstakeres rettigheter og medinnflytelse, herunder retten til tariffavtaler, må ivaretas og beskyttes. Norges høye standarder knyttet til blant annet sosiale rettigheter, helse, miljø og matvarer må kunne beholdes.

Bistand:

Det er en historisk sammenheng mellom økonomisk styrke og politisk betydning og makt. Verden er i endring, og mange utviklingsland i Asia, Latin-Amerika og Afrika har en betydelig økonomisk vekst. Kina vil snart ha verdens største økonomi. I de kommende tiår må vi være forberedt på at mye av det økonomiske og politiske tyngdepunkt vil bevege seg mot Asia.

Økonomisk vekst og velstand bringer nye utfordringer knyttet til krav til standarder og rettigheter, styresett og økonomisk fordeling. Vi ser at mange progressive søsterpartier er søkende til nye modeller og politikk. Arbeiderpartiet vil aktivt søke politisk dialog med progressive partier i land som gjennomgår økonomisk og politisk omforming. Arbeiderpartiet vil også arbeide aktivt for å styrke det globale samarbeidet i Progressive Alliance.

Arbeiderpartiet har en erfaring knyttet til likestilling, partibygging, fordelingspolitikk og faglig-politisk samarbeid, som er etterspurt. Ordningen med støtte til parti-til-parti samarbeid har nå i lengre tid vært stilt i bero og Arbeiderpartiet har vært forhindret i å etablere nye samarbeidsprosjekter. Arbeiderpartiet krever at Regjeringen snarlig avklarer fremtiden for denne støtte-ordningen, og går inn for en økning – i tråd med Evalueringsrapporten som ble framlagt høsten 2014.

I en verden i endring, ser vi at det sosialdemokratiske grunnprinsipp; å skape og dele; er like gyldig. For forskjellene mellom fattige og rike øker. En nylig framlagt OXFAM-rapport viser at innen utgangen av 2015 vil under 1% av verdens befolkning eie over 50% av verdens kapital. Selv om mange utviklingsland har en betydelig økonomisk vekst og millioner bringes ut av fattigdom, finner vi det største antallet fattige i mellom-inntektsland. I en verden der forskjellene øker, må vår tilnærming til utviklingsbistand være tuftet på grunnmuren i vår samfunnsbygging: Demokrati, likestilling, økonomisk vekst, fordeling og respekt for menneskerettighetene.

Utviklingsbistandens andel av samlede overføringer til utviklingslandene blir stadig mindre. Dette må konsekvenser for innretting og prioriteringer i vår bistand. Den rød-grønne regjeringen satte fokus på betydningen av energi og klima i utviklingsbistanden, denne innsatsen må styrkes. Vi må bygge videre på Norges sterke posisjon innen global helse, særlig knyttet til mødre- og vaksiner. Helse, klima og ernæring må sees i sammenheng. Norge må fortsatt ta sitt ansvar for å bekjempe fattigdom, og Arbeiderpartiet krever at norsk utviklingsbistand forblir på et høyt nivå, minimum 1% av BNI.

Midt-Østen

For bare noen år siden var utviklingen i den arabiske verden preget av endring og fremtidsoptimisme. Nå har den arabiske vår snudd til en mørk høst. Vi ser en region preget av krig, ekstremistisk vold, politisk oppløsning og grunnleggende brudd på menneskerettigheter og humanitær rett. Politisk makt benyttes til full kontroll over ressurser og goder for eliten eller enkelt-grupper. Da vil det alltid være en stor gruppe som er fremmedgjort, uten like rettigheter, og som venter på sitt øyeblikk. Midtøsten vil ikke komme ut av den dype krisen regionen befinner seg i, før kreftene blir satt inn på økonomisk og sosial utvikling, og rettferdig fordeling. Det er imidlertid en positiv demokratisk utvikling i Tunisia, hvor Norge bør øke sitt engasjement, og bilaterale samarbeid. Langsiktig demokratibygging er den beste medisin mot spredning av ekstremisme og terror, og derfor ønsker arbeiderpartiet å videreføre demokratistøtten.

Borgerkrigen i Syria har ført til massive humanitære lidelser og millioner er på flukt. Dette er en konflikt som kun kan løses politisk, hvor verdenssamfunnet gjennom FN må spille en sentral rolle. Det umiddelbare målet må være å få ned voldsbruken. Her har Norge en viktig rolle å spille som en stor humanitær aktør, og gjennom sin støtte til fred og forsoning. Arbeiderpartiet krever at Norge tar et større ansvar for ofre for borgerkrigen i Syria og Irak, og øker betydelig den humanitære bistanden til medmennesker på flukt. Norge må arbeide for at de humanitære organisasjonene får tilgang til å levere bistand til internflyktninger i Syria. Arbeiderpartiet vil også at Norge øker bistanden til Syrias naboland, som så langt har

tatt imot over 4 millioner flyktninger. Arbeiderpartiet understreker betydningen av at Norge aktivt støtter opp om fredsarbeidet i regi av FN. Kurderne har kommet i en svært utsatt situasjon etter ISILs fremrykking i Irak og Syria. Arbeiderpartiet krever at det internasjonale samfunnet må ta initiativ til dialog og samtaler med landene med kurdisk befolkning med mål om å sikre den kurdiske befolkningen økonomiske, sosial og politiske rettigheter.

Millioner av mennesker er på flukt fra et Midtøsten i brann. Mange legger ut på den livsfarlige ruten over Middelhavet, og blir offer for skruppelløse menneskesmuglere. I fjor tok over 200.000 mennesker seg inn i EU etter en slik ferd, halvparten av disse var syriske flyktninger. Antallet er en tredobling fra året før over flere enn 3 500 flyktninger mistet livet. Arbeiderpartiet vil arbeide aktivt i sin europeiske søsterorganisasjon PES for å styrke det europeiske arbeidet med å komme denne humanitære tragedien til livs. Arbeiderpartiet krever at Norge øker sin støtte til både Italias og den kommersielle skipsfartens omfattenderedningsinnsats i Middelhavet, i tillegg til utstyr og fartøy.

Ekstremisme

Terror rammer hardest sivile i konfliktsonene, enten det gjelder IS i Syria og Irak, Al Qaida i Jemen, Al Shebab i Somalia og Kenya, eller Boko Haram i Nigeria. Boko Haram er en særdeles voldelig militant gruppe. Myndighetene i landet sliter med å få kontroll over situasjonen, som nå er blitt svært alvorlig. Arbeiderpartiet mener Norge og verdenssamfunnet må reagere. Vi kan ikke stå på sidelinjen i denne saken. Samtidig fremmer ekstreme grupper som IS, radikaliserings og rekruttering av fremmedkrigere utenfor Syria og Irak, også i Norge. Terroranslag i Europa, som i Paris og København, var rettet mot uskyldige. Målet var å skape frykt og undergrave noen av våre viktigste samfunnsverdier; menneskerettigheter og demokrati, toleranse og ytringsfrihet.

Disse gruppene søker å skape og fordype konfliktlinjer, mellom kristne, jøder og muslimer, mellom Vesten og Midtøsten, og gi næring til mer hat og vold. 22. juli 2011 ble vår egen bevegelse offer for denne ekstremismen.

Ansvarer kan kun legges på dem som utfører volden og vi må ha en sterk beredskap for å avverge terror og drap av uskyldige. Men for å bekjempe ekstremisme, må vår innsats også rettes mot grobunnen som gir næring til radikaliserings.

Arbeiderpartiet er en del av en internasjonal bevegelse tuftet på solidaritet og grunnet i et interessefellesskap på tvers av landegrensene. Fienden er urettferdighet og fattigdom; ikke andre land, religioner eller etniske grupper. Arbeiderpartiet vil kjempe for et tolerant og åpent samfunn, hvor alle har samme rettigheter, plikter og muligheter uavhengig av bakgrunn, kjønn og religiøs tilhørighet. Vi vil bekjempe rasisme, forskjellsbehandling og fordommer. Arbeiderpartiet ser mangfold som en viktig ressurs i globaliseringens tidsalder, hvor bærebjelken er at alle har plikter og rettigheter.

Også hva gjelder fred og sikkerhet, skjer det store og raske endringer som berører oss.

Ukraina:

I det siste året har konflikten i Ukraina påvirket forholdet til vårt naboland Russland. Arbeiderpartiet tar sterk avstand fra Russlands brudd på folkeretten og krenkelse av Ukrainas suverenitet, og mener Russlands politikk om interessesfære i Baltikum og andre deler av Europa er foruroligende. Norge skal stå sammen med våre allierte og nærstående land, i vårt tilsvarende. Konflikten i Ukraina har kun en politisk løsning, og det er viktig med mer innsats fra vestlige lands side for å fordype og forsterke diplomatiske initiativ, og å støtte opp om stabilitet og utvikling i Ukraina.

Vår relasjon til Russland må fortsatt være basert på fasthet og forutsigbarhet. Samtidig må vi ha et langsiktig blikk på våre nabolandsrelasjoner med Russland. For ikke lenge siden feiret vi den røde armé sin frigjøring av Øst-Finnmark. Gode samarbeidsrelasjoner i nord er bygget stein på stein etter den kalde krigen, og vi har nå et godt samarbeid på en rekke

områder som miljø, forskning og beredskap. Det lokale og regionale samarbeidet er nå viktigere enn noen gang.

Forsvar:

Arbeiderpartiet mener norsk fred og sikkerhet best sikres gjennom et forutsigbart internasjonalt samarbeid basert på folkeretten. NATO er ankerfestet for norsk sikkerhetspolitikk innenfor den overordnede rammen av FN. Å stå sammen med NATO-allierte og våre nordiske naboland er av sentral betydning for norsk sikkerhet.

Vi ser et nytt og mer utfordrende trusselbilde internasjonalt. Utfordringene spenner fra klimaendringer og ressursforvaltning til digitale trusler og terror. Vi står også overfor nye sikkerhetspolitiske utfordringer i Europa og dets nærområder. Disse utviklingstrekkene forsterker behovet for samarbeid. Arbeiderpartiet vil videreutvikle det nordiske utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeidet i tråd med den nordiske solidaritetserklæringen.

Med store land- og havområder trenger Norge et sterkt og moderne forsvar som kan håndheve norsk suverenitet, ivareta våre allianseforpliktelser og bidra til stabilitet i våre nærområder. Norge var tidlig ute med omstilling av Forsvaret, har investert i moderne materiell, og har personell med svært høy kompetanse. Samtidig står Forsvaret overfor nye utfordringer i et endret sikkerhetspolitisk bilde.

I arbeidet med neste langtidsplan gjennomgås nå Forsvarets oppgaver og utfordringer. Dette arbeidet må sørge for langsiktig balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og økonomi. Det er av stor betydning at Langtidsplanen for Forsvaret (LTP) fortsatt blir fulgt opp og finansiert. Arbeiderpartiet vil styrke innsatsen for å ivareta våre allianseforpliktelser etter Wales-toppmøtet. Et endret sikkerhetspolitisk bilde nødvendiggjør økt satsing på forsvar. Arbeiderpartiet er åpen for et bredt forlik med regjeringen for å trygge vår felles sikkerhet.

Atomvåpen:

Atomvåpen utgjør en latent trussel mot hele menneskehetens eksistens, og det er uakseptabelt at arbeidet for nedrustning og ikke-spredning nærmest har stoppet opp. Den internasjonale ikke-spredningsavtalen NPT, må følges opp. NPT har tre pilarer; rett til sivil bruk av atomkraft, forbud mot spredning av teknologi til våpenbruk, og atommaktenes plikt til nedrustning. Dersom den siste pilaren ikke følges opp, svekkes også muligheten til å fremme de to første.

Arbeidet for nedrustning trenger i dag initiativ og retning. Det må legges press på atommaktenes for at de skal ruste ned. Derfor tok den rødgrønne regjeringen i 2013 et initiativ til en internasjonal konferanse om de humanitære konsekvensene av bruk av atomvåpen.

Mengden slike våpen og manglende fremdrift for nedrustning av de store arsenalene øker sjansen for at de enten brukes, spres til nye land, eller at det skjer uhell; med enorme humanitære konsekvenser. Arbeiderpartiet jobber aktivt for målet om en verden fri for atomvåpen, og støtter målet om et internasjonalt forbud. Arbeiderpartiet krever at Norge inntar en pådriver-rolle i det videre arbeidet med å fremme dette initiativet, blant annet i den kommende tilsynskonferansen for NPT i April 2015.

Vest-Sahara:

I en verden hvor nyhetsmedia til stadighet rapporterer om terror, nye væpnede konflikter og humanitære kriser, må ikke langvarig urett og menneskelig lidelse bli glemt. Vest-Sahara er den siste kolonien i Afrika og en stor del av landet er okkupert av Marokko. Befolkningen, og særlig de saharaviske flyktingene i nabolandet Algerie, lever under vanskelige kår og menneskerettighetsbrudd foregår jevnlig. Den marokkanske okkupasjonen er i strid med folkeretten, og Vest-Sahara må nå få sin uavhengighet. Arbeiderpartiet krever at Norge må

engasjere seg for at partene skal enes om en politisk løsning på konflikten som bidrar til saharawienes legitime rett til selvbestemmelse og organisasjonsfrihet. Norge må doble den humanitære bistanden til den saharawiske befolkningen. Mandatet til MINURSO (The United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara) må utvides til å inkludere overvåking av menneskerettighetssituasjonen i sitt område. Norge må fraråde norsk næringslivs engasjement i Vest-Sahara i tråd med handelsrådet utstedt av Regjeringen Stoltenberg II, og arbeide i internasjonale fora for at flere land gjør det samme. Arbeiderpartiet krever at Norge fortsetter praksisen med å ekskludere selskaper som driver med utforskning og utnyttelse av naturressursene i Vest-Sahara. Arbeiderpartiet krever også at sivile som er dømt i militære domstoler må få sine saker prøvd på ny, i henhold til internasjonale rettsprinsipper. Vi vil, i relevante fora som for eksempel Party of European Socialists, ta initiativ for å legge press særlig på Spania og Frankrike i spørsmålet om Vest Sahara. Arbeiderpartiet vil arbeide for at Norge, etter etableringen av et folkerettslig grunnlag, skal anerkjenne et selvstyrt Vest-Sahara som uavhengig stat.

FN:

I globaliseringens tidsalder, er verden preget av store endringer som også påvirker vårt samfunn. Tyngdepunktene for økonomisk og politisk makt forskyves. Store områder, særlig i Midtøsten og i Afrika; er uten fungerende nasjonale styringsstrukturer og er kilder til konflikt, humanitære kriser og flyktningestrømmer. Universelle verdier som demokrati og menneskerettigheter er under press. Tilsvarende gjelder felles normer nedfelt i FNs globale konferanser, særlig kvinners rettigheter. Uten en global innsats for omlegging til en grønn økonomi, vil klima-endringer endre livsbetingelsene for hele verdens befolkning. Behovet for globale og regionale samarbeidsstrukturer er større enn noen sinne. Arbeiderpartiet vil styrke mekanismene for multilateralt samarbeid og prioritere arbeidet med å utvikle FN-systemet til et handlekraftig verktøy for å møte den nye tids utfordringer.

FN er en grunnpilar i norsk utenrikspolitikk. Vi vil jobbe for at internasjonale initiativ og beslutninger i økende grad gjøres gjennom FN.

Uttalelse nr. 2

En levedyktig palestinsk stat

Utviklingen i Midtøsten preges av krig, ekstremistisk vold, politisk oppløsning og grunnleggende brudd på internasjonal og humanitær rett. Utviklingen truer ikke bare eksistensgrunnlaget for millioner av mennesker i regionen, men også vår egen sikkerhet. Politiske og statlige grunnstrukturer er i ferd med å forvitte. Ekstreme grupperinger fyller dette tomrommet, hele regionen polariseres og trekkes i retning av mer ekstremisme, ustabilitet, mindre demokrati og mer autoritært styresett.

I møte med denne negative utviklingen mener Arbeiderpartiet at Norge må bidra til at FN og hele det internasjonale samfunnet konsekvent står opp for grunnleggende internasjonale normer og rettsprinsipper. Sjelden har det vært viktigere at norsk utenrikspolitikk er tydelig forankret i internasjonal rettsorden og de universelle menneskerettighetene, også fordi Norge som småstat har mye å tape på at autoriteten og kraften i internasjonal rett svekkes

I lys av dette regionale bakteppet er en politisk løsning av konflikten mellom palestinere og israelere viktigere enn noen gang. Verdenssamfunnet står overfor en ny situasjon i denne konflikten. Etter sammenbruddet av det siste amerikanske forsøket på å revitalisere fredsprosessen, og deretter krigen i Gaza, er de politiske utsiktene for forhandlet fred og etablering av en bærekraftig palestinsk stat ved siden av et Israel innenfor internasjonalt anerkjente grenser; svakere enn på lenge. I praksis lever folk i området i en enstatsrealitet med ulike rettigheter for ulikt folk.

Håpet om en tostatsløsning kan imidlertid ikke gis opp. Samtidig kan ikke det internasjonale samfunnet gå videre som om ingenting er endret.

Problemet er Israels vedvarende okkupasjon av palestinsk land, en okkupasjonspolitikk som frarøver palestinere grunnleggende menneskerettigheter og den folkerettsstridige bosettingen på okkupert land. Samtidig underminerer terror og vold fra palestinske grupperinger rettet mot sivile israelere, støtten i Israel til en fredelig løsning. Arbeiderpartiet fordømmer rakettangrepene i regi av Hamas og andre ekstreme grupper.

Vold og hat fører til nye sirkler av vold. Sirkelen må brytes skal våpenhvilen som er inngått etter krigen i Gaza kunne etterfølges av en reell fredsprosess med troverdighet i de to befolkningene. Arbeiderpartiet fordømmer all vold mot sivile.

Inntil så skjer – og en fredsprosess basert på folkeretten igjen etableres – må alle parter ansvar understrekes. Arbeiderpartiet mener det må stilles krav fra det internasjonale samfunn og at begge parter tar medansvar for å gjenreise visjonen om en politisk løsning på konflikten.

Proessen etter Oslo-avtalen for å bygge opp en palestinsk stat mangler i dag et klart mål, fordi arbeidet for en politisk løsning har stoppet opp. Den internasjonale giverlandsgruppen for Palestina (AHLC), ledet av Norge, ble etablert for å støtte opp om den palestinske statsbyggingsprosessen. Denne rollen gir liten mening hvis den ikke ledsager en politisk prosess. Arbeiderpartiet mener tiden er inne for at Norge – som leder av AHLC – reiser nødvendige spørsmål om ansvar og krav til samtlige parter i den strandete fredsprosessen.

Israel har, som okkupasjonsmakt ansvar under Genevekonvensjonene for befolkningen den okkuperer. Dette ansvaret tok det internasjonale samfunnet i stor grad på seg etter signeringen av Oslo-avtalene. Uten en politisk horisont og reell israelsk vilje til å avslutte okkupasjonen må Israel bære et tydeligere ansvar for befolkningen de holder under okkupasjon.

Nye forhandlinger må ledsages av at begge parter forplikter seg til å avstå fra handlinger som undergraver en tostatsløsning. Stans av bosettingsaktiviteten er av avgjørende betydning for å lykkes med et fredsspor. Forhandlinger kan ikke være en anledning til økt bosetting og styrket okkupasjon under mindre internasjonalt press. Den israelske bosettingsekspansjonen ser i dag ikke ut til å ha en ende. Politikken undergraver ikke bare muligheten for en ny fredsprosess, men uthuler i seg selv respekten for internasjonal rett. I en forhandlingsprosess må det settes en tidsfrist for undertegning av en avtale.

Samtidig bærer det internasjonale samfunnet et stort og selvstendig ansvar for å bistå den palestinske befolkningen – inkludert den store palestinske flyktningebefolkningen i og utenfor Palestina. Norge må stå ved sine forpliktelser overfor den palestinske befolkningen, men innretningen av norsk og internasjonal bistand bør drøftes i lys av at prosessen mot reelt palestinsk selvstyre og en uavhengig stat er stoppet opp.

Anerkjennelse av en palestinsk stat som resultat av en endelig avtale med Israel har vært et mål i mange år og er det fortsatt. Arbeiderpartiet støtter prinsippet om anerkjennelse av en palestinsk stat.

Nå finnes ingen forhandlingsprosess, Israels bygging av bosettinger på okkupert område fortsetter og Israels statsminister utelukker opprettelse av en palestinsk stat.

Vi kan ikke godta at denne situasjonen fortsetter uten ende. Det må tas nye internasjonale initiativ til en forhandlet løsning med en tidsfrist.

Arbeiderpartiet støtter opprettelsen av en palestinsk stat. Vi vil ikke lenger sette en endelig avtale som premiss for å anerkjenne en palestinsk stat. Hvis det ikke har skjedd en reell framgang i fredsprosessen mot en tostatsløsning, og byggingen av de folkerettsstridige

bosetningene fortsetter, bør Norge anerkjenne Palestina som selvstendig stat. Om dette ikke har skjedd innen 2017, og Arbeiderpartiet får regjeringsansvar, bør Norge anerkjenne en palestinsk stat.

Norge står i en særstilling i kraft av vår rolle som tilrettelegger mellom partene. Grunnlaget for en tostatsløsning er nedfelt i Oslo-avtalen, og Norge leder giverlandssammenslutningen AHLC. For at en levedyktig palestinsk stat kan opprettes, må utestående spørsmål løses. Dette kan kun skje gjennom forhandlinger, i henhold til prinsippene i folkeretten. Det forutsetter gjensidig anerkjennelse og vilje til fredelig sameksistens.

Arbeiderpartiet er positive til merking av produkter som er tilvirket i bosettingene for å gi konsumenter mulighet til ikke å kjøpe disse produktene. Israelsk verdiskapning på okkupert land er ikke omfattet av den handelsavtalen Norge og øvrige EFTA-land har med Israel.

Norske myndigheter må utarbeide en skriftlig anbefaling til norsk næringsliv som fraråder økonomisk samkvem som støtter opp om ulovlig bosettingsvirksomhet, og andre folkeretts- og menneskerettighetsbrudd i de okkuperte palestinske områdene. Det må samtidig arbeides videre internasjonalt for å innføre omforente restriksjoner på varer som er produsert på okkupert land.

Arbeiderpartiet krever at:

- Israel må stanse utbyggingen av bosettinger og annektering av palestinsk land.
- okkupasjonen og blokkaden av Gaza må opphøre.
- rakettangrepene mot Israel må opphøre.
- det bør ikke handles med varer og tjenester produsert på okkupert område.

Uttalelse nr. 3

Nordområdene

For Arbeiderpartiet er nordområdene det viktigste strategiske satsingsområdet i utenrikspolitikken. Gjennom en systematisk nordområdesatsing i vår regjeringstid ble Norge toneangivende i utviklingen av nordområdene. Vi satte Nordområdene på det geopolitiske kartet, styrket det regionale samarbeidet mellom de arktiske statene og styrket infrastruktur, sysselsetting, utdanning og forskning i de nordlige fylkene.

Arbeiderpartiets ambisjon er at Norge også i framtiden setter dagsorden i nordområdene. Målet er å skape økt kunnskap, aktivitet og nærvær i nord. Det kreves et nært internasjonalt samarbeid blant de arktiske landene og globalt. Norge må videreføre og bygge ut det aktive internasjonale nordområdeengasjementet. Endringer i internasjonale relasjoner kan også skape endrede rammebetingelser for samarbeid i nord. Våre relasjoner til Russland må fortsatt være basert på fasthet, forutsigbarhet og langsiktighet, hvor det lokale og regionale folk til folk samarbeidet blir enda viktigere enn før.

Ny teknologi og økt etterspørsel etter ressursene er sterke grunner til økt oppmerksomhet og økende aktiviteter i Nord. Endringene i klimaet merkes sterkt i de arktiske områdene. Dette er bekymringsfullt og må forebygges, men vi må også tilpasse oss disse endringene.

Endringer i fiskens vandringsmønster og en isfri nordøstpassasje gir muligheter som vil ha en stor betydning for Nordområdene knyttet til den blå vekst, skipstrafikk, ny teknologi og på en rekke andre felt. Vi må stille strenge miljø- og sikkerhetsmessige krav til den aktiviteten dette vil åpne for.

Arbeiderpartiet vil videreutvikle Arktisk råd og Barentsamarbeidet og annen politiske kontakt som sikrer fred, stabilitet og samarbeid i regionen. Samtidig er vi opptatt av å utvikle

mekanismer som sikrer deltakelse for lokale og regionale myndigheter i hvordan nordområdene skal videreutvikles. De som lever i nordområdene har rett til å være med å utvikle sin fremtid. Urfolksdimensjonen er viktig. Utgangspunktet for utvikling må alltid være de som lever og bor i nord, både hva de lever av og hvordan de lever. Arbeiderpartiet vil sette i gang en prosess fram mot vårt landsmøte i 2017 for å utvikle det neste kapittel i vår nordområdesatsing. Dette vil vi gjøre i nær konsultasjon med de nordlige fylkene, fagmiljøer, organisasjoner og næringsliv. Viktige elementer vil være:

1 Økonomisk utvikling og samfunnsbygging

Kunnskap skal fortsatt være grunnlaget for de valgene som gjøres i nordområdene. Kunnskaps- og kompetansemiljøer i nord må styrkes. Vi skal ta utgangspunkt i de fortrinnene vi har, både naturgitte og der vi har sterke kompetanseklynger. Bodø, Tromsø og Alta har med sine sterke kompetansemiljøer mulighet til å konkurrere internasjonalt for å tiltrekke seg virksomheter. Disse miljøene må brukes aktivt til å fremme vekst i landsdelen og fremme bærekraftig utvikling i Nordområdene. UiT – Norges arktiske universitet og Universitetet i Nordland vil naturlig ha en nøkkelrolle i denne utviklingen

2 Blå vekst

Norsk sjømatnæring eksporterte i 2014 for 69 milliarder kroner. Om lag 35 % av denne eksporten kommer fra Nord-Norge. Studier peker i retning av at Norge kan femdoble sin marine verdiskaping fram mot 2050. Å sikre en bærekraftig utvikling av havbruksnæringen vil kreve systematisk forskning, utvikling og investering.

3 Industri

I nordområdene skal vi videreutvikle etablerte industriklynger og kraftintensiv industri, og satse på fornybar energi. Vi vil realisere det komparative fortrinnet vi har knyttet til kraftoverskudd i nær fremtid. Arbeiderpartiet ønsker at flere industriarbeidsplasser i nord utvikles i grønne næringer.

4 Reiseliv

Reiselivet i Nord-Norge sysselsetter rundt 18 000 personer, og har potensiale for ytterligere utvikling. Reiselivet i nord er preget av mange små miljøer og er ofte et biprodukt av annen virksomhet. Arbeiderpartiet vil utvikle en tydelig reiselivspolitik i Nordområdene.

5 Mineraler

Mineraler inngår i nesten all vareproduksjon. Stabil tilgang på mineraler er en forutsetning for økonomisk vekst og arbeidsplasser. Den nordnorske mineralnæringen har opplevd en betydelig økning i eksportvolumene, men samtidig prisfall på verdensmarkedet. Arbeiderpartiet vil videreutvikle sin mineralpolitikk i nordområdene basert på mineralstrategien fra 2013. Vi er opptatt av at næringen skal ta klimaansvar, og drive i et godt samspill med fiskeri og reindrift.

6 Teknologiutvikling

Arbeiderpartiet vil at Norge skal en ledende rolle i utvikling av nye teknologiske løsninger for nordområdene tilpasset kaldt klima. Det å investere i kommunikasjonssatellitter i polare baner er et eksempel. Videreutvikling av teknologi knyttet ubemannende systemer (droner) i nordområdene er et annet. Arbeiderpartiet vil støtte opp om miljøer for bruk og videreutvikling av slik teknologi.

7 Sikkerhet og beredskap

I dag foregår om lag 80 % av den maritime aktiviteten i nordområdene i norsk sektor. God sikkerhet og beredskap er en sentral forutsetning for videre verdiskaping i Nordområdene. Det er en ambisjon at Norge i Nordområdene skal være verdensledende i

planlegging, koordinering og gjennomføring av søk og – redningsoperasjoner til havs. Arbeiderpartiet vil støtte opp om tiltak for å realisere denne ambisjonen. Oppfølging av Arktisk råd sin bindende avtale om søk og redning må prioriteres.

8 *Klima og energi*

Klimaendringene kommer hurtigere og kraftigere i nord enn i gjennomsnittet i verden. Norge skal ha en ledende rolle innenfor forskning på miljø og klima i nord. Satsingen skal videreutvikles med utgangspunkt i miljøene som finnes i regionen.

Verden står nå overfor en omstilling når det gjelder energiproduksjon og energibruk. Nordområdene er både faglig og strategisk interessant som laboratorium for å utvikle nye fornybare og framtidsrettede løsninger. Arbeiderpartiet vil at det offentlige skal ta en sentral rolle i denne utviklingen. Det må skje i et samarbeid mellom private selskaper, kommunalt eide kraftselskaper og statlig dominerte selskaper som Statoil, Statskraft og Statnett. Petroleumsvirksomhet medfører en miljørisiko i nord, slik det også gjøres i andre områder, og vi vil derfor stille strenge miljøkrav til slik virksomhet.

Uttalelse nr 4

Sterke kommuner

Kommunene er grunnmuren i det norske velferdssamfunnet. Å bygge Norge handler om å ruste kommunene for framtida. Vi skal videreutvikle en god skole, en trygg eldreomsorg i et moderne og framtidsrettede lokalsamfunn. Vi vil ruste kommunene for framtida gjennom en god og sunn kommuneøkonomi, hensiktsmessig organisering og kompetanse.

Kommuneøkonomi

Kommune-Norge står foran store utfordringer i årene som kommer. Betydelig nedgang i skatteinntekter det siste året, økning i pensjonskostnader og opparbeidede store premieavvik er krevende for økonomien i kommunene. Dette går direkte utover velferdstilbudet i den enkelte kommune hvor prioriteringene blir tøffere og kvaliteten på leverte tjenester blir redusert.

Regjeringa har prioritert skattekutt og overlater de vanskelige prioriteringene til lokaldemokratiet. En betydelig skattesvikt i 2014 er ikke kompensert, og skattesvikten fortsetter i 2015. Arbeiderpartiet vil vi prioritere en sterk og forutsigbar kommune- og fylkeskommuneøkonomi framfor skattekutt til de som har mest fra før.

Arbeiderpartiet vil ha en rettferdig kommuneøkonomi som sikrer et likeverdig tjenestetilbud over hele landet. Det er store forskjeller i kommunenes skatteinntekter og det må fortsatt være en betydelig utjevning mellom kommunene. Lokalsamfunn med store utfordringer i forbindelse med rask tilflytting, rask fraflytting eller demografiske utfordringer må tas særlig hensyn til. Arbeiderpartiet mener at en viktig del av lokaldemokratiet er at det eksisterer et kommunalt handlingsrom til å kunne påvirke egne inntekter.

Arbeiderpartiet vil:

- øke overføringene til kommunene
- sikre et inntektssystem som gir en rettferdig fordeling og et likeverdig tjenestetilbud mellom kommunene.
- kompensere årets skattesvikt i kommunene
- gå i dialog med kommunesektoren for å finne løsninger for pensjonskostnader og opparbeidede store premieavvik i kommunene.

Organisering

Arbeiderpartiet mener det er fornuftig med endringer i kommunestrukturen. Derfor bør alle kommuner vurdere hvilke kommunegrenser som er best egnet for å løse oppgavene i framtida. Innbyggere, organisasjoner og ansatte må involveres i denne prosessen. Vi vil respektere svarene man finner lokalt. Sammenslåing av kommuner skal baseres på frivillighet. Dersom man konkluderer med at kommunene er best tjent med sammenslåing skal staten stimulere positivt til dette gjennom gode ordninger.

Arbeiderpartiet vil fordele oppgaver mellom stat, regionalt folkevalgt nivå og kommunene etter følgende prinsipper:

- Sikre best mulig tjenester til befolkningen
- Styrke demokratiet ved at beslutningene skal tas nærmest mulig dem det gjelder, på en mest mulig effektiv og ubyråkratisk måte
- Vi skal samle det vi må, og desentralisere det vi kan. Politisk skjønn som skal utøves i kommuner og fylker bør i størst mulig grad foretas av lokale folkevalgte organer.
- Bevare prinsippet om at alle kommuner skal ha ansvar for de samme oppgavene, for å sikre likeverdige tjenester, like demokratiske rettigheter, minst mulig byråkrati og en oversiktlig forvaltning. Vi ønsker ikke A- og B-kommuner.

Skoler er en av de viktigste samfunnsoppgavene som kommunene og fylkeskommunene har ansvaret for. Da må de som skoleeiere også ha myndighet til å bestemme hvordan skolestrukturen skal være. Derfor vil Arbeiderpartiet at kommunene må ha rett til å stoppe opprettelse av nye privatskoler som ikke er religiøse eller pedagogiske alternativer, eller på annen måte er hjemlet i dagens privatskolelov. I tråd med privatskoleforliket mellom Ap, KrF, SV og Sp må man kunne ta hensyn til den offentlige skolestrukturen og behovet for skolen ved behandling av søknader, også for skoler som er religiøse eller pedagogiske alternativer. Arbeiderpartiet vil også sikre at videregående opplæring fortsatt skal være et fylkeskommunalt ansvar, og ikke overføres til enkeltkommuner.

Arbeiderpartiet mener den kommunale skatteinnkrevingen er effektiv, brukerorientert og at den gir viktig styringsinformasjon til lokale beslutningstakere. Arbeiderpartiet vil beholde systemet med lokal skatteinnkreving, både ansvaret og den praktiske innkrevingen.

Den viktigste ressursen i kommunen er menneskene som jobber der. Det er kommunenes ansvar å organisere de kommunale tjenestene på en måte som gjør dem enda mer attraktive som arbeidsplass. Vi vil ha de beste fagfolkene nærmest innbyggeren, og vi vil som arbeidsgivere motarbeide en utvikling mot mer midlertidighet og en løsere tilknytning til arbeidslivet for flere.

Arbeiderpartiet vil derfor gjennomføre en kompetansereform i kommunene. Vi ønsker at kommunene skal være lærende organisasjoner hvor de ansatte holder seg faglig oppdatert gjennom målrettede fagkurs og sertifiseringer, og at refleksjon over egen praksis er en naturlig del av arbeidshverdagen. Reformen må utformes, gjennomføres og finansieres i tett samarbeid mellom kommunene, de ansatte og staten.

Arbeidet må bygge på:

- en forventning til arbeidstakerne om at de skal holde seg faglig oppdatert
- en forventning til kommunen som arbeidsgiver om at den skal tilrettelegge for faglig utvikling og etter- og videreutdanning
- tett kontakt mellom kommunene og forsknings- og utdanningsinstitusjonene

Regioner

I Norge er det behov for sterke regioner underlagt direkte folkevalgt styring som kan ta et regionalt lederskap i samarbeid med kommuner, næringsliv og statlig forvaltning. Regionene skal ha et klart definert ansvar og myndighet for de oppgaver/sektorer som er viktige for den regionale utviklingen, og for samordningen av disse oppgavene med kommunenes og statens virksomhet i regionen.

Arbeiderpartiet ønsker sterkere regioner ved å legge flere oppgaver under regional folkevalgt styring. Statens ulike regionale organiseringer skal gjennomgå med sikte på bedre samordning med regionalt folkevalgt nivå, og overføring av statlige oppgaver til regionale nivåer som krever regionalt politisk skjønn.

Sterkere regioner, under folkevalgt ledelse, kan overta og ivareta et helhetlig regionalt ansvar innen:

- samferdsel, herunder Statens vegvesens regionapparat/fylkesavdelinger knyttet til fylkesveiene
- næringsutvikling, herunder eierskap til Innovasjon Norge med fortsatt regionale styrer, styrking av regionale utviklingsmidler og styrking av regionale forskningsfond.
- distriktsutvikling, herunder regionale landbruksoppgaver
- regionale klima- og miljøoppgaver
- internasjonalisering
- fordeling av skjønnsmidler til kommunene, samt andre relevante prosjektmidler.

Arbeiderpartiet vil utrede og vurdere ny ansvarsfordeling og finansiering mellom stat, regioner og kommuner på kulturområdet.

Flere av oppgavene kan løses bedre ved en annen regional organisering en dagens. Derfor er Arbeiderpartiet positive til en gjennomgang av den regionale strukturen. Arbeiderpartiet vil støtte opp om frivillige, regionale initiativ til endringer i strukturen.

Arbeiderpartiet vil sikre en bedre og mer samordnet planlegging og styring i hovedstadsområdet. Oslo og Akershus bør inngå i en felles region for hovedstadsområdet. Det vises til at det også pågår andre prosesser på Østlandet, noe Arbeiderpartiet stiller seg positive til. Hele eller deler av Vestlandet bør inngå i en større folkevalgt region. Også i Trøndelag er det i gang prosesser hvor man jobber med en felles, styrket region. Arbeiderpartiet er positive til dette.

Uttalelse nr. 5

Muligheter i hele landet

Norge er et mangfoldig land. Arbeiderpartiet mener det må være et overordnet mål for all nasjonalpolitikk å bevare denne nasjonale identiteten, dette berikende mangfoldet, og utnytte ressursene og mulighetene i alle deler av landet. Arbeiderpartiet vil at alle skal kunne bosette seg der de ønsker, og at vi skal ha likeverdige levekår i alle deler av landet. Også for å ivareta våre nasjonale interesser er det viktig å sikre hovedtrekkene i bosettingen.

Aktiv næringspolitikk

Norge har historisk bygd viktige deler av næringslivet på og rundt våre naturressurser, som fisk, skogbruk, vannkraft, olje og gass. Det er naturlig å anta at vi også i fremtiden vil bygge verdier på slike konkurransefortrinn, noe som krever at vi har levskraftig bosetting over hele landet. Verdiskapingen i distriktene er hovedgrunnlaget for den verdiskaping som skjer i storbyene – by og land er avhengige av hverandre. En sterk og god distriktspolitikk er derfor

en god økonomisk politikk, og satsing på grundere, teknologi og utdanning må bære preg av dette. Arbeiderpartiet vil ha en aktiv næringspolitikk som legger til rette for framtidens næringsliv i hele landet.

Distrikts- og regionalpolitikken må derfor i sterkere grad rettes å trygge, etablere og videreutvikle kompetansearbeidsplasser i distriktene, både med grunnlag i kompetansebehov og utviklingsmuligheter i tradisjonelle næringer, i nye næringer og i velferdstjenestene. Arbeiderpartiet mener at videre utvikling i de enkelte distriktene må skje ut fra en målrettet satsing på å utvikle mulighetene som finnes i de enkelte regionene. Dette må gjøres både gjennom generelle tiltak og en politikk tilpasset den enkelte regions særtrekk.

Tilgang på kompetansearbeidsplasser er avgjørende for å lykkes med dette. Som et lite land med åpen økonomi, kan vi ikke bli best i alt, men satser vi, kan vi bli best på noen områder. Norge må satse strategisk på de områdene hvor vi har særskilt kompetanse og hvor vi har sterke næringsklynger å bygge videre på.

Organisering av offentlig sektor

Lokalisering av statlige kompetansearbeidsplasser må bygge opp under livskraftige regioner. Regjeringen gjennomfører nå en omfattende sentralisering av offentlig sektor. Arbeiderpartiet er for en effektiv organisering av offentlig sektor, men er kritisk til måten regjeringen gjennomfører strukturendringer på. Alle reformene innebærer strukturelle endringer som medvirker til ytterligere sentralisering. Fordi det ikke gjøres en helhetlig vurdering av dette, kan heller ingen vurdere den samlede effekten over tid. En negativ effekt er at enkeltfylker mister tunge kompetansemiljø, og at enkelte lokalsamfunn mister mange viktige arbeidsplasser.

I dag spiller fylkeskommunene en vesentlig rolle i regional utvikling. Regionale utviklingsmidler bidrar til å realisere viktige nasjonale mål, som økt konkurransedyktighet, sysselsetting og forbedrede rammebetingelser for næringslivet. Fordi midlene fordeles til fylkene som har god kjennskap til utfordringene i de ulike regionene, kan også ressursene tilpasses områdenes særskilte forutsetninger og utfordringer. Midlene skal prioriteres til innovasjon, nyetableringer og tiltak som er nærings- og bedriftsrettet.

For fylkeskommunene er Innovasjon Norge et viktig verktøy, og mye av midlene delegeres dit. Analyser viser at de distriktsrettede lavrisikolånene er samfunnsøkonomisk lønnsomme, og at de spiller en viktig rolle i regioner med mangelfullt tilbud fra lokale, regionale eller nasjonale banker. Arbeiderpartiet mener Innovasjon Norge fortsatt skal være fylkeskommunalt eid.

Infrastruktur

Veger, jernbane, havner og flyplasser bidrar til å binde landet sammen og er avgjørende for næringsliv og bosetting i hele landet. Arbeiderpartiet startet i regjering tidenes samferdselsløft, og vil videreføre en storsatsing på veg, jernbane og havner i årene som kommer.

Arbeiderpartiet vil sikre god tilgang til digital infrastruktur, også i områder hvor markedet ikke ordner opp alene. Vi mener derfor at staten må ta et ansvar for å sikre god bredbåndstilgang i distriktene.

Nesten 80 % av det offentlige vegnettet bygges, eies og driftes av fylkeskommunene. Fylkeskommunene er betydelige samferdselsaktører med ansvar for fylkesveg, ferjer og kollektivtransport. Statens bidrag til å finansiere fylkesvegnettet og fylkesferjene er indirekte, gjennom overføringene i inntektssystemet til fylkeskommunene.

Arbeiderpartiet vil sikre fylkeskommunenes økonomi slik at de som samferdselsmyndighet gjøres i stand til å eie og drifte fylkesvegnettet, fylkesferjene og gi et framtidsrettet og klimavennlig kollektivtilbud i hele landet.

Arbeiderpartiet mener regjeringen må legge fram en sak om hvordan nærskipfartsstrategien kan følges opp med konkrete tiltak med effektive havner, mer klima- og miljøvennlige løsninger, endringer i avgifter og gebyrer som kan styrke sjøtransportens konkurransekraft.

Arbeiderpartiet vil peke på viktigheten av at den statlige finansieringen av fiskerihavnene ikke forsvinner. Det vil da bli vanskeligere å bygge og utvikle fiskerihavnene der det trengs. Velfungerende fiskerihavner er avgjørende for at vi skal kunne utnytte og eksporterte en av Norges viktigste ressurser. Dette er ekstra viktig i en tid der olje og gassaktiviteten er nedadgående.

Arbeiderpartiet vil

- arbeide for at kompetansearbeidsplasser opprettholdes, skapes og utvikles i hele landet.
- at organisering av ulike statlige etater må ses i sammenheng, og at statlige arbeidsplasser skal bidra til regional utvikling og mer varierte arbeidsmarked
- vil bistå gründere med kapital i tidlig fase.
- etablere regionale akseleratorprogram rettet mot bedrifter i tidlig fase. programmet skal forvaltes lokalt, nært ideene og miljøene i minst 5 regionale programmer.
- styrke fylkeskommunenes muligheter til å drive regional utvikling ved å øke bevilgningene til regional utvikling.
- øke støtten til forskningsbasert nyskaping.

Uttalelse nr. 6

Norge må ta et større ansvar for mennesker på flukt

Arbeiderpartiet mener at innvandring er grunnleggende positivt. At stadig flere ser på Norge som et mulighetenes land og ønsker å bosette seg her, er noe vi kan være stolte av. Men Norge kan ikke ta i mot alle som ønsker å bosette seg her. Arbeiderpartiet vil føre en human, rettferdig og konsekvent flyktning- og asylpolitikk, basert på internasjonale avtaler som Norge har forpliktet seg til å følge. Vi har et moralsk ansvar for å ta i mot mennesker som flykter for krig og forfølgelse. De som har behov for beskyttelse fordi de har blitt tvunget til å forlate hjemlandet sitt, skal få den beskyttelsen de har krav på i Norge.

Situasjonen i Syria og i flere land på det afrikanske kontinentet er av de verste humanitære katastrofene siden andre verdenskrig. I følge FN er over 50 millioner mennesker på flukt. Tusenvis flykter over Middelhavet til Europa hvert år. Det er behov for en styrket felleseuropeisk handling. Norge må ta et større ansvar for mennesker som flykter for krig og forfølgelse. Kvoteflyktninger er den sikreste og mest rettferdige ordningen for å sikre mottak av mennesker som skal ha varig beskyttelse. Den bidrar til å redusere antallet flyktninger som risikerer sine liv på ofte farlige ruter inn til Europa. Derfor er det et felles europeisk ansvar å ta i mot kvoteflyktninger. Den ekstraordinære situasjonen i Syria krever ekstraordinære tiltak. Norge bør åpne for å ta i mot til sammen 10.000 syriske flyktninger – 5000 i år og 5000 neste år.

Arbeiderpartiet mener den økende strømmen av migranter til Europa over Middelhavet er en felles europeisk utfordring som krever felles europeiske svar. Situasjonen er kritisk og det er grunn til å frykte at situasjonen forverrer seg. Arbeiderpartiet etterlyser et sterkere europeisk initiativ og mener Norge bør gjøre mer for å tilby Italia den hjelpen de nå behøver. Norske myndigheter bør aktivt bistå skipsfarten med råd og ressurser for å sikre at norskkontrollerte skip og mannskap står best mulig rustet i møte med den stadig eskalerende

flyktningstrømmen i Middelhavet. Arbeiderpartiet krever at Norge øker sin støtte til både Italia og den kommersielle skipsfartens omfattende redningsinnsats i Middelhavet, i tillegg til utstyr og fartøy.

Utlendingsforvaltningen skal være åpen, forutsigbar, brukervennlig og effektiv. Nødvendige ressurser må settes inn for å gjøre saksbehandlingen så raskt som mulig. Mennesker som kommer til Norge, har et ansvar for selv å dokumentere egen identitet og levere inn nødvendige papirer. Vi vil styrke arbeidet med identitetsavklaring.

De som har fått endelig avslag på sin søknad om beskyttelse har plikt til å reise ut av landet. Arbeiderpartiet vil føre en aktiv returpolitikk som både sikrer at flere kan reise tilbake frivillig og hvor det brukes tvangsmessige returer. Dette er viktig for å opprettholde legitimiteten til asylinstituttet. Vi vil ytterligere styrke returarbeidet gjennom flere returavtaler slik at myndighetene raskt og effektivt kan returnere flere med endelig avslag. Returavtaler skal bare inngås med legitime regimer. UNHCRs anbefalinger skal tillegges vekt ved inngåelse av returavtaler. Tvangsreturer skal bare skje når det er gitt tilfredsstillende forsikringer fra mottakerlandet om en forsvarlig situasjon for de som skal returneres. Det må legges til grunn oppdaterte vurderinger før tvangsutsendelse.

Om lag fire av ti asylsøkere til Norge er barn eller en del av en barnefamilie. Barn på flukt er særlig sårbare, og det er en viktig oppgave for norske myndigheter å sørge for god omsorg og rettssikkerhet for denne gruppen. Barn som har beskyttelsesbehov eller behov for opphold av sterke humanitære grunner, skal få opphold i Norge. Barn har rett til å bli hørt, og lengeværende barn bør få møte i en barnesamtale med forvaltningen som et ledd i en begjæring om opphold etter humanitærparagrafen. Dette vil styrke det forhold at vurderingen av barns beste skal være et grunnleggende hensyn ved behandling av søknad om opphold. For Arbeiderpartiet er det særlig viktig å unngå at barn blir unødige lenge i Norge før spørsmål om opphold er avklart.

Regjeringen Stoltenberg la i 2012 fram en stortingsmelding om barn på flukt, som tydeliggjorde at barns beste og tilknytning til Norge skulle tillegges større vekt. I meldingen ble det også lagt opp til kortere saksbehandlingstid, bedre barnefaglig kompetanse og et bedre tilbud til barn i mottak. Evalueringen viste at denne tydeliggjøringen har virket, og at flere barn som hadde vært lenge i Norge fikk opphold. Høyesterett har i ettertid også stadfestet at *"ved avveiningen mot andre interesser [herunder utlendingspolitiske overveielser] skal hensynet til barnets beste ha stor vekt – det er ikke bare ett av flere momenter i en helhetsvurdering: Barnets interesser skal danne utgangspunktet, løftes spesielt frem og stå i forgrunnen"*. Dette er en presisering i tråd med Arbeiderpartiets politikk; Jo lengre botid barna har, jo mer tungtveiende må de innvandringsregulerende hensynene være for å ligge til hinder for opphold.

Arbeiderpartiet mener det er viktig å ha en tydelig og forutsigbar asylopolitikk, slik at ingen forledes til å tro at de skal kunne få opphold uten et reelt beskyttelsesbehov eller sterke humanitære grunner. Regjeringen Solberg skapte høsten 2013 store forventninger hos familier med lengeværende barn om at de skulle få bli. Det tok alt for lang tid før disse løsningene var på plass. I løpet av 2014 ble mange som hadde fått forhåpninger tvangsutsendt. Disse familiene fortjener nå en avklaring på hvor de skal fortsette livet. På denne bakgrunnen støtter Arbeiderpartiet at disse familiene med lengeværende barn som ble sendt ut snarest får vurdert søknadene sine på nytt. Regjeringen legger også opp til å endre frist for framsettelse av krav om familiegjenforening for flyktninger. Arbeiderpartiet er kritisk til denne innstrammingen. Familiegjenforening er et viktig bidrag for å lykkes med integrering. Det er også reist tvil om forslaget er i tråd med våre internasjonale forpliktelser.

Norge har ved sitt engasjement i Afghanistan rekruttert blant andre kamptolker. Norge må gi beskyttelse til veteraner som ikke er nordmenn, men som har gjort tjeneste for det norske Forsvaret. Arbeiderpartiet mener Norge raskt må håndtere søknader om beskyttelse og

eventuelt asyl fra disse på en korrekt måte. Sikkerhetssituasjonen i Afghanistan har forverret seg, og det er viktig at kamptolkene snarest får behandlet søknadene sine på nytt.

Arbeiderpartiet vil styrke mottakstilbudet til barn mellom 1-5 år. Alle barn som bor på mottak i påvente av å bli bosatt i en kommune bør gis rett til barnehageplass i den kommunen hvor mottaket ligger, og ungdom som bor på mottak i påvente av å bli bosatt skal få mulighet til å gå på videregående skole.

Arbeiderpartiet mener at det er av stor betydning at mennesker som har fått opphold i Norge så raskt som mulig blir bosatt i en kommune. Oppholdet i mottak skal være så kort som mulig. Rask bosetting er særlig viktig for barn. Arbeiderpartiet er svært kritisk til at ventetiden i mottak nå ser ut til å øke. Arbeiderpartiet mener det er behov for sterkere statlig økonomisk innsats for å få bosatt flere, og foreslår at integreringstilskuddet for flyktninger som har ventet over 6 måneder økes midlertidig med kr 100 000 pr. bosatte flyktning, samt styrke husbankens ordninger. Samtidig må norske kommuner ta et større ansvar for å bosette flere av de som har fått opphold raskere. Arbeiderpartiet vil i partnerskap med kommunesektoren finne fram til løsninger som forplikter kommunene til å bosette flere. Vi vil vurdere forsøk med økt selvbosetting der de kommunene som har en stor andel flyktninger fra asylland unntas.

Uttalelse nr. 7

Bedre barnehager – flere plasser

Barnehager er bra for barna, gir trygghet for foreldrene, støtter opp om arbeidslinja og gir forutsigbarhet for arbeidsgiverne. Barnehagen er dessuten viktig for likestillingen mellom kvinner og menn, og den er blitt en stor og betydningsfull arbeidsplass. Arbeiderpartiet vil derfor legge til rette for gode barnehageplasser i et tilstrekkelig antall og til en overkommelig pris. Vi vil øke overføringene til kommunene for å sikre alle barn plass, og videreføre en ordning med makspris.

Barnehagene er den største velferdssatsingen vi har gjort i fellesskap de senere årene.

Det er gjennomført en storstilt utbygging både i kommunal og privat regi, kombinert med krav til lav foreldrebetaling. Den sterke veksten er imidlertid stoppet av H/Frp-regjeringen. Tusenvis av familier ønsker barnehageplass uten å få det. Ettåringer født før 1. september har lovfestet rett til plass, men mange oppfyller ikke dette kravet, eller de har av forskjellige grunner ikke søkt innen fristen. Arbeiderpartiet vil derfor lovfeste en ordning med to barnehageopptak i året. På sikt vil Arbeiderpartiet arbeide for løpende opptak.

Arbeiderpartiet vil utvide ordningen med gratis kjernetid i barnehagene til å omfatte flere aldersgrupper og flere områder. Det bør også være et tilbud om utvidede åpningstider for å gi foreldre med ubekvem arbeidstid et reelt barnehage tilbud.

En god barnehage er et viktig bidrag til sosial utjevning, og er derfor også med på å skape et tryggere og bedre samfunn for alle. Det er viktig med en tydelig retning for framtidens barnehagepolitikk, både når det gjelder kvalitet, innhold, ansattes kompetanse og styring. Det er avgjørende med tilstrekkelig og kvalifisert personell i barnehagene. Arbeiderpartiet vil derfor innen 2020 ha en bemanningsfaktor 1:3 for barn under 3 år og 1:6 for barn over 3 år. Vi vil fortsette kvalitetsarbeidet bla. ved å legge til rette for at flere kan ta fagbrev kombinert med arbeid, og å stimulere til at flere utdannes som barnehagelærere.

Utbyggingen av barnehager har skjedd raskt, og det er åpenbart behov for å foreta små og store forbedringer i regelverk i samråd med kommunene. Vi vil revidere rammeplanen, for blant annet bedre å tilpasse den til at stadig flere av de yngste barna er i barnehage. Mangfoldsperspektivet og det å inkludere og verdsette kulturelle variasjoner bør også stå sentralt i framtidens barnehage.

Det har vært helt nødvendig for å få full barnehagedekning at private aktører bygger og driver barnehager. Stiftelser, ideelle organisasjoner og kommersielle aktører er et viktig tillegg til de offentlig drevne barnehagene. Arbeiderpartiet ønsker fortsatt et godt samspill mellom kommunene og private aktører på dette området. Vi ønsker en ny modell for tilskudd til private barnehager, og at kommunene får rett til å sette vilkår for de private barnehagene når det gjelder opptak, åpningstider og lønns- og arbeidsvilkår for ansatte.

Barnehageansattes kompetanse bidrar til at man tidlig kan oppdage barn med særskilte utfordringer. Dette gjelder både den enkeltes helsemessige problemer, men også problemer i hjemmene. Vi ønsker derfor et godt samarbeid mellom barnehager, helsestasjoner, barnevern og skole.

Forslag som foreslås oversendt Arbeiderpartiets familieutvalg:

12 fra Surnadal Arbeiderparti

16 fra Surnadal Arbeiderparti

151 fra Fjell Arbeiderparti

164 fra Sund Arbeiderparti

182 fra Holmestrand Arbeiderparti

404 fra Aust-Agder Arbeiderparti

Forslag som foreslås oversendt Arbeiderpartiets frivillighetsutvalg:

93 fra Vefsn Arbeiderparti

233 fra Oppland Arbeiderparti

433 fra Lenvik Arbeiderparti

504 fra Troms Arbeiderparti

509 fra Troms Arbeiderparti

562 fra Buskerud Arbeiderparti

Forslag som foreslås oversendt Arbeiderpartiets medie- og demokratiutvalg:

327 fra Stavanger Arbeiderparti

Forslag som foreslås oversendt stortingsgruppa:

Forslag 9 fra Tuva Moflag, Akershus om fosterhjem

Forslag 21 fra Ragnhild Bergheim, Akershus om søsken i barnevernet

Følgende hadde ordet:

- Lise Christoffersen, Buskerud (09:47 - 09:48)
- Knut Werner Hansen, Troms til forretningsorden
- Ingrid J. Aune, Sør-Trøndelag (10:18 - 10:19)
- Tom Anders Ludvigsen, Akershus (10:20 - 10:21)

- Tellef Inge Mørland, Aust-Agder (10:25 - 10:25)

Permisjon godkjent, Åshild Høivik Kjelsnes, Sogn og Fjordane, 2015-04-17 21:50:42 - 2015-04-18 00:00:42. intervjuopptak m NRK Brennpunkt

Arbeiderpartiets beretning 2013 – 2015

Det ble vist en video laget av partikontorets informasjonsavdeling.

SAK 8 – VALG 2015 OG ARBEIDET I PARTIORGANISASJONEN

Dirigenten ga ordet til **Raymond Johansen** som holdt følgende innledning:

Kjære landsmøte.

Det eneste konstante er forandring – med unntak for våre grunnleggende verdier: Frihet for enkeltmennesket, like muligheter for alle - bygget gjennom det fellesskapet vi alle er en del av.

Vi har sammen skapt et land med store muligheter og små forskjeller. Det skal vi være stolte av!

Kjære venner.

Det er et privilegium å stå her foran landsmøtet som partisekretær – selv om det er for siste gang.

Jeg er utrolig takknemlig for den fantastiske oppgaven det har vært å være med å lede en av landets mest spennende organisasjoner.

I mer enn 125 år har vi gang på gang vist at vi forstår de utfordringene folk opplever og levert løsninger folk tror på.

Vi har hatt mange oppturer, møtt utfordringer, men kommet styrket ut av det. Mer vitale og mer fokusert på oppgaven.

Hele tiden med ett mål for øye: En bedre hverdag for folk flest. Et land og lokalsamfunn med store muligheter og små forskjeller!

Når unge mennesker i dag kan gifte seg med den de elsker, uansett kjønn, er det disse verdiene som ligger til grunn. Når barnefamilier slipper å lete etter dagmammaer fordi det nå er trygge og rimelige barnehager er det nettopp disse verdiene som ligger til grunn. Når vi alltid gjør arbeid til alle til vår jobb nummer én er det nettopp disse verdiene som ligger til grunn.

Og det er dette som gjør Arbeiderpartiet til et politisk verksted folk syntes det er meningsfullt å være med i.

Helga, du har en stor del av æren.

Måten du har ledet partiets programarbeid de siste årene står det stor respekt av. Du har pekt på utfordringene og lett etter svarene.

Jeg vil benytte anledningen til å takke deg personlig Helga, for den personen du er, for det gode samarbeidet vi har hatt, for alle samtalene og for det vennskapet jeg har fått.

Jeg vil også takke deg for de gangene du har slått i bordet, og det har gnistret i øynene dine – nå er det nok! Jeg vil takke deg for at du har vært en tydelig forsvarer at folk skal kunne bo i hele landet.

Jeg vil takke deg for den viktig jobben du har gjort som vårt partis nestleder i åtte år.

Tusen, tusen takk!

Nettopp fordi det er spennende å delta hos oss vil så mange være med. Vi er en frivillig organisasjon som går motsatt vei av andre - her har flere kommet til. De politiske partiene har siden 80-tallet mistet nesten et av tre medlemmer. I Arbeiderpartiet har vi klart å snu trenden. De siste seks årene har vi økt medlemsmassen med mer enn 16 % - det er 8000 flere medlemmer. Gratulerer alle sammen!

En av disse er Hanne Løfsnes. Da hun meldte seg inn i Arbeiderpartiet i november var det fordi hun mente samfunnet utviklet seg i feil retning. Hun ville ikke sitte stille å se på lenger. Hun måtte gjøre noe. Sammen med rekordmange andre tok hun i fjor steget inn i Arbeiderpartiet for å påvirke hverdagen til folk – og kjempe for de verdiene hun tror på.

Og kjære landsmøte - også unge folk vil være med.

AUF – livsnerven i partiet, som har møtt ufattelig motgang, men reist seg, har i dag over 14.000 medlemmer! Mani, Emilie og Ragnhild – vi er imponert!

Når vi skal inn i det viktige kommune- og fylkestingsvalget er det med over 10.000 topp motiverte listekandidater. I Stavanger har vi Sahfana Mubarak Ali, spesialpedagog og småbarnsmor. For henne er gode oppvekstvilkår for barn og unge viktigst. I Asker har journalisten og radiomannen Svein Tore Bergestuen meldt seg inn og stiller til valg i høst. Som sønn av en glassblåser har han alltid visst hvor han hører hjemme – nå vil han ta i et tak for lokalmiljøet. 18 år gamle Tilde Thorvik går på Trondheim Katedralskole. Det var de store miljø og klimautfordringene som gjorde at Tilde meldte seg inn i AUF. Nå vil hun inn i bystyret for å gjøre byen enda grønnere. Og kjære landsmøte, det er Thorvald som står på sisteplass på lista til Oslo i høst - 32 år etter at han var ordførerkandidat i hovedstaden! 83 år er ingen alder for en som er så vital som Thorvald. Nå har han igjen meldt seg til tjeneste for lokalpolitikken. Thorvald: Tusen, tusen takk for det!

Jonas, det er dette som er laget ditt! Sammen med 56.000 andre har du det siste året meislet ut retningen for partiet vårt. Du har vist i praksis at Arbeiderpartiet er et parti som er åpent og nysgjerrig. At vi ikke er fastlåst i gamle politiske forestillinger, men at vi skal finne svarene på utfordringene vi står overfor. Da vil vi endre politikken der det er nødvendig. Fordi samfunnet endrer seg. Gamle utfordringer er løst og nye tar form. Under ditt lederskap har vi tatt nye viktige skritt. Søkt kunnskap, reist i inn- og utland, besøkt fagmiljøer, frivilligheten og næringsliv - for sammen å finne de beste løsningene. Albert Einstein sa en gang: «Jeg har ikke noe spesielt talent. Jeg er bare veldig nysgjerrig» - uten sammenlikning forøvrig Jonas. Arbeiderpartiet skal være verdens mest nysgjerrige parti! På landsmøtet legger vi ned grunnsteinene fra dette arbeidet og vedtar politikk som skal være med å gjøre Norge enda bedre. Med solidaritet og fellesskap som grunnmur. Slik bygger vi landet for fremtiden, og jeg vet jeg har hele landsmøtet med meg når jeg sier – vi står bak deg Jonas!

I 1940 sa Winston Churchill om flyverne i Royal Air Force: «aldri i historien har så mange hatt så få å takke for så mye.»

Jeg kom på dette sitatet når jeg reflekterte rundt hva som er vår desidert største utfordring samfunnsmessig, politisk og menneskelig.

Vi lever nemlig i en verden hvor «aldri i historien har så mange blitt omfattet av så store endringer på så kort tid».

Dette er vår tids største utfordring, men samtidig vår tids største mulighet. Mer enn noen sinne gjelder sammenhengen: En verden – et land – et fylke – en kommune – et nærmiljø – en familie – et individ.

Små og store fellesskap – de bygger på hverandre. Det vi gjør nasjonalt får konsekvenser lokalt. Og det vi gjør lokalt får konsekvenser nasjonalt.

Som nasjon er vi i endring. Vi blir stadig flere, vi blir stadig eldre, vi blir stadig mer mangfoldige. Og vi bor andre steder enn før. Flere i byer og tettsteder. Norge ser rett og slett annerledes ut i dag enn det gjorde for ti, tjue og tredve år siden.

At vi er et land som vokser, beveger oss fremover, gir oss store muligheter. Men det byr også på utfordringer vi må løse. Når vi blir flere mennesker, er det flere som trenger en jobb. De fleste av disse jobbene er ennå ikke skapt.

Når vi blir flere mennesker, er det flere barn som trenger en barnehageplass. Foreldre skal være trygge på at de sender ungene sine til en god barnehage - med dyktige ansatte og en innholdsrik hverdag.

Og det er flere som har behov for skikkelige transportløsninger så de kan forflytte seg mellom hjemmet og jobben - uten å sette unger med astma, miljøet, og klimaet i fare. Men vi blir ikke bare flere mennesker – stadig flere av oss blir også eldre. Og det er bra. Men når livet nærmer seg slutten vil de aller fleste av oss trenge noe mer hjelp.

For beina bærer kanskje ikke kroppen sånn som de gjorde før. Det kan være vanskelig å huske på å slå av kokeplata, mens minnet om bryllupsdagen din er som om det var i går.

Da vil flere ha behov for omsorg hjemme, flere ha behov for en sykehjemsplass.

Vår oppgave er å sørge for at alle får ta del i fellesskapet. Det er dette som er suksessoppskriften på at Norge er et av verdens beste land å bo i.

At alle får tilgang på velferden og tryggheten. Og at alle skal ha like muligheter til å leve forskjellige liv.

Små forskjeller – store muligheter!

Men dette kommer ikke av seg selv. Det krever politisk vilje og det krever politisk styring. Når Norge er i endring står vi overfor noen valg.

Skal vi ta vare på det som gjør Norge til Norge – det vi setter høyest? Eller skal vi sakte, men sikkert, rive ned de verdiene som gjør at vi er verdens beste land å bo i: Felleskap, muligheter for alle, velferd, tillit og trygghet.

Kreftene som trekker oss vekk fra fellesskapsmodellen er sterke, de er globale, og de har sine støttespillere i Norge. Støttespillere som gir klar beskjed. At det aller viktigste er å gi skattekutt til de som har mest fra før.

Viktigere enn å gjøre skolen enda bedre, viktigere enn å bygge nok barnehager, viktigere enn å sørge for en mer verdig eldreomsorg, viktigere enn å få fart på den grønne kollektivsatsingen.

For dem er det viktigere å bygge opp private markeder, i helsevesenet, i kollektivtrafikken og å selge ut våre felles verdier - istedenfor å bygge ut fellesskapet.

For dem er det viktigere å gi arbeidsgiverne mer makt, å skape et arbeidsliv hvor folk er løsere tilknyttet. Et arbeidsliv der vi må forvente å stå mer alene - enn å bygge videre på tillit, kompetanse og fast arbeid

Vet dere hva? Vårt svar er noe helt annet og ganske enkelt.

Det handler om mennesker – ikke milliarder!

Dere,

Vi står midt i en verdikamp. En kamp om hvilken retning vi ønsker for samfunnet.

For Norge.

Og vi må erkjenne at vi ikke er uberørt av krefter langt utenfor landets grenser. Globalisering, fri flyt av varer og tjenester, store økonomiske forskjeller - både innad i enkelte land og mellom land

Dette påvirker også oss her hjemme. Dette handler om politikk! Få steder er verdikampen så tydelig som i spørsmålet om arbeidstakernes rettigheter.

Det går en dyp skillelinje gjennom politikken. Mellom høyre og venstre. Mellom rød og blå.

Mellom de som ønsker gi mer makt til arbeidstakerne og de som ønsker å gi mer makt til arbeidsgiverne og kapitaleierne.

Vi kjenner historien på dette området. Arbeiderbevegelsens historie. Vårt parti sin historie.

Og vi vet hvilke krefter vi har stått opp mot.

På 80-tallet fikk vi se hvordan Margareth Thatcher, forbildet til dagens finansminister, knuste fagforeningene i Storbritannia. Brutalt og rått. Hun hadde ikke tro på felleskapet. Hun så ikke verdien av at ved å stå sammen kunne man bygge noe sterkere.

Det er en stund siden 80-tallet.

Men kampen er absolutt ikke over. Den er mer aktuell enn på lang tid.

I en tid hvor vi til de grader er en del av en internasjonal økonomi og denne økonomien er preget av krise kommer det krav om effektivisering, privatisering, og mer fleksibilitet for arbeidsgiverne.

Klassisk høyrepolitikk.

For di vi er en del av denne økonomien kommer også kravet i Norge om at vi må følge etter.

Norske selskaper som konkurrer i det internasjonale markedet presser frem en ny kultur hvor ansatte deles opp i datterselskaper og ansvarslinjene blir uklare.

Samtidig gjør den vanskelige økonomiske situasjonen i Europa at mange ønsker å komme til Norge for å jobbe.

Det skal vi være glad for – vi er helt avhengig av det de tilfører samfunnet vårt.

Men det har også ført til et ytterligere press på lønninger, helse, miljø, sikkerhet og sosial dumping

Vi vet – av erfaring - at det er i slike tider man må forsterke grunnmuren. At man må skru til boltene i bolverket, ikke fjerne skruer og muttere.

Nå skjer det motsatte i Norge.

Regjeringen sier at de ønsker, det de kaller, mer fleksibilitet og større valgfrihet.

Derfor åpner de for lavtlønnskurransen. Derfor åpner de for flere midlertidig ansatte. Derfor fjerner de retten til kollektivsøksmål.

De flytter makt fra arbeidstakere til arbeidsgivere og er en sinke i kampen mot sosial dumping. Det er som å fjerne dikene og sandsekkene når det er meldt flom.

Jeg får si det med Fjelltvettregel nr 8: «Vend i tide - Det er ingen skam å snu»

Alle partier sier de er for et samfunn med små forskjeller og at de støtter den Nordiske modellen.

Også regjeringspartiene. Men det hjelper ikke å si du for noe, om du systematisk bygger ned virkemidlene det består av! Akkurat som det hjelper lite å si at du vil beskytte deg mot flommen, samtidig som du plukker sandsekk etter sandsekk ut av dikene.

Samarbeid. Felles ansvar for arbeidslivet og økonomi. Tillit mellom partene. Dette er fundamentale bærebjelker i den nordiske modellen. Det er dette vi må ta vare på. Der står verdikampen i dag.

Det er en kamp vi skal vinne!

Venner,

Politikk handler alltid om kampen om samfunnsretning. Vi legger vekt på det som binder oss sammen. Ikke det som skiller oss. Derfor er vi alltid opptatt av å styrke felleskapet.

Det gjør at vi kjenner hverandre. At vi møtes. I skolen. På arbeidsplassen. I idretten. Min påstand er at når vi velger fellesskapet bygger vi mer tillit i samfunnet. Mellom mennesker. Mellom ulike politiske og religiøse syn. Sånn bygger vi også et forsvarsverk mot det ekstreme. Mot at folk stiller seg på utsiden. Vi har fått føle ekstremisme på kroppen. Norge ble rammet hardt. Og vår bevegelse, våre ungdommer, ble rammet hardere enn de fleste. Det har gått 1364 dager. Det har gått 195 uker. Det har gått 3 år og 9 måneder. Så lang tid - og så kort tid. Foreldre, besteforeldre, søsken, kjærester og venner som sitter igjen med en ufattelig sorg. Jenter og gutter som kanskje ville ha vært delegater her i dag. Eller som kanskje ville ha stilt til valg denne høsten. De er ikke sammen med oss mer. Jenter og gutter som fremdeles sliter med skader de fikk for snart fire år siden – noen synlige andre ikke. Og jenter og gutter som heldigvis har begynt å smile igjen, men som aldri vil bli kvitt minnene. Vi må ikke glemme! Vi kan ikke glemme! Og jeg lover - vi skal ikke glemme! Vi vet hvor viktig det er å stå opp mot ekstreme holdninger. Mot fundamentalisme. Mot krefter som sprer hat og søker splittelse heller enn samhold.

Skal vi få bukt med kreftene som ønsker å splitte, skape frykt og skape motsetninger - må vi også ta et oppgjør med det som ligger bak. Ikke bare for å forhindre handlingene, men for å bevare tilliten og samholdet som gjør samfunnet vårt så godt. Når sterke krefter nærer opp under fordommer og fremmedfrykt, tærer det på limet som binder oss sammen til et fellesskap. Vi må aldri tillate å sette grupper opp mot hverandre for å innkassere billige politiske seire - da taper demokratiet, selv om man vinner valg. Og når både religiøse fundamentalister og høyreekstremister snakker om en sivilisasjonskrig, bærer de ved til det samme bålet. De søker ikke sameksistens. De søker ikke samtale. De søker splittelse og konfrontasjon. Vi skal stå imot! Frykten kan være en mektig herre. Det vet alle som har kjent den på kroppen. Den kan lamme oss, sette oss ut av spill, få oss til å handle på måter vi ikke visste vi hadde i oss. Men vel så skremmende som frykten vi kan føle på som enkeltindivider - er frykten som får lov til å sette seg i et helt samfunn. Om vi kjøper ekstremistenes verdensbilde, om vi gir etter for frykten, gir vi også slipp på noe av vår frihet. Og det er en bekymringsfull utvikling i Europa og verden.

Vi ser angrep på, og hets mot jøder. Den islamistiske radikaliserings får sitt grusomme uttrykk i Midtøsten med IS. Muslimer over hele verden føler på den frykten og mistenksomheten folk har til dem. Vi har opplevd terror nær oss i Paris og København – og for to uker siden ble det gjennomført et målrettet angrep mot kristne studenter i Garissa i Kenya. Og den ideologiske kampen vi ser i rundt oss får også sitt uttrykk i Norge. Mer enn 70 radikaliserende nordmenn har reist til Syria for å delta i krigen. Kommentarfeltene flommer over av hat og trusler.

Da skuffer det meg at representanter for ett av regjeringspartiene finner det opportunt å helle bensin på bålet - ved å spre enda mer usikkerhet. FrPs byrådslederkandidat i Oslo, Carl I Hagen, påstår igjen at Norge «snikislamifiseres» - og krever full stans i innvandringen. Nestleder Per Sandberg fulgte opp med å si at det «fargerike fellesskapet og det multikulturelle forsøket har spilt falitt».

Hva er det man da sier til de mer enn 600.000 nye nordmennene, som hver dag står opp å går på jobben, som trikkførere, leger, bygningsarbeidere og lærere.
Eller de 130.000 barna deres som er født i Norge. Som går på skolen eller utdanner seg på universitetet. Som sitter på en kompetanse om flere kulturer og som snakker flere språk?
Den de snakker om er 18 år gamle Foofo som går på videregående og vil utdanne seg til journalist.
Det er Ayesha som snakker fem språk, har tjenestegjort med våre styrker i Afghanistan og holdt tale ved feiringen av Norges grunnlovsjubileum i fjor.
Det er Balprit som er elektrikerlærling, og nå jobber med å bygge opp igjen Regjeringskvartalet.
Sier de at disse ikke er en del av Norges fremtid? Da venner, er jeg dundrende uenig!

De er vår historie! De er vår nåtid! Og de er definitivt vår fremtid!

Min påstand er at de samfunn som ikke klarer å bygge broer, som ikke klarer å inkludere alle og den kompetanse som finnes - vil være globaliseringens tapere.
Vi skal jobbe hver dag for å bedre integreringen og sørge for at ungdom ikke faller utenfor fellesskapet.
Vi skal jobbe hver dag for å gjøre politiet i stand til å ta vare på vår sikkerhet.
Og vi skal slå hardt ned på de som stiller seg på utsiden og truer mennesker og liv.
Men først og fremst skal vi forsvare mangfoldet.
Vi skal bygge broer. Vi skal bygge fellesskapet. Vi skal styrke tilliten – aldri, aldri bygge den ned!

Vår bevegelse må – som vi alltid har gjort – stå opp mot splittelsen. Vi skal aldri snakke om oss og dem, men om vi. Vi skal alltid være kompromissløse i møte fremmedfrykt og rasisme. Hver dag. På arbeidsplassene. På skolene. I kommentarfeltet. I politikken.
Det handler om å bygge et land med små forskjeller og store muligheter – for alle!

Dere,
Arbeiderpartiets store styrke har vært at vi er en folkebevegelse som er der folk er - og forstått de utfordringene folk har.
De siste årene har vi som organisasjon klart å forandret oss i takt med tiden. Vi har åpnet opp partiet, invitert velgerne til å påvirke politikken vår.
Vi har senket terskelen for å bidra i våre kampanjer og invitert de som deler samme verdisyn som oss til å være frivillige. Og vi er på andre arenaer enn vi var før for å møte velgere og få ut vårt budskap.

Dere,
denne utviklingen er tvingende nødvendig at fortsetter. Folks vaner endrer seg. Raskere enn noen gang.
Mobilen er snart den viktigste mediekanalen – og med sosiale medier som den viktigste nyhetsformidleren.
Døddinja er død og nyhetene er døgntkontinuerlige. Debattprogrammer som Holmgang og Redaksjon 21 gravlagt. Snart følger Aktuelt med. Vi er bare i startgropen når det gjelder denne utviklingen.
Dagens fragmenterte mediebilde har konsekvenser for den politiske offentligheten i Norge. For samtidig med dette bildet, endrer de tradisjonelle mediene seg. De blir mer ensrettet. Avisene eies av stadig færre store mediehus. Betalt innhold er på full fart inn. Og de leses av stadig færre - papiravisene dør i takt med dødsannonsene.
For første gang leses nå nettavisene oftere enn papirutgavene. Kravet til inntjening gjør at redaksjonene må kutte. Det fører til at jeg stadig møter journalister som har blitt kommunikasjonsrådgivere. Og stadig blir intervjuet av noen som ikke hadde fått god nok tid til å sette seg inn i saken.

Jeg vet at det er slik over hele landet. Dette utfordrer demokratiet. Og legger et enda større press på oss til å snakke med velgerne – direkte og ansikt til ansikt. Vi må åpne opp enda mer og se etter nye måter å kommunisere med velgerne på.

Dere,

Arbeiderpartiet er en folkebevegelse. Folkebevegelser må være der folk er - og folk er andre steder enn de tradisjonelt var før. Dette er hverdagen. Da må det også være hverdagen for oss.

Og i Arbeiderpartiet har vi klart å henge med. Modernisere oss og fornye oss. Men det er en jobb som må gjøres hver dag. For hvis vi ikke endrer oss mister bevegelsen kraft. Og vi vil miste innflytelse.

Og kjære Landsmøte,

Derfor skal nå tusenvis av frivillige de neste månedene ut på arbeidsplasser og skoler.

Banke på dører og stå på stands. Snakke med velgere i marka og på kjøpesentrene.

Om hvilket Norge vi vil ha. Om hvilket lokalsamfunn vil ha. Og ikke minst - lytte til hvilke utfordringer de har. Derfor skal vi også være til stede på sosiale medier, i kommentarfelt, på Twitter, Instagram og Facebook.

Det skal være like naturlig for oss å snakke med velgere på nettet og i sosiale medier som på stands og på dører.

Vår sterke partiorganisasjon må bli enda sterkere. Modernisere oss. Utvikle oss.

Slik skal vi vinne valget i enda flere kommuner. Slik kan vi komme i posisjon til å gjennomføre politikk som tar Norge i riktig retning. Slik kan vi bevare det som er verdt å bevare, og forbedre det som trenger forbedring.

Vi har et godt utgangspunkt. Meningsmålingene er gode. På vei inn i kommunevalgkampen skal vi ta det med oss. Gode nasjonale målinger er ingen garanti for gode lokale valg.

Men at velgerne nå vender seg til oss, forteller at vi har deres øre. De er nysgjerrige på hva Arbeiderpartiet mener og vil med lokalsamfunnene.

Da skal vi gi dem de svarene.

Fordi, kjære landsmøte,

Dette handler om vanlige folk sin hverdag. Om et samfunn med små forskjeller og store muligheter.

Jeg kunne ha sagt at det handlet om å bygge flere sykkelveier for å bedre lufta til folk – for det vil vi.

Jeg kunne sagt at det handlet om å gi ansatte i kommunene mer kunnskap og gjennomføre en kompetansereform – for det vil vi.

Jeg kunne sagt at det handler om å ta i bruk moderne teknologi i eldreomsorgen, slik at pleierne får mer tid og de eldre får mer trygghet – for det vil vi.

Men til syvende og sist handler dette valget om hvilke verdier vi vil at Norge skal bygges på i fremtiden.

Om det er mer fellesskap – eller om vi skal klare oss mer alene.

Vi har 150 dager på oss. 150 dager med valgkamp. Med denne fantastiske organisasjonen. Sammen med AUF. Med fagbevegelsen. Med alle våre alliansepartnere: i kulturlivet, blant frivillige organisasjoner, miljøbevegelsen,

Med alle dere!

Klarer vi å vinne de store byene, få flere ordførere, styre i enda flere kommuner over hele landet, da gjør vi en forskjell.

En forskjell i folks hverdag. For skolebarna, for de eldre, for alle som vil delta.

Vår ambisjon har alltid vært å gjøre en forskjell for folk.

Det er det valget handler om – hvilket Norge vi vil ha.

Tusen, takk for meg!

ooOoo

Pause kl. 11.30

Dirigenten satte møtet igjen kl. 12.00.

Dirigenten ga ordet til AUFs generalsekretær **Ragnhild Kaski** som holdt følgende innlegg:

Dagsorden Debatt - kommunevalget 2015 og arbeidet i partiorganisasjonen:

- Siri Gåsemyr Staalesen, Oslo (12:07 - 12:10)
- Vegard Finnes, Østfold (12:10 - 12:12)
- Ida Maria Pinnerød, Nordland (12:12 - 12:15)
- Jarle Ugelstad Klavenes, Møre og Romsdal (12:15 - 12:18)
- Janka Holstad, Akershus (12:18 - 12:21)
- Robert Jensen, Finnmark (12:21 - 12:25)
- Randi Sætre, Hedmark (12:25 - 12:28)
- Terje Næss, Vest-Agder (12:28 - 12:31)
- Tone E Berge Hansen, Telemark (12:31 - 12:35)
- Rune Olsø, Sør-Trøndelag (12:35 - 12:38)
- Even A Røed, Buskerud (12:38 - 12:41)
- Helge Steinum, Hordaland (12:41 - 12:45)
- Gina Holmen Berre, Nord-Trøndelag (12:45 - 12:48)
- Knut Werner Hansen, Troms (12:48 - 12:51)
- Marianne Gudmundson Chesak, Rogaland (12:51 - 12:54)
- Sebastian Tørnvall Andersen, Vestfold (12:54 - 12:58)
- Anne-Marte Kolbjørnshus, Oppland (12:58 - 13:01)
- Terje Gjertsen, Sogn og Fjordane (13:01 - 13:04)
- May Britt Lunde, Aust-Agder (13:04 - 13:07)
- Fredrik Mellem, Oslo (13:07 - 13:11)
- Kristin Akselberg, Hordaland (13:11 - 13:14)
- Espen André Kristiansen, Hedmark (13:14 - 13:17)
- Linn Kristin R. Engø, Hordaland (13:17 - 13:20)
- Jan Davidsen, Sentralstyret (13:20 - 13:23)
- Hildegunn Gutvik, Sør-Trøndelag (13:23 - 13:26)
- Ola Nordal, Akershus (13:26 - 13:29)
- Mari Morken, Oslo (13:29 - 13:33)

Eva Kristin Hansen, Sør-Trøndelag

#12 Styrking av det fagligpolitiske samarbeidet

Det fagligpolitiske samarbeidet mellom LO og Arbeiderpartiet har vært en styrke for Arbeiderpartiet og fagbevegelsen, og skal også være det i fremtiden.

Det formaliserte samarbeidet fungerer godt på nasjonalt nivå, mens man på fylkesnivå og på kommunalt nivå finner store forskjeller på hvordan dette praktiseres. Det er viktig og ta en helhetlig gjennomgang på om dette er riktig organisert nasjonalt og lokalt, med tanke på og videreutvikle samarbeidet.

Sør - Trøndelag Arbeiderparti foreslår at Arbeiderpartiet ved sitt landsmøte 2015 vedtar at man i løpet av landsmøteperioden i samarbeid med LO nedsetter et bredt sammensatt utvalg som tar en helhetlig

Dirigenten ga så ordet til Raymond Johnsen som oppsummerte debatten.

SAK 6 – INNKOMNE FORSLAG – ORGANISASJONEN OG VEDTEKTSSAKER

Organisatorisk gjennomgang av måten det formelle fagligpolitiske samarbeidet skal videreutvikles. Utvalget legger frem sin anbefalte konklusjon før landsmøtet 2017.

Sør - Trøndelag Arbeiderparti tar initiativ til å løfte det fagligpolitiske samarbeidet i partiorganisasjonen.

Vedtak: Forslaget enstemmig vedtatt oversendt redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter.

Landsstyret hadde innstilt på at forslagene 600, 601 og 603 skulle vedtas.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Siden disse forslagene ble vedtatt kunne en vedta forslag nr. 602 om valg av to nestledere i sentralstyret.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Landsstyret hadde innstilt på at følgende forslag skulle avvises:

Det gjelder forslagene nr.: 13, 14, 63, 64, 70, 79, 140, 222, 302, 416, 427, 556 og 596.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Øvrige forslag innstilles oversendt redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter.

Det dreier seg om forslag nr.: 65, 66, 67, 68, 69, 244, 596 og 604.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Landsstyret innstiller på at forslag nr. 2 avvises. Det går på sammensetningen av stortingslista.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

De øvrige forslagene innstilles oversendt redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter.

Det dreier seg om forslag nr.: 103, 118, 475 og 557.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

ooOoo

Pause kl. 14.15

Dirigenten satte møtet igjen kl. 15.15

Markering av æresmedlemmer:

Det ble vist en film om de fire som har blitt utnevnt til æresmedlemmer.

Jonas Gahr Støre holdt følgende tale:

Kjære landsmøte,

En slik film gjør dypt inntrykk.

Hjørdis, Åge, Thorbjørn og Ranveig – mennesker som hver for seg har skapt livsverk i partiets og fellesskapets tjeneste. Og sammen har de bidratt til vår historie.

En historie vi andre kjenner gjennom fortellingene, bildene og bøkene. Fanene og sangene. Det vi leser gjør oss ydmyke og stolte. Og vi minnes om at det ikke kom av seg selv.

I dag er Norge et samfunn med små forskjeller. Vår bevegelse har ofte gått foran, brøytet vei. Bit for bit er det moderne Norge blitt til – forandringene er drevet frem av mennesker med en brennende vilje til rettferdighet, med mot til å utfordre sterke krefter, og med tro på at vi i fellesskap kan forme en bedre fremtid.

Hjørdis, Åge, Thorbjørn og Ranveig er fire slike mennesker. Derfor er jeg glad for å kunne fortelle landsmøtet at alle fire er utnevnt til æresmedlemmer i Arbeiderpartiet.

Den danske sosialdemokraten Svend Auken definerte en gang sosialdemokratiet som et oppgjør med «almuesinnet»: Ideen om at det er andre som bestemmer – og at de nederst ved bordet ikke kan gjøre noe selv.

Vår bevegelse gjorde opprør mot denne ideen, og sa at jo, vi *kan* gjøre noe med det. Ved å sikre alle arbeid skulle alle kunne forsørge seg selv, ved å organisere seg skulle arbeidet bli mer enn et levebrød, mer enn et slit. Likestilling, barnehager, internasjonal solidaritet. Målet var frihet. Også vanlige mennesker skulle få følge sine drømmer – nå sine mål.

Denne innsatsen ble til mer enten visjon og en drøm, skritt for skritt ble den til virkelighet for mennesker og samfunn.

Gjennom hele sitt voksne liv har Thorbjørn Berntsen bidratt til dette store prosjektet. Som klubbformann på Akers mek., formann i Oslo Jern og Metall, som stortingsrepresentant og statsråd – nestleder i partiet, og en klar stemme i samfunnsdebatten, en stemme som sjelden er til å misforstå.

Thorbjørn var en sentral aktør i den enorme faglig-politiske dugnaden som la grunnlaget for arbeidsmiljøloven i 1977. Det var hardt arbeid og kraftfull mobilisering som lå bak loven.

Nærmere 2000 studiegrupper gikk gjennom lovutkastet, før den ble vedtatt i Stortinget. Betydningen av dette historiske arbeidet minnes vi på i dag.

Ingen som har møtt Thorbjørn i de rollene han har hatt, i parti og i fabevegelse, fra tidlig på 1960-tallet og fram til i dag, har noensinne tvilt på hvor han hører hjemme. Hvem han er ombudsmann for. Med uvanlig klar tale har han sagt fra, uredd og utålmodig – og alltid med hjertet til venstre.

Når Thorbjørn sier «solidaritet» - og gjerne understreker det med å slå neven i talerstolen – ja da forstår du dybden i ordet.

Ingen misforsto heller budskapet da han var miljøvernminister på 1990-tallet. I hvert fall ikke hans britiske kollega, den konservative John Gummer, som i 1993 ikke ville forplikte seg til å kutte i svovelutslipp som ødela fiskevann i Norge.

Hummer fikk, helt gratis, og vel egentlig uten å ha bedt om det, et lynkurs i folkelig norsk, et kraftuttrykk så tydelig at det til og med ikke fantes i Oxford English Dictionary, hva var det du kalte ham, Thorbjørn – «shitbag»?!

Det skapte litt rabalder, men alle fikk med seg din ekte bekymring for miljøet. Et engasjement du har holdt på siden. Du vil at vi etterlater til våre barn en bedre jord enn vi selv overtok. At vi tar ansvar i dag for å redde klimaet for dem som kommer etter oss.

Jeg vil be deg om å komme opp hit, for å motta et synlig bevis på æresmedlemskapet.

Thorbjørn, unge partifeller i alle aldre hilser deg i dag, du er blitt 80 år gammel og brenner fortsatt for det du tror på. Det beundrer vi deg for, og vi takker deg for den store innsatsen du har lagt ned for partiet og bevegelsen.

Gratulerer med æresmedlemskapet i Arbeiderpartiet!

ooOoo

Jonas Gahr Støre overrakte så som et symbol for æresmedlemskapet et glassfat og en stor bukett roser til Thorbjørn Berntsen.

Thorbjørn Berntsen holdt tale på vegne av de fire som har blitt æresmedlemmer i perioden. Det er Thorbjørn selv, Ranveig Frøiland, Hordaland, Hjørdis Eriksen, Troms og Åge Hovengen, Oppland.

ooOoo

En helsepolitikk for vår tid:

Det ble før innledningen vist en kort film.

Innledning ved leder av Helseutvalget, **Torgeir Micaelsen:**

Da jeg var 15-16 år, ble jeg speiderleder for første gang. Og hver torsdag kveld klokka seks hadde speidertroppen møter på Frelsesarmeen i Krokstadelva i Nedre Eiker.

Der var det alle typer folk. Men jeg husker spesielt en gutt.

Jeg husker at vi skjønnte at han ikke hadde det helt greit hjemme.

At vi så at han ikke hadde foreldre som var med på noe.

Og at han kanskje strevde litt på flere fronter – i skolen og i det å fungere sosialt med andre unger.

I ettertid så har jeg tenkt en god del på at han speidergutten egentlig bare er en av mange, mange eksempler på hvor ulikt utgangspunkt unger i Norge har.

Hvor store sosiale ulikheter vi har i Norge.

Og hvor viktig det er å lykkes med forebygging og tidlig innsats overfor disse ungene.

Vi vet at utviklingen de første leveårene, og tidlig etablering av helsevaner, legger mye av grunnlaget for en persons helse senere i livet.

Vi hører det fra alle barnehagelærerne; «vi kan ofte peke dem ut allerede i barnehagen».

De som vil ha det litt tøffere.

Som allerede fra starten vil måtte bære en tyngre bør enn mange av oss andre. De som vil ende opp i statistikkene.

For frafall i skolen.

For rusavhengighet.

For uførhet.

Og det verste er; så starter det ofte på nytt i neste generasjon.

Den samme vonde sirkelen. Det er vår jobb å bryte denne sirkelen for flere.

Da helseutvalget i fjor sommer startet sitt arbeid, stilte vi oss spørsmålet:

Hva bør være de neste store velferdsloftene i Norge?

Og de viktigste svarene på det, mener vi handler om unger som gutten fra speider'n.

Arbeiderpartiets helsepolitikk skal bygge på en grunnleggende forståelse av at det viktigste forebyggende arbeidet, er det vi gjør *før folk blir syke*.

Og som først og fremst skjer *utenfor* sykehus og legekontorer – i det samfunnet vi alle er en del av.

I familien, i barnehagen, på skolen, på arbeidsplassen, i nærmiljøet der vi bor - der vi lever våre liv.

Vi må satse på *forebyggende tiltak* som fremmer god fysisk og psykisk helse *for alle*.

Vi må sette inn *tidlig innsats* som treffer dem i faresonen.

Og vi må sikre den beste behandlingen når du først blir syk.

Derfor er også en av de viktigste satsningene vi foreslår:

Et «barneløft» – for barn og unges psykiske helse

Vi er tydelige på at et av de neste store helseløftene i Norge bør være en ny tverrfaglig opptrappingsplan for forebygging og tidlig innsats for psykisk helse.

Blant annet foreslår utvalget å lovfeste krav om et lavterskel, systematisk og tverrfaglig hjelpetilbud til barn og familier i alle kommuner.

Mange kommuner er allerede gode. Nå foreslår vi at dette er et tilbud som alle unger bør kunne forvente finnes i alle landets kommuner.

Et av de tøffeste forslagene som handler om forebygging, er forslaget om skolemat. Som vi mener kan bli en av de neste store velferdsreformene i Norge.

Vi vet det vil bidra positivt til folkehelsen.

Vi vet det virker mot sosialt ulikhet.

Men vi vet også at det koster mye penger og at det derfor så langt ikke har blitt noe av på.

Derfor har helseutvalget foreslått å finansiere forslaget på en utradisjonell måte.

Ved å ta i bruk deler av midlene som i dag brukes til utbetaling av barnetrygd - midler som i dag gis direkte til foreldre for blant annet å finansiere mat - kan i stedet rettes effektivt og sosialt fordelende til finansiering av skolemat.

Logikken er som følger: Om vi foreldre må smøre 20 matpakker til en pris av 15-18 kr per stykk hver for oss hver måned, eller om barna våre får den samme maten på en organisert måte i regi av skolen, blir omtrent det samme regnestykket for oss foreldre. Ingen taper. En del av en universell ordning, erstattes av en annen universell ordning.

Men vi tror i stedet vi kan få enorme, positive ringvirkninger med på kjøpet ved en skolematordning!

For andre barn av foreldre som har mye å baske med i hverdagen, vil konsekvensen bli at man faktisk får i seg sunn mat hver dag.

Noen sier til meg: Torgeir, kan ikke foreldrene ta seg av dette selv og er folk faktisk for skolemat?

Da bør vi merke oss følgende:

Partiet har i forbindelse med andre opinionsundersøkelser stilt spørsmål om folks holdning til skolemat. Et klart flertall – 75 prosent – er for skolemat. 3 av 4 støtter saken. Det er suverent! Men statistikken viser også noe annet.

3 av 4 foreldre er også villige til å være med å spleise på regningen for å få til skolemat. Jeg forstår likevel at mange er skeptiske å røre barnetrygden. Det finnes uansett andre måter vi kan få dette til på.

Jeg håper derfor landsmøtet i morgen kan enes om to ting; at skolemat skal være ett av Arbeiderpartiets valgløfter inn mot stortingsvalget 2017. Og at vi vil være åpne og pragmatiske til å finne gode måter vi – om nødvendig – kan få med oss foreldre på et spleiselag - med gode, kompenserende løsninger for familiene som trenger det mest. Slik kan vi ha et forebyggende helsetiltak i storskala å gå til valg på i 2017 og sikre skolemat til alle landets skoleelever raskt.

Tenk for en reform det kunne være!

Og for en kraft vi ville hatt til å få til noe som betyr så mye for så mange.

Kjære landsmøte,

Det skal være godt å bli gammel i Norge.

Eldre skal få leve de livene de selv ønsker, i trygghet om at fellesskapet gradvis stiller opp med mer hjelp når behovet oppstår.

Den dagen du, eller noen du er glad i, ikke lenger klarer seg selv, skal fellesskapet stå klar til å ta vare på deg.

Vi vil snakke mer om *eldrehelse* – fordi framtidens eldrepolitikk må ha en bredere tilnærming enn omsorg.

I våre år i regjering kom et løft for eldreomsorg, både innen utbygging og rehabilitering, utvikling av velferdsteknologi og ikke minst innen rekruttering av folk med helsefaglig utdanning.

Men vi erkjenner også at vi ikke nådde alle målene vi satte oss.

At antall *søkte* plasser og antall *bygde* plasser ikke er det samme.

Og at hovedproblemet for mange kommuner er ikke å bygge plasser, men å drifte dem.

Derfor mener jeg det ville være utenkelig at Arbeiderpartiet ikke skulle lære av det som har skjedd. At vi skulle gått til valg på det samme på nytt.

Samtidig har behovene endret seg.

Og med fem millioner innbyggere er det et spørsmål om hvor store forskjeller kommunene imellom vi som parti – og som samfunn - kan akseptere.

Vi må sikre at alle innbyggere i Norge får et tilbud av god kvalitet.

Det er et unisont krav fra hele landet; Det må sterkere lut til for å nå de målene vi setter oss! Virkemidlene må bedre matche det vi ønsker å oppnå.

Derfor foreslår helseutvalget noen stolper for videre arbeid for en ny reform for eldrehelse.

Dette er ikke en "ferdig tenkt pakke", men heller en invitasjon til landsmøtet om å ta stilling til en ny *retning* for hvordan vi vil tenke framover. Som så må videreutvikles og utredes videre. Ett av de viktigste grepen som vi foreslår handler om å måle kvaliteten på de tjenestene som gis.

I dag mangler det helhetlige systemer for å fange opp om sykehjem eller avdelinger ikke fungerer. Ingen kan gi tilbakemelding på at de tjenestene vi gir våre gamle er gode nok. Jeg vil understreke at det bør være en klar forutsetning at reformen ikke skal bidra til mer byråkrati, men bygge på systemer og informasjonsinnhenting som uansett må gjennomføres. Samtidig må statens stille opp i større grad enn i dag.

Derfor må kvalitetskrav kombineres med et betydelig statlig bidrag til opprustinga av et variert og moderne tilbud over hele landet.

Vi foreslår et øremerket sektortilskudd i – til fri disposisjon dersom kommunen oppfyller satte krav for god eldreomsorg. En slags «tredje vei» i øremerkingsdiskusjonen.

Sånn danner grunnlaget for en ny, visjonær, moderne omsorgspolitik for Norge i framtida!

Noen ord også om den saken som kanskje har skapt mest debatt etter fremleggelsen.

Vi var fullt klar over at taxfree-ordningen er en «het politisk potet».

Men vi har reist landet rundt. Møtt de beste fagfolka på feltet. Og tilbakemelding er helt unison;

Alkohol er samfunnets hovedårsak til barn og unges inngang til rusmisbruk, *uansett* rusmiddel – selve «smøringen» som legger grunnlaget for annet rusmisbruk og psykiske lidelser. 70 000 norske barn har foreldre med et såpass alvorlig alkoholmisbruk at går ut over hvordan de fungerer i hverdagen. Det er det vårt ansvar å ta på alvor.

Og når vi spør hva som bør gjøres, så peker alle på at taxfreeordningen.

Det som skulle være en «ventil» i en ellers streng og regulert alkoholpolitikk står i fare for å true hele bygget.

Jeg har forsvart taxfree-ordninger i mange sammenhenger tidligere. Og det er mye mulig jeg også må gjøre det etter dette landsmøtet har sagt sitt. Men vi må jo være enige om at det er noe ganske rart over at man i et land som Norge – hvor forebyggingtanken og fellesskapets ansvar for å «ta en for laget» står så sterkt - har valgt å finansiere småflyplasser med alkoholsalg.

Som noen sa det på Twitter: Helseutvalget hadde ikke gjort jobbet sin om ikke vi hadde pekt på de helsemessige utfordringene ved et galopperende taxfreesalg.

Så er det landsmøtets oppgave å veie disse hensynene mot næringspolitikk. Mot flyplasspolitikk. Og ivareta helheten.

Jeg håper landsmøtet på lørdag kan enes om gode formuleringer som ivaretar helseutvalgets *intensjon*; nemlig å ramme inn taxfreeordningen på en måte som ivaretar dette partiets stolte tradisjon for en ansvarlig alkoholpolitikk.

Det vil være et viktig signal om alkoholens betydning for folkehelsa.

Jeg har nå gått igjennom noen av forslagene fra utvalget.

Flere av dem har allerede vakt debatt. Noen er til og med ganske omstridd.

Det var også noe av bestillingen.

Vi skulle tenke nytt. Skulle utfordre sannheter. Skulle fornye og forsterke helsepolitikken.

Beskjeden vi fikk fra velgerne ved forrige valg var at de var usikre på om vi hadde løsningene på morgendagens og framtidens utfordringer.

Da er vi også helt avhengige av å fylle på, fornye, og lage politikk.

Vi sitter ikke stille i båten.

Fordi vi er trygge på at folk har ikke bare velger seg *fra* noe – de velger seg også *til* noe.

Til et parti i utvikling.

Til et parti som vil noe større enn seg selv.

Til et parti med løsninger for framtida.

Det håper vi helseutvalget har vært med på å utvikle.

Takk for oppmerksomheten, jeg gleder meg til debatten.

Følgende hadde ordet i debatten om helsepolitikk: (3 minutters taletid)

- Ragnhild Vassvik, Finnmark (16:20 - 16:23)
- Tellef Inge Mørland, Aust-Agder (16:23 - 16:27)
- Ina Rangønes Libak, Akershus (16:27 - 16:30)
- Robin Martin Kåss, Telemark (16:30 - 16:33)
- Siv Dagny Aasvik, Nordland (16:33 - 16:37)
- Masud Gharahkhani, Buskerud (16:37 - 16:41)

- Inger Lise Skartlien, Østfold (16:41 - 16:44)
- Nils Harald Rennestraum, Vest-Agder (16:44 - 16:47)
- Ingeborg Andersen Førde, Sogn og Fjordane (16:47 - 16:49)
- Bjarne Storfjord Elde, Møre og Romsdal (16:49 - 16:53)
- Arnhild Holstad, Nord-Trøndelag (16:53 - 16:56)
- Helge Stoltenberg, Oslo (16:56 - 17:01)

Norge – et land der det skal være godt å bli gammel!

Innledning og film ved Tore Tennøe fra Teknologirådet.

Dirigenten opplyst at forslagsfristen for forlag til Helsedokumentet er kl. 18.15

Følgende hadde ordet i debatten om helsepolitikk - forts.: (3 minutters taletid)

- Marianne Bremnes, Troms (17:15 - 17:18)
- Espen Johnsen, Oppland (17:18 - 17:22)
- Kari Asmyhr, Vestfold (17:22 - 17:25)
- Kjell Maartmann-Moe, Akershus (17:25 - 17:28)
- Marte Mjøs Persen, (17:28 - 17:31)
- Knut Hvithammer, Hedmark (17:31 - 17:34)
- Kirsti Leirtrø, Sør-Trøndelag (17:34 - 17:38)
- Arne-Christian Mohn, Rogaland (17:38 - 17:41)

Permisjon godkjent, Kari-Anne Opsal, Troms, 2015-04-17 17:35:25 - 2015-04-18 09:00:24.
Syk.

Permisjon godkjent, Julie Hole, Sør-Trøndelag, 2015-04-18 09:00:20 - 2015-04-18 15:00:20.
Skal spille håndballkamp, opprykkskvalifisering.

- Milos Rados, Oslo (17:41 - 17:45)
- Hanne Berit Brekken, Møre og Romsdal (17:45 - 17:48)
- Ronja Løseth Breisnes, Hordaland (17:48 - 17:51)
- Sissel Hovland, Buskerud (17:51 - 17:54)
- Rune Edvardsen, Nordland (17:54 - 17:57)
- Kathrine Kvåle Haatvedt, Telemark (17:57 - 18:00)
- Kjetil Johnsen, Troms (18:01 - 18:04)
- Asbjørg Javnes Lyngtveit, Oslo (18:04 - 18:07)
- Runa Kristine Fiske, Akershus (18:08 - 18:10)
- Une Solheim, Oppland (18:10 - 18:14)
- Grete Solli, Hedmark (18:14 - 18:17)
- Sigmund Gonzaga, Østfold (18:17 - 18:20)
- Liv Wigdis Smith, Hordaland (18:20 - 18:23)
- Nasir Ahmed, Oslo (18:23 - 18:27)
- Anders Østensen, Akershus (18:27 - 18:30)
- Tone Elin Berge, Rogaland (18:30 - 18:33)
- Jens Ivar Tronshart, Sør-Trøndelag (18:34 - 18:36)
- Torill Torsvik Størkersen, Hordaland (18:36 - 18:39)
- Ingvar Midthun, Hedmark (18:40 - 18:43)
- Julie Hole, Sør-Trøndelag (18:43 - 18:46)
- Marianne Riis Rasmussen, Akershus (18:46 - 18:49)

Dirigenten ga ordet til **Torgeir Micaelsen** for oppsummering av helsedebatten.

Følgende forslag ble fremmet til helsedebatten:

Siv Dagny Aasvik, Nordland

#15 Et likeverdig helsetilbud i hele landet

Forslag til erstatning for linje 642 og 643 (Vi vil sentralisere det vi må og desentralisere det vi kan) :

Lokalsykehusene er grunnmuren i sykehusbehandlingen av pasienter med de vanligste sykdommene og har en livsviktig akutfunksjon i distriktene, der reise- og utrykningstid er for lang til neste sykehus. Det er en grunnleggende verdi for Arbeiderpartiet at folk i hele landet har rett til et likeverdig og tilstrekkelig helsetilbud. Arbeiderpartiet ønsker ikke at det ikke skal utvikles en A- og B-standard på helsetjenester i byer og distrikter. Begrepet lokalsykehus må defineres, med fastsetting av minstekrav for tjenestetilbud og beredskap ved disse. Lokalsykehus må ha heldøgnsbemannet medisinsk og kirurgisk akuttberedskap som i dag og tilbud til fødende. Det må sikres at ambulansetjenestene er robuste og har gode fagmiljø både i distriktene og i sentrale områder. Gode ambulansetjenester vil styrke akuttberedskapen ved lokalsykehusene, men kan ikke erstatte disse.

Ragnhild Vassvik, Finnmark

#35 Et likeverdig helsetilbud - sykestuemodellen og Pasientreiser

Linje 720 (tillegg):samt videreutvikle sykestuemodellen og arbeide for større fleksibilitet i Pasientreiser.

Ragnhild Vassvik, Finnmark

#36 Desentraliserte utdanningstilbud

Linje 1245 (ny setning): Dette kan f.eks. sikres gjennom desentraliserte utdanningstilbud.

Ragnhild Vassvik, Finnmark

#37 Akuttpsykiatrisk tilbud

Nytt kulepunkt under linje 843: Sikre akuttpsykiatrisk tilbud i alle fylker.

Kjell-Idar Juvik, Nordland

#42 Ny .tekst til Taxfreeordningen, gjelder også kulepunktene , side 18.

Taxfreeordningen har fått et omfang som utfordrer norsk politikk. Arbeiderpartiet mener Vinmonopolet kan overta ansvaret for Tax-free salget av alkohol. Tidspunktet vurderes nærmere, ut fra innholdet i inngåtte avtaler. Inntektene til Avinor og de private flyplassene videreføres.

Runa Kristine Fiske, Akershus

#53 Ungdom som sliter

Nye kulepunkter under kapittel "Ungdom som sliter":

- * gjøre forebygging av psykiske lidelser til et av læreplanmålene om helse
- * la ungdom beholde rådgiver og psykolog fra BUP til fylte 25 år.
- * lovfeste helsedirektoratets bemanningsnorm for helsesøstre i skolen, slik barneombudet anbefaler.
- * se på muligheten til å opprette en e-helsesøstertjeneste
- * at helsesøster kan henvise direkte til BUP

Robin Martin Kåss, Telemark

#71 Forslag til nye punkter om kreft og sykehusinvesteringer

Nye strekpunkt:

- * Bevilge midler til å gjennomføre kreftstrategien og modernisere strålebehandlingen blant annet gjennom nye strålesatelitter i områder med lav kapasitet og lang reiseveg.
- * Fremskynde investeringer i sykehusene gjennom økte investeringslån og styrkede bevilgninger til helseregionene.

Kathrine Kvåle Haatvedt, Telemark

#79 Lokalsykehusene må bevares, sikres og styrkes

Lokalsykehusene må bevares, sikres og styrkes.

Lokalsykehusene må ha en tilpasset akutfunksjon som kan gi livreddende og stabiliserende hjelp før pasienten eventuelt transporteres videre til en mer spesialisert enhet.

Lokalsykehusene har også en viktig rolle i rehabiliteringsfasen etter pasienten er behandlet ved et større sykehus. Her må kapasiteten ved lokalsykehusene både styrkes og utnyttes bedre.

Nils Harald Rennestraum, Vest-Agder

#80 Lokalsykehusene

Alternativt forslag til linje 640-645

Lokalsykehusene er grunnmuren i sykehusbehandlingen av pasienter med de vanligste sykdommene og har en livsviktig akutfunksjon i distriktene, der reise- og utrykningstid er for lang til neste sykehus. Det er en grunnleggende verdi for Arbeiderpartiet at folk i hele landet har rett til et likeverdig og tilstrekkelig helsetilbud. Arbeiderpartiet ønsker ikke at det skal utvikles en A- og B-standard på helsetjenester i byer og distrikter. Begrepet lokalsykehus må defineres, med fastsetting av minstekrav for tjenestetilbud og beredskap ved disse.

Arbeiderpartiet vil derfor at lokalsykehusene skal ha et nødvendig tilbud og akuttberedskap for å kunne ivareta distriktene i samarbeid med hovedsykehusene og ambulansetjenesten.

Nils Harald Rennestraum, Vest-Agder

#81 Lokalsykehusenes funksjoner

Linje 712 etter punktum

Ingen flere tilbud eller funksjoner må opphøre før lokalsykehusenes tilbud og funksjoner er avklart i ny Nasjonal helseplan.

Tove Mette Bjørkmo, Nordland

#85 Rekruttering og kompetanse for framtidas helsepersonell

Nytt kulepunkt under Arbeiderpartiet vil:

- at sykehusene må påta seg større ansvar for rekruttering av helsefagarbeidere ved å tilby flere lærlingplasser.

Hallgeir Kjeldal, Telemark

#90 Taxfreeordningen

Ny tekst linje 878 - 882:

Arbeiderpartiet er opptatt av en restriktiv alkoholpolitikk. Men det er vanskelig å se at taxfreeordningen bidrar til økt rusproblematikk. Taxfreeordningen omfatter også en rekke andre varer enn alkohol som til sammen utgjør en større del av omsetningen enn alkohol. En god kontroll av alkoholomsetningen på flyplasser kan oppnås ved å overlate til Vinmonopolet å overta driften, mens på fergene bør dette fremdeles være en del av fergedriften. Dersom ordningen avvikles, vil det sannsynligvis føre til at alkohol medføres som bagasje fra andre land. Dette medfører mindre kontroll av omsetningen i tillegg til tap av inntekter for ferger og flyplasser.

Kjetil Olsen, Vestfold

#91 Fokus på folkehelse og aktivitetsglede i et livsløp

Arbeiderpartiet er partiet som har fokus på befolkningens helse i et livsløp.

Når vi vet hvor viktig fysisk aktivitet er i alle aldre så blir dokumentet ennå sterkere med et bredere fokus på arbeidstakere, forebyggende fysisk aktivitet med fokus på aktivitetsglede. Vi kan også se mot AML 3.4.

Forslag til endring:

Arbeiderpartiet vil: nye linjer fra 310.

Arbeide for at hele befolkningen uansett alder skal bli mer fysisk aktive. Ha fokus på folkehelse og aktivitetsglede i et livsløp.

Styrke den frivillige organiserte idretten, slik at også voksne i større grad søker seg til idrettslagene gjennom å delta i egne aktiviteter, tillitsvalgte og gode rollemodeller for barn og unge.

Fysisk aktivitet i større grad brukes som virkemiddel for å styrke arbeidshelsen. Hvor målsettingen er å få folk til å stå lengre i arbeide, samt som virkemiddel i arbeidet for redusert sykefravær.

Fysisk aktivitet skal i større grad videreutvikles som arena for integrering av alle grupper i samfunnet.

Inger Lise Skartlien, Østfold

#92 Behold taxfreeordningen, linje 878-883 strykes

Taxfreeordningen opprettholdes, linje 878-883 strykes, i tillegg strykes kulepunkt linje 900-904

Begrunnelse: Forslaget vil gi en betydelig økonomisk konsekvens for norske flyplasser, arbeidsplasser vil gå tapt, uten at man får en reduksjon i alkoholforbruket. Reisende vil fortsatt kunne handle på avreiseflyplassen og på flyet hjem.

Sigurd Log Røren, Oslo

#93 Tiltak for flere blodgivere

Nytt avsnitt linje 664, ev. der redaksjonskomiteen finner det naturlig.

Helsevesenet er avhengig av blod for å kunne gi behandling. I dag sliter Blodbanken med en for liten blodbeholdning. Kompliserte fødsler, brannskader og trafikkulykker er noen få eksempler på situasjoner som krever store mengder blod. Det skal være trygt å motta blod i Norge. I dag mangler Norge rundt 30 000 blodgivere og dermed må vi importere blod fra andre land. Blant annet importerer Norge blod fra Sverige, som tillater at homofile vurderes som blodgivere. Importert blod testes grundigere for smitte enn blod gitt i Norge. I arbeidet med å rekruttere flere blodgivere, bør også homofile kunne vurderes til å bli blodgivere, gjennom en grundigere testing av blodet, lik den som brukes på importert blod.

Erling O. Turtum, Oslo

#95 Forebyggende aktivitet

(Endringsforslag linje 776.) - Fastlegene og bedriftshelsetjenesten må ha mer fokus på forebyggende aktivitet.

Kai Steffen Østensen, Vest-Agder

#97 Rehabilitering

Nytt punkt, linje 777.

Rehabilitering skal være et satsingsområde med et helhetlig rehabiliteringsforløp for pasienten. Det innebærer at opptrappingsplanen for rehabilitering utarbeides og implementeres. Dersom opptrappingsplanen legges til kommunalt nivå, må det foreligge økonomiske incitamenter.

Kristin Bergersen, Oslo

#98 LHBT-helse

Linje 424: nytt avsnitt om LHBT-helse

Seksuell orientering, kjønnsuttrykk og kjønnsidentitet bør tas i betraktning ved vurdering av helsespørsmål. Disse minoritetene har ofte andre helseutfordringer enn den store majoriteten i befolkningen. Et viktig tiltak er å heve kompetansen blant helsepersonell på området.

Linje 432: nytt kulepunkt

- heve kompetanse til helsepersonell på LHBT-området.

ooOoo

Behandling av Helsedokumentet. Dirigenten foreslo dokumentet oversendt redaksjonskomiteen for Helse m.v.

Vedtak: Helsedokumentet oversendes redaksjonskomiteen for Helse m.v.

Innkomne forslag til Helse foreslåes oversendt redaksjonskomiteen for Helse m.v.

Vedtak: De innkomne forslagene oversendes redaksjonskomiteen for Helse m.v.

Pause fra kl. 19.00

Dirigenten satte møtet igjen kl. 20.00.

Gjenreisningen av Utøya

Det ble vist en film om Utøya og de planene de har for å oppruste øya for framtiden.

Partileder Jonas Gahr Støre ga på vegne av Arbeiderpartiet 5 millioner kroner for bygget rundt Hegnhuset. Han ba LO-leder Gerd Kristiansen om å komme opp på scenen. Han sa at hun på vegne av LO hadde lover å skaffe 5 millioner kroner til Utøya.

AUFs leder Mani Hussaini takket for gavene og holdt en kort tale.

SAK ? – BEHANDLE UTTALELSER FRA REDAKSJONSKOMITEEN FOR KUNNSKAP M.V.

Dirigenten ga ordet til **Trond Giske** som la fram innstillingen fra redaksjonskomiteen for Kunnskap m.v.:

Kjære landsmøte!

På vegne av redaksjonskomiteen for kunnskaps og næringsområdet legger vi fram forslag til 5 uttalelser. Alle er enstemmige.

«Den lange linjen i fortellingen om Norge er hvordan vi har sørget for at kunnskapen ble tilgjengelig for alle. Vårt grunnleggende mål er at alle barn og unge skal få lik mulighet til en fullverdig og god skolegang og til å ta sine evner i bruk», sa Jonas i sin åpningstale.

Kjære venner.

Hver høst kommer 60.000 nye førsteklasinger til våre skoler.
60.000 forskjellige mennesker, med all den bagasjen 5-6 åringer allerede har rukket å få med seg, av kjærlighet, av læring, eller av omsorgssvikt eller helseproblemer.
Arbeiderpartiets grunnleggende visjon er at alle disse barna skal få en likeverdig mulighet til å lykkes i livet.

Vi får ikke gjort så mye med barnas ulike bakgrunn.

Men vi kan gjøre noe med den skolen som skal gi alle en likeverdig mulighet.

Blant de 60.000 kommer 1 av 4 ikke gjennom videregående skole.

De ender uten studiekompetanse eller fagbrev.

Og det er ikke tilfeldig hvem som faller ut.

Er du gutt, og foreldrene dine kun har grunnskoleutdanning, er det 2 av 3 som ikke kommer gjennom.

Det må ta slutt.

Det er helt uakseptabelt at det er sånn.

Vi vil gjøre noe med det.

Og vi vet hva vi vil gjøre.

I morgen skal vi behandle et stort kunnskaps og næringspolitisk manifest.

Men allerede i dag inviterer vi til å vedta noen hovedpunkter for fremtidens skolepolitikk:

Vi hørte Jonas snakke om det i går.

I dag gjør vi det til vår vedtatte politikk:

En lese- skrive og regnearanti. Ingen skal gå ut av andre trinn uten disse fundamentale ferdighetene.

Økt lærertetthet. Skal alle elever bli sett og fulgt opp må lærerne ha nok tid. Da må det være nok lærere.

En helhetlig skoledag. Skole, lek, fysisk aktivitet, kultur må danne grunnlaget for en variert og spennende dag for elevene. Det må være organisert ut hva som er best for barnas læring.

Styrket skolehelsetjeneste. Vi har hørt masse om dette også i debatten i dag. Helsesøstre er hverdagshelter i hverdagen til unge mennesker. Helse er trivsel. Og trivsel er læring.

Et løft for yrkesfag. Dette er våre folk. Dette er våre fag. Og når Jonas mener det er viktigere med de som bygger kirker enn de som snakker i dem, da lytter vi. Men med det synet på dem som snakker i kirker, så ryker jo fort imaget som kristen-Jonas.

Til slutt: Vi sier et tydelig og klart nei til økt privatisering av skolen.

Vi vil beholde en skole hvor elevene møtes.

Vi vil beholde den skolen som samler mangfoldet.

For alle plasser som opprettes i private skoler, må kommuner og fylker kutte en plasser i den offentlige skolen, si opp lærere, legge ned skoler.

Våre skoler har ikke en kroner for mye.

Vi skal slå ring om fellesskolen.

Uttalelse nr. 2 handler om en offensiv politikk for et grønt skifte.

Arbeiderpartiet er Norges viktigste miljøparti.

Etter Thorbjørn Berntsen er det ikke det noe mer å diskutere.

I klimauttalelsen setter vi ambisiøse mål for en ny internasjonal klimaavtale.

- Et grønt teknologiskifte med internasjonal prising av CO2
- Kutt i subsidier til fossil energi og satsing på fornybar

- Bevaring av skog, det tiltaket som gir størst utslippskutt.

Vi slår fast at Pensjonsfondet skal ut av kull og også se på hvordan vi kan ytterligere redusere oljefondets karboneksponering.

Men vi er også det partiet som gjør miljøpolitikkenes rammer til næringspolitikkenes muligheter.

- En verdensledende kraftforedlende industri
- Grønne datasenter
- Den nye bioøkonomien
- Energisparing
- Klimateknologi

Den lokale klimapolitikken og samferdsel er også med.
Dere vet bedre enn de fleste hvor viktig lokale vedtak er.
Men også hvor krevende det er.

Her inviterer vi til å vedta store ambisjoner for kollektivtrafikken
Men samtidig en forpliktelse om at staten skal ta opp mot 70 prosent av investeringene i storbyene.

Til slutt: spørsmålet om iskanten.
Her har vi kommet frem til en enstemmig innstilling.
Det var ingen selvfølge.
Det betyr at alle sider har tatt og gitt.

Vi sier nei til å flytte iskanten nå.
Forvaltningsplanen er et vakkert sosialdemokratisk verktøy.
I 2020 skal den rulleres.
Diskusjonen om hvilken grense vi skal legge til grunn for iskanten tar vi da.

Men samtidig er dette klart:
Rammene for den 23. konsesjonsrunden ligger fast, slik vi definerte det i åpningsmeldingen som den rødgrønne regjeringen la frem i 2013, og som er vedtatt av Stortinget.
Der står det klart at iskanten ikke er til hinder for leteboring i hele Barentshavet sørøst, innenfor bestemt regler, blant annet ulike begrensninger gjennom året og at aktivitet i oljeførende lag skal være minst 5 mil unna observert iskant.
Dette var vår regjerings politikk i 2013.
Dette står fortsatt ved lag.

Den tredje uttalelsen handler om den saken som er grunnlaget for Arbeiderpartiets politikk: arbeid til alle.

Vi skriver at den norske modellen ikke er et hinder for omstilling.
Den er selve grunnlaget for god omstilling.

God velferd, et godt organisert arbeidsliv, stor omstillingssolidaritet er en enorm konkurransefordel for Norge.

Vi vet at fallende oljepriser gjør at mange føler utrygghet for arbeidsplassen sin.
Klumpen i magen med bekymring for inntekt, for familieøkonomien, for fremtiden.

Vi vil ha en offensiv næringspolitikk som bygger på de naturgitt fortrinnene vi har, og de sterke klyngene.
Energi

Maritime sektor

Marine næring

Og sterke fremtidsnæringer som IKT og helse- og omsorgsteknologi.

Og ikke minst gode muligheter for de store sysselsetterne som ofte glemmes i en aktiv næringspolitikk: Varehandel, bygg- og anlegg og transport.

I 1992 sørger Arbeiderpartiet for et bredt skatteforlik i Stortinget.

Det har lagt grunnlaget for 20 år med god vekst, med investeringer og velstand.

Nå inviterer vi til et nytt bredt forlik.

Våre mål er et effektivt og forutsigbart skattesystem som fremmer verdiskaping, og som samtidig sikrer rettferdig fordeling og inntekter til fellesskapet.

Vi har gjort det før.

Vi kan klare det igjen.

Uttalelse nr. 4 handler om sjømatpolitikk for framtida.

Mange spør om hva vi skal leve av når oljen tar slutt.

En ting er sikkert:

Vi skal fortsatt leve av næringsvirksomhet til havs.

Norske fiskeressurser er en enorm kilde til næringsaktivitet og bosetting.

Hvis de forvaltes riktig.

Og hvis vi har de riktige verktøyene.

Vi slår utvetydig fast: fiskebestandene er fellesskapets eie.

Vi sier nei til salg av landet.

Vi sier også nei til salg av havet.

Vi sier et tydelig nei til evigvarende kvoterettigheter.

Kjære venner:

Deltakerloven og fiskesalgsloven er enda vakrere sosialdemokratiske verktøy.

De hører ikke hjemme i verktøykassen.

De hører hjemme i smykkeskrinet.

Vår politikk sikrer at fiskeressursene gir grunnlag for aktivitet og bosetting i hele landet vårt.

Det skal den gjøre også i fremtiden.

Havbruk er et eventyr.

Vi eksporterer nå sjømat for 60 milliarder kroner i året.

Det gir 30 og 40 millioner middager hver dag verden over.

Vi er med å fø en voksende befolkning.

Men vi kan gjøre mer.

Me teknologiutvikling, miljøtiltak, god kompetanse og gode samferdselsløsninger vil gi denne næringen og alle menneskene som jobber i den fantastiske muligheter til å bygge landet videre.

Til slutt en uttalelse om landbruk.

Knut Storberget har jo blitt bøndernes fremste hærfører.

Han har satt Arbeiderpartiet tydeligere på kartet i landbrukspolitikken enn vi har vært på mange år.

Det gjenspeiles i denne uttalelsen.

Vi vil bruke skogen og jorda i utviklingen av en bærekraftig vekstkraftig bioøkonomi.

Vi vil redusere inntektsgapet mellom landbruket og sammenlignbare grupper.

Vi vil fortsette utviklingen mot et enda mer produktivt og miljøvennlig landbruk.

Vi vil ha jordbruk i hele landet.

Vi vet ikke alt om fremtidens næringsliv.

Men vi vet ganske sikkert at det ikke kommer til å gå av moten å spise.

Derfor skal vi ha en levende og aktivt landbruk og matindustri i Norge.

Kjære landsmøte.

Det er mange forslag som ligger til grunn for de fem vi nå legger frem.

Mange er likevel ikke med.

Det er fordi dette landsmøtet ikke har lagt opp til en behandling av all politikk fra A til Å.

Det gjør vi før Stortingsvalg.

Det betyr ikke at vi har avvist de andre.

Mange sendes til stortingsgruppa eller sentralstyret.

Kunnskapsutvalget behandles i morgen.

Med disse fem sier vi likevel hva som er viktigst.

Miljøet på planeten vår som gjør at kommende generasjoner får de samme mulighetene som oss.

Arbeid til alle, med næringsutvikling, landbruk, sjømat og mange andre næringer.

Og en skole som tar vare på alle.

Som gir alle en sjanse.

Vi utformer ny politikk.

Vi lager nye reformer.

Vi er det verkstedet som landsmøter i arbeiderpartiet alltid skal være.

Følgende hadde ordet til innstillingen: (3 minutters taletid)

- Siv-Len Strandskog, Rogaland (20:36 - 20:37)
- Kristine Enger, Rogaland (20:38 - 20:39)
- Siv Henriette Jacobsen, Østfold (20:39 - 20:40)
- Terje Sørvik, Nord-Trøndelag (20:43 - 20:43)

Kristine Enger, Rogaland

#103 Forslag 48: Opprettholder kulepunkt om å forby helseskadelige sprøytemidler

Arbeiderpartiet vil forby bruk av helseskadelige sprøytemidler på areal det barn og unge oppholder seg, som barnehager, skolegårder, lekeplasser og balløkker.

Vedtak: Oversendes Stortingsgruppa.

Siv-Len Strandskog, Rogaland

#104 Uttalelse 1 kunnskap

Erstatte setning 58/59 med: Arbeiderpartiet vil forbedre dekningen og styrke skolehelsetjenesten.

Innstilling fra redaksjonskomiteen for kunnskap mv:

Forslag til uttalelse nr. 1:

En god skole for alle

Å sikre alle barn og unge en god skolegang er en del av grunnmuren i det norske velferdssamfunnet. Arbeiderpartiet vil ha en sterk offentlig fellesskole som gir læring, trivsel og mestring i barn og unges hverdag, og som gir et godt grunnlag for videre utdanning og arbeid. Alle barn og unges forutsetninger, utfordringer og potensial skal bli tatt på alvor, læringsmiljøet skal være fritt for mobbing og skolen skal ha et godt samarbeid med hjemmene.

Barnehagen og skolen er blant våre viktigste verktøy for sosial utjevning, og for å skape et rettferdig samfunn der alle har like muligheter for å lykkes. Fremdeles er det systematiske forskjeller i hvor mye elever lærer og mange som ikke fullfører og består videregående opplæring. Det er nødvendig at ulikheter i elevers forutsetninger og bakgrunn i større grad gjenspeiles i hvordan skolen møter hver enkelt elev. Arbeiderpartiet vil ha en skole som gir hver eneste elev de utfordringene, den hjelpen og den støtten de trenger for læring og utvikling. En god start i barnehagen, tidlig innsats og tilpasset opplæring i hele skoleløpet og gode lærere med tid til hver enkelt er grunnlaget for å få det til.

Arbeiderpartiet vil de neste årene prioritere fem hovedtiltak for å forbedre den offentlige fellesskolen:

1. Lese-, skrive- og regne-garanti

Grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving og regning er avgjørende for elevenes læring på tvers av fag og trinn. Arbeiderpartiet vil gi elever som står i fare for å gå ut av 2. klasse uten å beherske grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving og regning nødvendig tilrettelegging i en avgrenset periode uten å måtte gå veien om spesialundervisning. I tillegg vil Arbeiderpartiet forbedre skolens evne til å fange opp og følge opp elever som trenger ekstra hjelp og støtte underveis i hele det trettenårige skoleløpet. Økt lærertetthet, mer tid til kjerneoppgaver, mer spesialisert kompetanse og et mangfold av opplæringsmetoder er viktige tiltak for å forbedre skolens evne til tidlig innsats og tilpasset opplæring.

2. Økt lærertetthet

Læreren er den viktigste ressursen for elevenes læring, og det å rekruttere og utdanne lærere med god faglig, pedagogisk og relasjonell kompetanse er en grunnleggende forutsetning for å skape en god skole for alle. Arbeiderpartiet står bak Stortingets enstemmige videreutdanningssatsing, men mener dette ikke er nok. Vi må ha god nok lærertetthet for at alle elever skal kunne følges opp, og derfor vil Arbeiderpartiet øke lærertettheten blant annet gjennom en bedre kommuneøkonomi.

3. Helhetlig skoledag

Arbeiderpartiet vil ha en helhetlig skoledag der opplæring, skolefritidsordning, leksehjelp av god kvalitet, kulturaktiviteter og fysisk aktivitet gir elevene et godt heldagstilbud som er tilpasset deres læring. Dette vil være et vesentlig bidrag til å bruke skoledagen bedre for læring og utvikling, særlig for de elevene som trenger mest hjelp. Dette åpner også for at flere andre profesjoner kan arbeide tett med lærerne til det beste for elevenes læring og utvikling.

4. Styrke skolehelsetjenesten

Arbeiderpartiet mener at barn og unges fysiske og psykiske helse skal tas på større alvor i skolen. Både skolen og skolehelsetjenesten har en viktig forebyggende funksjon. Samtidig kan skolehelsetjenesten hjelpe barn og unge som sliter med psykiske problemer, angst, depresjon og andre utfordringer. Arbeiderpartiet vil forbedre dekningen av helsesøstre i skolen og sørge for at lavterskeltilbud fra statlige og kommunale tjenester, bl.a. BUP, kommer tettere på skolen.

5. Løft for yrkesfag

Altfor få av de som begynner på yrkesfag fullfører med fagbrev, samtidig som Norge har stort behov for flere fagutdannede. Det er store kjønnsforskjeller i både valg og gjennomføring. Arbeiderpartiet vil gi fagbrevet større betydning i arbeidsmarkedet og gi det flere karriere- og utdanningsmuligheter. Arbeiderpartiet vil forbedre rådgivningen, øke utstyrsstipendiet, fornye og tilpasse yrkesutdanningen til behovene i framtidens arbeidsliv og gi mer fleksibilitet til å tilpasse yrkesutdanningene til ulike bransjers behov. For å øke antallet læreplasser, vil Arbeiderpartiet gjøre det mer attraktivt å være lærebedrift og innføre en lærlingeklausul for offentlige anskaffelser.

Skolen har et omfattende samfunnsmandat som krever at skolen har et bredt syn på kunnskap og læring. Arbeiderpartiet vil styrke de estetiske fagene, gi sosiale og praktiske kompetanser en større plass i skolen og tilpasse skolens innhold til fremtidens samfunns- og arbeidsliv. Arbeiderpartiet er opptatt av læring som varer, og som er bærekraftig over tid. Utydelige læreplanmål og et smalt lærings- og kunnskapssyn gjør at for mange elever lærer på overflaten i stedet for i dybden. Arbeiderpartiet vil gi at læreplanverket får en tydeligere progresjon med mer konkrete og avgrensede mål og at læringsstrategier, kreativitet, problemløsning og samarbeid blir en viktigere del av arbeidet i fagene.

Arbeiderpartiet vil kjempe for dagens brede privatskoleforlik. Regjeringen har lagt frem forslag om en ny privatskolelov, som i praksis vil gi et frislipp av private skoler. Her foreslås det at «profilskoler» og «private yrkesfaglige opplæringstilbud» skal gi kunne gi grunnlag for godkjenning og statsstøtte. I yrkesfagopplæringen vil regjeringen la det bli fritt frem for private aktører. For private grunnskoler og studieforberedende videregående skoler er kriteriene høyst uklare: de må tilby noe som er «annerledes enn normal praksis i fellesskolen», er en svært vid hjemmel.

Erfaringene fra Sverige skremmer: Privatiseringen har ført til tilbakegang på hver av de fire siste PISA-undersøkelsene og nesten hver fjerde elev går ut av ungdomsskolen uten godkjente karakterer. Det er blitt mindre mangfold i klasserommene, større prestasjonsforskjeller mellom skolene og elevenes sosiale bakgrunn betyr stadig mer for hvem som klarer seg på skolen.

En privatisering vil trekke pengene ut av fellesskolen. Hver privatskoleplass som godkjennes i en kommune gir mindre penger til det offentlige skolebudsjettet. Arbeiderpartiet vil slå ring om fellesskolen der elever med ulik sosial bakgrunn, etnisitet og religion møtes.

Uttalelsen ivaretar helt eller delvis intensjonen i følgende innkomne forslag:

Forslag nr. 3 fra Aurskog-Høland Arbeiderparti om yrkesfag
Forslag nr. 21 fra Akershus Arbeiderparti om yrkesfag
Forslag nr. 46 fra AUF i Vestfold om bedre veiledning
Forslag nr. 115 fra Overhalla Arbeiderparti om lærlinger
Forslag nr. 144 fra Kulturforum om estetiske fag
Forslag nr. 137 fra Sandefjord Arbeiderparti om lærlinger
Forslag nr. 138 fra Sandefjord Arbeiderparti om krav til offentlige anskaffelser
Forslag nr. 145 fra Fjell Arbeiderparti om leksehjelp
Forslag nr. 153 fra Larvik Arbeiderparti om lærertetthet
Forslag nr. 256 fra Arbeiderpartiet i Bergen om leksehjelp
Forslag nr. 260 fra Arbeiderpartiet i Bergen om lærere og skoleledere
Forslag nr. 274 fra Næringspolitisk forum om lærlinger
Forslag nr. 343 fra Vest-Agder Arbeiderparti om skolemåltid og fysisk aktivitet
Forslag nr. 380 fra Ringerike Arbeiderparti om bemanningsnorm og klassedelingstall
Forslag nr. 405 fra Aust-Agder Arbeiderparti om tidlig innsats og gjennomføring
Forslag nr. 436 fra Rogaland Arbeiderparti om lærlinger
Forslag nr. 439 fra Rogaland Arbeiderparti om fremtidens utdanning
Forslag nr. 445 fra Vestfold Arbeiderparti om innholdet i fremtidens skole
Forslag nr. 466 fra Sarpsborg Arbeiderparti om heldagsskole
Forslag nr. 510 fra Hedmark Arbeiderparti om heldagsskole

Uttalelsen ivaretar også helt eller delvis intensjonen i følgende innspill til kunnskapsutvalget:

Innspill fra Stavanger Arbeiderparti om lærerrollen
Innspill fra Den socialdemokratiske forening om innholdet i fremtidens skole
Innspill fra Grønland, Tøyen og Gamlebyen Arbeiderpartilag om innholdet i fremtidens skole
Innspill fra Bærum Arbeiderparti om innholdet i fremtidens skole og lærerrollen
Innspill fra Den socialdemokratiske forening om forholdet mellom testing og læreplaner
Innspill fra Eidskog Arbeiderparti og Hedmark Arbeiderparti om ressursnorm for lærere
Innspill fra Borgen Arbeiderpartilag om helsesøstre, praktiske ferdigheter og heldagsskolen
Innspill fra Bærum Arbeiderparti om helhetlig skoledag
Innspill fra Brussel Arbeiderparti om psykisk helse
Innspill fra Sør-Trøndelag Arbeiderparti om yrkesfagene
Innspill fra Fagbevegelsens Arbeiderpartilag om rådgivning
Innspill fra Fagbevegelsens Arbeiderpartilag om offentlige anskaffelser.

Forslag til uttalelse nr. 2:

En offensiv politikk for et grønt skifte

Arbeiderpartiet mener klimapolitikken må danne rammen for politikktutformingen . Det er behov for å gi klimamålene en mer formell ramme, og at målene må tydeliggjøres. Arbeiderpartiet støtter en lovfesting av de langsiktige målene og hovedelementene i et rapporteringssystem mellom Storting og Regjering. En lovfesting av de langsiktige målene

kan bidra til større forutsigbarhet og er slik et tydelig uttrykk om at lavutslippssamfunnet skal realiseres.

Stortinget har nå blitt enige om at vi skal bli en del av EUs rammeverk i klimapolitikken, forutsatt at vi får en avtale med EU. Det innebærer at vi skal bidra til å nå en felles målsetning om 40 prosents utslippsreduksjon i hele EU området inkludert Norge. I Norge vil vi få et eget mål for hvor mye vi skal redusere utslippene i de sektorene som ligger utenfor EUs kvotesystem. Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050. Den viktige jobben handler nå om å styrke tiltakene og virkemidlene som kan ta oss mot lavutslippssamfunnet.

Internasjonalt

I desember 2015 skal verden enes om en ny internasjonal klimaavtale som skal gjelde fra 2020. En internasjonal avtale er helt avgjørende for å løse klimakrisen. Arbeiderpartiet vil at Norge skal fortsette å være en pådriver i det internasjonale klimaarbeidet. I utviklingen av en ny internasjonal avtale er det særlig viktig å vektlegge:

- Et grønt teknologiskifte, blant annet ved mer prising av CO₂.
- Kutt i subsidier til fossil energi, og satsing på fornybar energi.
- Bevaring av skog. Det største enkelttiltaket som gir de største utslippskuttene.

I en internasjonal klimaavtale må også de framvoksende økonomiene være med. Da vil klimafinansiering og de rike landenes bevissthet om sitt historiske ansvar være avgjørende.

Norge må fortsette å jobbe for utviklingen av markedsbaserte mekanismer i en internasjonal avtale. Det grønne klimafondet må være bærebjelken i vår klimarelaterte bistand. Klima- og skoginitiativet er det mest effektive klimatiltaket vi har internasjonalt, og må styrkes og videreutvikles i tiden som kommer.

Arbeiderpartiet vil trekke Statens Pensjonsfond Utland ut av kull. Arbeiderpartiet vil fortløpende vurdere mulighetene for å redusere SPU sin karboneksponering. Vi vil også utrede hvordan SPU kan øke sine investeringer innen fornybar energi og hvordan dette kan gjøres i tråd med fondets hovedmål om maksimal avkastning innenfor moderat risiko.

Utfordringer, men også muligheter

I mange sektorer gir en renere produksjon en betydelig markedsfordel. Norge har en rekke virksomheter som ligger langt fremme i arbeid med miljøteknologi i dag, og som har gode forutsetninger for å ta sterkere markedsposisjoner på dette feltet i årene som kommer.

Arbeiderpartiet vil skape grønn vekst, og vil legge til rette for at norsk industri og norsk næringsliv fortsatt skal være i front når det gjelder utvikling og bruk av klimavennlige løsninger og teknologier. Vi har en kraftforedlende industri som er verdensledende i klimateffektivitet. Økt produksjon av fornybar energi legger grunnlaget for ny, klimavennlig industriell virksomhet. Arbeiderpartiet vil gripe disse mulighetene gjennom å videreutvikle rammevilkårene for kraftforedlende industri. Arbeiderpartiet vil legge til rette for at det utvikles, testes og implementeres teknologi som kan ta oss inn i lavutslippssamfunnet på en måte som gir grønn vekst og skaper arbeidsplasser.

God tilgang på, og sikker levering, av elektrisk kraft gjør Norge til et attraktivt sted for etablering av grønne-datasenter. Arbeiderpartiet mener Norge bør forbedre sine muligheter

for å tiltrekke seg slike investeringer i framtiden. En forbedring vil blant annet være redusert elavgift for datasenter på over 5 MW. I tillegg mener vi det vil være riktig å utarbeide mer enhetlige tariffmodeller for transport av strøm for store forbrukere uavhengig av om forbruker belaster regional eller sentralnettet. Dette vil også gi økt forutsigbarhet for andre store brukere av elektrisk kraft. I tillegg er det viktig at infrastrukturen for overføring av store datamengder gjennom fiberoptisk kabel er godt utbygd, også ved legging av kraftutvekslingskabler til utlandet.

Vi mener også at økt produksjon og verdiskapning basert på verdikjedene innen bioøkonomien er en del av løsningen knyttet til globale utslipps- og ressursutfordringer. Samtidig vil det gi norsk økonomi flere ben å stå på. Arbeiderpartiet vil legge til rette for at Norge kan utvikle bedrifter som kan ta ledende internasjonale posisjoner innen enkelte nisjer i fremtidens kunnskapsbaserte bioøkonomi.

Energisparing er både god klimapolitikk, god energipolitikk og god næringspolitikk. Arbeiderpartiet vil blant annet følge opp klimameldingen slik at bygningskravene i teknisk forskrift blir passivhusnivå i 2015 og nesten nullenerginivå i 2020. Arbeiderpartiet ønsker å legge til rette for plusshus. Energimerking av bygg er en viktig ordning for å legge til rette for energieffektivisering.

Arbeiderpartiet vil:

- Trappe opp bevilgningene til fondet for climateknologi, fornybar energi og energiomlegging i de årlige budsjettene, slik at fondet i 2017 er på 100 milliarder kroner.
- Utvikle lav- og nullutslippsløsninger i alle industrigrener fram mot 2050.
- Legge til rette for fullskala demonstrasjon av teknologi for havbasert fornybar energi.
- Legge til rette for at Enova i større grad støtter store prosjekter og hele produksjonslinjer gjennom climateknologifondet. Støtten til Hydro på Karmøy må tjene som eksempel til etterfølgelse.
- Revitalisere og styrke satsingen på karbonfangst og lagring.
- Skape incentiver for videre utvikling av lav- og nullutslippsteknologi i maritim sektor. Norsk næringsliv er her i verdenstoppen, det må vi bygge videre på.
- Sikre Statkraft kapital til å kunne ta en større rolle i utviklingen av fornybar energi som krever teknologiutvikling.
- At arbeidet med reduksjon av klimagassutslipp fra norsk petroleumssektor styrkes, herunder økt bruk av kraft fra land der det er tilstrekkelig kraft på land.
- Legge til rette for nye arbeidsplasser basert på fornybar energi, for eksempel grønne datasentre
- Styrke miljøteknologiordningen.
- Sette i gang arbeid med en egen lavutslippsstrategi for prosessindustrien.

Lokal klimapolitikk og samferdsel

Den lokale klimaarbeidet i kommunene er viktig, avhengig av kompetanse og gode rammevilkår for å lykkes. Arbeiderpartiet mener at Stortinget må legge til rette for at kommunene skal kunne gjennomføre effektive klimatiltak.

Kommunen sitter på mange av ressursene og virkemidlene som må tas i bruk for å skape en framtidsrettet klimaomstilling. Klimaperspektivet må være del av all kommunal planlegging,

klimahensyn må være til stede i kommunens tjenesteutførelse og kommunen må ha god kunnskap om klima og miljøhensyn.

Utslippene fra transportsektoren er store og voksende. En effektiv klimapolitikk i Norge må særlig rettes mot denne sektoren.

Stoltenberg II-regjeringen startet en vridning av avgiftssystemet for bil i mer klimavennlig retning. Dette har gitt gode resultater, med betydelige reduksjoner i gjennomsnittlig utslipp fra nye biler. Avgiftsfritaket for elbil, som er forankret i klimaforliket, gir nå også svært positive effekter med stadig flere elbiler på veiene. Arbeiderpartiet vil garantere avgiftsfordelene for rene nullutslippsbiler til 2017, og fortsette vridningen av avgiftssystemet for bil i klimavennlig retning. I dette arbeidet vil vi særlig vektlegge hybridbiler. Det er viktig at Enova fortsetter og styrker arbeidet med utbygging av ladeinfrastruktur, når Transnovas oppgaver nå er lagt under Enova.

For å nå målene i klimapolitikken trenger vi et løft for utbygging og drift av kollektivtransporten i og rundt storbyområdene. Vi vil også legge bedre til rette for sykkel og gange, og redusere forurensende biltrafikk. Samtidig må vi bidra til at både privatbilisme og nyttetransport foregår mest mulig rasjonelt og miljøvennlig. Jernbanen er en miljøriktig og god transport- løsning for både personer og gods, og er ett av hovedsatsingsområdene i samferdselspolitikken.

Arbeiderpartiet vil:

- Ha mer bruk av elektrisitet, biogass og biodiesel i kollektivtrafikken.
- At kollektivtrafikken i 2025 som hovedregel benytter null- eller lavutslippsteknologi eller klimanøytralt drivstoff.
- Ha økt bruk av landstrøm i norske havner og virkemidler for å oppnå dette.
- At kommunene og fylkeskommunene skal kunne ta i bruk ny, klimavennlig teknologi i kollektivsystemet, og at staten bør dekke merkostnadene for drift og investering i ny teknologi i en overgangsperiode hvor teknologien har en merkostnad i forhold til bruk av tradisjonell fossil energi.
- Få mer gods over på kjøll må nærskipfartstrategien, og følge det opp med flere konkrete tiltak for mer klimavennlige og miljøvennlige løsninger som kan styrke sjøtransportens konkurransekraft.
- Utrede flyseteavgift inspirert av tysk modell

Iskanten

De helhetlige forvaltningsplanene er fundamentet for den langsiktige forvaltningen av våre havområder, og sikrer at havbasert næringsliv og ivaretagelse av miljøet i havet ses i sammenheng. Forvaltningsplanene dekker både petroleumsvirksomhet og annet næringsliv som har både muligheter og risiko knyttet til seg. Arbeiderpartiet er opptatt av at forskning, faglige vurderinger og føre-var-prinsippet skal være grunnlaget for politiske beslutninger, innenfor et oversiktlig rammeverk. Arbeiderpartiet mener at petroleumsvirksomhet i og ved iskanten ikke er forenelig med en forsvarlig forvaltning av havområdene våre. Derfor åpnet Stoltenberg-regjeringen ikke for petroleumsvirksomhet ved iskanten og derfor er det innført boretidsbegrensninger for leteboring i områdene nær

iskanten. Rammene for den 23. Konesesjonsrunden er lagt i stortingets vedtak om åpning av Barentshavet sørøst, og ligger fast.

Arbeiderpartiet vil slå ring om forvaltningsplanregimet. Arbeiderpartiet vil at spørsmålet om iskanten og polarfronten skal vurderes i forbindelse med en helhetlig rullering av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten slik det framgår av åpningsmeldingen for Barentshavet sørøst. Rullering av forvaltningsplanen skjer med utgangspunkt i miljøfaglige råd som er gjenstand for allmenn høring. Slik kan ulike hensyn ses i sammenheng, og helhetlige beslutninger fattes. I forvaltningsplanen skal regelverket for helårsdrift av petroleumsproduksjon fastsettes. I dette arbeidet vil Arbeiderpartiet vektlegge hensynet til miljø og forsvarlig drift. Parallelt med arbeidet med rullering av forvaltningsplanene må oljevernberedskapen i nord styrkes, og teknologiutviklingen innen oljevern teknologi må intensiveres.

Uttalelsen ivaretar helt eller delvis intensjonen i følgende innkomne forslag:

Forslag nr.: 265 fra Arbeiderpartiet i Bergen

Forslag nr.: 481 fra Hordaland Arbeiderparti om «Statens Pensjonsfond – Utland (SPU) og fossil energi».

Forslag nr.: 28 fra AUF i Akershus om «SPU /Oljefondet». Øvrige forslag blir for detaljerte og usikre før nødvendige utredninger er foretatt.

Forslag nr.: 51 fra AUF i Vestfold o m «Statens Pensjonsfond ut av fossil energi».

Forslag nr.: 514 fra Hedmark Arbeiderparti om «Statens pensjonsfond utland må vris i en annen retning».

Forslag nr.: 50 fra AUF i Vestfold om «Alt henger sammen med alt».

Forslag nr.: 169 fra Sund Arbeiderparti om «lavenergibustander som satsingsområde»

Forslag nr.: 292 fra Ensjø, Kampen og Vålerenga Arbeiderparti om «Miljøavgift på fly».

Forslag nr.: 366 fra Halden Arbeiderparti om «Miljøvennlige biler / kjøretøy / Fartøy

Forslag nr.: 483 fra Hordaland Arbeiderparti om «Elbiler»

Forslag nr.: 522 fra Hedmark Arbeiderparti om «videreføring av støtteordninger for nullutslippsbiler»

Forslag nr.: 344 fra Vest-Agder Arbeiderparti om «alt henger sammen med alt»

Forslag nr.: 442 fra Rogaland Arbeiderparti om «forvaltning av våre ressurser»

Forslag nr.: 470 fra Østfold Arbeiderparti om «mobilisering for klimatiltak

Forslag nr.: 479 fra Hordaland Arbeiderparti om «olje og gass»

Forslag nr.: 500 fra AUF i Sør Trøndelag om «fornybar framtid»

Forslag nr.: 523 fra Hedmark Arbeiderparti om «fornybar energi»

Innspill til kunnskapsdokumentet fra Sør Trøndelag Arbeiderparti om verdens miljøfyrårn.

Uttalelsen ivaretar helt eller delvis intensjonen i følgende innkomne forslag i debatten:

48 fra Rogaland Arbeiderparti

Forslag til uttalelse nr. 3:

Arbeid til alle

Arbeid til alle er den viktigste saken for Arbeiderpartiet. Vi vet at muligheten til å ha en jobb å leve av er det viktigste grunnlaget for rettferdig fordeling, for et inkluderende samfunn og velstand. Full sysselsetting bidrar til en god næringsutvikling og mer velferd.

Den norske modellen

For Arbeiderpartiet er det helt sentralt å bygge videre på den norske modellen. Den norske modellen er fundamentet for vellykket omstilling. Gjennom en sterk velferdsstat, et ryddig og velfungerende arbeidsmarked og samarbeid mellom partene i arbeidslivet vil vi sikre omstillingssolidaritet i samfunnet. Ordnete forhold gir attraktive arbeidsplasser. En sterk velferdsstat og en sterk offentlig sektor er avgjørende både for langsiktig omstilling og for trygg og god levering av velferdstjenester. Høy organisasjonsgrad gir evne til å gjennomføre og forankre nødvendige omstillinger.

Norsk næringsliv er svært omstillingsdyktig. Vi har et godt utgangspunkt med kompetente arbeidstakere og en lønnsdannelse som tar hensyn til situasjonen i økonomien.

Omstillingen til et lavutslippssamfunnet gir store muligheter for ny næringsutvikling og nye arbeidsplasser i Norge. Vi vil utnytte våre naturgitte fortrinn og satse på næringsutvikling innen sektorer der vi har spesielle forutsetninger for å lykkes. Vi vil utforme en ny industripolitikk, der vi bygger videre på de sterke fagmiljøene vi har i Norge. Industrien må sikres forutsigbare og konkurransedyktige rammebetingelser, kompetanse og tilgang på fornybar energi.

Krevende tider krever god politikk

Norsk økonomi er inne i en krevende periode. Fallende oljepriser fører til at oljeinvesteringene går ned. Gjennom pensjonsfondet er vi sikret mot at kortsiktige svingninger i pris rammer de årlige budsjettene, men leverandørindustrien og andre næringer som lever av etterspørselen fra olje- og gasselskapene er direkte berørt.

Gjennom en aktiv nærings- og distriktspolitikk vil vi ta hele landet i bruk. Arbeiderpartiet ser med bekymring på at regjeringen nedprioriterer ordninger som er rettet mot utvikling i distriktene, og kutter i virkemidler på viktige sektorer som reiseliv og jord- og skogbruk. Arbeiderpartiet ser det som viktig at Innovasjon Norge og SIVA også i fremtiden skal spille en sterk rolle for å stimulere til næringsutvikling i alle deler av landet. Innlandsstrategien og Sørlandsutvalget må følges opp.

Vi må sikre ordninger som gjør at bedriftene kan holde på ansatte i krevende perioder, og benytte permitteringer i stedet for å nedbemanne i vanskelige perioder. Et trygt og ordnet arbeidsliv, hvor vi bekjemper sosial dumping er avgjørende. Skiensmodellen mot sosial dumping er en modell vi kan bygge videre på.

Relevant og tilpasset kompetanse danner grunnlaget for en arbeidsstyrke som kan tilpasse seg nye oppgaver og markeder. Vi vil tilrettelegge for at folk som rammes av omstillinger kan hjelpes inn i nytt arbeid og utvikle nødvendig kompetanse i arbeidslivet. Like muligheter til utdanning og tilgang til kunnskap gir det norske samfunnet et godt grunnlag for å takle framtidige utfordringer.

Skape nye arbeidsplasser

Gjennom aktiv og målrettet satsing vil vi styrke verdiskapningen. Skal et lite land som Norge lykkes må vi satse spesielt på strategiske næringer og klynger der vi har spesielle forutsetninger for å lykkes.

Med utgangspunkt i naturressursene har vi gode muligheter for å legge til rette for en ny industriell vekst i Norge. Rik tilgang på fornybar energi og en målrettet og strategisk næringspolitikk bør danne fundamentet for en slik industriell politikk. Energi er en viktig klynge for Norge.

Utfordringene i viktige næringer som maritim sektor må møtes med en aktiv næringspolitikk. Arbeiderpartiet vil lovfeste og styrke nettolønnsordningen, som bidrar til å opprettholde konkurransekraften for norske sjøfolk. I tillegg vil vi løfte de nye mulighetene som teknologien gir. De marine næringene har hatt sterk vekst og bidrar til stor eksport. Utnyttelse av fiskeressursene, oppdrett og verdiskaping på bakgrunn av det store biologiske mangfoldet i havet kan gi store muligheter i fremtiden. Næringer som IKT og helse- og omsorgsteknologi har stort vekstpotensial. Dette bør være satsingsnæringer i Norge i årene fremover.

Næringspolitikken må også legge til rette for produktivitsvekst, nyskaping og vekst i viktige bærebjelker i norsk næringsliv som varehandel, bygg- og anlegg og transport. Dette er næringer som sysselsetter svært mange, og som i økende grad utsettes for internasjonal konkurranse. Et offensivt samarbeid mellom staten og private og god tilgang på kompetente arbeidstakere kan bidra til at vi er konkurransedyktig også i fremtiden.

Skatt

Skattepolitikken skal sikre inntekter til fellesskapet, bidra til rettferdig fordeling og et bedre miljø og fremme sysselsetting. Skatte- og avgiftssystemet gir viktige og forutsigbare rammebetingelser for norsk næringsliv, og innretningen av skattesystemet har stor betydning for verdiskapingen. Vi har innrettet skattesystemet vårt på en måte som bidrar til effektivitet og verdiskaping. Med den forrige store skattereformen i 1992 utvidet vi skattegrunnlaget og reduserte satsene. Arbeiderpartiets initiativ til et bredt forlik ga resultater.

Mye har endret seg siden 1992. På det tidspunktet hadde vi en av de laveste selskapsskattesatsene i OECD. I dag har vi ligget over snittet. Kapital flytter raskere mellom land og multinasjonale selskap kan utnytte forskjeller i skattesatser mellom land.

Vi vil ha et bredt forlik i Stortinget om skattereform som oppfølging av Scheelutvalgets innstilling. For Arbeiderpartiet må et nytt skatteforlik bygge på prinsipper om at skattesystemet skal være effektivt, fremme verdiskaping og arbeidsdeltakelse og bidra til fordeling. Det er viktig at et nytt forlik viderefører grunnlaget i forliket fra 1992 om bredest mulig skattegrunnlag kombinert med relativt lave satser. Samtidig må inntektene til fellesskapet sikres.

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke trepartssamarbeidet og sikre det organiserte arbeidslivet, blant annet gjennom å fortsette å øke fagforeningsfradraget.
- Sikre et solid permitteringsregelverk
- Forsterke innsatsen mot sosial dumping
- styrke arbeidsmarkedstiltakene, blant annet gjennom å øke antall tiltaksplasser dersom arbeidsledigheten stiger
- Bruke virkemidler som Innovasjon Norge og SIVA aktivt for å stimulere til næringsutvikling i alle deler av landet
- Gjøre det mulig for flere å klare overgangen fra gründer til bedrift, blant annet gjennom å gjøre tidligfasekapital mer tilgjengelig

- Jobbe for et bredt skatteforlik i Stortinget og sikre et effektivt og forutsigbart skattesystem som fremmer verdiskaping og som sikrer rettferdig fordeling og inntekter til fellesskapet

Uttalelsen ivaretar helt eller delvis intensjonen i følgende innkomne forslag:

Forslag nr. 4 fra Vestby Ap om avgiftsparadokset
 Forslag nr. 77 fra Nord-Fron Ap om endring i arbeidsgiveravgift
 Forslag nr. 236 fra Oppland Ap om moms på matservering
 Forslag nr. 420 fra Trondheim Ap om et rettferdig skatte – og avgiftssystem
 Forslag nr. 451 fra Nes Ap om arbeidsgiveravgift
 Forslag nr. 43 fra Nord-Fron Ap om næringsutvikling i næringsssvake områder
 Forslag nr. 384 fra Haugesund Ap om nettolønnsordningen

Forslag til uttalelse nr. 4:

Sjømatpolitikk for framtida

Norge forvalter store havområder med enorme ressurser. Arbeiderpartiets holdning er at disse ressursene tilhører fellesskapet, og at de må sikres en helhetlig og bærekraftig forvaltning. Forvaltningen av fiskeressursene må ha som mål å opprettholde sterke bestander som gir et best mulig langtidsutbytte, stor verdiskaping og som sikrer sysselsetting og bosetting i kystsamfunnene. En forutsetning for å nå ambisjonen om å bli verdens fremste sjømatnasjon, er på opprettholde rene, rike og produktive økosystemer hvor naturmangfoldet sikres. Vi vil fortsatt styrke ressurskontrollen og bekjempe ulovlig fiske.

Tilgangen på rike fiskebestander, andre marine ressurser og gode naturgitte forhold for havbruk, innebærer at næringen har et stort vekstpotensial. For å realisere dette potensialet må det føres en aktiv og helhetlig næringspolitikk der man legger grunnlaget for lønnsomhet i hele verdikjeden. Arbeiderpartiet vil legge til rette for en forutsigbar, kontrollert og bærekraftig vekst innen havbruksnæringen. Vi mener vi er tjent med et mangfold av aktører i næringen, og at det gis mulighet for vekst for oppdrettsselskaper av ulike størrelse. Vi vil sette krav til de største aktørene om lokal aktivitet og bearbeiding, FoU, og tilbud om lærlinge- og trainee plass. Videre vekst i havbruksnæringen er avhengig av at utfordringene knyttet til rømming og lus finner en løsning. Lus og rømming representerer en trussel for villaksen. Norge har et særskilt ansvar for den nordatlantiske villaksen, og dette er derfor en utfordring som må tas på alvor. Vi mener det må satses på forskning og utvikling og på ny og fremtidsretta teknologi, spesielt innenfor driftsmodeller og anlegg. Det må også arbeides videre med å finne gode og hensiktsmessige løsninger knyttet til merking av oppdrettsfisk, og det må satses mer på fiskehelse og bærekraftige løsninger knyttet til fiskefôr. Vi har her i landet et svært godt utgangspunkt for å utvikle ny teknologi som kan løse utfordringene knyttet til lus og rømming.

Arbeiderpartiet vil arbeide for et marint kunnskapsløft, og mener den offentlige finansieringen av marin forskning må styrkes. Vi vil ha en satsing der staten i samarbeid med næringen bidrar til demonstrasjons- og testanlegg for utvikling og testing av ny teknologi. Satsingen skal være et spleiselag mellom det offentlige og næringen. De marine klyngene har en viktig rolle å spille for å forsterke innovasjonstakten i næringen, og vi vil gi klyngene midler for målrettet bærekraftig teknologiutvikling og testing. Vi mener også det er rimelig at

vertskommunene får incentiver for å stille areal til disposisjon for havbruksnæringen, og mener at det må åpnes for å innføre en årlig arealavgift til kommunene.

For Arbeiderpartiet er det av avgjørende betydning å sikre helårs arbeidsplasser tilknytta sjømatindustrien langs kysten. For å få til et best mulig grunnlag for dette er et samarbeid mellom fiskeflåten og industrien på land viktig. Det er et mål å øke foredlingsgraden i sjømatnæringen, noe som betinger klare politiske føringer, evne til innovasjon og en riktig fordeling av kvoter og konsesjoner.

God kvalitet er et grunnleggende virkemiddel for å sikre økt verdiskaping i sjømatnæringen, og det er viktig at alle ledd i kjeden bidrar til dette. Forbrukerne krever god kvalitet på produktene, og dette er også et fortrinn på eksportmarkedet det må bygges videre på.

Vi vil videreutvikle levende fangst og lagring, da det vil kunne utjevne sesongsvingninger og bidra til jevnere leveranser ved at fisken lagres levende til senere produksjon. I tillegg kan kvaliteten forbedres når fisken fanges og lagres levende. Ordningen med kvotebonus ved levendeleveranse må videreføres.

Sjømatnæringen er ei næring som er avhengig av gode samferdselsløsninger. Vi vil fortsatt satse på utbygging og tilrettelegging av god infrastruktur for å sikre at fremkommeligheten bedres og at transportkostnader reduseres. Arbeiderpartiet vil at fiskerihavnene fortsatt skal være et statlig ansvar.

Arbeiderpartiet mener det må arbeides aktivt for å forbedre markedsadgangen for norske sjømatprodukter i utlandet, og vi vil satse ytterligere på markedsarbeid. Gjennom Norges Sjømatråd har norsk sjømatnæring lyktes godt i markedsføring av norsk sjømat. Arbeiderpartiet er derfor bekymret for reduksjoner i ressursene til Norges sjømatråds markedsføringstiltak.

Potensialet for verdiskaping innen nye marine arter er stort. Vi har Europas største bestander av tare, og både innen marin bioteknologi og marin bioprospektering har vi store naturgitte fortrinn. Arbeiderpartiet vil styrke kunnskapsgrunnlaget på strategisk viktige kunnskapsområder for å realisere denne verdiskapingen.

For sjømatnæringen er tilgang til arbeidskraft med god kompetanse med fremtidig drift og utvikling. Arbeiderpartiet vil arbeide for å heve kompetansen i sjømatnæringen. Innovasjonsevnen i næringen vil også være avhengig av sterke kompetanseklynger, og at det utdannes kandidater fra universiteter og høyskoler som retter seg inn mot sjømatindustrien. Forskningsbasert kunnskap er avgjørende for å løse forvaltningsmessige utfordringer og legge til rette for verdiskaping.

En dynamisk, innovativ og lønnsom sjømatnæring, som er internasjonalt ledende på en rekke kunnskapsområder, er sannsynligvis den beste garantist for fremtidig rekruttering av kompetent arbeidskraft. Arbeiderpartiet vil aktivt arbeide mot sosial dumping innen både flåten, oppdrettsnæringen og landindustrien.

Det er avgjørende at terskelen for å komme inn i fiskeriyrket er lav for unge som vil inn i næringen. Flåten under 11 meter er en viktig rekrutteringsarena fordi det i denne flåtegruppen er mulig å komme seg inn i fisket uten å kjøpe kvoter. Denne muligheten må opprettholdes. Arbeiderpartiet vil jobbe for at vi også i fremtiden skal ha en variert flåte som bidrar til aktivitet og verdiskaping i lokalsamfunn langs kysten.

Arbeiderpartiet sier nei til evigvarende kvoterettigheter. Vi vil også slå ring om deltakerloven og fiskesalgsloven, som sentrale pilarer i norsk fiskeripolitikk. Deltakerloven er garantien for norsk eierskap, fiskereid flåte, lokal tilhørighet og levende kystsamfunn, og er derfor viktig å verne om. Fiskesalgsloven sikrer forutsigbarhet i alle deler av fiskerinæringen, og en bærekraftig samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning.

Arbeiderpartiet er klar på at leverings-, bearbeidings- og aktivitetsplikten knyttet til trålkonsesjoner i torskefiskeriene må opprettholdes, samtidig som de må utformes mer treffsikkert, og de skal etterleves. Arbeiderpartiet støtter forslaget fra Sjømatindustriutvalget om å nedsette en kommisjon som får som oppgave å komme fram til en samfunnsmessig forsvarlig løsning som tar hensyn til alle parter, inkludert å gjennomgå eksisterende konsesjoner og forpliktelser.

Uttalelsen ivaretar helt eller delvis intensjonen i følgende innkomne forslag:

Forslag nr. 74 fra Hammerfest Ap om leveringsplikt og evigvarende kvoter.

Forslag nr. 132 fra Tysfjord Ap om levendelagring av villfanget fisk.

Forslag nr. 245 fra Finnmark Ap om trålkonsesjoner i Finnmark.

Forslag nr. 246 fra Finnmark Ap om arealavgift på oppdrett.

Forslag nr. 257 fra Arbeiderpartiet i Bergen.

Forslag nr. 394 fra Nordland Ap om sjømatnæringen – viktig vekstnæring for Norge.

Forslag nr. 462 fra AUF i Buskerud om oppdrettsnæringen.

Forslag nr. 502 fra Troms Ap om sjømatnæringen – viktig vekstnæring for Norge.

Uttalelsen ivaretar også helt eller delvis intensjonen i følgende innspill til kunnskapsutvalget:

Innspill fra Veitvedt, Linderud og Økern Arbeiderpartilag om å legge til rette for hav/kyst og innlandsfiske

Innspill fra Bærum Ap om marin forskning.

Forslag til uttalelse nr. 5:

Et sterkt norsk landbruk

Arbeiderpartiet vil legge til rette for økt verdiskaping innen verdikjedene for jord og skog i en innovativ, langsiktig bioøkonomi basert på bærekraftig produksjon og foredling av fornybare ressurser. Arbeiderpartiet mener at norsk matproduksjon må økes. For mye av dagens matproduksjon baseres på importert kraftfôr, og denne utviklingen må snus.

Selvforsyningsgraden må opp, og mer mat må lages på norske ressurser. Gjennom konsesjonsordninger, kompetanse, strenge hygienekrav og god dyrevelferd vil vi sikre produksjon av god og trygg mat som forbrukerne etterspør.

Vi vil satse på forskning og kompetanseutvikling, og på gode muligheter for etterutdanning. Vi vil også legge til rette for at flere kvinner skal ønske å etablere seg i landbruket, blant annet ved å se på virkemidler som gjør det enklere å kombinere familie og barnefødsel med yrket.

Arbeiderpartiet vil ikke fjerne konsesjonsloven. Vi vil legge til rette for bedre lønnsomhet i næringen, styrke kapitaltilgang og investeringsvirkemidlene, og sikre gode velferdsordninger. Vi vil også vurdere skatte- og avgiftsmessige justeringer for å bedre lønnsomheten og belønne klimavennlige driftsmetoder. Gjennom differensierte virkemidler vil vi bidra til lønnsom småskala-matproduksjon i marginale områder, samtidig som det legges til rette for volumproduksjon som sikrer næringsmiddelindustrien tilgang på råvarer av høy kvalitet.

Matindustrien må sikres konkurransedyktige og forutsigbare rammebetingelser, og det må satses på forskning og innovasjon i alle ledd. Stortinget har bedt regjeringen legge fram en jordvernstrategi, og det blir viktig at denne følges opp lokalt. Vi vil videreføre en restriktiv linje når det gjelder GMO. Norge må sikre at vi har tilstrekkelig beredskapslagring av korn. Arbeiderpartiet vil sikre konkurranse i dagligvaremarkedet og følger opp kjedemaktutvalgets konklusjoner og forslag til tiltak, blant annet gjennom forslaget om lovfesting av god handelsskikk i dagligvarebransjen, og etablering av dagligvareportal.

Jordbruksoppgjøret må ivareta hensynet til at mest mulig matjord tas i bruk. Det innebærer at vi må ha fortsatt landbruk over hele landet, og at den geografiske produksjonsfordelingen videreføres. Nedgangen i kornarealet gir grunn til bekymring, og for å stoppe denne utviklingen må lønnsomheten i kornproduksjonen bedres. Pris, grøftetilskudd, prisenedskrivning og øvrige tilskudd er viktige elementer for å bidra til dette. Det må i avtalen sikres muligheter for å drive gårdsbruk i forskjellig størrelse. Det må også sikres at melkeproduksjonen ikke flyttes til arealer man tradisjonelt har dyrka korn. Bare slik utnytter vi det norske arealet, og sikrer mest mulig bærekraftig og miljøvennlig produksjon. Effektiv melkeproduksjon, med produksjon av kjøtt og melk i kombinasjon, gir det beste klimamessige fotavtrykket. Oppgjøret må bidra til å tette inntektsgapet mot andre sammenlignbare grupper. Dette er viktig for rekruttering til næringa.

Arbeiderpartiet vil:

- Øke matproduksjonen basert på norske ressurser og redusere kraftfôrimporten
- Redusere inntektsgapet mellom landbruket og sammenlignbare grupper
- Sikre jordbruksoppgjør med en klar miljø- og klimaprofil, og belønne klimavennlige driftsmetoder
- Beholde konsesjonsloven

Uttalelsen ivaretar helt eller delvis intensjonen i følgende innkomne forslag:

Forslag nr. 17	Behold konsesjonsloven
Forslag nr. 82	Tilskudd til nydyrking og grøfting
Forslag nr. 91	Beredskapslager
Forslag nr. 187	Dagligvaremarkedet
Forslag nr. 188	Konkurranse i varehandelen
Forslag nr. 210	Økt lokal verdiskaping
Forslag nr. 337	Nei til GMO-mat
Forslag nr. 516	Investeringsløft i jordbruket
Forslag nr. 517	Omsetning av landbrukseiendommer
Forslag nr. 529	Velferdsordninger i jordbruket
Forslag nr. 530	Statlige virkemidler for jordvern
Forslag nr. 535	Behold konsesjonsloven
Forslag nr. 537	Sats på bionæringen

Uttalelsen ivaretar også helt eller delvis intensjonen i følgende innspill til rapporten til kunnskapsutvalget:

Forslag fra Vest-Agder Ap om Norge som matnasjon
Forslag fra Eidskog Ap om satsing på bioøkonomi/Innlandet
Forslag fra Hedmark Ap om satsing på bioøkonomi/Innlandet
Forslag fra Nordstrand Arbeiderpartilag om kulturlandskap/gjengroing
Forslag fra Oslo Ap om kraftfôrpolitikken

Forslag som foreslås oversendt:

Til Arbeiderpartiets stortingsgruppe

44 fra Nord-Fron Arbeiderparti
85 fra Åsnes Arbeiderparti
87 fra Våler Arbeiderparti
96 fra Trysil Arbeiderparti
528 fra Hedmark Arbeiderparti
531 fra Nord-Trøndelag Arbeiderparti
110 fra Sørfold Arbeiderparti
392 fra Førde Arbeiderparti
216 fra Oppland Arbeiderparti
223 Oppland Arbeiderparti
225 fra Oppland Arbeiderparti
271 fra Oppland Arbeiderparti
11 fra Surnadal Arbeiderparti
94 fra Eidskog Arbeiderparti
209 fra Oppland Arbeiderparti
266 fra Arbeiderpartiet i Bergen
464 fra AUF i Buskerud

Forslag innkommet i debatten

11 fra Sør Trøndelag Arbeiderparti
13 fra Hedmark Arbeiderparti

Til Arbeiderpartiets industriutvalg:

136 fra Sandefjord Arbeiderparti
390 fra Sortland Arbeiderparti
477 fra Hordaland Arbeiderparti
498 fra Sogn og Fjordane Arbeiderparti
224 fra Kvinesdal Arbeiderparti

Forslag innkommet i debatten:

11 fra Sør Trøndelag Arbeiderparti
43 fra Rogaland Arbeiderparti
57 fra Østfold

Til Arbeiderpartiets sentralstyre:

247 fra Finnmark Arbeiderparti

SAK ? – BEHANDLE INNSTILLINGEN FRA REDAKSJONSKOMITEEN FOR ORGANISASJON OG VEDTEKTER

Dirigenten ga ordet til **Terje Lien Aasland** som la fram innstillingen fra redaksjonskomiteen for Kunnskap m.v.:

Innstilling fra redaksjonskomiteen for organisasjon- og vedtekter.

ARBEIDERPARTIET – NORGES STERKESTE BEVEGELSE.

Arbeiderpartiets politiske gjennomslag er et resultat av partiets organisatoriske kraft. Vår politikk springer ut av mangfoldet blant medlemmene. Arbeiderpartiets styrke er felleskapet og medlemmene i organisasjonen. Derfor er det et mål at Arbeiderpartiet fortsatt skal ha medlemsvekst.

Våre grunnleggende verdier ligger til grunn for hvordan vi utvikler politikk på ulike områder og hvordan vi fungerer og utvikler oss som organisasjon. Arbeiderpartiet skal være et åpent, nysgjerrig og lyttende parti.

Arbeiderpartiet skal være et naturlig politisk samlingspunkt for mennesker fra alle lag av samfunnet. Dette stiller store krav til oss som organisasjon. Arbeiderpartiet må gi alle medlemmer muligheter til deltakelse og innflytelse gjennom sitt engasjement.

For Arbeiderpartiet er vedtektene grunnlaget for å drive organisasjonen. Medlemmenes opplevelse av å delta formes vel så mye gjennom kultur som gjennom formelle regler. Arbeiderpartiets kultur bygges gjennom møteformer, hvordan vi forholder oss til hverandre og hvordan vi fatter beslutninger. Den innsatsen hver og en av oss bidrar med, er det viktigste for hvordan Arbeiderpartiet oppleves som organisasjon.

Prinsipper for organisasjonsarbeidet.

Arbeiderpartiet skal være **profesjonelle** i alt vi gjør. Prosessene våre skal være ryddige og strukturerte, og ledes tydelig og trygt. Gjennom et omfattende skolerings- og studiearbeid skaper vi en kunnskapsrik organisasjon med vilje og gjennomføringskraft. Vi skal være tilgjengelige for aktører i samfunnet rundt oss, og lytte til deres innspill.

Vi skal møte hverandre med **respekt** og gjensidig tillit. Alle medlemmer skal få bruke sine evner og sitt talent i Arbeiderpartiet. Vi aksepterer ikke diskriminering og trakassering på noe grunnlag. Som enkeltmedlemmer og organisasjon har vi et ansvar for å forebygge og hindre dette.

Partikulturen skal være **raus**, inkluderende og involverende. Det skal være meningsfylt å være aktiv i Arbeiderpartiet. Nye medlemmer skal møtes med åpenhet og nysgjerrighet. Som et bredt folkeparti skal vi ha god takhøyde for debatt, og for at mennesker kan ha ulike meninger. Etter demokratiske prosesser i partiet aksepterer vi flertallsavgjørelser.

Mangfold og deltakelse.

Arbeiderpartiet samler titusener av ulike mennesker og mangfoldet er vår styrke. Vi har et ansvar for at alle kan delta med ulike erfaringer, ønsker og behov.

Gjennom hele vår historie har Arbeiderpartiet representert det brede laget av folk i Norge. Arbeiderpartiet skal fortsatt være en bred folkebevegelse. Arbeiderpartiet er og skal være et framtidsrettet parti i måten vi utvikler politikk og driver organisasjonsarbeidet på. Arbeiderpartiet ønsker å styrke deltakelsen, noe vi oppnår ved bevisst rekruttering og tilgjengelighet. Det er særlig viktig å rekruttere og tilby aktiviteter til mennesker med innvandrerbakgrunn og aldersgruppen mellom 25 og 40 år.

Kvinnenettverket gjør et systematisk arbeid for å øke andelen kvinner som tar lederposisjoner. Dette er et arbeid som må inkluderes i hele partiorganisasjonen. Arbeiderpartiet sentralt, regionalt og lokalt må legge til rette for aktivitet i Kvinnenettverket. Kvinnenettverket har egen aktivitet rettet mot kvinner, men kvinnenettverket skal også inkluderes i partiets aktiviteter. Fylkes- og kommunepartiene har et ansvar for å finne ut hva som skal til for at partimøtene blir interessante, relevante og bidrar til at kvinner ønsker, samt får mulighet til å delta på alle nivåer i partiet og på alle folkevalgte nivåer.

Det er et mål for Arbeiderpartiet at flere kvinner lar seg renominere og stiller som toppkandidater. Arbeiderpartiet må kontinuerlig arbeide for å øke andelen kvinner som lar seg renominere etter første valgperiode.

En mangfoldig medlemsmasse kommer ikke av seg selv. En av de viktigste oppgavene til Arbeiderpartiet er å verve og følge opp nye medlemmer. Vi vil senke terskelen for å bli medlem i Arbeiderpartiet. Dette krever at alle bidrar til en god vervekultur og tenker medlemsrekruttering i alle aktiviteter. De fleste melder seg i dag inn på eget initiativ. Det er viktig for oss å være synlige og tilgjengelige og aktivt oppfordre venner, bekjente og kollegaer til å bli medlemmer.

Våre mål:

- Det skal være positivt å delta i Arbeiderpartiet.
- Arbeiderpartiet skal være tilgjengelig i alle kommuner.
- Arbeiderpartiet skal ha en god kultur for å verve nye medlemmer.
- Kommunepartiene og alle ledd i organisasjonen skal kontinuerlig gjennomføre verveaksjoner og sette klare mål for antall medlemmer.
- Det skal gjennomføres målretta verveaksjoner rettet mot mennesker med minoritetsbakgrunn og mot aldersgruppen 25 – 40 år.
- Styrke arbeidet med å få flere kvinnelige toppkandidater og ledere i partiet samt få flere til å la seg renominere etter første valgperiode.

For at alle skal kunne delta er det viktig med trygghet, kunnskap og inkludering. Alle nye medlemmer skal ønskes velkommen i Arbeiderpartiet. Våre møter skal være åpne og tilgjengelige og bør være på steder som innbyr til deltakelse. Møter bør fortrinnsvis legges til tidspunkter og ha en tidsramme som gjør at flest mulig kan delta slik at mangfoldet ivaretas og styrkes.

Våre mål:

- Alle nye medlemmer skal ønskes velkommen gjennom personlig kontakt fra kommunepartiet kort tid etter innmelding.
- Alle nye medlemmer skal tas imot, ønskes velkommen og bli gitt grunnleggende informasjon på det første møtet de deltar på i Arbeiderpartiet.
- Alle medlemmer skal få tilbud om relevant skolering minst én gang i året fra kommune- eller fylkespartiet.
- Møter i Arbeiderpartiet skal legges til tidspunkt som gjør at flest mulig kan delta.

Informasjon er nøkkelen for å muliggjøre deltakelse. Informasjon om politiske vedtak, aktuelle saker, arrangementer etc. må gjøres tilgjengelig for medlemmene. De som ikke kan kontaktes digitalt bør motta informasjon på annen måte. Bruk av digitale kanaler er viktig for å gi et medlemstilbud som kan favne alle. Partiet sentralt må sikre et godt digitalt tilbud. Fylkes- og kommunepartiene må bidra til at partiet er tilgjengelig på nett og i andre aktuelle kanaler.

Arbeiderpartiet skal være det største politiske partiet i Norge. Vi skal ha de mest motiverte og best skolerte frivillige. Det organisatoriske arbeidet er grunnlaget for å drive det politiske arbeidet. Arbeidet med å bygge kampanje- og valgkampapparatet rundt om i landet er en viktig oppgave. Arbeiderpartiet må fremover sikre at kompetansen som er bygget opp gjennom pilotkommuneprosjektet videreføres og videreutvikles og kommer alle kommunepartiene til gode. Arbeiderpartiet er et åpent og inkluderende parti, som skal gi alle mulighet til å delta. I tillegg til medlemmene skal sympatisører og velgere ha mulighet til å delta i partiet. Partiet sentralt og fylkes- og kommunepartiene kan gjennom åpne møter gjøre det mulig for flere ikke-medlemmer å delta.

Våre mål:

- Arbeiderpartiet skal være det største frivillighetspartiet i Norge.
- Alle ledd av organisasjonen skal benytte seg av ulike aktiviteter og møteformer for å bidra til en bredde i tilbudet til medlemmene.
- Alle medlemmer skal få tilgang til informasjon om aktuelle saker og aktiviteter.
- Arbeiderpartiet vil at flere skal ta del i partiets arbeid gjennom åpne møter, samråd og frivillig arbeid i valgkamp- og organisasjonsarbeidet.

Alliansepartnere.

Det faglig-politiske samarbeidet mellom LO og Arbeiderpartiet har vært og er en toneangivende kraft i å fremme felles verdier om frihet, likeverd og solidaritet. Samarbeidet er en viktig årsak til den sterke oppslutningen om fellesskapsløsninger som grunnlag for vår samfunnsmodell. Det faglig-politiske samarbeidet har vært, er og skal alltid være en prioritert oppgave for Arbeiderpartiet. Det er derfor viktig at man fortsetter å utvikle gode faglig-politiske fellesarenaer hvor man på en god måte gis anledning til å drøfte dagsaktuelle saker, samt samfunnsutviklingen i et framtidsperspektiv.

For Arbeiderpartiet er det et mål at det faglig-politiske samarbeidet utvikles og forsterkes i kommune- og fylkespartiene og partiet sentralt i tiden som kommer.

Arbeiderpartiet ser styrken i et nært og godt samarbeid med ulike interesseorganisasjoner i samfunn og arbeidsliv. Arbeiderpartiet skal på alle nivå legge til rette for at et slikt samarbeid styrker og utvikler vår politikk.

AUF er Norges største partipolitiske ungdomsorganisasjon og er en enorm styrke for Arbeiderpartiet. AUF er en selvstendig organisasjon og har en viktig rolle som ungdommens talerør inn i partiet, og som vårt ansikt overfor ungdom.

Arbeiderpartiet trenger et sterkt ungdomsparti med klare synspunkter på aktuelle samfunnsspørsmål. Det skaper engasjement og forståelse mellom generasjoner og gir næring til et bedre politisk resultat.

Arbeiderpartiet sentralt og lokalt må legge til rette for aktivitet i AUF. AUF har egen aktivitet rettet mot ungdom, men skal også inkluderes i partiets aktiviteter. AUF må tas med på råd i fylkes- og kommunepartiene for å finne ut hva som skal til for at partimøtene blir interessante og relevante for alle.

Arbeiderpartiet skal på alle nivå søke god kontakt og samarbeid med frivillige lag og organisasjoner. Organisasjoner som positivt engasjerer og samler mennesker i frivillige bevegelser slik som f.eks. idrett, kultur, friluftsliv, natur og miljø skal være viktige samarbeids- og samtalepartnere for Arbeiderpartiet. Dette er viktige arenaer for at Arbeiderpartiet skal forstå det folkelige engasjementet og treffe riktige beslutninger for folks liv.

ooOoo

Følgende hadde ordet til innstillingen: (3 minutters taletid)

- Fredrik Mellem, Oslo (20:56 - 21:01)
- Jarle Ugelstad Klavenes, Møre og Romsdal (21:07 - 21:08)
- Sverre Myrli, Akershus (21:08 - 21:10)

Vedtektsforslag:

Forslag nr.: 244

Fra: Kautokeino Arbeiderparti

Innstilling:

Oversendes Sentralstyret for vurdering.

Forslag om å formelt vedtektsfeste Arbeiderpartiets samiske navn – Bargiidbellodat.

Forslag nr.: 65

Fra: Akershus Arbeiderparti

Innstilling:

Forslaget avvises med 8 stemmer mot 1 stemme (mindretallet består av: Jarle Ugelstad Klavenes).

§13-11 endres til: Et medlem av en valgkomite er å anse som inhabil når han/hun er foreslått valgt og ikke selv har erklært seg uaktuell som kandidat. Et medlem av en nominasjonskomite ved fylkestingsvalg er å anse som inhabil når han/hun er foreslått nominert og ikke selv har erklært seg uaktuell som kandidat. Et medlem av en nominasjonskomite ved kommunestyrevalg er å anse som inhabil når han/hun er foreslått nominert på uthevet («forhåndskumulert») plass og ikke selv har erklært seg uaktuell som kandidat. Nominasjons- og valgkomiteer skal vurdere et komitemedlems habilitet når han/hun er eller har vært gift eller samboer med, eller har et nært slektskap med foreslått person. I tilfeller hvor et medlem av en nominasjons- eller valgkomite blir vurdert som inhabil skal vedkommende tre ut av komiteen og varamedlem skal tre inn som nytt fast medlem i komiteen.

Forslag nr.: 68

Fra: Akershus Arbeiderparti

Innstilling:

I retningslinjer for Arbeiderpartiets kommunepartier foreslås følgende endringer:

§6 7.

Kommunepartiet kan foreta nominasjon av ordførerkandidat, varaordførerkandidat og byrådsleder kandidat (i de tilfeller hvor det er parlamentarisk styre i kommunen) før resten av lista nomineres. Kommunepartiet skal i så fall ha fastsatt dette som en del av nominasjonsprosessen. Forhåndsnominasjon skal foretas av medlemsmøtet eller representantskapet. Nominasjonskomiteens innstilling til disse plassene må bekjentgjøres før møte. Nominasjon av disse plassene er å anse som endelig og kan ikke tas opp igjen på nominasjonsmøtet der nominasjon av de øvrige plassene på lista skal foretas.

§ 6 8.

Partiets kommunevalgprogram må sluttbehandles før nominasjon finner sted.

Ved forhåndsnominasjon av ordførerkandidat, varaordførerkandidat og byrådsleder kandidat (i de tilfeller hvor det er parlamentarisk styre), må ikke kommunevalgprogrammet sluttbehandles før disse er nominert.

Dagens §6.8 blir §6.9.

I retningslinjer for Arbeiderpartiets fylkespartier foreslås følgende endringer:
§6.7.

Fylkespartiet kan foreta nominasjon av fylkesordfører kandidat, fylkesvaraordfører kandidat og fylkesrådsleder kandidat (i de tilfeller hvor det er parlamentarisk styre) før resten av lista nomineres. Fylkespartiet skal i så fall ha fastsatt dette som en del av nominasjonsprosessen. Forhåndsnominasjon skal foretas av representantskapet. Nominasjonskomiteens innstilling til disse plassene må bekjentgjøres før møte. Nominasjon av disse plassene er å anse som endelig og kan ikke tas opp igjen på nominasjonsmøtet der nominasjon av de øvrige plassene på lista skal foretas.

Dagens §6.7 blir §6.8.

§6.9.

Partiets fylkesvalgprogram må sluttbehandles før nominasjon finner sted. Ved forhåndsnominasjon av fylkesordfører kandidat, fylkesvaraordfører kandidat og fylkesrådsleder kandidat (i de tilfeller hvor det er parlamentarisk styre) må ikke fylkesvalgprogrammet sluttbehandles før disse er nominert.

Dagens §6.8 blir §6.10., dagens §6.9. blir §6.11, dagens §6.10 blir §6.12, dagens §6.11 blir §6.13.

Fra: Redaksjonskomiteen

Nytt forslag – redigeringsforslag:

Vedrørende nominasjon endres teksten byrådsleder til byrådsleder kandidat. Dette gjelder

Retningslinjer for kommunepartier §6.4 og §6.6.

Vedrørende nominasjon endres teksten fylkesrådsleder til fylkesrådsleder kandidat. Dette gjelder Retningslinjer for fylkespartier §6.4 og §6.10.

Forslag nr.: 604

Fra: Sentralstyret

Innstilling:

Vedtak: Forslaget vedtas.

Forslag til nye retningslinjer for det samepolitiske arbeidet

Dagens retningslinjer	Forslag til ny tekst
§ 1 Formål Det samepolitiske arbeidet i Arbeiderpartiet har som mål å arbeide for å virkeliggjøre et samfunn der de sosialdemokratiske verdiene solidaritet og likeverd mellom menneskene skal være bærebjelkene. Det samepolitiske arbeidet skal være en	<i>Uendret</i>

pådriver for aktivt å sette de saker som samer er opptatt av på den politiske dagsorden. Arbeidet skal bidra til Arbeiderpartiet fortsatt skal være den ledende kraft i det samepolitiske arbeidet i Norge	
§ 2 På kommunenivå Alle kommunepartiene i Nord-Norge innkaller før årsmøtet, dog senest innen utgangen av oktober, alle partimedlemmer som står i samemanntallet i kommunen til et møte. Møtet konstituerer et samepolitisk utvalg på tre medlemmer, bestående av leder, nestleder og sekretær. Det velges tre varamedlemmer. Utvalgets navn skal være Samepolitiske utvalg i ... (med kommunepartiets navn etter). Hvis det er få samiske medlemmer i kommunepartiet kan det i stedet for å oppnevne et utvalg velges en person som skal være samepolitisk kontaktperson. Det samepolitiske utvalget skal være pådriver for samepolitisk arbeid i kommunepartiet, holde nær kontakt med samene og bidra til at flere melder seg inn i det samiske valgmanntallet. Kommunepartier utenfor Nord-Norge skal velge et samepolitisk utvalg eller oppnevne en kontaktperson dersom tre partimedlemmer som er manntallsført i samemanntallet krever det. Kommunepartiene har ansvaret for å legge praktiske og økonomiske forhold til rette for et aktivt samepolitisk utvalg eller en samepolitisk kontaktperson. Kommunepartiene skal samarbeide med utvalget/ kontaktpersonen ved behandling av saker. Leder av samepolitisk utvalg eller dennes vararepresentant skal være representert i styret i kommunepartiet med tale- og forslagsrett	§ 2 På kommunenivå Alle partimedlemmer som står i det samiske valgmanntallet skal få tilbud om å delta i det samepolitiske arbeidet. Kommunepartiene har ansvar for å legge økonomisk og praktisk til rette for et aktivt samepolitisk arbeid, og for at det debatteres og fremmes politiske saker som er viktige for samer. I kommunepartier der tre partimedlemmer som er manntallsført ønsker det skal det velges en samepolitisk kontaktperson eller et samepolitisk utvalg som skal være pådriver for samepolitisk arbeid i kommunepartiet, holde nær kontakt med samene i kommunen og bidra til at flere melder seg inn i det samiske valgmanntallet. Samepolitisk kontaktperson, leder av samepolitisk utvalg eller dennes vararepresentant skal være representert i styret i kommunepartiet med <i>fulle rettigheter</i>.
§ 3 På valgkrets nivå I hver valgkrets skal det etableres et Samepolitisk forum som skal bestå av de samepolitiske utvalgene på kommuneplan og kommunepartiernes kontaktpersoner. Forumets navn skal være Arbeiderpartiets samepolitiske forum i valgkrets nr. og navn.	§ 3 På valgkrets nivå I hver valgkrets skal det etableres et Samepolitisk forum som skal stå for nominasjonsprosess og holde kontakten mellom sametingsrepresentantene og medlemmene i valgkretsen.

Til å lede forumet på valgkrets nivå skal det velges et styre på 3-5 medlemmer. Leder, nestleder og sekretær velges ved særskilt valg. Det velges tre varamedlemmer. Det avholdes årsmøte i valgkretsen i løpet av 1. Kvartal hvert år. Der kretsen er representert i Sametinget møter representant(e) i forumet med fulle rettigheter. Forumets leder eller nestleder skal delta i fylkespartiets styre med fulle rettigheter og i årsmøtet med de samme rettighetene som øvrige styremedlemmer. Er det flere valgkretser i et fylke, velger forumene i fellesskap den som skal representere forumene i fylkespartiets styre og årsmøte. Sametingsgruppa velger en representant blant gruppas medlemmer for henholdsvis Nord-Trøndelag Ap, Nordland Ap, Troms Ap og Finnmark Ap, som skal tiltre styrene i fylkespartiene med tale og forslagsrett. Samepolitisk forum har ansvar for å være pådriver for det samepolitiske arbeidet i valgkretsen, holde nær kontakt med representanter i Sametinget og de samepolitiske utvalgene i kommunepartiene. Samepolitisk forum på valgkrets nivå skal være ansvarlig for kontakten mellom Arbeiderpartiets samepolitiske utvalg i kommunene og samene i valgkretsen. Det kan gjennomføres en Samepolitisk konferanse for partiets medlemmer i fylket som står i samemantallet. Samepolitisk forum har forslagsrett til fylkespartienes årsmøter. Beretning om arbeidet legges frem for fylkesparti(enes) årsmøte (r). I valgkrets 7 sendes beretningen til Arbeiderpartiet. Fylkespartiene i Nord-Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark har det økonomiske og administrative ansvaret for det samepolitiske arbeidet. Tilskuddet som Sametinget betaler til listene ved valg skal gå til det samepolitiske arbeidet i forumet og utbetales til de fire nordligste fylkespartiene. Tilskuddet til valgkrets 7 utbetales til Arbeiderpartiet.	Forumets navn skal være Arbeiderpartiets samepolitiske forum i valgkrets nr. og navn. Til å lede forumet skal det velges et styre på 3-5 medlemmer. Leder, nestleder og sekretær velges ved særskilt valg. Det avholdes årsmøte i valgkretsen i løpet av 1. halvår hvert annet år. På årsmøte i valgkrets 1-5 deltar de manntallsførte partimedlemmene i kretsen proporsjonalt etter § 13-7 i forhold til antall manntallsførte partimedlemmer på kommunenivå. På årsmøte i valgkrets 6 og 7 deltar de manntallsførte partimedlemmene i kretsen proporsjonalt etter § 13-7 i forhold til antall manntallsførte partimedlemmer på fylkesnivå. Der kretsen er representert i Sametinget møter representanten(e) i forumsstyret med fulle rettigheter. Samepolitisk forum har forslagsrett til fylkespartienes årsmøter. Forumets leder eller nestleder skal delta i fylkespartiets styre med fulle rettigheter og i årsmøtet med de samme rettighetene som øvrige styremedlemmer. Er det flere valgkretser i et fylke, velger forumenes styrene i fellesskap den som skal representere forumene i fylkespartiets styre og årsmøte. <i>(På fylkesnivå)</i> Sametingsgruppa velger en representant blant gruppas medlemmer for henholdsvis Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark som skal tiltre styrene i fylkespartiene med tale og forslagsrett. Det kan gjennomføres en samepolitisk konferanse annet hvert år for samepolitiske utvalg, samepolitiske kontaktpersoner, og sametingsrepresentantene i fylket.
--	---

	Fylkespartiene i Nord-Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark har det økonomiske og administrative ansvaret for det samepolitiske arbeidet. Tilskuddet som Sametinget betaler til listene ved valg skal gå til det samepolitiske valgarbeidet i forumet og til aktivitet for medlemmene, og utbetales til de fire nordligste fylkespartiene. Tilskuddet til valgkrets 7 utbetales til Arbeiderpartiet.
§ 4 Nominasjonsprosessen til Sametinget på valgkrets nivå Forumet er ansvarlige for gjennomføringen av nominasjonsprosessen, at det velges en nominasjonskomité, at det utarbeides planer for valgkampen, utarbeide program for valgkretsen og for å gjennomføre valgkampen. Nord-Trøndelag Arbeiderparti, Nordland Arbeiderparti, Troms Arbeiderparti og Finnmark Arbeiderparti har sammen med forumene i sine valgkretser ansvaret for den praktiske gjennomføringen av nominasjonsprosessen. For valgkrets 7 påligger dette ansvaret Arbeiderpartiet. Nominasjonsprosessen skal følge de frister som samepolitisk råd vedtar med bakgrunn i den frist sentralstyret setter for stortingsvalget. Forumet sender ut liste til medlemmene over tidsfristen som gjelder for nominasjonsprosessen. Nominasjonskomiteen utarbeider et foreløpig forslag til valgliste som sendes alle registrerte samiske partimedlemmer i valgkretsen. Innen en nærmere fastsatt tidsfrist skal medlemmene sende nominasjonskomiteen sine eventuelle endringsforslag. Nominasjonsmøtet foretar den endelige nominasjonen. Til nominasjonsmøtet inviteres alle manntallsførte medlemmer i valgkretsen. På nominasjonsmøtet legger nominasjonskomiteen fram sitt endelige forslag til valgliste, der det er innarbeidet endringsforslag som komiteen har sluttet seg til. Ved nominasjon kan det ikke stilles opp kandidater som tar forbehold om å stå fritt i visse saker, og møtet kan heller ikke gi slikt tilsagn. Valgkretsens valgprogram må sluttbehandles før nominasjonene kan finne sted.	§ 4 Nominasjonsprosessen til Sametinget på valgkrets nivå Forumene er ansvarlige for gjennomføring av nominasjonsprosessen, at det velges nominasjonskomite, og for å gjennomføre valgkampen. Det må settes ned én nominasjonskomite per valgkrets. Nord-Trøndelag Arbeiderparti, Nordland Arbeiderparti, Troms Arbeiderparti og Finnmark Arbeiderparti har sammen med forumene i sine valgkretser ansvaret for den praktiske gjennomføringen av nominasjonsprosessen. Der en valgkrets eventuelt går over flere fylker må fylkespartiene i samarbeid sørge for at det gjennomføres nominasjon som fastlagt. For valgkrets 7 påligger dette ansvaret Arbeiderpartiet. Nominasjonsprosessen skal følge de frister som Samepolitisk råd vedtar. Nominasjonskomiteen utarbeider et foreløpig forslag til valgliste som sendes alle registrerte samiske partimedlemmer i valgkretsen. Innen en nærmere fastsatt tidsfrist skal medlemmene sende nominasjonskomiteen sine eventuelle endringsforslag. Nominasjonsmøtet foretar den endelige nominasjonen. Valgprogrammet må sluttbehandles før nominasjon kan finne sted. For valgkrets 1-5 gjelder følgende: Til nominasjonsmøtet innkalles hvert kommuneparti med et antall representanter fordelt etter det antallet manntallsførte

	partimedlemmer hvert kommuneparti i valgkretsen har per 1. Juni året før valgåret. Alle kommunepartier som har manntallsførte partimedlemmer skal inviteres med minimum én representant. Nominasjonsmøtets antall representanter skal være hjemlet i fylkespartiets vedtekter, jfr. 13.7 (alminnelige bestemmelser) I nominasjonsår velger dette nominasjonsmøtet delegater til den samepolitiske konferanse som foretar nominasjon av president og visepresidentkandidat til Sametinget For valgkrets 6 og 7 gjelder følgende: Til nominasjonsmøtet innkalles hvert fylke med et antall representanter fordelt etter det antallet manntallsførte partimedlemmer hvert fylke i valgkretsen har per 1. Juni året før valgåret. Alle fylker som har manntallsførte partimedlemmer skal inviteres med minimum én representant. Nominasjonsmøtets antall representanter skal være hjemlet i fylkespartiets vedtekter, jfr. 13.7 (alminnelige bestemmelser) I nominasjonsår velger dette nominasjonsmøtet delegater til den samepolitiske konferanse som foretar nominasjon av president og visepresidentkandidat til Sametinget Ved nominasjonen kan det ikke stilles opp kandidater som tar forbehold om å stå fritt i visse saker, og møtet kan heller ikke gi slikt tilsagn. Nominasjonen i valgkretsene må finne sted før nominasjonen av partiets president- og visepresidentkandidat til Sametinget
§ 5 På sentralt nivå Formelt navn: Arbeiderpartiets samepolitiske råd Sentralstyret nedsetter et samepolitisk råd etter innstilling fra den samepolitiske konferansen. Det velges et antall vararepresentanter. Samepolitisk råd består	§ 5 På sentralt nivå Formelt navn: Arbeiderpartiets samepolitiske råd Sentralstyret nedsetter et samepolitisk råd etter innstilling fra den samepolitiske konferansen. Det velges et antall vararepresentanter. Samepolitisk råd består

av 8 medlemmer med fulle rettigheter, blant disse et medlem fra AUF etter innstilling fra AUF. I tillegg tiltrer statssekretær med ansvar for samepolitiske spørsmål (når partiet innehar denne posisjonen), samepolitisk talsperson i Arbeiderpartiets stortingsgruppe og parlamentarisk leder i Arbeiderpartiets sametingsgruppe rådet med tale- og forslagsrett. Når Arbeiderpartiet har sametingspresidenten, møter vedkommende med tale- og forslagsrett i samepolitisk råd. Arbeiderpartiets samepolitiske råd har ansvaret for å holde nær kontakt med de samepolitiske forumene på valgkrets nivå, de samepolitiske utvalgene på kommunenivå og samepolitisk rådgiver i Regjeringen når vi har regjeringsmakt. I Arbeiderpartiet sentralt er det en politisk rådgiver som har oppfølging av det samepolitiske som arbeidsfelt. Vedkommende er sekretær for samepolitisk råd. Ved behandling av saker som berører samiske eller urfolks politiske spørsmål bør sentralstyret og stortingsgruppa innhente uttalelser fra samepolitisk råd.	av 8 medlemmer med fulle rettigheter. I tillegg møter ett medlem fra AUF med fulle rettigheter, etter innstilling fra AUF. I tillegg tiltrer statssekretær med ansvar for samepolitiske spørsmål (når partiet innehar denne posisjonen), samepolitisk talsperson i Arbeiderpartiets stortingsgruppe, samepolitisk representant i arbeiderpartiets kvinnenettverk og parlamentarisk leder i Arbeiderpartiets sametingsgruppe rådet med tale- og forslagsrett. Når Arbeiderpartiet har sametingspresidenten, møter vedkommende med tale- og forslagsrett i samepolitisk råd. I Arbeiderpartiet sentralt er det en politisk rådgiver som har oppfølging av det samepolitiske som arbeidsfelt. Vedkommende er sekretær for samepolitisk råd. Ved behandling av saker som berører samiske eller urfolks politiske spørsmål skal sentralstyret og stortingsgruppa innhente uttalelser fra samepolitisk råd.
§ 6 Det samepolitiske rådets mandat Samepolitisk råd skal bistå sentralstyret med utredningsarbeid og råd i samepolitiske spørsmål. Rådet har rett til å fremme saker for Sentralstyret og få dem behandlet. Såfremt leder for rådet ikke er medlem i Sentralstyret gis vedkommende møterett i slike saker. Samepolitisk råd skal gi råd til partiets aktuelle fraksjoner på Stortinget og politisk ledelse i aktuelle departement. Samepolitisk råd skal også ha kontakt med og gi råd til Arbeiderpartiets gruppe i Sametinget.	§ 6 Det samepolitiske rådets mandat Samepolitisk råd skal være en pådriver for det samepolitiske arbeidet i partiet. Samepolitisk råd har ansvaret for å holde nær kontakt med sametingsgruppa og fylkes- og kommunepartiene. Arbeiderpartiets samepolitiske råd har ansvaret for å holde nær kontakt med de samepolitiske forumene på valgkrets nivå, de samepolitiske utvalgene på

Rådet skal være en pådriver for å få etablert et sosialdemokratisk samisk samarbeid i Norden og i Russland.	kommunenivå og samepolitisk rådgiver i Regjeringen når vi har regjeringsmakt. Samepolitisk råd skal bistå sentralstyret med utredningsarbeid og råd i samepolitiske spørsmål. Rådet har rett til å fremme saker for Sentralstyret og få dem behandlet. Såfremt leder for rådet ikke er medlem i Sentralstyret gis vedkommende møterett i slike saker. Én gang i året skal Samepolitisk råd rapportere til sentralstyret om det samepolitiske arbeidet i partiet. Samepolitisk råd skal gi råd til partiets aktuelle fraksjoner på Stortinget og politisk ledelse i aktuelle departement. Samepolitisk råd skal også ha kontakt med og gi råd til Arbeiderpartiets gruppe i Sametinget. Samepolitisk råd har ansvaret for å sette ned programkomite og gjennomføre en programprosess fram mot valg til sametinget.
§7 Arbeiderpartiets samepolitiske konferanse Samepolitisk råd innkaller til samepolitisk konferanse hvert annet år innen utgangen av november. Til konferansen innkalles de samepolitiske forumene med fire personer (to av hvert kjønn) fra hver valgkrets, Sametingsgruppa og Arbeiderpartiets samepolitiske råd, samt partiledelsen. Utgiftene for Sametingsgruppa dekkes av gruppa selv. Konferansen skal vedta Samepolitisk valgprogram samt gi bidrag til partiets øvrige programmer. Konferansen skal diskutere og vedta opplegg for valgkampen. Konferansen skal ta opp til debatt andre aktuelle samepolitiske saker. Dersom Arbeiderpartiets samepolitiske råd finner det nødvendig og med sentralstyrets	§7 Arbeiderpartiets samepolitiske konferanse Samepolitisk råd innkaller til samepolitisk konferanse hvert annet år innen utgangen av november. Til konferansen innkalles representanter fra forumene Sametingsgruppa og Arbeiderpartiets samepolitiske råd, samt partiledelsen. Den samepolitiske konferansen består av 40 representanter fra forumene. Disse fordeles basert på antallet manntallsførte partimedlemmer i forumet per 1. juni i året før valgåret. Utgiftene for Sametingsgruppa dekkes av gruppa selv. Konferansen skal i året før valgår vedta samepolitisk valgprogram samt gi bidrag til partiets øvrige programmer. Konferansen

godkjenning kan det innkalles til ekstraordinær konferanse. 6-8 uker før den samepolitiske konferansen nedsetter Samepolitisk råd en valgkomité som skal jobbe frem forslag til nytt Samepolitisk råd og forslag til president- og visepresidentkandidat til sametinget.	skal diskutere og vedta opplegg for valgkampen. Konferansen skal ta opp til debatt andre aktuelle samepolitiske saker. Dersom Arbeiderpartiets samepolitiske råd finner det nødvendig og med Sentralstyrets godkjenning, kan det innkalles til ekstraordinær konferanse. 6-8 uker før den samepolitiske konferansen nedsetter Samepolitisk råd en valgkomité som skal jobbe frem forslag til nytt Samepolitisk råd og forslag til president- og visepresidentkandidat til Sametinget.
§ 8 Valg av president- og visepresidentkandidat til Sametinget Etter innstilling fra valgkomiteen (nedsatt av Samepolitisk råd), foretar samepolitisk konferanse nominasjon av presidentkandidat og visepresidentkandidat til Sametinget. Kun representanter for de samepolitiske forumene har stemmerett ved nominasjon av president- og visepresidentkandidat	§ 8 Valg av president- og visepresidentkandidat til Sametinget Etter innstilling fra valgkomiteen (nedsatt av Samepolitisk råd), foretar samepolitisk konferanse nominasjon av presidentkandidat og visepresidentkandidat til Sametinget. Kun representanter fra forumene har stemmerett ved nominasjon av president- og visepresidentkandidat.

Tittel: Medlemsrekruttering

Forslag nr.: 475

Fra: Oslo Arbeidersamfunn

Forslag:

1. Arbeiderpartiet skal ved utløpet av dette tiåret ha minst 65.000 medlemmer
2. Medlemstallet skal øke hvert år i perioden
3. Denne målsettingen skal ha den nødvendige prioritet og dermed også de nødvendige ressurser.
4. Arbeiderpartiet skal i perioden profesjonalisere sin medlemspleie og legge vekt på å gi medlemskapet et større innhold - også for såkalt passive medlemmer.

Begrunnelse:

De fleste som melder seg inn i Arbeiderpartiet, velger å fortelle noen mennesker i sine omgivelser om at de har blitt medlemmer. Dermed blir de også ambassadører for partiet i sine omgivelser, enten de blir aktive medlemmer og tillitsvalgte - eller blir værende "støttemedlemmer" eller såkalt "passive medlemmer." Om Arbeiderpartiet har eksempelvis 50 000 medlemmer eller 80 000 medlemmer representerer derfor en enorm forskjell i antallet velgere som har et Arbeiderpartimedlem i sin bekjentskapskrets, som de kan og vil komme til å diskutere politikk med. Det er da også først og fremst av denne grunn at mange og flere medlemmer er et stort gode for partiet. Arbeiderpartiet kan, selv med begrenset innsats, kunne tiltrekke seg et langt høyere antall medlemmer enn partiet faktisk har. De fleste som melder seg inn i partiet gjør det gjerne også etter å ha vurdert dette i svært lang tid. Mange

av våre medlemmer ville meldt seg inn flere år tidligere enn de faktisk gjorde - om partiet hadde vært dyktigere til å tilby medlemskap. Arbeiderpartiet kan ikke fortsette å basere rekrutteringen kun på at nye medlemmer skal finne veien til oss på egenhånd, eller bli vervet av et eksisterende medlem. Dette vil alltid være en viktig del av rekrutteringen. På toppen av dette må en stabil og varig rekrutteringskampanje fra det sentrale partikontoret ha den nødvendige prioritet.

Vedtak: Forslaget vedtatt.

Vedtak: Innstillingen fra redaksjonskomiteen med vedtektsforslagene vedtatt. Dissensen ble også vedtatt (mindretallets).

SAK 3 – INNSTILLING OM BERETNINGEN

Dirigenten ga ordet til Beretnings- og fullmaktskomiteens leder Stian Simensen som la fram komiteens innstilling om beretningen:

Fullmakts- og beretningskomiteen har gjennomgått partiets beretning for perioden 01.01.2013 – 31.12.2014, og fremmer følgende innstilling:

Beretningen for 2013 – 2014 gir en bred oversikt over partiets virksomhet i perioden. Den politiske virksomheten har vært drevet i tråd med partiets program og aktivitetsplaner. Arbeidet har vært preget av forberedelsene og gjennomføringen av Stortingsvalget i 2013 og landsmøtet i år. Komiteen vil bare trekke fram noen enkelte områder fra beretningen:

Arbeiderpartiets 64. ordinære landsmøte ble avholdt i Oslo 18. – 21. april 2013. Landsmøtet vedtok nytt program for perioden 2013 – 2017 og organisasjonsuttalelsen «Profesjonell – respektfull – raus».

Det ble avholdt et ekstraordinært landsmøte lørdag 14. juni 2014. Hovedsaken på landsmøtet var å velge ny leder etter at Jens Stoltenberg ble valgt til Generalsekretær i NATO, og dermed måtte trekke seg som leder i partiet. Jonas Gahr Støre ble på landsmøtet enstemmig valgt som ny leder av Arbeiderpartiet etter Jens Stoltenberg.

I 2013 endte medlemstallet på 52.661 medlemmer, en liten nedgang fra 2012. I 2014 opplevde partiet en massiv innmelding og hadde ved årsskiftet 56.024 betalende medlemmer. En framgang på 3.363 medlemmer.

Arbeiderpartiets hovedmål ved Stortingsvalget i 2013 var å vinne fortsatt flertall for en regjering med Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet. Dette målet nådde vi ikke.

Likevel ble Arbeiderpartiets kampanje kåret til den beste blant partiene denne valgkampen av bladet Kampanje. Begrunnelsen var blant annet at partiet hadde lyktes både med tradisjonelle virkemidler og på nye digitale flater som sosiale medier.

Arbeiderpartiet fikk nesten 875 000 stemmer og endte med en oppslutning på 30,8 prosent. Med dette resultatet fikk vi 55 stortingsmandater.

Arbeiderpartiet ble største eller nest største parti i 386 kommuner.

Det er brukt mye ressurser på å produsere ulike filmer til ulike anledninger.

- «Likestillingslandet Norge», til 8. mars 2013.
- «Vi tar Norge videre» til landsmøtet i 2013
- «Kvinner på Topp», for å få flere kvinner til å si ja til å stå på valglistene, og
- «Framtidas lokalsamfunn», om de viktigste temaene i forbindelse med kommunevalgkampen, til det ekstraordinære landsmøtet 2014.

Medlemstallet til AUF har holdt seg stabilt i perioden. I 2012 hadde AUF 13.210 medlemmer, og i 2013 13.834 medlemmer. AUF la ned et enormt arbeid i valgkampen 2013, og oppnådde et godt skolevalgresultat, det nest beste for AUF i et stortingsvalg noensinne.

I perioden har Utøya ikke blitt brukt til vanlig AUF-aktivitet, men det har allikevel ikke vært stille på øya. Det har vært flere åpne dager for både direkte berørte av 22. juli og for alle i befolkninga generelt. Det har i perioden vært nedlagt et stort dugnadsarbeid på Utøya.

Med dette legger fullmakts- og beretningskomiteen fram innstillingen om partiets beretning for perioden 2013 til 2014.

Vedtak: Beretningen enstemmig godkjent.

SAK 4 – FRAMLEGG AV GODKJENTE ÅRSREGNSKAPER FOR PERIODEN OG SAK 5 FRAMLEGG AV REVISJONSBERETNINGER OG KONTROLLKOMITEENS BERETNING

Dirigenten ga ordet til Kontrollkomiteens leder Kjell Engebretsen som la fram Kontrollkomiteens beretning med fremlegg av årsregnskapene for 2013 og 2014.

Vedtak: Enstemmig vedtatt.

Møtet fredag sluttet kl. 21.23

Lørdag 18. april 2015

Møtet ble satt kl. 09.00

Møtet ble åpnet med et kulturelt innslag med Elle Marje Eira fra Kautokeino med Morten Hyld Pettersen på gitar og Jakop Janssønn på trommer.

Jonas Gahr Støre takket Eira og overrakte en bukett røde roser.

Muligheter i omstilling

Filmen «Muligheter i omstilling» ble vist.

Dirigenten ga ordet til **Jette Christensen** for oppsummering av kunnskapsdebatten:

Kjære landsmøte,

Historiske overgangstider byr på historiske muligheter. Spørsmålet er ikke om verden forandrer seg. Spørsmålet er hvordan vi griper muligheten forandring gir.

Klimaendringen og den voksende ulikheten krever mer av oss. Når Normod og World Economic Forum er enig om noe er det verdt å lytte. Det samme gjør migrasjon og en økende befolkning.

Dette er bakgrunnen for at Arbeiderpartiets landsstyre satte i gang vårt prosjekt: politikkutvikling for fremtidens kunnskapssamfunn.

Vi må ikke på en reise gjennom et grønt skifte. Vi vil. Vi skal se mulighetene. Vi skal gripe dem. Derfor har vi kalt utvalgsinnstillingen «Muligheter i omstilling».

Arbeid og utdanning til alle har alltid vært sentralt i det sosialdemokratiske frihetsprosjektet. Der ligger også nøkkelen til hvordan vi best møter fremtiden. Vi sier ofte at vi lever av hverandres arbeid. Men det vi egentlig lever av er vår felles kunnskap og kompetanse.

Det du vet og det hun ved siden av deg kan.

Og: det som ikke kan plasseres i et exelark. Som ikke kan skrives i budsjettet. Som riksrevisjonen aldri kan måle eller veie. Men som er helt helt avgjørende. Tilliten. At vi stoler på hverandre. På de vi ikke kjenner fra før. Norge skal ikke bli et kunnskapssamfunn, vi er det allerede. Og vi har vært det i mange tiår. Det som er nytt er utfordringene. Vi er et parti, en bevegelse, som har alltid har møtt framtida med optimisme.

Med åpne øyne, kalde hoder og varme hjerter. Vi er et parti som vil gjøre en forskjell. Som vil gjøre nabolaget, landet vårt og verden til et bedre sted. Det skal vi fortsette med.

Sammen med resten av kunnskapsutvalget brukte jeg høsten på å reise landet rundt. Vi møtte nyskapende og kreative mennesker og miljøer. Vi møtte lærere, forskere og gründere.

Utdanningsinstitusjoner, næringsliv og fagbevegelse. Arbeidstakere, arbeidsgivere og studenter. Det er lite som er mer inspirerende og gir mer optimisme for dette landets fremtid!

Men alle disse møtene reiste også problemstillinger. Hvordan skal vi ruste landet vårt for endringene? Hvordan skal vi få brukt kunnskapen og kompetanse på en smart måte? Hvilke grep må vi ta for å legge til rette for at ny kunnskap – den vi kanskje ikke vet hvordan ser eller høres ut?

Er skolehverdagen lagt opp på en måte som gir ungene våre den beste muligheten for å lykkes? Er virkemiddelapparatet vårt mot næringslivet innrettet på riktig måte? Går vi rett vei mot det grønne skiftet?

Vi har trukket opp en retning vi mener AP bør gå for å nå det målet. For å komme frem.

Vi foreslår ingen helhetlig ny skole, næring, forskning, økonomisk eller arbeidslivspolitik for arbeiderpartiet. Det var ikke oppgaven. Den var å finne områder politikken må være mer tilstede for å sikre at kunnskapssamfunnet fortsatt skal være en realitet og angå alle.

Først skolen:

Barn går på skole for å lære. Ingen skal gå ut av 2. klasse uten grunnleggende ferdighetene på plass i lesing skrivning og regning. Ferdig med det. Derfor foreslår vi intensivundervisning i mindre grupper på 2. trinn.

Tilbudet skal gis av de beste lærerne og i nært samarbeid med hjemmet. Det er grunnplanken. Den skal bære alle.

Så, noe vi har fått mye skryt for, fra bekymrede lærere for de største elevene, og fra folk på universiteter og høyskoler.

I den norske grunnskolen har vi i dag vi fem grunnleggende ferdigheter: Å lese, å skrive, å regne, å formulere seg muntlig og å mestre digitale verktøy.

Kunnskapsutvalget ønsker å vurdere en sjette grunnleggende ferdighet: Evne til kritisk tenkning.

Kritisk tenkning er avgjørende for å klare å være et opplyst og selvstendig menneske. Det er den beste medisinen mot det du, Raymond, snakket om i går – både ekstremisme og konspirasjonsteorier kommer til kort mot mennesker som har lært seg kritisk tenkning.

Venner, det er en forutsetning for et velfungerende demokrati og en viktig ferdighet i et kunnskapssamfunn.

Vi mener også at lærerne må få tid og tillit til å være lærere. Derfor foreslår vi økt lærertetthet og lærernorm.

Ikke et maksimumstak, men et minimumskrav. Ordningen må ikke innrettes slik at det blir et nullsumspill i kommunene, men som et løft.

Med det må det følge ressurser. En viktigere investering i fremtiden skal man lete lenge etter.

Så: Mange av forslagene våre er knyttet til å forebygge frafall på lang sikt.

Men hva gjør skolen i dag med en elev læreren er usikker på om kommer på skolen i morgen? Vi vil utvikle et førstehjelpsskrin som verktøy for alle lærere har i møte med en elev man står i fare for å miste.

Høyere utdanning og forskning er også viktig for morgendagens kunnskapssamfunn. For å sikre norsk forskning i verdensklasse må vi jobbe langsiktig og forutsigbart.

Vi må bygge opp og utvikle fagmiljøer som kan konkurrere om de beste forskerne internasjonalt. Vi må ha en finansiering av høyere utdanning som vektlegger utdanningskvalitet, og skikkelig utstyr.

I Akademia har vi behov for en tydeligere karrieropolitikk. Forskere er også mennesker. Med samme behov for sikre jobber som oss andre. Og viktig dere.

Det er så bra at vi begynner å se det. For det er ryggraden i vår bevegelse: Norge trenger både teoretikere og praktikere. Og vi trenger teoretiske praktikere og praktiske teoretikere.

I dag er skolen frem til videregående tett på et tiårig studieforberedende løp. Vi mener at de praktiske ferdighetene må få en større plass i skolen. Også de yrkesfaglige løpene må ha sitt naturlige startpunkt i første klasse.

Mange har snakket om fagarbeideren – nå er det på tide å handle.

Som en del av partiets satsing på å styrke yrkesfagene fremmet vi på Stortinget i høst 33 konkrete tiltak. De handler om innhold, gode lærere, flere lære plasser, mer fleksibilitet.

Disse følger vi opp i utvalgets innstilling. Læring i arbeidslivet er et særtrekk ved den norske modellen.

For at vi skal fortsette å ha et arbeidsliv som er omstillingsdyktig foreslår derfor en rekke tiltak for å sikre læring gjennom livet, gjennom arbeidslivet.

400.000 arbeidstakere i Norge har så svake lese- og skriveferdigheter at hverdagen på jobben blir vanskelig. Det utgjør 13.333.333 skoleklasser.

400.000. Det tallet sjokkerer meg hver gang jeg sier det høyt.

Det gjør hverdagen tung for den enkelte, og er et problem for et samfunn som tar demokrati alvorlig. Som er opptatt av alles stemmer. Som er avhengig av omstilling.

Det er et samtidsproblem og en fremtidstrussel. Det utgjør også et hinder for samarbeid og innovasjon på arbeidsplassen.

Og det går på tryggheten løs. Derfor foreslår vi et språkløft for de som har lave lese- og skriveferdigheter.

Norge har et klokt næringsliv. Det viser de med å ivareta og lytte til den viktigste ressursen vi har i omstilling; Det er de som står opp og går på jobb hver dag. Innovasjon er å gjøre noe til virkelighet.

Nye produkter, ny teknologi handler også om nye måter å organisere arbeidet på. Derfor vil vi legge til rette for mer medarbeiderdrevet innovasjon

Produktiviteten er høy - blant verdens høyeste. Dette reflekterer i stor grad hvordan vi har organisert samfunnet vårt; med små forskjeller, et godt samarbeid på arbeidsplassene.

Vi foreslår et produktivitetsløft.

Et nasjonalt program for kompetanseheving, prosessstrening, erfaringsdeling. I tillegg vil vi styrke virkemiddelapparatet for de bedriftene som trenger å vokse seg større.

Det offentlige er Norges største kunde. Derfor må vi bli flinkere til å bruke lommeboken smart. Smart slik at selve handelen bidrar til å hjelpe fram ny og miljøvennlig teknologi.

Som for eksempel batteriferger. Vi må i større grad bruke innovative anskaffelser. Et konkret forslag er å bygge det nye regjeringskvartalet som plusshus.

Vi bør bruke dette store byggeprosjektet til å teste ny teknologi og se på løsninger for framtidens bygg.

Partifeller: Noe av det som skiller oss fra høyresiden er at vi står for en aktiv næringspolitikk i motsetning til en uambisiøs næringsnøytralitet.

Vi bruker verktøykassen. De tømmer den.

De hyller resultatene, men du kan peke på Tizir til krampen tar deg men det nytter lite når man kutter i virkemiddelapparatet. Ingenting blir virkelighet før noen gjør det mulig. Derfor jobber vi politisk, stein for stein, for å skape bærekraftig vekst i strategiske næringer. Områder vi mener har stort potensiale.

Norge har store fornybare energiresurser og verdens beste offshorekompetanse. Vi har mye å lære av hvordan vi bygget oss opp i olje- og gassindustrien. Oljeeventyret begynte ikke fordi vi hadde så mye kunnskap eller teknologi for det.

Det begynte fordi vi så en mulighet og grep den. Det må vi gjøre nå også.

Vi foreslår derfor å etablere et program for fullskala demonstrasjon og kommersialisering av teknologi for havbasert fornybar energi.

Visjonen er et nytt industrieventyr for Norge. En ny vår for klimavennlig industri basert på fornybare ressurser.

Den andre næringen vi trekker frem er havbruk. Det er store muligheter for havbruksnæringen, men også store miljøutfordringer.

Vi mener alvor med at veksten i havbruksnæringen skal være bærekraftig. Da må vi gjøre det mulig.

Den tredje næringen vi trekker frem, er forskning på havrommet og havromsteknologi. Norge har mye hav, og vi bør ta en internasjonal lederrolle i å utforske mulighetene om ligger i havrommet.

Den fjerde næringen er teknologi for fangst og lagring av CO₂. Den er avgjørende for å lykkes i klimapolitikken. Norge må ha som ambisjon å forbli en internasjonal aktør på området.

Utvalget foreslår at teknologiseret på Mongstad videreutvikles som et fundament for kompetanseutviklingen av CO2-rensing.

Den femte næringen er det grønne gullet – skognæringa. Basert på norsk skogråstoff er det mulig å utvikle en verdikjede med omsetning på 100 milliarder i året.

I tillegg kan tiltak knyttet til skogens verdikjeder bidra til å redusere de nasjonale klimagassutslippene med 20 prosent.

Vi vil gjøre skog til et satsningsområde for Norge. Det skal vi gjøre fordi vi ikke går forbi penger på gaten

Vi har snakket mye her om de varme hendene – at vi skal ta vare på hverandre når vi er sjuke.

Trygghet er ingen handelsvare, men utvikling av helseteknologi er en viktig næring. For deg og meg. For Fremtidens velferd.

Den sjette og siste næringen er helseteknologi. Vi skal jobbe smartere i helsevesenet for å gi et bedre tilbud til dem som trenger det. Men vi skal også utvikle løsninger som på sikt vil gjøre helse- og omsorgsteknologi til en lønnsom næring.

Kamerater,

Som utvalg har vi lagt frem en innstilling med visjoner og konkrete forslag. Men vår felles vei mot framtidens kunnskapssamfunn har en forutsetning.

Kjære landsmøte,

Vi skal lytte, men også gi våre svar på hvordan utfordringene kan løses, drømmene realiseres.

For å få til det trenger vi å erkjenne to ting; kunnskap og frihet på deling er betingelsen for et velferdssamfunn i omstilling. Vi trenger den sosialdemokratiske oppskriften. Vi trenger alle.

Vi skjønner omstillingen er like avhengig av å løse frafallsgåten, som vi er av at ny teknologi forskes frem og implementeres. Derfor er det vi som er framtidspartiet.

Fordi vi vet at grunnforskningen, det vi ikke vet, er vår hemmelige nøkkel. Men vi vet også at er det ikke nytter med forskning om ingen vil gjøre det til virkelighet.

Og det kommer ikke noe nytt industrieventyr om det ikke er noen der til å gjøre jobben. Og det nytter ikke å lære barn å regne om vi ikke tar oss tid til å ruste dem til å bli tenkende, hele mennesker. Mister vi samfunnskritikken, mister vi fremskrittet.

Og kamerater, det nytter ikke å satse på et grønt skifte. Vi må skape det.

Jeg ser frem til en spennende og engasjerende debatt om framtidens kunnskapssamfunn.

Dirigenten opplyste at forslagsfristen for forslag til Kunnskapsdokumentet er kl. 11.45.

Følgende hadde ordet til innstillingen: (3 minutters taletid)

Permisjon godkjent, Masud Gharakhani, Buskerud, 2015-04-19 10:00:33 - 2015-04-19 13:30:33. skal møte velgere

- Emilie Bersaas, AUF (09:46 - 09:50)
- Jan-Åge Sneve Gundersen, Sør-Trøndelag (09:50 - 09:53)
- Petter Sortland, Sogn og Fjordane (09:53 - 09:56)
- Berit Tønnesen, Møre og Romsdal (09:56 - 10:00)
- Odd Stangeland, Rogaland (10:00 - 10:03)
- Gunvor Eldegard, (10:03 - 10:06)
- Sverre Worum, Oslo (10:06 - 10:09)
- Siv Henriette Jacobsen, Østfold (10:09 - 10:12)
- Tomas Norvoll, Nordland (10:12 - 10:15)
- Berit Kittelsen, Vest-Agder (10:15 - 10:19)
- Hallgeir Kjeldal, Telemark (10:19 - 10:22)
- Monica Nielsen, Finnmark (10:22 - 10:25)
- Jarle Aarbakke, Troms (10:25 - 10:28)
- Tonje Kristensen, Buskerud (10:28 - 10:31)
- Rune Støstad, Oppland (10:31 - 10:35)
- Mette Kalve, Vestfold (10:35 - 10:37)
- Lasse Juliussen, Hedmark (10:37 - 10:40)
- Emil Lennart Gadolin, Hordaland (10:40 - 10:43)
- May Britt Lagesen, Nord-Trøndelag (10:43 - 10:46)
- Nina Sandberg, Akershus (10:46 - 10:49)
- Cecilie Knibe Hanssen, Aust-Agder (10:49 - 10:53)
- Agnes Nærland Viljugrein, Oslo (10:53 - 10:56)
- Johnny Håvik, Hordaland (10:56 - 10:59)

Bredbånd og barnehageplasser v/ordfører kandidat Kristin Maurstad og nLink.

Jonas Gahr Støre overrakte blomsterbuketter til Kristin Maurstad og nLink.

- Kirsti Johanne Welander, Sør-Trøndelag (11:10 - 11:13)
- Sindre Martinsen-Evje, Østfold (11:13 - 11:16)
- Tove-Lise Torve, Møre og Romsdal (11:17 - 11:20)
- Linda Yvonne Engelstad, Hedmark (11:20 - 11:23)
- Andreas Brandt, Buskerud (11:23 - 11:26)
- Ole Jacob Flæten, Akershus (11:26 - 11:30)
- Eirik Schrøder, Sør-Trøndelag (11:30 - 11:34)
- Marit Alvig Espenes, Troms (11:34 - 11:37)
- Siv-Len Strandskog, Rogaland (11:37 - 11:40)
- Mona Granbakken Mangen, Akershus (11:40 - 11:44)
- Sonja Alice Steen, Nordland (11:44 - 11:47)
- Erling O. Turtum, Oslo (11:47 - 11:50)
- Hedda Foss Five, Telemark (11:50 - 11:54)
- Roger Evjen, Akershus (11:54 - 11:57)
- Bente Elin Lilleøkseth, Hedmark (11:57 - 12:00)
- Torunn Kanutte Husvik, Oslo (12:00 - 12:04)
- Trine Adde Hansebakken, Oppland (12:04 - 12:07)
- Kjetil Hestad, Hordaland (12:07 - 12:11)

Jette Christensen oppsummerte Kunnskapsdebatten.

SAK ? – BEHANDLING AV KUNNSKAPSDOKUMENTET

Dirigenten tok Kunnskapsdokumentet opp til behandling.

Vedtak: Enstemmig vedtatt oversendt redaksjonskomiteen for Kunnskap m.v.

Følgende forslag ble fremmet i debatten:

Monica Nielsen, Finnmark

#68 Høyere yrkesfaglig utdanning: synliggjøre og styrke fagskolen som karrierevei

Tillegg linje 1304: , sikres nasjonal finansiering og en desentralisert struktur.

Björg Tveito Lundefaret, Telemark

#69 Forslag til muligheter i omstilling

Nome Arbeiderparti:

Forslag til muligheter i omstilling:

Nytt pkt - linje 920

- sikre at samfunnsviter- og humanioramiljøene i akademia får arbeidsvilkår til å følge opp viktige samfunnskritiske moment fra maktutredningene på 1980- og 2000-talet, og spille inn nye kritiske drøftinger av maktdimensjoner i det norske samfundet på 2010 tallet.

Nytt pkt - linje 1134

- at mulighetene til å drive reelt tilpassa undervisning strykes.

Nytt punkt etter linje 1408

- at samfunnskritiske perspektiv skal ivaretas og stimuleres i utdanning og forskning

Monica Nielsen, Finnmark

#70 Sikre et gjennomførbart skoleløp som gir alle muligheter for å lykkes

Tilleggspunkt linje 1134:

Utvikle helhetlige fagplaner som omfatter utdanningsløpet fra grunnskole til videregående skole.

Rune Støstad, Oppland

#75 Utflytting statlige arbeidsplasser

Innen 2020 skal minst 5 000 statlige arbeidsplasser flyttes ut av Oslo. Etablering av nye statlige virksomheter skal som hovedregel skje utenfor Oslo

Begrunnelse

Selv om det i lang tid har vært et uttalt politisk mål å flytte statlige arbeidsplasser ut av Oslo, har det motsatte skjedd. Antall statlige arbeidsplasser har økt i Oslo de siste årene.

Ved å flytte ut statlige arbeidsplasser, vil det bidra til å senke presset på Oslo-regionen. Tiltaket vil styrke kompetansemiljøene i hele landet og det vil bidra til å opprettholde en spredt bosettingsstruktur.

Geir Ove Bakken, Finnmark

#87 Strukturendring i energibransjen- Reitenutvalget

Den pågående strukturdebatten som foregår i energibransjen er bekymringsfull. Framtiden til lokale energiselskaper er svært usikker med bakgrunn i den framlagde Reitenrapporten. Rapporten stiller krav om selskapsmessig og funksjonelt skille for alle kraftselskaper.

Konsekvensene av foreslåtte funksjonsfordeling vil bidra til at velfungerende energiselskaper i distriktene får et langt dårligere driftsgrunnlag, med økt byråkrati og mindre fleksibilitet. Dagens organisering med mindre nettselskaper gir god lokalkunnskap og har vist seg minst like konkurransedyktig som større selskap.

Reitenutvalgets rapport må behandles i Stortinget, med utgangspunkt i å beholde dagens organisering.

Siv Henriette Jacobsen, Østfold

#88 Bygge i tre

Tillegg/ending i linje 576 under skogen som ressurs:

Øke bruken av trevirke i bruer, leilighetskomplekser og offentlige bygg.

Begrunnelse: offentlige er et åpenbart satsingsområde for å bygge i tre.

Ragnhild Bergheim, Akershus

#21 Søsken i barnevernet

Arbeiderpartiet vil:

- At det skal utredes om søsken skal ha lovfestet rett til samvær ved omsorgsovertakelse der hensynet til barnet ikke taler imot det.
- At det skal lages konkrete retningslinjer for plassering av søsken utenfor hjemmet og for oppfølging av søsken i barnevernet, samt å inkludere søsken i barnevernets statistikk.
- At det skal innføres plikt om å kartlegge om det finnes søsken i familien, og at det skal gjøres det ytterste for at disse skal kunne plasseres i samme fosterhjem der dette er til barnets beste.
- Utarbeide en strategi for å sikre tilstrekkelige fosterhjem med vilje og evne til å ivareta søsken.
- Tilby forsterkning av fosterhjem som tar imot søsken, med ekstra støtte i en oppstartsfasen.
- Sørge for at eventuell adskillelse av søsken alltid begrunnes ut fra hensyn til barnets beste.

Aina Borch, Finnmark

#101 Sikre samhandling gjennom kunnskapskjeden

Nytt kulepunkt linje 962: Styrke samarbeidet skole-hjem og etablere arenaer for å trygge foreldre i rollen som barnas viktigste omsorgspersoner og veiledere.

Gunvor Eldegard,

#102 Om yrkesfag side 30 og 31

En utfordring for yrkesfagene er skjev kjønnsbalanse;

For å øke muligheten til kjønnsutradisjonelle valg er det viktig å styrke arbeidet med rådgiving og utdanningsvalg i ungdomsskolen og ha

Fylkesansvarlige for likestilling som kan følge opp gutter og jenter som velger utradisjonelt i videregående skole og læretida.

Nytt kulepunkt:

Arbeiderpartiet vil

- Styrke rådgiving i ungdomsskolen og jobbe for fylkesansvarlige for likestilling i fylkeskommunen.

Eirik Schrøder, Sør-Trøndelag

#106 Diverse forslag

Linje 188: Strykkes

Linje 197 - Nytt avsnitt:

Norge har unike muligheter til å forsyne verden med olje og gass på en skånsom måte. Likevel vil den fossile energien skape utslipp der den forbrennes. Ansvaret for dette må også en leverandørnasjon som Norge ta i betraktning før nye områder for petroleumsutvinning åpnes. Det internasjonale energibyrået IEA rapporterer at om togradersmålet skal nåes så må store deler av de fossile energiressursene bli liggende ubrukt. Norge kan ikke være uberørt av dette. Arbeiderpartiet mener derfor at Norge må være beredt til å i fremtiden la ubrukte oljereserver ligge under bakken av hensyn til klimaet.

Linje 327 - Legge til etter komma:

"men dersom vi skal ha et omstillingsdyktig næringsliv må vi også satse bredere på flere energiformer, spesielt fornybar energi."

Linje 330:

Stryke setningen.

Linje 441 - Nytt avsnitt:

Vi vil legge til rette for vekst i oppdrett av sjømat, men det må foregå på en forsvarlig og miljømessig bærekraftig måte. Lakselus og rømming er betydelige utfordringer for det marine miljøet, det samme er andre utslipp fra næringen. Det må derfor stilles strengere krav til næringens miljøaspekter, samtidig til at vekstrelaterte sykdommer må kontrolleres bedre. Oppdrettsnæringen må ta et ansvar for at førkomponenter som benyttes ikke strider med bærekraftig utnyttelse av verdens fiskeriressurser.

Linje 717 - Nytt avsnitt:

Arbeiderpartiet mener det er av betydning at den norske stat er en langsiktig og kapitalsterk eier. Det er viktig i mange sammenhenger hvor vi har å gjøre med aktører som er mer opptatt av kortsiktig profitt, fremfor industriell utvikling, kompetanse og norske arbeidsplasser. Staten som eier har et mer langsiktig perspektiv enn private aktører, og vektlegger derfor også en god utvikling av selskapene over tid. Vi må bruke det statlige eierskapet for å sikre en langsiktig industriell forskning og utvikling i landet og legge til rette for ny næringsutvikling.

Linje 967 - nytt kulepunkt:

Utvikle en nasjonal norm for antall ansatte rådgivere.

Hallgeir Kjeldal, Telemark

#107 Forskning, utvikling og innovasjon

Forslag:

Ordningene for finansiering av forskning, utvikling og innovasjon (FOU&I) med industriell fokus må styrkes for å øke utdanning av doktorgrader med industriell kompetanse. Hovedfokus må fokusere på FOU&I prosjekter med høy sannsynlighet for industriell realisering, høyt TRL-nivå (Technology Readiness Level). Næringslivet står overfor store miljøutfordringer og trenger forskere og forskningsmiljøer som kan hjelpe med å løse utfordringene. Styrking av de tekniskindustrielle forskningsinstituttene og gjennom å redusere kravet til industriens egenandel i FOU&I prosjekter vil være et riktig virkemiddel. Krav til industriell relevans må opprettholdes og styrkes.

Begrunnelse:

Kompetanse i alle ledd er avgjørende for å få til helt nødvendig nyskaping og omstilling. I Norge har vi et unikt fortrinn, gjennom samarbeidsmodellene i industrien og en høyt kvalifisert arbeidsstokk i alle ledd. Nå må vi styrke dette gjennom å utdanne flere forskere og doktorgrader med industriell kompetanse for hjelpe industrien med å utvikle morgendagens løsninger for en bærekraftig produksjon i pakt med jordas tåleevne. Det derfor avgjørende å sikre at kompetansemiljøene rundt industrien styrkes og videreutvikles.

Norge ligger langt etter land vi normalt sammenligner oss med innenfor industriell forskning, utvikling og innovasjon. Dette må vi snu. Verden vil etterspørre industriprodukter og de må fremstilles i tråd med jordas tåleevne. Evnen til å levere dette vil bety alfa og omega for vår felles framtid. Arbeiderpartiet vil at Norge skal ha en sterk og bærekraftig industriproduksjon, vi vil hjelpe til slikt det utvikles miljøvennlige produkter og prosesser for framtida. Dette krever en styrking av innsatsen på anvendt FOU&I. Utdanning av forskere gjennom industrirettede FOU prosjekter er svært viktig, derfor må det må etableres flere programmer av Innovasjon Norge, norsk forskningsråd og andre som forvalter FOU&I midler. Prosjektutlysninger i disse programmene må fokusere på anvendt forskning med høyt TRL nivå (Technology Readiness Level) og medbrakt om PhD utdanning.

Europa har forstått dette, Horisont 2020 programmet er fokusert på anvendt forskning med stor mulighet for realisering, høyt TRL nivå. Nær 80 mrd. Euro er stilt til rådighet fordi Europa ønsker at industrien moderniseres og settes i stand til å møte framtida med en ny og bærekraftig hverdag. Vi kan ta del i dette programmet, men en forutsetning er sterke fagmiljø i institutter og høgskole/universiteter og at industrien evner å delta. Gode rammebetingelser for at forskningsmiljøene og industrien kan fylle rollen sin er en forutsetning. I dag er dette usikkert, flere miljø er små og sårbare, samt flere har en anstrengt økonomi. En konsolidering av beslektede miljø kan derfor fornuftig, men det må også tilføres friske midler til å utvikle og styrke kompetansen i disse miljøene.

Styrking av instituttene, som spiller en viktig rolle for at industrien kan løse sine utfordringer, vil gi oss flere doktorgrader innenfor industrien, noe som er en god investering av fellesskapets midler. På samme måte vil en minskning av kravet til egenandel fra industrien bidra til at flere gode prosjekter blir realisert.

Brit Kramprud Lundgård, Oppland

#108 Det digitale samfunn

Digitaliseringen legger til rette for økt verdiskaping og innovasjon i samfunnet innen de fleste områder. Den teknologiske revolusjon vi er midt inne i, vil forandre samfunnet for all tid fremover og gi oss muligheter vi i dag knapt har oversikt over.

Mange forutsetninger for å kunne nyttiggjøre oss disse nye mulighetene.

Tre viktige forutsetninger er:

1. Brukervennlig løsninger på alle plattformer

2. Løsningene må henge sammen på tvers av landegrenser og på tvers sektorer/etater og nivåer(stat, fylke og kommune)
3. Lavterskel tilbud for alle aldersgrupper for å kunne bli digitale brukere

Hugo Bjørnstad, Nordland

#109 Fiber/bredbånd-dekning

Bredbånd/Internett-tilgang er i Kunnskapsdokumentet nevnt i forbindelse med akademika og forskningsinstitusjoners behov for sikker Internett-tilgang. I setning 908 står det: "Sikre stabil Internett-tilgang over hele landet."

I dokumentets linje 225-228 står det under headingen Omstillingssolidaritet : " Å sikre alles kunnskap er avgjørende for å beholde og videreutvikle demokratiet. Kunnskap og kompetanse er viktig for den enkeltes omstillingsevne. For å få det til, må vi tette hullene i kunnskapskjeden som i dag hindrer den enkeltes mulighet til å lykkes og dermed vår felles evne til vekst."

Under headingen "Ti utfordringer for fremtidens verdiskaping", står det i setning 301 : " Sikre muligheter for alle."

I et moderne teknologisamfunn som vårt er bredbåndsløsninger blant de viktigste infrastrukturtiltakene, og det handler altså om Omstillingssolidaritet og det å sikre muligheter for alle.

Dagens regjering har kuttet dramatisk i tilskuddsordningen som har vært administrert via fylkeskommunene, og har bidratt til en økende sentralisering slik vi ser i dag.

FORESLÅR DERFOR: Forlengelse av setning 228: "Arbeiderpartiet vil derfor prioritere økonomiske incentiver som sikrer tilstrekkelig fiber/bredbånd-dekning over hele landet -- inklusiv distriktene."

Da kan setning 908 strykes.

Gry Fuglestveit Bløchlinger, Telemark

#111 Kritisk tenkning i skolen

Endre linje 1116

Stryke. Vurdere om

I kulepunktet står det allerede bør og kritisk tenkning er en ferdighet

Skole Norge med utvikling av for eksempel vurdering for læring tar aktivt opp.

Det blir ullent med både "vurdere" og " bør "i samme setning.

Heidi Granli, Buskerud

#116 Statlige arbeidsplasser til distriktene

For å styrke kompetansemiljøene i hele landet vil Arbeiderpartiet at etablering av statlige arbeidsplasser som hovedregel skal skje i distriktene. Arbeiderpartiet vil verne om de allerede etablerte statlige arbeidsplassene som i dag ligger i distriktene.

**SAK ? – BEHANDLE INNSTILLINGEN FRA
REDAKSJONSKOMITEEN FOR HELSE M.V.**

Dirigenten ga ordet til **Hadia Tajik** som la fram innstillingen fra redaksjonskomiteen for Helse m.v.:

ooOoo

Følgende hadde ordet til innstillingen: (3 minutters taletid)

- Tom Tvedt, Rogaland (12:58 - 12:59)
- Runa Kristine Fiske, Akershus (13:02 - 13:02)
- Kjell Maartmann-Moe, Akershus (13:04 - 13:04)
- Kristin Bergersen, Oslo (13:06 - 13:07)
- Inger Lise Skartlien, Østfold (13:09 - 13:10)
- Kjell-Idar Juvik, Nordland (13:10 - 13:14)
- Tone Tellevik Dahl, Oslo (13:18 - 13:19)
- Robin Martin Kåss, Telemark (13:27 - 13:28)

Innstilling på uttalelser fra redaksjonskomiteen for Helse m.v.:

KAPITTEL 2: GODE LIV OG HVERDAGSHELSE

Arbeiderpartiets mål er et samfunn som fremmer god helse for alle, forebygger sykdom, utjevner sosiale forskjeller og gir alle barn og unge en god start i livet. Hver av oss skal ha muligheten til å leve gode liv, i små og store fellesskap.

Et utvidet folkehelsebegrep

Norge trenger en folkehelsepolitikk som er tilpasset tiden vi lever i, og som favner menneskers fysiske og psykiske helse.

Vi vet mye om hva som gjør oss syke. Flere får livsstilsrelaterte sykdommer som diabetes, kreft, kols, hjerte- og karsykdommer som følge av usunt kosthold, inaktivitet, tobakk, passiv røyking og alkohol. Flere blir syke som følge av psykiske plager eller rusmisbruk. Mange sliter med ensomhet. Og altfor mange opplever mobbing i skolen, og vold og overgrep i nære relasjoner. Alt dette handler om folkehelse.

Samtidig vet vi også mye om hva som virker. Hva som gir god folkehelse. Sunt og variert kosthold, fysisk aktivitet, og forebygging gjennom tidlig innsats i svangerskapsomsorgen, i barnehager, og på skolen, er alt avgjørende for folkehelsen. Det samme er full sysselsetting, og et godt, trygt og inkluderende arbeidsliv. Gode nabolag, gode møteplasser, og muligheter for kulturopplevelser og et aktivt liv, fremmer trivsel og er helsebringende. Vi må tenke helhetlig, og ha en bred tilnærming i folkehelsepolitikken. Og vi må innrette samfunnet slik at det blir lett å gjøre sunne og helsefremmende valg, hver dag, i alle faser av livet.

For Arbeiderpartiet er det grunnleggende at folkehelsearbeid først og fremst foregår utenfor sykehus og legekontorer, i det samfunnet vi alle er en del av.

En politikk mot sosial ulikhet i helse

I Norge har vi opplevd store forbedringer i helse og levealder. Men bak gjennomsnittstallene som viser at norske innbyggers helse er god, skjuler det seg store forskjeller i sykkelighet og dødelighet. Ikke minst ser vi at helseforskjeller er nært knyttet til forhold som utdanning og

økonomi. Og selv om Norge er et land med små økonomiske forskjeller, så finner vi de tydeligste sosiale forskjellene nettopp innen helse.

Sosial ulikhet i helse er et rettferdighetsproblem, et levekårsproblem, et folkehelseproblem og et samfunnsøkonomisk problem. I tillegg er det et velferds- og livsstilproblem. Men vi har kunnskap og virkemidler til å møte disse utfordringene. Det er godt dokumentert at det er de brede tiltakene som treffer alle som virker best.

For Arbeiderpartiet er det grunnleggende at god fordelingspolitikk er god folkehelsepolitikk, og at sterke fellesskapsfinansierte velferdsordninger bidrar til å utjevne forskjeller.

Krafttak for forebygging - tiltak som treffer alle

Mat i skolen

Å sørge for at både voksne og barn spiser mer frukt og grønt noe av det mest målrettede vi kan gjøre for norsk folkehelse. Inntak av frukt og grønt virker positivt på folks helse, har en sosialt utjevne effekt, og vi vet at å etablere gode helsevaner tidlig i livet har stor innvirkning på mulighetene til å lykkes på skolen og i arbeidslivet senere i livet.

Forskning fra Universitet i Agder viser at elever som får frukt og grønt på skolen, spiser mindre snop og søtsaker. Størst endring ser man hos de elevene som tidligere var storforbrukere av brus og snacks. Gratis skolefrukt gir også varig økt inntak av frukt og grønt hos barn og unge. Elevene etablerer sunnere vaner som de tar med seg videre i livet. Elever som har fått gratis skolefrukt rapporterer om mindre overvekt åtte år etter at de var med i ordningen, enn elever som ikke fikk det samme tilbudet. Arbeiderpartiet mener helsegevinstene er godt dokumentert, og vil gjeninnføre frukt og grønt i skolen.

Flere forskningsprosjekter fra blant annet Trøndelag Forskning og Utvikling, Nordisk Råd, SINTEF m.fl., peker også på de ulike positive effektene av et organisert måltid i løpet av skoledagen. Mat i skolen har både ernæringsmessige og sosiale fordeler. I tillegg ser det ut til å ha positiv effekt for læring. Forskningsmiljøer innen sosial ulikhet peker også på at mat i skolen vil være et viktig bidrag mot sosiale forskjeller i helse.

Arbeiderpartiet mener at en skolematordning som favner alle norske barn vil ha stor samfunnsmessig nytte. Mange skoler har innført dette allerede. Vi ser for oss et enkelt måltid – gjerne brødmat – som tilbys elevene i løpet av skoledagen, i skolens egen regi eller i samarbeid med andre. Det må være stor grad av frihet for kommunene og skolene til å innrette et tilbud om skolemat på en måte som passer den enkelte skole. Om det skal skje før skoledagen eller i løpet av skoledagen må også være opp til den enkelte skole eller skoleeier. Det kan være ulike behov, og forholdene kjennes best lokalt.

Arbeiderpartiet vil:

- Innføre sunn mat i skolen for alle elever på barnetrinnet, ungdomsskolen og i videregående skole
- Gjeninnføre frukt og grønt i skolen

Mer fysisk aktivitet for flere

Fysisk aktivitet er kilde til helse og livskvalitet. Likevel er for mange nordmenn er for lite fysisk aktive. Vi vet at det er en klar sammenheng mellom fysisk aktivitet som ung, og helse

som voksen. Derfor må vi starte tidlig. Å legge til rette for mer fysisk aktivitet er en investering i barns helse, og et viktig grunnlag for en sunn livsstil senere i livet.

På skolen når vi alle barn. Skolen er derfor en viktig arena for å sikre at alle barn har muligheten til å være i fysisk aktivitet, enten det er i form av kroppsøving eller øvrig lek. Gode gang- og sykkelveier bidrar også til at barn har muligheten til å gå og sykle til skolen. Arbeiderpartiet vil innføre en times daglig fysisk aktivitet i skolen. Fysisk aktivitet gir bedre læring, og bedre helse. Det er gode erfaringer ved flere skoler om hvordan skoledagen kan organiseres for å få mer fysisk aktivitet. Det er mange ulike lokale løsninger som vi kan ta lærdom av. Det er nødvendig å legge et langsiktig løp for å sikre fysisk aktivitet hver dag for alle elever både i grunnskolen og i videregående opplæring.

Arbeiderpartiet vil satse på breddeidrettsaktivitet. En svært stor andel av barn og unge er delaktige i den organiserte idretten. Den er en av få fellesarenaer hvor mennesker på tvers av generasjoner, kulturer og funksjonsevner møtes. Det er vårt mål å sørge for at alle som ønsker det skal ha mulighet til å delta i idrett. Vi vil legge til rette for tiltak som bedrer grunnlaget for inkludering og integrering gjennom idretten, og tilrettelegge for at personer med nedsatt funksjonsevne kan være fysisk aktive på bredde- og toppnivå.

Oppslutningen om den organiserte idretten blir imidlertid gradvis lavere i løpet av ungdomsårene. Synovates barne- og ungdomsundersøkelser viser at andelen ungdommer i alderen 13–19 år som oppgir at de trener eller konkurrerer i idrettslag har ligget jevnt på mellom 26 og 28 prosent. Egenorganisert trening er den suverent største arenaen for fysisk aktivitet blant voksne. Treningssentrene aktiviserer i dag dobbelt så mange voksne som idrettslagene. Friluftsliv er den mest brukte aktivitetsformen. Det å gå på tur i nærmiljøet er Norges vanligste aktivitet. Turgåing er også den mest ønskede aktiviteten blant lite aktive. Det må vi ta på alvor. Vi må redusere terskler for alle aktivitetsformer, gjøre aktivitet enkelt, og gjøre aktivitet attraktivt.

Fysisk aktivitet kan forebygge sykdom for mennesker i alle aldre. Muskel- og skjelettlidelser er den viktigste årsaken til sykefravær og uførhet. For samfunnet innebærer det at kompetente og dyktige mennesker blir stående utenfor arbeidslivet og at betydelige ressurser blir brukt på sykepenges og trygd. Det er derfor viktig å redusere omfanget av muskel- og skjelettlidelser i befolkningen, ikke minst gjennom tidlig innsats hos mennesker i arbeidsfør alder.

Arbeiderpartiet vil:

- Innføre en times daglig fysisk aktivitet for alle elever i alle skoler. Skolene må selv bestemme hvordan dette best kan organiseres, gjerne i samarbeid med frivillige aktører i idrett og friluftsliv.
- Vi skal bevare og forsterke enerettsmodellen og fortsatt ha en ansvarlig spillepolitikk i Norge.
- Videreutvikle barne- og ungdomsidretten. Det må bygges flere idrettsanlegg for å bedre forutsetningene for å drive breddeaktivitet, særlig innenfor pressområder, befolkningstette områder og storbyer. Samtidig må vi prioritere idrettstilbudet til ungdom både i form av lavterskel- og ikke konkurransebaserte aktiviteter. Lån av offentlige anlegg og skoler til idrettsaktiviteter for barn og ungdom under 18 år bør være gratis.
- Sikre at alle barn og unge får svømmeundervisning

- Gjennomføre en nærmiljøsatsing for enkle, åpne anlegg som turstier nær der hvor folk bor, med målsetning om å etablere godt merka og tilrettelagte rundturløyper mindre enn 500 meter fra der folk bor.
- Ha en nasjonal satsningsstrategi knyttet til folkehelseutfordringer for personer med nedsatt funksjonsevne
- Bruke fysisk aktivitet i større grad som virkemiddel for å styrke arbeidshelsen, der målsettingen er å få folk til å stå lenger i arbeid og som et virkemiddel for å redusere sykefraværet
- Bruke fysisk aktivitet som arena for integrering av alle grupper i samfunnet.
- Heve kunnskapen om misbruk av anabole steroider og andre dopingpreparater i helsetjensten.

Forebygging for god psykisk helse

Psykiske helseplager er vår tids største folkehelseutfordring. I følge Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet koster de samfunnet mer enn 185 milliarder kroner i året, står for 40 prosent av utgiftene til uføretrygd, og 40 prosent av utgiftene til langtidssykefravær. Nærmere en million nordmenn strever psykisk i så stor grad at det går utover hvordan de fungerer i hverdagen. 260 000 barn har foresatte med så store problemer at det går utover omsorgen. 70 000 barn og unge har psykiske lidelser som krever behandling.

Hvordan psykiske lidelser utvikler seg er komplekst. Faktorer som fattigdom, ensomhet, rusmisbruk, overgrep og mobbing gir økt risiko. Samtidig viser forskning at psykiske lidelser kan forebygges gjennom tidlig innstas. Dette gjelder også de mest utbredte lidelsene - angst, depresjon og alkoholmisbruk.

Arbeiderpartiet mener dette må ligge til grunn for det neste store helseløftet i Norge. Det er behov for en ny opptrappingsplan for forebygging og tidlig innsats for psykisk helse. Og utgangspunktet må være på de arenaene hvor folk lever livene sine. Det må settes inn tiltak før problemene utvikler seg og når man trenger hjelp, skal den være tilgjengelig raskt.

Gode barnehager er en investering i framtidig helse. Barnehageansatte må ha kompetanse på hvordan ivareta barns emosjonelle behov, og de må ha kompetente fagfolk å drøfte bekymringene sine med.

Skolen vektlegger primært opplæring i kroppens fysiske funksjoner og sammenheng mellom livsstil og fysisk helse. Samtidig viser stadig mer forskning at opplæring som på ulike måter knyttes til psykisk helse, tanker, følelser og adferd, har en god forebyggende effekt på psykiske problem og lidelser. Derfor mener Arbeiderpartiet skolen er en god arena for universelle forebyggende tiltak.

Helsestasjonen og skolehelsetjenesten er gode lavterskeltilbud som når alle, og har høy tillitt i befolkningen. Helsestasjonene bør inneha flere typer fagkompetanse, for å sikre et helhetlig tilbud, og for å kunne avdekke mer alvorlige problemer, som vold, overgrep og rus. I skolehelsetjenesten holder det ikke at helsesøster er på skolen en dag i uka. Elevene må vite at dette er et tilbud de kan bruke, og at får den hjelpen de trenger av rett fagperson. For å sikre barn og unge rask hjelp, bør det innføres en mulighet for at helsesøster kan henvise ungdom til barne- og ungdomspsykiatrien, med kopi til fastlegen. I tillegg må skolehelsetjenestens fagkunnskap og tilstedeværelse integreres i et systematisk og tverrfaglig arbeid med skolemiljø, for forebygging og tiltak ved mobbing på den enkelte skole.

Arbeiderpartiet vil:

- Ha en ny tverrfaglig opptrappingsplan for forebygging og tidlig innsats for psykisk helse, med utgangspunkt i der hvor folk lever livene sine. Gode barnehager, svangerskapsomsorg, helsestasjoner, skolehelsetjenesten og et trygt, organisert arbeidsliv er viktige innsatsfaktorer for god psykisk helse.
- Tilføre øremerkede midler i en opptrappingsfase til helsestasjoner og skolehelsetjeneste i alle kommuner.
- Styrke jordmortjenesten med flere årsverk, basert på hele stillinger, for å sikre en god svangerskaps- og barselomsorg.
- Ansette flere faste psykologer i kommunene, for å sikre tilbudet over hele landet. Psykologene må blant annet jobbe forebyggende, tverrfaglig, individ- og grupperettet, og med tidlig intervensjon for barn, unge og voksne med psykiske vansker.
- Bruke skolen som arena for opplæring og kunnskap om psykisk helse
- Forebygge det økende kroppspresset som unge i dag opplever
- Inkludere psykisk helse i overordnede kommunale dokumenter, som økonomiplaner og helseplaner. Tjenester som angår psykisk helse bør organiseres i tverrfaglige helsesentre for å sikre god samhandling.
- Sette av midler til forebyggende tiltak for barn og ungdom som lever med psykisk syke foreldre.
- Åpne for at helsesøster, med kopi til fastlegen, får mulighet til å henvise til BUP
- Se på muligheten for å opprette e-helsesøstertjeneste

Fastlegenes forebyggende rolle

Fastlegene utgjør en viktig og helt sentral del av norsk primærhelsetjeneste. Fastlegene gjør helsehjelp lett tilgjengelig for folk, og sikrer kontinuitet i tjenesten til befolkningen. I 2013 var det 4407 fastlegepraksiser i Norge og hver nordmann er i kontakt med sin fastlege 4,6 ganger i året. Fastlegeordningen er en vellykket ordning som Arbeiderpartiet vil videreføre og videreutvikle.

En sentral del av Samhandlingsreformen har vært å få på plass overgangen mellom kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Fastlegene spiller en viktig rolle i denne kjeden, spesielt for å lykkes med helhetlige pasientforløp. Fastlegen kan i dag være kommunalt ansatt, være selvstendig næringsdrivende og leie rimelige kontorer som driftes av kommunen, eller være helt selvstendig og eie eller leie eget kontor. Uansett organisering fungerer fastlegene som veiledere inn til spesialisthelsetjenesten – og hvordan ordningen er innrettet er helt sentralt for bruket av spesialisthelsetjenester.

Dagens organisering og finansiering av fastlegeordningen synes ikke i stor nok grad å legge til rette for godt samarbeid om forebygging. Kommunene opplever at det ikke er lagt tilstrekkelig godt til rette for at fastlegene kan bidra til det kommunale arbeidet med folkehelse, og pasienter og fastleger selv opplever at det i konsultasjonen med den enkelte ikke «lønner seg» å satse på forebygging.

Forskning viser at yngre leger i større grad enn eldre leger ønsker seg til faste stillinger og fast lønn. For å gjøre gode rekrutteringer til primærhelsetjenesten, kan økt bruk av faste og fastlønnede stillinger være et viktig verktøy. Det bør også vurderes organisatoriske modeller med tverrfaglig lokalisering av aktører i primærhelsetjenesten for å skape gode, tverrfaglige arbeidsmiljø. Fastlegekontorer burde utvikles til flerfaglige helsesentre, og man må sikre at arbeidet som drives både er av helsefremmende, forebyggende og behandlende art.

Fastlegenes deltagelse i legevaksarbeidet er viktig. Det er i dag en stor variasjon i kvaliteten på legevaktene i Norge. Arbeiderpartiet vil ha en politisk diskusjon om utviklingen av gode legevakter, og gode pasientforløp i akutte situasjoner.

Arbeiderpartiet vil:

- Gjennomgå organiseringen og finansieringen av fastlegeordningen, med sikte på endringer som kan understøtte fastlegenes deltakelse i forebygging og folkehelse både i nærmiljøet og overfor den enkelte pasient og dens pårørende, samt sikre god rekruttering av nye fastleger.
- Vurdere om fastlegene på bakgrunn av sin kompetanse på barn og barns miljø, i større grad kan bidra inn i skolehelsetjenesten og helsestasjonene.
- Styrke forskningen innen allmennmedisin, og på forebyggende og helsefremmende arbeid med kronikergrupper.

Vaksiner

Vaksiner er et av de viktigste forebyggende tiltak vi har. Vi er heldige i vår del av verden som har det lett og trygt tilgjengelig. Vaksinasjon er i dag frivillig, og har vært en stor suksess. Det er i dag stor oppslutning rundt vårt barnevaksinasjonsprogram. Mer enn 9 av 10 barn fikk alle vaksiner i 2013.

Barnekonvensjonen gir alle barn en selvstendig rett til nødvendig helsehjelp. Arbeiderpartiet mener at alle barn har rett til å bli vaksinert og få den beskyttelse vaksinene i programmet kan gi. Hvis stadig flere foreldre velger bort hele eller deler av barnevaksinasjonsprogrammet, utfordres dette prinsippet. Arbeiderpartiet mener kunnskap, tillit og god oppfølging sikrer høy oppslutning rundt vaksinasjonsprogrammet.

Arbeiderpartiet vil

- Opprettholde et godt utbygd helsestasjonstilbud og bidra til at vaksinasjon er en hjørnestein i helsestasjonens virksomhet
- Bidra til at helsesøstre gjennom etterutdanning gjøres trygge i møte med usikre foreldre
- Foreldrene til barn som mangler vaksiner skal få brev fra kommunen med informasjon om de vaksinene de mangler
- Oppfordre kommunen til å arrangere halvårslige åpne vaksinasjonsdager der barn og unge kan komme uanmeldt og få de vaksinene de mangler
- At fastlegen aktivt følger opp sine lister og vurderer tiltak for å sikre at pasientene er vaksinert
- At barn som starter i barnehagen skal forespørres om de er vaksinert. Dersom vaksiner mangler skal foreldrene tilbys å bli satt i kontakt med kommunens helsestasjon

God tannhelse er god folkehelse

God tannhelse henger nøye sammen med resten av folkehelsen, og det må derfor legges til rette for god kontakt mellom tannlegene og resten av helsetjenesten. Arbeiderpartiet mener det er riktig å starte med de som trenger det mest. Siden 2005 har flere sårbare grupper fått gratis eller billigere tannbehandling. Støtten til tannbehandling over Folketrygden ble mer enn doblet. Det understrekes at det er viktig å få fortløpende arbeid.

Arbeiderpartiet har i partiprogrammet for 2013-2017 vedtatt at vi vil fortsette å forbedre ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser. Vi vil sikre alle mot store utgifter og innføre et egenbetalingstak for nødvendig tannbehandling, med 75 % dekning av overskytende utgifter. Og vi vil utvide rabattordningen for ungdom til flere årskull, og innføre skjermingsordninger på tannhelseutgifter til personer med svak

økonomi og dårlig tannhelse. Vi vil vurdere om stønad eller egenandelstak treffer behovet best. Tannstatus og behov for behandling skal defineres ut fra klart definerte kriterier fastsatt av myndighetene. Arbeiderpartiet vil fortsette å forbedre ordningene for refusjon gjennom folketrygden til spesielle diagnoser.

Finansdepartementet har anslått at den samlede egenbetalingen til tannhelsetjenester i 2015 er om lag 12,3 mrd. kroner. Arbeiderpartiet anerkjenner at det er betydelige kostnader knyttet til videre utvidelser, og at det derfor er behov for en gradvis opptrapping på feltet. I tillegg er det behov for et enhetlig takstsystem.

Arbeiderpartiet vil:

- Få fortgang i arbeidet med det forebyggende arbeidet for god folketannhelse.
- Utarbeide en opptrappingsplan for en gradvis økt satsning på tannhelsefeltet.

Minoritetshelse – viktigheten av språk og god kommunikasjon i helse

Det er en grunnleggende verdi for Arbeiderpartiet at alle mennesker bosatt i Norge skal tilbys likeverdige helsetjenester, uavhengig av kjønn, sosial, etnisk, og religiøs tilhørighet eller seksuell orientering. God helse for innvandrere handler mye om å skape et inkluderende samfunn der hele befolkningen deltar på lik linje. Et trygt bomiljø, et godt arbeidsmiljø og gode oppvekstsvilkår og fritidstilbud kan føre til utjevning av de sosiale helseforskjellene som eksisterer, både mellom enkelte innvandrergupper og den øvrige befolkningen og mellom de ulike gruppene.

Innvandrerbefolkningen er, i likhet med befolkningen for øvrig, ingen homogen gruppe. Innvandreres helse varierer etter kjente sosioøkonomiske faktorer, etter landbakgrunn og etter årsak til innvandring. Oppdatert kunnskap om ulike innvandrergupper er nødvendig med tanke på forebygging, diagnostisering og behandling.

I dag utfordres mange innvandrergupper av de samme livsstilsutfordringene vi finner i majoritetsbefolkningen – men de slår ofte hardere ut, og forsterkes på grunn av faktorer som språk, utdanning, og arbeidslivstilknytning for å søke helsehjelp. Helsetjenesten må ta utgangspunkt i den enkeltes forutsetninger og behov, og det må tilrettelegges for god kommunikasjon med pasienter med ulik språklig bakgrunn. God helsehjelp avhenger av at pasient og helsepersonell forstår hverandre.

Arbeiderpartiet vil:

- Følge opp Nasjonal strategi om innvandreres helse 2013-2017.
- Sikre bedre tilgjengelige helsetjenester for minoriteter gjennom tiltak for språk og kunnskap om helsetjenesten. Vi mener det må utvikles en fullverdig tolketjeneste etter modell fra Ullevål sykehus i alle helseforetak.
- At minoritetshelse bør inngå som en del av utdanningen for helsepersonell.

Helsetjenester til den samiske befolkningen

Arbeiderpartiet mener den samiske helsekompetansen bør samles. Tverrfaglige «klynger» vil styrke både rekrutteringen, og vil kunne stimulere samisk helsetjenesteforskning. Enkelte helseforetak bør få i oppgave å lage spesifikke tilbud til den samiske befolkningen og å etablere spesifikke landsdekkende tilbud til den samiske befolkningen.

Den samiske befolkningen må ha tilgang på helsetjenester på eget språk. Den generelle kunnskapen om samisk kultur bør heves innenfor utdanningen av helsepersonell, spesielt i områder med stort innslag av samisk befolkning.

Arbeiderpartiet vil:

- Styrke, og samordne tilbudene til den samiske befolkningen innenfor spesialisthelsetjenesten med en målsetting om at de samiske pasientene, om ønskelig, kan få helsetjenester i et miljø med samisk språk og kulturkompetanse.
- Gjennom prosjektmodeller se på hvordan man kan samlokalisere samisk helsekompetanse i primærhelsetjenesten, for eksempel gjennom å lage små siidaer (kontorfellesskap) med eksempelvis fastlege, psykolog, jordmor, helsesøster mm.
- Utarbeide en nasjonal oversikt over samisk språk og kulturkompetanse i primær- og spesialisthelsetjenesten, og styrke rekrutteringen av samisk helsepersonell.
- Videreutvikle de samiske kompetansesentrene som SANKS (samisk kompetansesenter innen for psykisk helsevern og rus), Samisk helsetjenesteforskning, og bedre informasjonen om disse i helseforetakene, slik at kompetansen blir benyttet der det er behov.
- Styrke og utvikle ambulerende helsetjenester for den samiske befolkningen, samt utvikle bruken av telemedisin.

Helsetjenester til LHBT-personer

Forskning viser at personer som er lesbiske, homofile, bifile eller trans vil kunne ha behov for et mer mangfoldig tilbud av helsetjenester. Arbeiderpartiet vil ha en helsetjeneste med kompetanse for å imøtekomme denne gruppens behov og vil styrke tilbudet og forståelsen spesielt for transpersoner. Derfor alle ansatte i helse og sosialsektoren har grunnleggende kompetanse på LHBT-befolkningens særlige utfordringer. Også i skolen må denne gruppens behov ivaretas, og derfor vil Arbeiderpartiet ha legningsnøytral seksualundervisning. Arbeiderpartiet vil derfor at ansatte i skole og barnehage skal ha grunnleggende kompetanse om seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Det er utført lite forskning knyttet til eldre LHBT-personer i Norge, og Arbeiderpartiet mener det er behov for en satsning på dette området.

Helsevesenet er avhengig av blod for å kunne gi behandling. I dag sliter Blodbanken med en for liten blodbeholdning og Norge mangler rundt 30 000 blodgivere. Kompliserte fødsler, brannskader og trafikkulykker er noen få eksempler på situasjoner som krever store mengder blod. I arbeidet med å rekruttere flere blodgivere bør også menn som har sex med menn kunne vurderes som blodgivere. Grundig testing av blodet og kriterier som reduserer smittefaren skal gi alle sikkerhet for at det blodet de mottar er trygt. Det skal være trygt å motta blod i Norge.

Tiltak for dem i faresonen - tidlig innsats avgjørende

Lovfestet lavterskel hjelpetilbud til barn og familier, der de bor

Lav terskel og lett tilgjengelig hjelp, god informasjon om hjelpetiltak, og sammenhengende hjelpetjenester på tvers av faggrupper, sektorer og nivåer er avgjørende for tidlig innsats mot skjevutvikling hos barn, ungdom og voksne.

Mennesker lever ikke sektorinndelte liv. Familier i Norge i dag er ulike i sammensetning, og har ulike, mangfoldige og ofte sammensatte behov når de kommer i en situasjon der de trenger hjelp. Felles for de aller fleste familier er likevel at voksne må ha det bra, for at barn skal ha det bra. Ofte klarer ikke hjelpeapparatet å hjelpe barna før den også får hjulpet foreldrene. Det er et stort behov for mer helhetlige tjenester som ser *hele* familien. I arbeidet for barn og unge, må vi i større grad se hele livsløpet, generasjonsperspektivet, og familien med dens nettverk og ressurser under ett.

Felles for de kommunene som lykkes med gode tilbud rettet mot barn, unge og deres familier er at de tar utgangspunkt i den enkeltes behov. De driver også ofte oppsøkende virksomhet overfor familier i faresonen. Tjenestene er lett tilgjengelige, det er tydelig hvor man skal ta kontakt, og man blir ikke sendt ut eller videre uten at man er rettleidet og ivaretatt. Det må være enkelt å komme i kontakt med tjenesten. Folk unngår å søke hjelp hvis det blir for mye styr.

Mange familier ønsker råd om hvordan de kan bli gode foreldre, ta de riktige valgene og støtte barnet sitt på en god måte. Arbeiderpartiet mener det er god forebygging å satse mer på slik støtte og veiledning, og at kommunale tilbud må ivareta slike behov.

Tilbudet bør være tverrfaglig, for å kunne gi et helhetlig og sammensatt tilbud gjennom ulike kompetanse og erfaring. Budsjettering- og finansieringssystemene må understøtte tverrfaglighet og oppgavedeling på tvers av tjenester. Det må etableres samarbeidsstrukturer med barnehage, skole, Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), helsestasjon, Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP), familievern og barneverntjenesten, samt andre aktører i kommunen og spesialisthelsetjenesten etter behov.

Tillit til tjenesten er avgjørende for å få til gode lavterskeltilbud. Gode tjenester skapes gjennom ledelse og organisasjonskultur. Ansatte må gis tillit i vurderingen av hvilke behov og tiltak som passer for den enkelte – men det må også gi resultater som kan etterprøves.

Arbeiderpartiet vil:

- Lovfeste kommunale lavterskeltilbud til familier i alle kommuner. Tilbudet kan forankres på ulike vis – på helsestasjonen, i et eget familiens hus eller på andre måter. Det avgjørende er at vi må gjøre det lettere for familier å få god hjelp tidlig.
- Ta utgangspunkt i familiens, eller den enkeltes, behov når hjelp skal vurderes – brukerinvolvering er avgjørende. Det må være rom for egne lokale ideer.
- Tilby tverrfaglighet, for å kunne gi et helhetlig og sammensatt tilbud gjennom ulike kompetanse og erfaring.
- Unngå henvisning eller inntakskriterier slik at alle som henvender seg får hjelp uten å måtte bli satt på venteliste. Den enkelte må kunne henvende seg direkte og få hjelp, uten å bli «sendt rundt i systemet».
- Sikre samarbeidsstrukturer med barnehage, skole, PPT, helsestasjon, fastlege, BUP og barneverntjeneste, familievern, og andre aktører i kommunen og spesialisthelsetjenesten som er aktuelle i arbeidet.
- At tilbudet bidrar både overfor enkeltindivider og i forebyggende folkehelsearbeid.

Behov for gjennomgang av eksisterende hjelpetiltak overfor barn og unge

Arbeiderpartiet er opptatt av å skape et helhetlig og treffsikkert hjelpetilbud overfor barn, unge og familier. I dag er det mange aktører som arbeider i stor grad arbeider inn mot de samme barna, ungdommene og familiene. Barnehagen, skolen, Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), helsestasjonen, Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP), NAV, barneverntjenesten, familievern, samt andre aktører i kommunen og

spesialisthelsetjenesten, kan alle langt på vei være involvert i en enkelt sak. Da er samhandling avgjørende.

Det er behov for større åpenhet og mindre tette skott mellom ulike instanser. Det er behov for å se på samarbeidet og arbeidsdelingen mellom ulike instanser, både for å unngå dobbeltarbeid, og for å sikre høyere kvalitet på tjenestene. Det er også veldig viktig at det er avklart hvem som har *hovedansvar* for oppfølging – slik at det enkelte barn, ungdom og familie blir ivaretatt på en god måte.

Arbeiderpartiet vil:

- Ha en nasjonal gjennomgang av alle tjenester rettet mot barn, unge og familier, med mål om bedre samhandling, arbeidsdeling og tydeliggjøring av ansvar, for en tjeneste som tar utgangspunkt i det enkelte barn og families behov på tvers av sektorer, faggrupper og forvaltningsnivåer.

Ungdom som sliter

Ungdomstiden er en sårbar tid, og mange strever med overgangen fra barndom til voksenliv. 30 prosent av ungdommene fullfører ikke skoleløpet, og rapporter viser at hovedårsaken til frafallet er psykiske problemer. Ungdom opplever et økende kroppspress. Frafall fra videregående på grunn av psykiske problemer er en av de største risikofaktorene for videreutvikling av psykiske lidelser, rusmiddelproblemer, frafall fra arbeidsliv og tidlig uførhet. I verste fall kan dette føre til selvmord. Det er viktig at ansatte i kommunene har kompetanse på ungdomshelse, og at de jobber på tvers av tjenestene.

Arbeiderpartiet vil at:

- Arbeid med ungdom og unge voksne må skje i et forpliktende tverrfaglig samarbeid mellom flere sektorer, hvor både helse- og sosial, utdanning og arbeid inngår, for eksempel i en egen ungdomshelsestrategi.
- Ungdom som mottar hjelp fra det offentlige må sikres ettervern hvor involverte tjenester er samordnet og tilpasset overgangen til voksenlivet
- Styrke skolehelsetjenesten med helsesøstre og helsefagarbeidere med kompetanse innen psykisk helse i skolen, for blant annet å fange opp barn som lever med vold
- Forebygge psykiske plager og selvmord blant unge

Vold i nære relasjoner

Vold i nære relasjoner er et folkehelseproblem med store personlige så vel som samfunnsmessige konsekvenser. Vold i nære relasjoner skaper utrygghet, kan medføre helseskader og tap av velferd og begrenser den enkeltes livsutfoldelse og mulighet for aktiv samfunnsdeltakelse. Vold i nære relasjoner er straffbare handlinger i strid med norsk lov og grunnleggende menneskerettigheter.

Vold i nære relasjoner foregår i alle aldre, på alle samfunnsplan og forebygging bør være like viktig blant barn som blant voksne. Vold i nære relasjoner er et offentlig anliggende. Naboer, venner, barnehage og skole er ofte de nærmeste til å kunne avdekke og varsle om vold og overgrep, sammen med helsesøstre og fastlege. Samtidig må alle deler av helsetjenestene bli bedre på å forebygge og avdekke vold og overgrep. I dette arbeidet er handlingsplan for vold i nære relasjoner et viktig verktøy som må gjøres kjent og tas i bruk. Helsetjenestens kompetanse på oppfølging av ofre for vold i nære relasjoner må styrkes. Barnevernet,

krisesentrene og politiet er viktige samarbeidspartnere i dette arbeidet. Styrking av krisesentrene vil bedre ivareta utsatte brukergrupper som mennesker med funksjonsnedsettelse, rus- og psykiske lidelser. Likeså må lavterskel nivået styrkes ved at man i større grad gir mulighet for reelle lavterskelaktivitet slik at brukere som f.eks. barn og eldre slipper å reise langt for å få et tilbud.

Arbeiderpartiet ønsker å iverksette en omfangsundersøkelse for å kartlegge forekomsten av vold mot menn i nære relasjoner. Å fremskaffe mer kunnskap om hvilke behov den voldsutsatte mannen har, vil bidra til å møte disse behovene på en best mulig måte. Vi ønsker kunnskap om konsekvenser for både individ og samfunn. Tilbud om krisesentre bør gjøres tilgjengelig også for denne brukergruppen. Holdningsskapende tiltak er også et viktig verktøy for å synliggjøre og forebygge vold mot menn.

Arbeiderpartiet mener videre Barnehusene spiller en viktig rolle som tilrettelegger for dommeravhør og oppfølging av barn (opp til 18 år) og psykisk utviklingshemmede som har vært utsatt for vold og overgrep, eller vitne til tilsvarende, og vil videreføre satsningen på disse.

Arbeiderpartiet vil:

- Utdanne flere barneleger med spesialkompetanse på overgrepssproblematikk og på undersøkelse av barn som kan ha vært utsatt for overgrep, og flere barnesykepleiere med kompetanse til å avdekke vold i nære relasjoner.
- Ansettes flere jordmødre for å avdekke vold i svangerskapet
- Satse videre på Barnehusene, øke bruken, og korte ned på ventetiden.

Kriseteam og livkrisehjelp for barn, unge og familier i krise

Mange familier vil på ulike stadier gjennom livet oppleve å stå i en krise. Det kan være at et barn eller foreldre blir syke, selvmord, sorg og død, rusavhengighet eller spillavhengighet i familien, vold og overgrep i nære relasjoner. I slike situasjoner kan det være behov for en forsterket, mer spesialisert og akutt innsats enn det lavterskeltilbud kan gi.

Arbeiderpartiet mener kriseteam i hver kommune bør være en lovpålagt tjeneste. Ikke alle kommuner trenger et eget kriseteam, men det er viktig at alle har dette tilbudet – gjerne i samarbeid flere kommuner imellom. Det er avgjørende med helhet i tjenesten, sånn at familier i en krisesituasjon skal slippe å forholde seg til mange ulike personer og tjenester.

Kompetansen i kriseteamene må være bredere og mer mangfoldig enn det som er tilfelle mange steder i dag. Ulike instanser og ressurser må vite om hverandre og jobbe sammen. Det er viktig at hjelp til familiene kan mobiliseres raskt – også på tvers av kommunegrenser, sektorer og faggrupper.

Kriseteamene driver i dag lite oppsøkende virksomhet. Dermed sitter kommunene ofte i for stor grad og venter på henvendelse fra de berørte - som igjen ofte ikke vet hva slags hjelp de har behov for eller krav på. Kommunen må sette inn koordinert hjelp basert på behovet til den enkelte. Det er behov for flere psykologer med kompetanse på traumepsykologi og komplisert sorg.

I noen tilfeller kan det være behov for en akutt, men mindre omfattende hjelp enn kriseteamene er beregnet for. I noen kommuner arbeider de eksempelvis med å etablere

«livskrisehjelp» - et lavterskel akutttilbud for å følge opp familier som trenger hjelp. Arbeiderpartiet mener dette kan være et viktig supplement, som må sees i sammenheng med et lovfestet kommunalt lavterskel familietilbud.

Arbeiderpartiet vil:

- Gjøre kriseteam til en lovpålagt tjeneste i kommunene, på en måte som åpner for at tjenesten kan organiseres på ulike vis og gjerne i samarbeid kommuner imellom. Kompetansen i kriseteamene må være bred og mangfoldig.
- Kartlegge lokale og regionale ressurser som kan settes inn overfor familier i krise, for å sikre at familier i krise møtes med helhetlig hjelp.
- Sikre at kommunene i større grad driver oppsøkende virksomhet etter kriser – og at det må tydelig kommuniseres hva de berørte har krav på.
- Legge til rette for økt bruk av likemannsstøtte i forbindelse med større kriser og hendelser.

KAPITTEL 3: DEN BESTE BEHANDLINGEN NÅR DU BLIR SYK

Arbeiderpartiets mål er at pasienter ved norske sykehus skal ha et faglig medisinsk tilbud på lik linje med det beste i verden. Blir du alvorlig syk, skal du være trygg på at behandlingen kommer raskt i gang og at tjenestene skal gis i et planlagt og uavbrutt pasientforløp. Norske sykehus skal ligge i front når det gjelder å ta i bruk nye løsninger, nye behandlinger og ny teknologi, i hele behandlingskjeden.

Framtidas sykehus

Gjennom mange år er det bygget opp et godt helsetilbud i sykehus med høy kvalitet over hele landet. Norske sykehus behandler stadig flere, ventetidene går ned, og kvaliteten økes. Samtidig står helsetjenesten overfor store utfordringer fremover, og fortsatt er det mye som må bli bedre.

Arbeiderpartiet vil ha sykehustjenester av høy kvalitet, i offentlig regi, over hele landet, samarbeid med ideelle aktører og et supplerende innslag av private aktører ut ifra et definert behov. Sykehus og sykehustjenester er en avgjørende del av velferdsstaten. Den samlede organisering, fordeling mellom aktørene og bruken av fagkompetanse skal ledes av og for fellesskapet.

Lokalsykehusene er en viktig del av spesialisthelsetjenesten. Sykehustjenestene skal tilbys så nær bosted som mulig, og de mest spesialiserte tilbudene skal samles regionalt eller nasjonalt for å sikre høy kvalitet på behandlingen. Lokalsykehus skal ha akutfunksjoner, med rom for lokale tilpasninger der dette er naturlig. Akuttkjeden fra sykdom eller skade oppstår til man er på sykehus, er en viktig del av denne tjenesten. Behandlingen starter med de prehospitale tjenestene. Teknologi må utvikles og kompetansen økes for å minske skadeomfanget på skadestedet. Prehospitale tjenester inkluderer kommunale tilbud og bil-, båt- og luftambulanser. Disse tilbudene må bygges ut med tilstrekkelig fleksibilitet slik at behov for tilpasninger ivaretas. Folk i hele landet skal kjenne seg trygge på at man får hjelp når man virkelig trenger det. Det er nødvendig å bedre tjenesten i områder som har lang responstid. I områder som preges av store sesongvariasjoner, må nivået på helsetilbudet tilpasses og kompetansen må utnyttes best mulig.

Mer enn bygninger, er sykehus møtene mellom mennesker med sykdom og mennesker med fagkunnskap og omtanke. Pasienter skal få nødvendig informasjon om egen helse for å kunne delta i planlegging av behandling. Nytt utstyr og nye medisiner krever ytterligere spesialisering og mer helsepersonell. Vi trenger mange medarbeidere i sykehusene i årene som kommer. Dette utfordrer utdanningskapasiteten og rekrutteringen til hele helsetjenesten. Et viktig svar på utfordringen er å utnytte kompetansen til hele teamet rundt pasienten bedre. Dette innebærer en annen oppgavedeling enn i dag, basert på personellens formelle og reelle kompetanse. Arbeiderpartiet vil utvikle politikk for faglighet, godt arbeidsmiljø, og samspill mellom arbeid og fritid.

Grunnleggende for norske sykehus skal være at pasienter får sin behandling basert på faglige kriterier og nasjonal enighet i vanskelige prioriteringsspmål. Det er ikke riktig å finansiere sykehus ved å måle behandlingspris for hver enkelt pasient. Dagens finansieringssystem, der sykehusene får betalt i stykkpris per diagnose de behandler, er et virkemiddel for overordnet finansiering av helseforetak. Samtidig bør enkeltavdelinger innen et helseforetak ha rammebevilgninger slik at det ikke blir et tema hvilke pasienter som gir avdelingen høy eller lav inntekt. Vi vil vurdere fordeler og ulemper ved dagens finansiering av sykehusene, og balansen mellom stykkpris og ramme.

Arbeiderpartiet vil ta sikte på å utvikle finansieringsordninger i helsetjenestene som bygger opp under helhetlige pasientforløp og behandlingskvalitet. Det betyr at finansieringssystemet bør tilrettelegges slik at det gir insitamenter som understøtter hele behandlingsskjeden og belønner samhandling til pasientens beste både i kommuner og sykehus.

Det skjer store fremskritt i medisinsk forskning. Det gir håp og nye muligheter. Teknologiske løsninger må tas i bruk der dette kan avlaste. Norske sykehus og helsetjeneste skal ligge i front verden når det gjelder å ta i bruk nye løsninger, nye behandlinger og ny teknologi. Sykehusene må imøtekomme pasientenes behov og forventninger. Selvbetjeningsløsninger må på plass der pasientene selv etterspør det, for eksempel i bestilling av time osv.

I dag har vi for mange individuelle og forskjellige IKT-løsninger i helsetjenestene som ikke er kompatible med hverandre. Det er behov for betydelig standardisering av plattformer som innbefatter både primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. I tillegg er det behov for en standardisering av innholdet – av diagnoser, av behandling, osv. Helseutvalget vil anbefale Arbeiderpartiet å sette i gang et større arbeid om IKT i helsetjenestene. Det er behov for mer ledelse, mer sentral drift, tydeligere bestiller-kompetanse, og mer overordnet koordinering og samordning, uten at utvalget i dag kan peke på hvordan dette skal omsettes i praksis. Spørsmålene krever en videre oppfølging utover det utvalget har hatt anledning til å gjennomføre.

Mange sykehus har gjort vellykkede grep for å få ned ventetidene gjennom bedre logistikk, bedre organisering, tydelig ledelse og mer sammenhengende behandlingsskjeder. Vi mener gode erfaringene må spres. Mange venter likevel fortsatt for lenge på behandling fordi personell og utstyr ikke utnyttes godt nok og står ubrukt store deler av døgnet. Arbeiderpartiet mener poliklinikkene på sykehusene i større grad bør kunne benyttes også på kveldstid og i helgene. Det er nødvendig å se på hvordan de ulike aktørene som fastleger, røntgeninstitutter, laboratorier og sykehus samhandler om et godt, effektivt og helhetlig pasientforløp. Vi vil gjennomgå ordningen fritt sykehusvalg for å sikre at den fungerer optimalt og så pasientvennlig som mulig.

For mange møter ikke opp til avtalte timer. Dette gjør at kapasitet blir stående ubrukt. Arbeiderpartiet mener helseforetakene må finne mer effektive måter å følge opp pasientene i forkant av avtalte timer slik at man kan utnytte ressursene optimalt og til beste for pasientene. SMS-varslng, e-postbekreftelser, osv. er helt vanlig i kontakten med andre offentlige instanser som Skatteetaten og Lånekassen, og ikke minst fastlegene. Det er ingen

grunn til at dette skal være annerledes for sykehusene. Bedre varsling vil både være god service til pasientene, og sikre at kapasitet ikke blir stående ubrukt.

Framtidas sykehus trenger ikke være bundet av fysiske rammer. Arbeiderpartiet ser for seg at klinisk samhandling og kommunikasjon kan skje gjennom blant annet telemedisinske løsninger.

Måten vi i dag organiserer sykehusene på, ble vedtatt i 2002. Siden den gang har modellen vært justert og endret en rekke ganger. Den politiske styringen har blitt tydeligere. Samlet har dette ført til høyere kvalitet på sykehus i alle regioner og forbedret behandlingsresultatene for mange pasienter. Vi ser per i dag ikke at en ny stor omorganisering vil gi et bedre sykehusstilbud til befolkningen. Det betyr ikke at styringsmodellen skal «fryses» slik vi kjenner den. Arbeiderpartiet mener det er et større handlingsrom i sykehusmodellen som må brukes for å følge med i den faglige utviklingen og sikre den politiske styringen. Vi vil fortløpende gjennomføre forbedringer i ledelse og organisering av norske sykehus og sikre en styringsmodell som ivaretar behovet for regional forankring og folkevalgt kompetanse på alle nivå.

Vi vil bruke handlingsrommet innenfor dagens organisering før vi tenker på omorganiseringer som alltid vil belaste pasienter og ansatte. Vi vil se på hvilken størrelse som er best egnet på det regionale ledelsesnivået. Vi vil utrede deling av Helse Sør-Øst.

Arbeiderpartiet vil:

- Videreføre en regionalisert spesialisthelsetjeneste i Norge.
- Utrede deling av Helse Sør-Øst
- Bruke handlingsrommet i sykehusmodellen og styrke ledelse, fagenes selvstendighet og valgmuligheter for pasientene. Sykehusstyrene skal sikres lokal forankring, folkevalgt kompetanse, og bred kunnskap om sykehusdrift og samfunnsspørsmål.
- Styrke ledelsen av sykehusene ved å begrense rapportering og styrke samarbeid i daglig drift mellom toppledelse, faglig ledelse, tillitsvalgte og vernetjeneste. Vi vil vurdere åremålsstillinger for toppledere i sykehusene. Gi sykehusene mer ansvar gjennom styrking av rammefinansieringen.
- Vurdere innretning på finansiering av sykehusene, særlig forholdet mellom stykkpris og rammefinansiering
- Fagene skal styrkes ved å redusere administrativ rapportering og fagene skal få større ansvar for organisering av eget område og samhandling. Enkeltavdelinger innen et helseforetak må ha bevilgninger som sikrer at det ikke blir et tema hvilke pasienter som gir avdelingen høy eller lav inntekt.
- Styrke sykehusøkonomien
- Etablere felles innkjøpsordning for alle helseforetakene, som inkluderer både utstyr og legemidler.
- Beholde lave egenandeler på polikliniske konsultasjoner og fri behandling ved innleggelse
- Legge til rette for at poliklinikkene på sykehusene i større grad bør kunne benyttes også på kveldstid og i helgene, og stimulere til smartere organisering i sykehusene.
- Gjennomgå ordningen fritt sykehusvalg for å sikre at den fungerer optimalt og er så pasientvennlig som mulig.
- Videreutvikle sykestuemodellen og arbeide for større fleksibilitet i Pasientreiser.
- Gjøre SMS-varsling og e-postbekreftelser, til standard ved alle sykehus ved innkallinger til undersøkelser, behandling og oppfølging.
- Gjøre telekonsultasjoner til en naturlig del av behandlingskjeden.
- Utfordre tradisjonelle måter å levere helsetjenester på, blant annet gjennom å utrede en modell for «digitale sykehus».

- Videreføre og forsterke arbeidet om IKT i helsetjenestene, for å sikre mer og bedre ledelse, tydeligere sentral drift, bedre bestillerkompetanse, og mer overordnet koordinering og samordning av alle eksisterende og fremtidige systemer. Et mål må være å ha en felles og samlende IKT-infrastruktur for alle nivåer i helsetjenesten.
- Innrette takstsystemene i helsesektoren slik at det understøtter god bruk av telemedisin og digitale løsninger i pasientbehandlingen.
- Evaluere effektene av samhandlingsreformen med særlig vekt på forholdet mellom utskrivelse fra sykehus og antall reinnleggelser
- Sikre at alle som oppholder seg i Norge og har akutt behov for helsehjelp, skal få tilbud om dette gratis
- Ivareta behovene i livets slutfase gjennom å legge bedre til rette for de som ønsker å dø hjemme og utvikle lindrende enheter for alvorlige syke eldre, barn og unge.

Sykehusenes ansvar i hele behandlingskjeden

Rehabilitering skjer i hele behandlingskjeden – ikke minst i sykehusene. Vellykket rehabilitering øker livskvaliteten for den enkelte, og reduserer behovet for hjemmehjelpstjenester, sykehjemsplasser og andre kostbare tiltak fra samfunnet.

Arbeiderpartiet vil ha en sterkere prioritering av rehabilitering i sykehus og i kommunene. Sykehusene har for ofte hatt for stort fokus kun på det som skjer i sykehuset, ikke på hvordan pasienten skal sikres et best mulig liv etter behandling.

På samme måte som vi nå utvikler standardiserte pakkeforløp for kreft for å sikre alle kreftpasienter rask og god behandling, mener Arbeiderpartiet det må utvikles forpliktende behandlings- og rehabiliteringsløp som innebærer at behandling er ikke kan ansees avsluttet før pasienten er tilnærmet frisk eller skadefri, tilbake i eget hjem og jobb eller over i annet tilbud. Det er en forutsetning for god samhandling at man har godt fungerende IKT systemer.

Arbeiderpartiet vil:

- Forplikte sykehusene til et større ansvar for pasienten i hele behandlingskjeden, ved å utvikle forpliktende behandlings- og rehabiliteringsløp i samarbeid med kommunene, herunder fastlegene.
- Øke fokuset på hverdagsrehabilitering – for mange er dette bedre enn rehabilitering på institusjon. Fastlegene må ha mer fokus på forebyggende aktivitet.
- At helsetjenesten har en aktiv linje for å styrke pårørendeinvolvering og veiledning

Psykisk helsehjelp krever gode overganger mellom primær- og spesialisthelsetjenesten

Arbeiderpartiets mål er et helhetlig og koordinert hjelpetilbud til de som sliter med psykiske helseproblemer. Dette gjelder uavhengig av hvem som har ansvaret for behandlingen og hvilken diagnose pasienten har.

Samtidig vet vi at det er for mange som venter for lenge – og de opplever lite sammenhengende og korte behandlingsløp. Dette skjer på tross av at enkelte pasienter har behov for både langvarig og sammensatt hjelp. Disse pasientene er i en krevende situasjon. Ikke bare skal de takle sykdommen de sliter med, men de skal også forholde seg til at tjenestene de har krav på ytes fra forskjellige aktører. Slik skal det ikke være. Bedre samhandling og mer gjensidig kunnskapsutveksling mellom kommune og spesialisthelsetjenesten er avgjørende for å kunne gi disse pasientene et bedre tilbud.

I samsvar med samhandlingsreformens intensjon er oppholdene i spesialisthelsetjenesten blitt kortere, flere pasienter utskrives tidligere og kommunene tar ansvar for flere mennesker med alvorlige psykiske lidelser enn tidligere. Kommunale tjenester rettet mot psykisk helse bruker mye ressurser på svært syke mennesker med alvorlige og omfattende behov. Kommunene må få tilstrekkelig finansiering til å bygge opp et godt tilbud til pasienter med psykiske helseplager og til å ivareta det forebyggende arbeid.

Det er behov for å styrke kompetansen om psykiske lidelser i kommunene. Blant verktøyene som kan benyttes er tverrfaglige kompetanseteam, flere avtalespesialister som tilbyr raskere hjelp og flere faste psykologer i kommunene. Vi vet at der det er tilgjengelige og godt etablerte ordninger med kommunepsykolog får befolkningen i større grad hjelp lokalt, og det henvises mindre til spesialisthelsetjenesten.

Spesialisthelsetjenesten må videre ha fokus på poliklinisk og ambulant arbeid. For å lykkes med dette er spesialisthelsetjenesten avhengig av et godt samarbeid med kommunen. Samarbeidsavtalene mellom tjenestene må forankres på et nivå som gir samarbeidet den nødvendige legitimiteten. Brukermedvirkning må systematiseres og bli en integrert del av behandlingen, slik at brukerne får anledning til å gi tilbakemeldinger på hvordan de opplever helsehjelpen. På den måten blir de i grad involvert i egen behandling og utvikling av egne helseplaner.

Det er bred faglig og politisk oppslutning om at mesteparten av oppfølgingen av pasienter med samtidige rus- og psykiske lidelser (ROP-pasienter), skal skje i kommunen, der man bor og lever sine liv. De siste årene er derfor antallet døgnplasser i spesialisthelsetjenesten for denne pasientgruppen bygget ned, til fordel for forsterkede tilbud i kommunene. Vi har langt på vei gått bort fra den institusjonstenkningen som tidligere dominerte. Retningsendringen har imidlertid skapt nye utfordringer i skjæringspunktet mellom sykehus og kommunen. Dette oppstår gjerne når sykehusene anser pasienten for ferdigbehandlet - de har ikke mer å tilby - mens kommunene opplever at de ikke har et tilstrekkelig tilbud, god nok kompetanse eller de nødvendige ressursene til å ivareta pasienten på en god måte. Trygge boforhold er en forutsetning for at ROP-pasienter skal kunne nyttiggjøre seg av helsehjelp, og denne forutsetningen er oppfylt i svært varierende grad. I dag kan vi ikke si at den enkelte bruker sikres et trygt pasientforløp gjennom god medisinsk behandling og rehabilitering. Arbeiderpartiet bør ta initiativ til en gjennomgang av det tilbudet som gis til ROP-pasienter i skjæringspunktet mellom primær- og spesialisthelsetjenesten.

Refusjonssystemet i deler av spesialisthelsetjenesten reflekterer i mange tilfeller ikke den jobben som faktisk gjøres. Mye av innsatsen, spesielt av forebyggende karakter, blir ikke registrert slik som systemet er nå. Oppgaver som har stor verdi for pasientene og pårørende, for samhandlingen mellom ansatte i ulike instanser og for det forebyggende arbeidet, herunder informasjon, gir liten uttelling for sykehusene. Vi trenger et system som i større grad synliggjør de arbeidsoppgavene som utføres.

Det offentlige må ha ansvaret for å levere likeverdige tjenester og robuste fagmiljøer slik at kompetanse og forsvarlighet sikres også for uavklarte og komplekse tilstander. Bruk av anbud må ivareta det samme hensyn.

Arbeiderpartiet vil:

- Bedre samhandlingen mellom eksisterende tjenester, og utvikle et helhetlig regelverk som sikrer folk rett hjelp til rett tid – også akutt.

- Legge bedre til rette for gjensidig kunnskapsutveksling mellom primær- og spesialisthelsetjenesten gjennom videreutvikling av samarbeidsavtaler og forankring på ledernivå, samt ambulante tjenester tilpasset de ulike brukergruppene
- Gjennomgå tilbudet som gis til ROP-pasienter i skjæringspunktet mellom primær- og spesialisthelsetjenesten, for å sikre at den enkelte bruker sikres et trygt pasientforløp, i et langvarig og tett samspill mellom de ulike nivåene i helsetjenesten
- Utvikle tilbudet og bidra til høy kvalitet og høy grad av pasientsikkerhet innen psykisk helse og rusbehandling. Nedtrapping av døgnplasser i psykiatrien må ikke skje uten parallell oppbygging av poliklinisk behandling og døgnkontinuerlig akutt team. Disse tjenestene må være på brukernes premisser og i tett samarbeid med kommunehelsetjenestene.
- Gjennomgå refusjonssystemet i spesialisthelsetjenesten for å sikre at de økonomiske insentivene understøtter arbeidet med forebygging og tidlig innsats.
- Sikre at sentraliserte funksjoner innen psykisk helsevern forankres bedre i samarbeid med kommunen.
- Bevare DPS som en del av spesialisthelsetjenesten
- Styrke ambulant team innen psykisk helse slik at flere kan mestre å bo hjemme framfor å bo i en bemannet bolig eller på institusjon
- Gjennomgå dagens ordning for driftsavtaler mellom regionale helseforetak og lege- og avtalespesialister

KAPITTEL 4: RUS

Arbeiderpartiets mål er en kunnskapsbasert ruspolitikk som forebygger rusmisbruk, og som sikrer rask og riktig helsehjelp av god kvalitet for dem som utvikler avhengighet.

På rusområdet har utvalget valgt å konsentrere sitt arbeid om to viktige deler av ruspolitikken; Alkoholpolitikken – fordi alkohol er det vanligste rusmiddelet i Norge. Og om en ny politikk for helsehjelp for rusavhengige – fordi vi mener noen av de største manglene i dagens ruspolitikk handler om dem som har de mest alvorlige avhengighetsproblemene.

Alkoholens plass i samfunnet

Alkohol er det vanligste og mest brukte rusmidlet i Norge. Vi drikker mer, vi drikker oftere, menn drikker mest, men kvinners alkoholforbruk øker mest. Dette bekreftes av statistikk fra SIRUS, SERAF og Actis. Norge er en del av en felles europeisk trend hvor alkoholutfordringene øker.

Arbeiderpartiet mener det er på tide med en ny debatt om alkoholens plass i samfunnet. Alkohol har store samfunnskostnader, og det er altfor mange barn, unge, voksne og familier som har en mor, far, onkel eller venn som drikker så mye at det skaper utrygghet og dårlig livskvalitet.

En svært stor andel av barn og unge med ruslidelser vokser opp i hjem der det er et stort og problematisk forbruk av alkohol. Alkohol er samfunnets hovedårsak til barn og unges inngang til rusmisbruk, uansett rusmiddel. Både på kort og lang sikt vil det viktigste forebyggende tiltaket for å redusere rusmisbruk i samfunnet være å anvende kjente og effektive virkemidler for å ta ned samfunnets tilgjengelighet til alkohol.

Arbeiderpartiet vil føre en restriktiv alkoholpolitikk, hvor pris, tilgjengelighet og reklameforbud er avgjørende faktorer for forebygging. Vi vet at dersom gjennomsnittsforbruket øker, øker også antall personer som drikker svært mye alkohol. Derfor må storsamfunnet i større grad "ta en for laget" – ved å opprettholde rusfrie arenaer i samfunnet, være tilbakeholdne med åpnings- og skjenketider, og prioritere rusforebygging i arbeidslivet.

Taxfreeordningen har fått et omfang som utfordrer norsk alkoholpolitikk. Arbeiderpartiet mener at Vinmonopolet skal ta over driften, når gjeldende avtale utløper. Vi mener taxfree-områdene på flyplassene må nedtones og nedskaleres slik at alkohol ikke er en påtrengende del av passasjerenes ferd gjennom flyplassen. Inntektene til flyplassene må videreføres.

Arbeiderpartiet vil satse på AKAN, jobbe sammen med partene i arbeidslivet for krav om retningslinjer for alkoholbruk på alle arbeidsplasser, og bruke IA-avtalen aktivt til rusforebyggende arbeid. Lav terskel for selv å be om hjelp, aktivt hjelpeapparat som settes inn umiddelbart, kultur og åpenhet i bedriftene om AKAN-arbeidet, og anerkjennelse av at avhengighet er et sammensatt problem, er avgjørende faktorer for å lykkes. Det må også satses på å bekjempe spillavhengighet, som er et økende problem som angår mange.

Arbeiderpartiet vil:

- Verne om Vinmonopolets viktige samfunnsrolle både når det gjelder salgs- og markedsføringskontroll av alkohol i Norge.
- Innholdsmerke alkohol, fordi bevisste forbrukere gjør gode valg.
- Arbeiderpartiet mener at Vinmonopolet skal ta over driften av taxfree-ordningen når gjeldende avtale utløper
- Inntektene til flyplassene må videreføres.
- Satse videre på AKAN i arbeidslivet.
- Forebygge rusavhengighet hos utsatte barn og unge blant annet gjennom å styrke lærernes kompetanse
- Jobbe videre for reduksjon av tobakksbruk gjennom prising, kampanjer og regulering for å redusere både ny og eksisterende bruk.
- Samarbeide med, og bygge opp under det arbeidet frivillige organisasjoner gjør, for å fremme kunnskap om alkohol og samfunn

Ny politikk for helsehjelp for rusavhengige

Rusavhengighet er et sammensatt problem. Å forebygge avhengighet er en viktig politisk oppgave. Det krever felles innsats på flere områder. Når personer har utviklet rusmiddelavhengighet vil de ha et behov for langvarig hjelp og tiltak fra flere tjenester samtidig. I dag oppleves helse- og tjenestetilbudet til rusavhengige som oppsplittet, med mange instanser og uoversiktlige ansvarslinjer. Hvem som har ansvaret til enhver tid er ikke alltid tydelig, og kvaliteten på de tiltak som settes inn er varierende. Det er et sterkt behov for en sømløs, tverrfaglig, kunnskapsbasert tiltakskjede som ivaretar den enkeltes behov.

Arbeiderpartiet vil ha en forskningsbasert ruspolitikk. Vi vet at behandlingstiltak både i førstelinjen og andrelinjen samlet sett reduserer dødeligheten ved rusavhengighet med om lag 50 prosent. Men det er for liten kunnskap om hvilke tiltak som virker godt eller mindre godt, og *hvorfor* de ulike tiltakene har effekt. Det er derfor avgjørende at det forskes mer på helsehjelp og rusavhengighet.

Begrepet *behandling* har ofte vært brukt upresist på rusfeltet. Begrepet brukes om et bredt spekter av tiltak av ulik karakter. Vi mener derfor at begrepet *behandling* bør erstattes med begrepet *helsehjelp*. Hovedmålet med helsehjelpen må være å bidra til at pasientene får realisert sitt *best mulige funksjonsnivå*. Vi erkjenner at ikke alle kan leve et rusfritt liv, men alle skal få leve best mulige liv.

Rett helsehjelp til rett pasient i rusomsorgen er avgjørende. Rusmiddelavhengige skal - som andre pasientgrupper - tilbys helsehjelp og legemidler som kunnskapsmessig har vist å gi gode resultater. Dette kan bare oppnås gjennom et konstruktivt samarbeid med pasienten.

Ifølge Helsedirektoratet har substitusjonsbehandling av heroinavhengighet vist seg å redusere pasientens forbruk av heroin, redusere dødeligheten og bedre livskvaliteten. Det må derfor satses videre på Legemiddelassistert rehabilitering (LAR), og behandlingsskapiteten må utvides slik at flere får behandling.

En liten gruppe personer med en langvarig og alvorlig rusmiddelavhengighet finner imidlertid ikke effekt av ordinære LAR-medikamenter. Dette er samtidig en svært utsatt gruppe. De har høy dødelighet, store helseproblemer, og er ofte marginalisert, utstøtt i samfunnet, og er involvert i narkotikarelatert kriminalitet. For denne gruppen mener vi helsetjenesten også må tilby heroinassistert helsehjelp. Det må være en medisinsk vurdering som ligger til grunn for hvilke medikamenter som brukes i helsehjelp til rusavhengige som til andre pasientgrupper, ikke en politisk. Oppstart av heroinassistert behandling skal skje i en kontrollert studie.

Innen Tverrfaglig spesialisert behandling av rusmiddelproblemer (TSB) er det fremdeles et betydelig innslag av private aktører i Norge. I et historisk perspektiv har de private vært et avgjørende bidrag for å gi helsehjelp til pasienter med rus- og avhengighetslidelser. Vi vil fortsatt satse på kvalitetsmessige gode tilbud i privat og ideell sektor. Det er imidlertid nå i tillegg behov for en oppbygging av tilbud til denne pasientgruppen i den offentlige helsetjenesten. Omfanget og kvaliteten av helsehjelpen kan best ivaretas ved en vesentlig styrking av offentlige tiltak.

En oppbygning av den offentlige helsehjelpen til pasienter med ruslidelser må skje ut fra en kvalifisert og forskningsbasert innsikt i tiltakenes kvalitet og effekt. Det er sterke indikasjoner på at tradisjonell døgntilbehandling ikke er et tiltak som skal prioriteres høyest, men at brukerstyrte tiltak, ambulante tiltak, polikliniske tiltak og dagbehandling bør være satsningsområder. I tillegg er det et stort behov for å gi pasienter med ruslidelser et hensiktsmessig tilbud innen øyeblikkelig hjelp. Pasienter med ruslidelser har i svært stor grad også somatiske og psykiske lidelser, TSB må altså integreres tett med tiltak innen somatisk helsetjeneste og psykisk helsevern.

Vi mener *brukerrom* er et nødvendig tiltak i en helhetlig helsehjelp for rusavhengige. Etter modell fra Avdeling for rusmedisin ved Haukeland universitetssjukehus mener vi brukerrommene bør utvikles i retning av *helsehjelpssenter*, hvor de rusavhengige på medisinskfaglig grunnlag får utdelt nødvendige medikamenter. Altså ikke et tradisjonelt sprøyterom – hvor bruker selv har med rusmidler.

Inntil vi har et slikt tilbud på plass, mener Arbeiderpartiet at det, i tråd med anbefalinger fra Helsedirektoratet, må åpnes for at de tyngste rusmisbrukerne som i dag går på tradisjonelle sprøyterom for å sette sprøyter, også får mulighet til å røyke heroin. Det må i tilknytning til brukerrommene også tilbys helsehjelp og brukerutstyr. Dette er viktige virkemiddel for å redusere overdoser og forebygge smittsomme sykdommer.

Ruspasienter trenger ofte oppfølging og kontinuitet på flere livsområder, enten det gjelder manglende sosiale nettverk og relasjoner, dårlig økonomi og gjeld, dårlig eller manglende bopel, eller sviktende somatisk og psykisk helse. En trygg relasjon til en fast kommunal ruskonsulent som ser pasientens totale livssituasjon er fordelaktig for at pasienten skal kunne nyttiggjøre seg helsehjelp. Rusavhengige skal gis mulighet til arbeid, sosial inkludering og re-integrering i nærmiljøet. Et godt bo- og oppfølgingstilbud kan være starten på et bedre liv for mange rusavhengige.

Et flertall av personer som blir fengslet har et rusproblem. Arbeiderpartiet har i dette dokumentet valgt å la debatten om dekriminalisering, avkriminaliserings- og legalisering ligge. Det er vårt grunnleggende syn at rusmiddelavhengighet er et helseproblem. Som må møtes med helsehjelp. Generelt synes imidlertid straffeforfølgning og soning å være lite

egnede virkemidler for å stoppe at rusmisbruk utvikler seg. Samtidig er fengslene også en viktig arena for helsehjelp, dersom det brukes rett. I et fengsel er den innsatte/pasienten over tid mulig å komme i kontakt med, fordi oppholdssted er kjent. Den innsatte/pasienten har trygge omgivelser, normalisert døgnrytme og et hensiktsmessig kosthold. Dette er avgjørende positive ressurser for å kunne tilby helsehjelp med forventet effekt. Et slikt handlingsrom må utnyttes maksimalt.

Selve iverksettelsen av fengslingen skjer ofte på en slik måte at den innsatte ikke kan planlegge egen avrusning før fengslingen. Ved inntaket mangler det ofte en god undersøkelse og kartlegging av den innsattes rusproblemer. Dersom den innsatte ikke får tilgang til rusmidler i fengselet, foregår det i mange tilfeller en uheldig ukontrollert avrusning.

Ved endt soning er det ofte uforutsigbart hvilken dag løslatelsen skal foregå. Det betyr at den innsatte og eventuelle hjelpetiltak ikke kan forberede løslatelsen. Mange velger da å gå direkte tilbake til samme atferd som før fengsling, både med hensyn til forbruk av rusmidler, og kriminalitet. Ettervern starter i institusjonen. Alle løslatelser må være godt forberedt, også med tanke på rusmestring. Helsehjelp som er startet under fengsling må kontinueres.

Regjeringen har varslet at den vil legge frem en ny Opptappingsplan for rusfeltet i 2015. Arbeiderpartiet støtter dette, og mener følgende prinsipper må legges til grunn i arbeidet med planen:

- Rusavhengighet er et helseproblem, som må møtes med helsehjelp.
- Det må være en medisinsk vurdering som ligger til grunn for hvilke medikamenter som brukes i helsehjelp til rusavhengige som til andre pasientgrupper, ikke en politisk. Oppstart av heroinassistert behandling skal skje i en kontrollert studie.

Dissens: Per Gunnar Sveen og Truls Vasvik ønsker å stryke linje 1116-1118

- Hovedmålet med helsehjelpen må være å bidra til at pasientene får realisert sitt best mulige funksjonsnivå. Vi erkjenner at ikke alle kan bli rusfrie, men alle skal få leve best mulige liv.
- Kommende oppbygging av tilbud til personer med rusmiddelavhengighet bør skje i den offentlige helsetjenesten, og i de kvalitativt gode tilbudene i privat og ideell regi.
- Oppbygging av den offentlige helsehjelpen til pasienter med ruslidelser må skje ut fra en kvalifisert og forskningsbasert innsikt i tiltakenes kvalitet og effekt.
- Det er behov for mer forskning på hvilke tiltak som virker godt eller mindre godt, og hvorfor de ulike tiltakene virker på rusfeltet.
- Personer med rusmiddelavhengighet som oppsøker hjelp må få igangsatt avrusning, helsehjelp og oppfølgingstjenester raskere enn i dag.
- Personer med rusmiddelavhengighet må sikres tett og individuell oppfølging før, under og etter å ha mottatt helsehjelp i spesialisthelsetjenesten.
- Helsehjelpen i spesialisthelsetjenesten må utvikles i et forpliktende samarbeid med kommunen i tråd med Samhandlingsreformen, slik at oppfølging etter innleggelse kan ivaretas på en god måte - der man bor.
- Personer med rusmiddelavhengighet skal gis et godt bo- og oppfølgingstilbud, der arbeid, sosial inkludering og re-integrering i nærmiljøet er vesentlige elementer.
- Styrke rehabiliteringsarbeidet i LAR-programmene
- Rushelsetjenesten og kriminalomsorgen må etablere forpliktende samarbeid på ledernivå. Den innsatte bør oppmuntres til å gi sitt samtykke til utveksling av informasjon mellom ulike hjelpetiltak, for å sikre et helhetlig tilbud.
- Helsetjenestene i fengsel må bygges opp både med hensyn til volum og kvalitet, og innsatte må få økt tilbud om helsehjelp både inne i fengselet, og utenfor fengselet.

- I større fengsel bør det etableres egne avrusningsenheter, for gjennomføring av forsvarlig avgiftning, abstinensbehandling og stabilisering med helsepersonell tilstede.
- «Narkotikaprogram med domstolkontroll» må utvides
- Arbeide for at kvinner i LAR skal bli tilbudt gratis prevensjonsveiledning og gratis prevensjon

KAPITTEL 5: ELDTREHELTSE

Arbeiderpartiets mål er at alle skal kunne ha en god og aktiv alderdom. Eldre skal få leve de livene de selv ønsker, i trygghet om at fellesskapet gradvis stiller opp med mer hjelp når behovet oppstår. Den dagen du, eller noen du er glad i, ikke lenger klarer seg selv, skal fellesskapet stå klar til å ta vare på deg.

Ny reform for eldrehelelse

Framtidens eldre blir flere, de lever lenger og de har behov for andre tjenester og tilbud enn dagens eldre. Vi vet at behovene blir større. Men det samme blir ressursene de eldre besitter – i form av helse, utdanning, økonomi og aktive leveår. Framtidens eldre vil stille større krav og bestemme mer selv. Det krever tjenester som i langt større grad enn i dag er tilpasset og skreddersydd til den enkeltes ønsker og behov.

I dag er det for stort fokus på det den eldre *ikke* kan. Vi må bort fra den tankegangen.

Framtidens helse- og omsorgstilbud må handle om hva som skal til, og hvordan vi kan legge til rette for, at den enkelte kan ta i bruk de ressursene man har igjen på ulike stadier gjennom alderdommen. Vi vil snakke mer om *eldrehelelse* – fordi framtidens eldrepolitikk må ha en bredere tilnærming enn omsorg.

Det har det siste tiåret vært et tverrpolitisk mål om flere sykehjemsplasser i Norge. I vår regjeringstid lagde vi generøse investeringsrammer. Alle kommuner som søkte fikk tilsagn om plasser. Samtidig har bevilgningene til kommuneøkonomien vært rekordhøye. Likevel ser vi at vi ikke nådde satte mål, selv om eldreomsorgen er blitt mye bedre mange steder. Flere bor på enerom, flere har eget bad på rommet, og flere boliger er tilpasset brukernes behov. Det var over 20 000 flere ansatte i omsorgssektoren i 2013 enn i 2005. Det har ikke blitt nok nye plasser av det, men det har blitt bedre plasser. Likevel må vi spørre oss; hva skal til for å sikre flest mulig, best mulig eldrehelelse i framtida?

Mange kommuner oppgir at regningen for driften av sykehjem er en terskel for investeringsviljen i kommunene. Vi må derfor se på virkemidlene for finansieringen av kommunens drift av eldrehelelse- og omsorgstilbud. En god kommuneøkonomi er en nødvendig, men kanskje ikke tilstrekkelig betingelse for at vi skal få på plass gode tilbud.

Samtidig har behovene endret seg. Flere ønsker å bo hjemme lenger, og mange kommuner satser sterkt på å tilrettelegge for dette, fremfor å bygge plasser for heldøgns omsorg. Arbeiderpartiet vil styrke *alle* trinnene i helse- og omsorgsstigen – fra dagsenter og enkle hjemmetjenester til heldøgns omsorg og omfattende helsehjelp. Da må finansieringsordningene i større grad understøtte et *bredere spekter* av tjenester rettet mot eldre. Det grunnleggende må være at den enkelte får rett tjeneste til rett tid – hvor varig institusjonsopphold benyttes først når omsorgsbehovet tilsier at det er nødvendig.

Det vil likevel fortsatt være behov for utbygging av slike plasser mange steder. Eldre skal være trygge på at når de er syke og trenger det, så skal det stå en plass klar til å ta imot dem. Men så lenge de vil og kan bo hjemme skal samfunnet tilrettelegge best mulig for dette. Arbeiderpartiet skal ha en politikk som tilrettelegger for forutsigbar, god behandling, pleie og omsorg til alvorlig syke i livets slutfase. Samtidig må det satses på å styrke heldøgns omsorgstilbudet til denne gruppen gjennom å videreføre eksisterende tilbud ved lindrende enheter, samt å tilrettelegge for nye lindrende enheter i kommuner som trenger dette.

Det blir flere demente eldre. Også mange yngre mennesker vil kunne bli rammet. Vi mener det er nødvendig å tenke nytt i omsorgen for denne sårbare gruppen. Mange steder har man høstet gode erfaringer med å tenke utradisjonelt og nytt når det gjelder boformer, innhold og innretning på demensomsorgen. I flere land har man for eksempel etablert demenslandsbyer, og mange steder har tilbud med mindre boenheter med heldøgns pleie og omsorg erstattet tradisjonelle sykehjem. Arbeiderpartiet mener demensomsorgen i mye sterkere grad må inneholde kultur, opplevelse, god ernæring, tilrettelagt fysisk aktivitet og godt et sosialt miljø. Gode helsetjenester må ha tett oppfølging av demensteam og hjemmebaserte tjenester.

Ulike kommuner har ulike behov. Og man kjenner forholdende best lokalt. Men med fem millioner innbyggere er det likevel et spørsmål om hvor store forskjeller kommunene imellom vi som parti kan akseptere. Vi må sikre at alle innbyggere i Norge får et tilbud av god kvalitet.

Vi mener derfor det bør utvikles et *system for måling av kvalitet* av alle tiltak innen pleie, omsorg og helsehjelp som kommunene leverer, *kombinert med tydelige minstekrav* som kommunen må oppfylle. Gjennom rapporteringssystemet alle landets kommuner bruker (KOSTRA) er det i dag tilgjengelig et begrenset antall kvalitetsindikatorer, men det påpekes fra flere hold at disse ikke gir tilstrekkelig informasjon om tjenestenes kvalitet, og dermed ikke gir et tilstrekkelig grunnlag for styring, sammenligning og forbedring i kommunen. Helsedirektoratet arbeider med et rammeverk for et nasjonalt kvalitetsindikatorsystem for helse og omsorgstjenesten. Det er avgjørende å få dette på plass. Det må finnes nye løsninger som baserer seg på eksisterende- eller som kommer til erstatning for dagens rapporteringer. Det nye systemet skal ikke føre til økt byråkrati.

Vi mener at nye kvalitetskrav må kombineres med et øremerket sektortilskudd til eldrehelse- og omsorg. De øremerkede midlene må innrettes slik at kommuner som oppfyller kriteriene for målbar god eldrehelse- og omsorg, kan bruke de øremerkede pengene til hva de vil. Dette er en slags "tredje vei" i avvegingen mellom frie midler/øremerket tilskudd: et løft som er øremerket for de kommunene som ikke oppfyller kvalitetsindikatorene, men som er frie hvis kravene allerede er oppfylt. Slik mener vi at vi kan sikre en faktisk satsning på eldrehelse og omsorg i *alle* kommuner – samtidig som man tar hensyn til at noen kan ha vært flinke allerede, og derfor kan ha andre behov som heller bør ivaretas.

Velferdsteknologi må være en integrert og kontinuerlig del av utviklingsarbeidet i helse- og omsorgstjenestene i kommunen. En ny reform må understøtte dette. Teknologi kan ikke erstatte menneskelig omsorg og fysisk nærhet, men kan gi viktige bidrag i å frigjøre menneskelige ressurser slik at mer tid kan brukes sammen med brukerne, og samlet sett gjøre at samfunnet bruker tilgjengelige ressurser på en god måte. Nye teknologiprojekter bør ta utgangspunkt i erfaringsbasert kunnskap i tjenesten, og ha som målsetning å løse konkrete utfordringer hvis løsninger gir et bedre tilbud til de eldre, og som kan omsettes til alle kommuner. Målet er varige, positive endringer i tilbudet til den enkelte. Ansatte må få tilstrekkelig opplæring og oppfølging i riktig bruk av teknologien.

Ved å satse på forebygging vil flere utsette eller unngå å få alvorlige sykdommer, og de som trenger hjelp vil få bedre oppfølging. Forsøk i Oslo og Trondheim har vist at fysisk aktivitet,

sosial omgang, bedre kosthold og smertelindring har redusert medikamentbruken blant eldre i sykehjem betydelig. Vi må satse mer på kultur og aktivitet, og inkludere og involvere frivillige i stor grad, etter modell fra Verdighetssenteret i Bergen.

Arbeiderpartiet vil bidra til at det forskes mer på pleie og omsorgstjenester - det er behov for mer forskningsbasert kunnskap om kvalitetsforbedring i primærhelsetjenesten.

Helseutvalget har merket seg at det er økende oppmerksomhet rundt den nederlandske "Buurtzorg-modellen" for omsorg i nærmiljøet. Filosofien er at små, selvstyrte team i hjemmesykepleien kan løse sine utfordringer best selv. Ingen mellomledere betyr mindre byråkrati, mer tid til pasienten og lavere kostnader. Både ansatte og brukere er positive til ordningen. Denne måten å organisere arbeidet på er interessant også i en norsk kontekst. Arbeiderpartiet bør se videre på modellen, og hvilke kvaliteter som eventuelt kan overføres til norsk hjemmesykepleie.

Kommunene får i dag ekstra tilskudd for å ivareta brukere under 67 år som trenger særlig tilrettelagte tjenester. Tilbudet til denne målgruppen har i de senere årene økt kraftig, både i kvalitet og omfang. Flere kommuner uttrykker imidlertid at dette er brukere som har behov for særlig tilrettelagte tjenester også etter fylte 67 år, og mener aldersgrensen må heves. Arbeiderpartiet mener at spørsmålet om ansvaret for finansieringen av særlig ressurskrevende brukere må vurderes i en helhetlig omlegging av finansieringen av tilbudet til eldre i kommunene.

Arbeiderpartiet vil:

- Utvikle og gjennomføre en ny reform for eldrehelse i Norge, hvor det etableres statlige tilskuddsordninger som setter kommunene i stand til å investere i det tilbudet som trengs for å skape et godt tilbud i den enkelte kommune.
- Gjennomføre forsøk med en tillitsreform i hjemmetjenesten, hvor de ansatte jobber ut ifra et helhetssyn av den enkeltes behov, ikke kun ved måling av enkeltoppgaver.
- Ansette flere og organisere tjenesten bedre, slik at de eldre får færre personer å forholde seg til.
- At de eldre i langt større grad selv skal få bestemme hvordan den tildelte tiden brukes.
- Fastsette en forpliktende opptappingsplan for demensomsorg, og lovfeste plikt for kommunene til å tilby et dagaktivitetstilbud for hjemmeboende personer med demens, med nødvendig øking av kommunerammen, og parallelt stimulere til forskning
- Videreutvikle et *system for måling av kvalitet* av alle tiltak innen pleie, omsorg og helsehjelp som kommunene leverer, gjennom et nasjonalt kvalitetsindikatorsystem for helse og omsorgstjenesten, kombinert med tydelige standarder for hva kommunene forventes å levere. En slik standard kan for eksempel være hvilken legedekning som forventes på sykehjemmene.
- At nye kvalitetskrav følges av et øremerket sektortilskudd til eldrehelse- og omsorg. De øremerkede midlene må innrettes slik at kommuner som oppfyller kriteriene for målbar god eldrehelse- og omsorg, kan bruke de øremerkede pengene til hva de vil.
- Sikre at fremtidige finansieringssystemer bidrar til å styrke alle trinnene i helse- og omsorgsstigen – og i større grad enn i dag understøtte et bredere spekter av tjenester rettet mot eldre, samt satsing på velferdsteknologi og innovasjon.
- Prioritere forskning på eldrehelse og tjenestetilbudet til eldre
- Se videre på den nederlandske Buurtzorg-modellen for omsorg i nærmiljøet, og hvilke kvaliteter som eventuelt kan overføres fra denne ordningen til norsk hjemmesykepleie.

- Møte behovene i livets slutfase på en trygg og god måte. Det bør legges bedre til rette for de som ønsker å dø hjemme, utvikles lindrende enheter for alvorlige syke eldre og tilrettelegges for god behandling og omsorg til syke i livets slutfase ved å styrke heldøgnsomsorgstilbudet.
- Vurdere spørsmålet om ansvaret for finansieringen av særlig ressurskrevende brukere i en helhetlig omlegging av finansieringen av tilbudet til eldre i kommunene.

KAPITTEL 6: HELSEHELTENE – OM REKRUTTERING, KVALITET OG KOMPETANSE

Arbeiderpartiets mål er en helsetjeneste som gir trygghet for at helsehjelp og omsorg gis av helsepersonell med riktig og god kompetanse, hvor flere grupper av helsepersonell bruker sin ulike kompetanse i samspill for å ivareta pasienten på en best mulig måte, og hvor vi mobiliserer alle samfunnets omsorgsressurser – også pårørende, frivillige og ideelle organisasjoner.

Rekruttering og kompetanse for framtidens helsepersonell

Tilstrekkelig mange og kompetente ansatte er en forutsetning for gode helsetjenester. Vi vet at framtidens demografiske endringer vil utfordre oss. Utdanning, rekruttering, kompetanseutvikling, god ledelse og godt arbeidsmiljø er avgjørende for innholdet i og kvalitet på de tjenestene vi som samfunn tilbyr. Gjennom vilje til omstilling, fornying, tilpassing av utdanningene, og ved å ta i bruk ny teknologi, kan vi ruste oss for framtida.

Større krav til samhandling, folkehelsearbeid, forebyggende og helsefremmende tiltak, flere behandlingsalternativer og teknologisk utvikling øker kompleksiteten i yrkesutførelsen. Pasientenes ønsker om tilbud om læring og mestring av egen sykdom og forventninger til egen innsats vil kreve kompetanse også i forhold til veiledning. Dette er forhold som må reflekteres i de ansattes kompetanse, innholdet i utdanningene, muligheter til videreutdanning, kompetanseheving og yrkenes status.

Det er nødvendig med en bredere tilnærming til ulike yrkesgrupper og tjenester for å ivareta nye behov, og heve kvaliteten på helse- og omsorgstjenestene. Både breddekunnskap og spisskompetanse må ivaretas gjennom grunn-, etter- og videreutdanning. Kunnskap om kompetansebehov i tjenestene peker på at det er viktig å ivareta både det tverrfaglige, og det profesjonsspesifikke. Tverrprofesjonell samarbeidslæring må reflekteres i utdanningene.

Nye former for oppgavedeling kan gjøre helsetjenesten mer effektiv og fleksibel og gi bedre kvalitet. Vi må sikre rett kompetanse på rett plass, med utdanninger som gir yrkesgruppene handlingsrom. For å imøtekomme krav til rapportering og annet merkantilt arbeid, er det også nødvendig å ha tilstrekkelig personell som har relevant kompetanse til å ivareta disse funksjonene.

Hovedregelen må være faste ansettelses og hele stillinger. Høyt omfang av små stillinger og midlertidige ansettelsesforhold fører til svekket tjenestekvalitet og ineffektive tjenester, og gir uverdige ansettelsesforhold og vansker med å delta i den faglige utviklingen på arbeidsplassen. Gode pensjonsvilkår er også viktig for å sikre trygge arbeidstakere. Arbeiderpartiet vil vurdere hvordan det kan motvirkes at bruk av anbud i offentlig sektor svekker ansattes pensjonsvilkår. Arbeidsgiver har en viktig rolle å spille i måten de henvender seg til sine ansatte på. Å uttrykke et ønske om å ha ansatte i faste og hele stillinger sender viktige signaler. Det handler om pasientsikkerhet, og det handler om ledelse og godt arbeidsmiljø.

Den generelle utviklingen i spesialisthelsetjenesten er preget av økt aktivitet, kortere liggetid og dreining i retning av dag- og poliklinisk behandling. Stadig mer komplekse helse- og

omsorgsoppgaver utføres i de kommunale tjenestene, og OECD peker på mangel på spesialutdannet personell som en stor kvalitetsutfordring i den kommunale helse- og omsorgssektoren. Samtidig er det behov for et kompetanseløft for den store andelen ansatte uten formell kompetanse, som jobber i helse- og omsorgstjenestene. Kommunene må settes i stand til å analysere egne rekrutterings- og kompetansebehov og gi sine ansatte permisjon med lønn for å gjennomføre nødvendig kompetanseutvikling. I tillegg bør et kompetanseløft integreres i den daglige virksomheten og slik legge til rette for lærende arbeidsplasser

Rekruttering til de helsefaglige utdanningene handler også om rekrutteringen inn i yrkene, og et desentralisert utdanningstilbud sikrer rekruttering til distriktene. Desentraliserte utdanningstilbud på alle nivå er en forutsetning for å ivareta et fullverdig helsetilbud til befolkningen i hele landet.

Arbeidsinnvandring er en realitet. Vi må ha et godt system for vurdering og godkjenning av utenlandsk helsepersonell utenfor EØS- området, og gi disse tilbud om tilleggsopplæring der det er nødvendig.

Vi har høy legedekning i Norge, men det kan virke som at dimensjonering av utdanning og spesialisering ikke tar utgangspunkt i hva vi trenger. Det er rekrutteringsproblemer i deler av kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten, og vi vet at nesten 25 prosent av alle spesialister vil gå av med pensjon i løpet av de neste 10 årene. Samtidig som forventningsnivået til helsetjenesten stiger i befolkningen, venter nesten 500 leger på jobb. Det er behov for å se alt dette i sammenheng, og finne gode løsninger som sikrer nødvendig legedekning også i framtida.

Det kan bli betydelig mangel på omsorgs- og helsefagsarbeidere og sykepleiere i årene som kommer, dersom det ikke nå settes inn et krafttak for bedre rekruttering til disse yrkene.

Arbeiderpartiet vil:

- Utvikle helsefaglige utdanninger som er tilpasset framtidens utfordringer og arbeidslivets behov, i samarbeid mellom tjenestene, utdanningsinstitusjonene og arbeidslivets parter.
- Ha helse- og omsorgstjenester basert på faste ansettelse og hele stillinger.
- Heve det formelle utdanningsnivået innen helse og omsorg gjennom økt rekruttering til helsefagarbeider- og sykepleierutdanningene, og kvalifisere ansatte uten formell helsefaglig utdanning. Dette kan for eksempel sikres gjennom desentraliserte utdanningstilbud.
- Øke andelen med høyere utdanning i kommunenes helse- og omsorgstjenester, og arbeide for større faglig bredde i helse- og omsorgstjenestene.
- Sikre gode rammevilkår slik at ansatte kan ta videreutdanning/kliniske fagstiger og mastergrader og holde seg faglig oppdatert
- Sikre god praksisveiledning av elever, lærlinger og studenter, og kombinerte stillinger mellom utdanning og praksis for lærere.
- Sikre god ledelse i de kommunale helse- og omsorgstjenestene gjennom etablering og utvikling av lederutdanning.
- Utvikle rekrutteringsprogrammer for lærlingeplasser, og øke inntaket av lærlinger i helsearbeiderfaget i kommunehelsetjenesten.
- La sykehusene påta seg større ansvar for rekruttering av helsefagarbeidere ved å tilby flere lærlingeplasser
- Øke andelen/antallet helsesekretærer og annet merkantilt personell i sykehusene.
- Utnytte bedre den legekapasiteten vi allerede har, og tilrettelegge for flere turnusplasser for ferdigutdannede leger, spesielt i distriktene.
- Arbeide for at det opprettes flere aktivitørstillinger i helse- og omsorgstjenesten

- Arbeide for at det opprettes egen spesialisering i sykehjemsmedisin
- Støtte etablering av en felles varslingsmekanisme for autorisert helsepersonell

Pårørende er en uvurderlig ressurs

Pårørende er en uvurderlig ressurs, både i dagens og i framtidens helse- og omsorgspolitik. Forskning anslår at det i dag utføres om lag 100 000 årsverk i den uformelle sektoren. Denne innsatsen er nesten på størrelse med den offentlige omsorgstjenesten. Pårørende yter altså nesten halvparten av omsorgen i Norge. Kvaliteten på det samlede tjenestetilbudet styrkes ved å gjøre samspillet mellom den offentlige og den uformelle omsorgen bedre.

Få er forberedt på å bli pårørende, men de fleste av oss opplever det. Som foreldre, søsken, familie, venn, kollega eller nabo. Pårørende er ofte pasientens nærmeste og viktigste omsorgs- og talspersoner – enten det gjelder sykdom, funksjonsnedsettelse, alderdom og demens, eller rusavhengighet. Pårørende står i ulike omsorgsroller. Det kan være akutt som ved sykehusinnleggelser, langvarig som ved alderdom og demens, og i en del tilfeller livet ut, som ofte ved rus og psykisk sykdom. Ulike typer pårørende har ulike behov.

Vi må avlaste de pårørende, sånn at de kan være de ressurspersonene de ønsker å være. Vi må se pårørende for hvor viktige de er – men også se dem for dem de er. De skal også ha tid og krefter til å leve sine egne liv, med resten av sin familie og sine venner. Da må vi ha ordninger som støtter opp om det. Fellesskapet skal stille opp også for dem som selv stiller opp. Vi vil synliggjøre, anerkjenne og støtte pårørende som står i krevende omsorgsoppgaver.

Mange eldre ivaretas av ektefelle, barn og familie. Vi må satse mer på at det etableres mulighet for kortere avlastning, når det trengs. Det kan være for å dra å handle, dra på helgetur med barnebarna, delta i fritidsaktiviteter eller lignende. Det må også i større grad satses på «Trygghetsplasser» i eldreomsorgen: som kan gi avlastning i utsatte perioder, det kan være ved tap av ektefelle eller sykdom og skade hvor man trenger litt ekstra hjelp i en kortere periode.

Vi må se på hvordan vi kan gjøre overgangen fra hjem til sykehjem mindre kontrastfull for pårørende. Samtalegrupper, sorggrupper, og pårørendeskoler er viktige tiltak. Vi trenger mer kunnskap om det å være pårørende, og flere pårørendesenter som kan gi råd og veiledning. Det er behov for et tettere samarbeid med arbeidslivets parter (NHO, LO) om pårørendes omsorgsoppgaver. Arbeidsgiver må på banen for dem som står i pårørendesituasjoner. Spørsmål om mulighetene til lønnet permisjon og en (ny) arbeidslivstilknyttet omsorgslønn bør bli tema i Arbeiderpartiets nylig nedsatte utvalg som skal se på tid og frivillighet.

Foreldre med varig syke eller funksjonshemmede barn har særlige omfattende omsorgsoppgaver, som ofte varer livet ut. Det er alvorlig at mange av disse opplever hjelpeinstansene som motspillere heller enn medspillere. Kommunene har ansvar for å koordinere og gi et helhetlig tilbud, der ulike tjenester fra ulike nivåer jobber sammen og utfyller hverandre. Det er også en utfordring at det er store forskjeller i tilbudet til pårørende kommunene imellom, og at også kvaliteten på tjenestene innad i kommunene varierer. Det er behov for betydelig kompetanseheving på dette feltet i mange kommuner, og det kan være behov for en helhetlig gjennomgang av det samlede tilbudet som gis denne gruppen.

Vi må sette familie- og generasjonsperspektivet i sentrum i pårørendearbeidet mot rus, fordi vi vet at nesten alle pasienter som sliter med avhengighet representerer familier i krise. Når et familiemedlem får rusproblem påvirkes hele familien. Pårørende er ofte preget av traumer og negative opplevelser, og mange av barna som lever med rus tett innpå seg, tar et voksent ansvar for sine foreldre og søsken.

Arbeiderpartiet vil:

- Satses på «Trygghetsplasser» for eldre, hvor man kan "sjekke seg inn" for en kortere periode når behovet oppstår, og etablere bedre tilbud for pårørende om kortere avlastning, noen timer, en dag eller en helg ved behov.
- Styrke tilbudet til pårørende ved demens må styrkes.
- Sikre at kommunene følger opp sitt ansvar for å koordinere og gi et helhetlig tilbud til foreldre med varig syke eller funksjonshemmede barn.
- Sette familie- og generasjonsperspektivet i sentrum i pårørendearbeidet, med særlig fokus på barn som pårørende.

Frivillighetens rolle i framtidens helse- og omsorg

Frivillighetens bidrag til fellesskapet utgjør en grunnstein i det norske samfunnet. Omtrent halvparten av befolkningen deltar i frivillig arbeid i løpet av et år, og den frivillige arbeidsinnsatsen i de frivillige organisasjonene i Norge tilsvarer 115 000 årsverk. Likevel viser tall at så lite som 10 prosent av den samlede frivillige innsatsen skjer innenfor omsorgssektoren. Her er det et stort potensiale.

Det er behov for å se på hvordan vi som samfunn kan legge til rette for at frivillige i større grad også kan bidra innen helse og omsorg. Frivillig innsats kan særlig brukes til å fremme folkehelse, og spille en større rolle i arbeidet med eldrehelse, som tilleggsressurser for aktivitet, trygghet, kontakt og sosial omgang. Arbeiderpartiet vil derfor satse videre på frivillighetssentraler og frivillighetskoordinatorer i kommunene.

Vi er et land rikt på «yngre eldre» med masse ressurser. Mange har kapasitet og ønske om å kunne bidra. Med tid, kunnskap og omsorg. Yngre eldre kan i framtida bli viktige frivillige ressurser i det frivillige tilbudet innen eldrehelse. Men vi mener også at yngre eldre kan bidra mer i det brede barne- og ungdomsarbeidet, og gi viktige bidrag til sårbare familier som trenger litt ekstra støtte – for eksempel gjennom en ordning med «Bestemor til låns» – organisert gjennom frivillighetssentralen. Slik kan vi legge til rette for trygghet og godhet i et generasjonsperspektiv.

Mange brukerorganisasjoner har et organisert likemannsarbeid, og driver skoloring av likemenn. Arbeiderpartiet mener likemannsarbeid kan gi brukere og deres pårørende et annet tilbud og dekke et annet behov enn det fagpersonell kan bidra med. Ut fra egen erfaring med sykdom, funksjonshemming og allmenn livserfaring, kan likemenn være til hjelp, støtte og veiledning for andre.

Arbeiderpartiet vil:

- Utarbeide en nasjonal frivillighetsstrategi med konkrete tiltak for å øke innslaget av frivillige innen helse og omsorg.
- At alle kommuner bør etablere en kommunal frivillighetspolitikk. Frivillige kan brukes mer for å fremme folkehelsearbeidet, særlig overfor eldre.
- Utdanne flere frivillighetskoordinatorer. Det bør være et mål at alle kommuner har en slik koordinator.
- Se på hvordan yngre eldre i større grad kan bidra i folkehelsearbeid overfor andre eldre, men også overfor sårbare familier.
- Satses videre på organisert likepersonsarbeid, tilrettelegging for frivillighet og brukermedvirkning.

Forslag som foreslås oversendt Arbeiderpartiets stortingsgruppe:

Innkomne forslag innen fristen

24 fra AUF i Akershus

159 fra Larvik Arbeiderparti

Innkomne forslag fra salen i debatten

#53 Ungdom som sliter fra Runa Kristine Fiken, Akershus

Komiteen foreslår å oversende 2 kulepunkt som lyder:

* la ungdom beholde rådgiver og psykolog fra BUP til fylte 25 år.

#71 Kreft og sykehusinvesteringer fra Robin Martin Kåss, Telemark

Forslag innsendt innen fristen 25. mars

Furuset Arbeiderparti

Barn har rett på beskyttelse Vaksiner er det beste medisinske virkemiddel vi kjenner til. Det har reddet millioner av menneskeliv, og forhindret sykdom og varige skader for langt flere. Selv om vaksinasjon er frivillig, har norske barn rett til å bli vaksinert og få den beskyttelse vaksinene i programmet kan gi (jfr. Smittevernloven § 3.8).

Arbeiderpartiet føler stor bekymring for at barns rettigheter brytes ved at noen foreldre velger bort eller ikke møter opp til vaksinasjonsprogrammet. Dette er hovedårsaken til utbruddene av meslinger vi ser rundt om i Europa og USA. I noen norske miljøer mangler nærmere 20 prosent beskyttelse for blant annet meslinger. Dette er en alvorlig sykdom som dreper mer enn 122 000 mennesker hvert år, og gir mange flere varige skader på syn og hørsel.

Ved å vaksinere beskytter vi oss selv og andre, men også de få som ikke kan ta vaksiner.

Det gjelder alle de minste babyene, noen alvorlig syke, en del under kreftbehandling eller dem med visse typer allergi. Alle disse har også krav på beskyttelse flokken vår kan gi dem.

Det handler om grunnleggende rettigheter til beskyttelse mot sykdom.

Helsemyndigheter og et samlet medisinsk miljø over hele verden har slått fast at vaksinefrykt er ubegrunnet på bakgrunn av lang erfaring med vaksinene som brukes i barnevaksinasjonsprogrammet.

Men kunnskap og informasjon ser dessverre ikke ut til å være overbevisende nok alene.

Arbeiderpartiet mener barns rettigheter slik de er nedfelt i norsk lov og barnevernkonvensjonen må veie tyngst. På samme måte som samfunnet ville behandle et alvorlig sykt barn mot foreldres vilje, er det naturlig å følge et føre-var prinsipp for å beskytte barn mot potensielt livsfarlige sykdommer.

Arbeidet for full vaksinasjonsdekning må først og fremst bygge på grundig informasjon, gode og tillitsvekkende samtaler med foreldre, oppsøkende arbeid overfor utsatte grupper, osv.

Men når man trass i stor innsats er nede i 91% dekning i barnevaksinasjonsprogrammet i hovedstaden og i andre fylker, mens 95 % er WHO's grense for hva som gir såkalt flokkbeskyttelse, trengs det flere tiltak. I land som har obligatorisk vaksinasjonsprogram for barn ligger dekningsgraden nær 100%. Arbeiderpartiet vil gå inn for et slikt prøveprosjekt i Oslo.

Arbeiderpartiet vil også styrke informasjonsarbeidet for å revaksinere den voksne befolkningen. En av de vanligste årsakene til at barn blir syke er smitte fra voksne som ikke klarer over at mange vaksiner bør gjentas i tiårsintervaller for å gi sikker beskyttelse.

Fastlegene må få et større ansvar for å informere om nødvendigheten av oppfriskningsvaksiner og tilby disse til sine listepasienter.

Arbeiderpartiet vil:

- innføre et prøveprosjekt i Oslo med obligatorisk vaksinasjonsprogram for barn opp til 16 år

- sette krav til fastlegene om at alle listepasienters får informasjon og tilbud om nødvendig revaksineringer

Endringsforslag framkommet i debatten til Helsedokumentet:

Det har kommet inn 18 forslag i debatten. Samtlige forslag foreslås oversendt til redaksjonskomiteen for Helse m.v.:

Dette gjelder forslag nr.: 15, 35, 36, 37, 42, 53, 71, 79, 80, 81, 85, 90, 91, 92, 923, 95, 97 og 98.

Vedtak: Enstemmig vedtatt oversendt redaksjonskomiteen for Helse m.v.

Pause fra kl. 13.30

Dirigenten satte møtet igjen kl. 14.30.

SAK 12 – VALG

Dirigenten ga ordet til lederen i Valgkomiteen, **Martin Kolberg**, som la fram komiteens innstilling:

Kjære partifeller,

Jeg skal presentere valgkomiteens innstilling. Jeg skal også redegjøre for de viktigste vurderingene som komiteen har lagt til grunn for sitt arbeid og sine konklusjoner.

Først, (som seg hør og bør) (som vanlig er), det formelle.

Komiteen som ble nedsatt på landsstyrets møte 23.09.2014 har bestått av:

Cecilie Myrseth, Troms

Eva Kristin Hansen, Sør-Trøndelag

Eirin Sund, Rogaland

Mads Kleven, Hordaland

Bjørn Egeli, Vest-Agder

Siri G. Staalesen, Oslo

Frode Jahren, Oppland

Tonje Brenna, Akershus

Hans Christian Gabrielsen, LO

Mani Hussaini, AUF

Martin Kolberg, leder

Odd Erik Stende fra partikontoret har vært sekretær.

Vi har hatt 6 møter.

Jeg viser så her til den diskusjonen vi har hatt i organisasjonen om en eller to nestledere. Det ligger klart utenfor valgkomiteens mandat å mene noe om vedtektene. Etter at en rekke fylkespartier overfor komiteen hadde foreslått to nestledere, sendte komiteen et brev til sentralstyret og ba de ta standpunkt til spørsmålet. Vi la også fram en vurdering om sentralstyret skulle utvides til 21 medlemmer som følge av dette. Landsstyret behandlet forslaget til vedtektsendring, og anbefalte mot to stemmer endringen.

På dette grunnlaget fremmet valgkomiteen sitt forslag med to nestledere. Med et tydelig forbehold om landsmøtets godkjenning av vedtektsendringen. Landsmøtet har nå bekreftet endringene, og jeg vil derfor i fortsettelsen fremme forslag på to nestledere. Jeg kommer snart tilbake til det.

Jeg understreker at de to nestlederne er likestilte. Også det har valgkomiteen lagt til grunn for sine vurderinger av kandidatene.

Som vi alle vet, er dette landsmøtet et i rekken av ordinære landsmøter. Vi har også hatt ekstraordinære landsmøter. Ikke på alle, men på de aller, aller fleste har det vært valg. Ikke sjelden under strid, men også ofte i harmoni. Slik det skal være i et stort og levende parti. Men uansett hva som har vært omstendighetene, har valgene av vår ledelse og sentralstyre vært noe av det viktigste landsmøtet gjør. Landsmøtet gir sin tillit og fullmakt til partifeller som skal lede partiet, og bære alle de utfordringer det fører med seg i de gode og i utfordrende dagene. De skal vise vei og ta det fremste ansvaret.

Jeg ber landsmøtet om å se de valg vi nå skal gjøre i et slikt perspektiv.

Spesielt er det grunn til det fordi vi står overfor en betydelig utskifting i partiets ledelse. Vår gode nestleder, Helga (Pedersen), har (som dere vet) meddelt valgkomiteen at hun trekker seg som nestleder. Helga ble valgt til nestleder på landsmøtet i 2007. Hun har altså vært en av våre fremste i 8 år som nestleder, men også som parlamentarisk leder. Det er krevende kombinasjoner! Helga har med sin form og arbeid fylt rollen på en god og tillitsfull måte. Når hun nå på selvstendig grunnlag velger å trekke seg, forsto valgkomiteen tidlig at å fylle plassen etter henne ville bli en av våre fremste og mest krevende oppgaver.

Den andre utfordringen vi har hatt er å foreslå ny partisekretær når Raymond nå trekker seg, etter 6 år. Også han har stått sentralt og betydd mye for partiet i disse åra. Partisekretærfunksjonen er i vår tradisjon svært sentral. Partiets funksjoner og meninger skal ivaretas overfor hele det folkevalgte miljø på alle plan. Partisekretæren skal være strateg og administrator. Valgkomiteen har derfor også arbeidet mye med dette valget. Også tidligere mangeårige leder i Fagforbundet, Jan Davidsen, trakk seg som sentralstyremedlem etter at han nå har gått av som leder i Fagforbundet.

Libe Rieber Mohn og Shakeel Rehman har også trukket seg. Marte Mjøs Persen har også trukket seg. Det vil jeg si noe spesielt om. I (nesten) alle valgkomiteers arbeid kommer en til det jeg kaller et skjæringspunkt. I vårt tilfelle knyttet det seg til representasjon fra Hordaland. En samlet valgkomite mente at Jette Christensen burde ble medlem av sentralstyret. Det ble ført samtaler med Hordaland og med Marte. Hun sa ok, jeg kan trekke meg. Jeg vil herfra uttrykke respekt og takk for det Marte.

Partifeller. Valgkomiteens oppgave, slik vi har sett det, er at det skal bygges en partiledelse som er et team. Vi avviser tenkninger om at de som foreslås som medlemmer av vår ledelse nærmest skal «balansere hverandre». De skal selvsagt være uenige når de er det. De skal favne bredt. De skal være forskjellige personligheter. Det er bare bra. Men de skal ha et felles ansvar for partiet og vår utvikling. Forskjellige perspektiver er som sagt bra, men de har som team et kollektivt ansvar.

Sentralstyret skal fylle flere vesentlige behov for et moderne sosialdemokratisk parti. God geografisk spredning er et viktig kriterium. Slik vårt forslag nå ligger er det fire fylkespartier som ikke er representert. Bedre er det vanskelig å få det til. Sentralstyret skal også reflektere partiets mangfold i bakgrunn, alder og kunnskap. Vi mener vi har kommet fram til en god balanse.

Så til selve innstillingen:

Det er med en ekte glede at valgkomiteen foreslår at vi på nytt skal velge Jonas (Gahr Støre) til leder. Under åpningen ble det vist til utviklingen på meningsmålingene etter at Jonas overtok i fjor sommer. Det viser, det vi visste, at Jonas har bred tillit og oppslutning i befolkningen. Men det er også en tydelig dokumentasjon på at store deler av befolkningen

mener at Jonas representerer den tradisjonelle sosialdemokratiske politikken, men også nødvendig fornyelse.

For partiet er det også av stor betydning hvordan lederen opptrer internt. Jonas viser fram et ekte demokratisk sinnelag. Er flink til å «se folk» og lytte. Tar alternative meninger på alvor. På denne måten har han tatt ledelsen i Arbeiderpartiet og i gruppa på Stortinget. Han har skapt en kraftfull og tydelig opposisjon til H-/Frp-regjeringen. Det er tatt initiativ til fornyelse på viktige politikkområder, som nå får sin konklusjon her på landsmøtet. Det peker framover. Det er en viktig forutsetning for et moderne sosialdemokrati. Valgkomiteen foreslår på dette grunnlag at landsmøtet igjen skal gi Jonas den fulle tillit!

Vi skal velge to nestledere.

Valgkomiteen foreslår at Hadia Tajik velges til nestleder i Arbeiderpartiet. Hun er 31 år. Opprinnelig fra Rogaland, men valgt inn på Stortinget for Oslo i 2009. Kulturminister ett år. Så langt den yngste statsråden i Norge. Nå leder hun justiskomiteen på Stortinget. AUF-er, nestleder i AUF Rogaland, og medlem av sentralstyret. Hun representerer den nye og spennende generasjonen i partiet vårt. En generasjon full av politiske talenter som gir oss så mye godt håp for framtida. Etter komiteens mening vil Hadia tilføre partiledelsen kunnskap, klokskap og stor arbeidskapasitet og erfaringer fra den nye generasjon.

Så foreslår vi at Trond Giske også velges til nestleder i Arbeiderpartiet. Han er 48 år. En av våre mest erfarne politikere. Med i AUF fra han var 17 år. Leder i AUF. Medlem av Stortinget i 18 år. 10 år i regjering. Han har på denne bakgrunn en bred og omfattende erfaring. En sterk debattant som behersker svært mange politiske felt. Hans politiske praksis viser også fram god politisk teft og strategisk vurderingsevne. Han representerer både kontinuitet og fornyelse. Velger landsmøtet Trond, er han den første siden Martin Tranmæl fra Trøndelag i partiledelsen.

Valgkomiteen har arbeidet mye med hvem som skal bli vår nye partisekretær. Vi foreslår Kjersti Stenseng som ny partisekretær. Velger landsmøtet Kjersti, får vi for andre gang en kvinnelig partisekretær. Det er noe jeg er glad for. Hun er 40 år, og er fra Kvam i Nord-Fron i Oppland. Medlem i sentralstyret, tidligere statssekretær og rådgiver i Kulturdepartementet. Medlem av kommunestyret i Sør-Fron. Kjersti har bred erfaring fra det frivillige Norge. Hun er et organisasjonsmenneske. Glad i folk og bygger lag. Bak fasaden av den sindige opplendingen ligger et sterkt engasjement.

Valgkomiteen føler seg sikre på at Kjersti forstår hvor viktig partiorganisasjonen er, og at hun skal være dens leder og daglige sjef. At organisasjonen er partiets kraft og kjerne. Slik komiteen har lært henne å kjenne, mener vi at hun som person har de egenskaper som en partisekretær trenger og skal ha. Hun foreslås som ny partisekretær.

Slik har komiteen helhetlig tenkt når vi overfor landsmøtet foreslår vår ledelse slik vi nå gjør.

Vi foreslår at Anniken Huitfeldt blir gjenvalgt som leder for Kvinnenettverket. Hennes engasjement på likestillingsområdet har vært stor. Anniken har gjort en stor innsats gjennom mange år, med mye erfaring og politisk kunnskap.

Jeg går raskere fram i fortsettelsen.

Ingalill Olsen foreslås som nytt medlem. Leder i Finnmark Ap, 59 år. Lang erfaring som ordfører. Storingsrepresentant i forrige periode.

Bjørnar Selnes Skjæran er medlem og foreslås gjenvalgt. Leder i Nordland. Nå ordfører i Lurøy, men med planlagt overgang til fylkespolitikk i Nordland.

Gjenvalg på **Ingvild Kjerkol**. Storingsrepresentant. 39 år gammel.

Else May Botten. Stortingsrepresentant. 41 år. Fra Møre og Romsdal.

Det er et stort privilegium for oss at fagbevegelsens fremste representanter stiller seg til disposisjon og vil sitte i sentralstyret. Tenk om det ikke hadde vært slik! Tenkt!

Med glede, og hele det politiske alvoret det ligger i dette, foreslår vi at LO's leder **Gerd Kristiansen**, leder i Fellesforbundet, **Arve Bakke**, og den nye lederen i Fagforbundet, **Mette Nord**, velges som medlemmer i sentralstyret.

Videre: Forslag på **Jette Christensen** fra Hordaland. Hun er ny som kandidat. 31 år. Nestleder i Hordaland og stortingsrepresentant.

Torgeir Micaelsen fra Buskerud foreslår vi gjenvelges. 35 år. Stortingsrepresentant.

Det samme med stortingsrepresentanten **Anette Trettebergstuen**. 33 år fra Hedmark.

Ordfører i Fredrikstad, **Jon-Ivar Nygård**, 42 år.

Cecilie Bjelland, leder i Stavanger Ap og vår ordførerkandidat. 47 år.

Terje Lien Aasland. Leder i Telemark Ap. Stortingsrepresentant, 50 år.

Så foreslår vi at **Raymond Johansen** velges som medlem av sentralstyret. Bakgrunnen for dette er selvsagt at han er vår byrådslederkandidat i Oslo og at hans stemme i sentralstyret vil være av stor betydning.

Jon Rolf Næss er ny. Fra Aust-Agder. Ordfører i Bykle. En god representant for Sørlandet.

Til sist foreslår vi at vår kandidat til byrådsleder i Bergen velges. Det er **Harald Schjelderup**. 46 år. Vår gruppeleder i Bergen nå.

Mani Hussaini, AUFs leder, tiltrer sentralstyret med fulle rettigheter.

Valgkomiteen er enstemmig også i sin innstilling om kontrollkomiteen:

Kjell Engebretsen, leder

Inger Kristine Torp og Asbjørn Kristoffersen, medlemmer.

Hilde Thorkildsen og Karl Erik Høegh som varamedlemmer.

Følgende hadde ordet om valgkomiteens innstilling:

Ingen.

Vedtak: Valgkomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

Valgkomiteens innstilling:

Sentralstyret 2015-2017

Leder: Jonas Gahr Støre, Oslo

Nestleder: Hadia Tajik, Oslo (NY)

Nestleder: Trond Giske, Sør-Trøndelag

Partisekretær: Kjersti Stenseng, Oppland

Leder Kvinnenettverket: Anniken Huitfeldt, Akershus

Ingalill Olsen, Finnmark (NY)

Bjørnar Selnes Skjæran, Nordland
Ingvild Kjerkol, Nord-Trøndelag
Else-May Botten, Møre og Romsdal
Arve Bakke, Fellesforbundet
Mette Nord, Fagforbundet (NY)
Gerd Kristiansen, LO
Jette Christensen, Hordaland (NY)
Torgeir Micaelsen, Buskerud
Anette Trettebergstuen, Hedmark
Jon-Ivar Nygård, Østfold
Harald Schjelderup, Hordaland (NY)
Jon Rolf Næss, Aust-Agder (NY)
Raymond Johansen, Oslo
Cecilie Bjelland, Rogaland
Terje Lien Aasland, Telemark

Kontrollkomiteen:

Kjell Engebretsen – leder
Inger-Christin Torp, medlem
Asbjørn Kristoffersen, medlem

Hilde Thorkildsen, varamedlem
Karl Erik Høegh, varamedlem

Dirigenten gir ordet til **Jonas Gahr Støre** som takket de avgått fra sentralstyret.

Tusen takk for tilliten.
Nå når vi har hatt valg er det også noen som går ut av sentralstyret.
Kan Shakeel, Jan og Marte komme opp.

Jonas ga blomster til alle.

Kjære Marte,

Du ble valgt inn i sentralstyret i 2011, og blir Bergens neste ordfører.
Du meldte deg inn i Arbeiderpartiet 1. mai! Det er et flott symbol. Du har vært leder i Arbeiderpartiet i Bergen, og ditt engasjement har du også hatt i fagbevegelsen og i frivillige organisasjoner. Det har vært flott å jobbe med deg, du har bidratt med dine perspektiver både fra Bergen men også fra fagbevegelsen. Tusen takk for din innsats, vi sees i Bergen i valgkampen!

Kjære Shakeel,

Du ble valgt inn i Sentralstyret i 2013. Du er nok den i sentralstyret som er mest engasjert i lokalt partiarbeid. Og jeg vet at du som varaordførerkandidat vil gå inn med fullt engasjert for å ta tilbake Moss til høsten. Jeg gleder meg til å hjelpe dere i valgkampen!

Kjære Jan,

Du ble valgt inn i sentralstyret i 2005. Din fagligpolitiske karriere startet du i *Brannmennenes Fagforening* i Norsk Kommuneforbund i Bergen.
I sentralstyret i Arbeiderpartiet har vi hatt en enorm nytte av din kunnskap. Dine analyser og ikke minst det du har brakt med inn som leder av Fagforbundet - LOs største forbund.

Jan du er en pålitelig og klippefast venn, og jeg er sikker på at vi fortsatt vil nyte godt av dine vurderinger og arbeidskapasitet – blant annet har jeg med glede sett at du er aktiv både som skribent og som foredragsholder.

Tusen takk Jan!

Libe,

Så vil jeg også takke Libe som dessverre ikke kunne være her i dag.

Libe ble valgt inn i Sentralstyret i 2013, og hun har tjent partiet i mange forskjellige funksjoner, som rådgiver på Stortinget som statssekretær i regjering, som leder av integreringsutvalget vårt i 2004, og ikke minst - hun har frontet oss som varaordfører i Oslo.

Libe har et brennende sosialt engasjement. Hun gir stemme til de stemmeløse, og har et personlig engasjement som berører oss alle – ikke minst for barna. «Det aller verste for barn er likegyldigheten», har du sagt Libe. Sammen skal vi fortsette å slåss mot likegyldigheten – jeg er sikker på at du tar med deg den brennende viljen din i videre innsats og arbeid, enten det er i partiet eller i andre roller!

Tusen takk til dere alle. Det har vært flott å jobbe med dere.

Takke Helga og Raymond

Så vil jeg be Helga og Raymond å komme opp.

Jonas gir blomster til begge.

Dette blir litt vemodig, for nå skal vi takke av to flotte personer som har gjort en voldsom innsats for partiet.

Kjære Helga,

Første gang jeg møtte deg – tror jeg – var i Alta. Du var fylkesordfører i Finnmark, jeg var generalsekretær i Røde Kors. Jeg husker ennå at jeg tenkte på denne politikerens som noe nær definisjonen på det moderne Norge; fra det vi ennå kaller distrikt, så langt fra der jeg vokste opp man kan tenke seg, kledd i samisk drakt – men likevel – med fransk videregående, russisk-kyndig, universitetsstudier – og jeg husker ennå, en helt egen ro.

Lite visste jeg da at vi i 2005 skulle bli kolleger i regjering – du i fiskeri, jeg i utenriks, i Norge er det ofte to sider av samme sak. Samme dag vi overtok fikk vi nesten bokstavelig talt den russiske tråleren "Elektron" i fanget.

Det ble noen uvirkelige døgn. Med jakten i Barentshavet, og flukten til Russland med de to norske inspektørene ombord.

Du og jeg holdt tett kontakt i disse uvirkelige timene og dagene. Vi var begge ferske i jobbene og måtte ta vanskelige beslutninger under høyt tidspress.

Sammen tok vi opp kampen mot det ulovlige fisket - du ledet an og fikk en historisk seier, du så å si avskaffet det, det er ressursforvaltning som setter varige spor!

Og vi var sammen om å peke på nordområdene som vårt viktigste strategiske satsningsområde i utenrikspolitikken – mer enn det – uten deg ville vi ikke fått til det vi fikk til.

Du var også den første som sto med samekofte på Slottsplassen, og viste med stolthet dine samiske røtter – ikke for at det skulle vekke oppsikt – tvert imot, du allminneliggjorde det.

Din stødighet og integritet ga deg tillit som nestleder i Arbeiderpartiet.

Jeg har oppsummert for meg selv at du har vært dette partiets bindingsverk gjennom 8 år.

Vi som har vært med i partiets ledelse vet noe mange ikke vet, ikke ser, ikke hører; hvor mye Helga har betydd, jobbet, funnet løsninger. Og alt dette mens det travle livet skulle gå opp – nyfødt datter, barnehagehenting, TV-debatter, reiser hjem til Vestertana, møter i og med partiledelsen eller på telefonen til alle døgnets tider.

Dette er ett uttrykk for det vi forbinder med deg; lojalitet til saken, verdiene og partiet. Det andre uttrykket er at du ikke forveksler det med taushet. Noen og enhver har fått bryne seg på deg.

Du har gitt både gitt både Jens, Martin, Raymond og meg klar beskjed når vi gjør noe bra, og jeg tror vi alle husker de gangene du har gitt meg beskjed når du mener jeg ikke har gjort det så bra. Men så har du stilt opp, hel ved.

Du har vært kvinnen som alltid har passet på at kvinner ikke bare skal ha 50 prosent av plassene, men også 50 prosent av maktposisjonene og ledervervene.

På mange områder har du vært villig til å inngå kompromisser, men ikke på dette.

Du har en enestående arbeidskapasitet og oversikt over saker på alle politiske områder. Du har ledet to partiprogramarbeidet og vært leder av redaksjonskomiteene på alle landsmøtene du har vært på som en del av partiledelsen.

Kjære Helga.

Nå vil du hjem til Vestertana for å gi ungene dine en oppvekst der.

Dette vet vi om deg; som oss alle vil du gi barna dine den oppveksten som du mener er den beste for dem. Det aner meg, du tenker at det er en oppvekst inspirert av den samme som du har hatt – den som har gjort deg til den du er – en ny generasjon – samme sted, og alltid en Norge i utvikling.

Du vil alltid være min venn, og den som støttet meg som ny i partiledelsen.

Takk for dine åtte år som partiets nestleder.
På gjensyn!

Kjære Raymond,

Jeg kalte meg en gang en innvandrer i sosialdemokratiet. Godt integrert.

Du er av sosialdemokratisk urfolk.
Du har utvandret.
Og innvandret igjen.

Jeg husker en annen tid, et tidlig møte mellom deg og meg, du ledet evalueringskommisjonen etter valget i 2001. Havarikommisjonen, som den ble kalt. Man kommer nær hverandre i dårlige tider. Og jeg husker vi snakket om betydningen av at politikk stemmer med de livene folk lever, hverdagen opp mot visjonene.

Hverdag og visjoner, det er Raymond for meg, forankret i det første som ingen annen jeg kjenner, alltid villig til å strekke seg etter det neste, visjonene.

Jeg så det da du ledet Flyktningsrådet som du gjorde til Flyktningehjelpen, mens jeg var generalsekretær i Norges Røde Kors som jeg gjorde om til rette frem, Røde Kors. En utrolig

flott tid i samarbeid.

Så skulle det bli enda nærmere da du ble min statssekretær i UD i 2005. I slikt samarbeid går det nesten ikke an å komme nærmere. Det må være tillit, sympati, støtte, innlevelse. Det har vi hatt du og jeg, bedre venn har jeg ikke hatt i politikken, heller ikke vi enige om alt, men med Raymond går det så bra å bryne seg på, han vil forstå, dele, overbevise.

Mange vanskelige saker, du og jeg har ofte sagt dette, at vi er venner med Israel og Palestina, israelere og palestinere, begges rett til fred, frihet og rettferdighet, og selvstendighet, denne ene frigjort fra å være okkupert, den andre fra å være okkupant.

Dette motiverte oss da vi fortsatte å snakke med den palestinske samlingsregjeringen i 2007. Og det motiverte oss da vi nikket til hverandre etter en historisk oppdatering av partiets politikk på dette landsmøtet.

Statssekretær for meg, så ble du partisekretær. Det var et tap for meg som utenriksminister. Men for en seier for partiet!

I 2009, det året du ble partisekretær, ble vi også gjenvalgt for en historisk andre regjeringsperiode.

Da så du viktigheten av at vi som regjeringsparti samtidig løftet blikket utover det daglige og så fremover mot morgendagens utfordringer.

Åpent og nysgjerrig, Raymond, det er deg, det var din ide.

Du satt igang det store politikkutviklingsprosjektet herfra til 2029 hvor tusenvis av medlemmer deltok på framtidsverksted og utviklet ny politikk landet rundt.

Du har hele tiden vært sterk politisk stemme fra Youngstorget, og sørget for at stemmene til våre medlemmer, frivillige og folk landet rundt har blitt hørt helt til topps i partiet.

Fra den dagen vår partiorganisasjon ble rammet så hardt 22. juli var du der. Og viste lederskap og omsorg. Vi ser det i øynene dine når den dagen, den saken, de verdiene som ble satt i spill, kommer opp, det gnistrer. Det vil fortsette.

Og nå skal du vinne Oslo!

Ingen har bedre forutsetning enn deg for å klare det.

Du er født her, vokst opp her - du har styrt byen tidligere, er glad i den - og i tillegg har du hele verden som utsyn.

Du er like hjemme i politiske samtaler på Afrikas horn som på hjemmekampene til Vålerenga.

Språket er kanskje et annet på Ullevål - men ingen er i tvil om hva du mener.

Erfaring, kunnskap, klokskap - ekte engasjement. Enten det handler om fotball eller politikk. Det fins ikke mange sånne. Men Raymond er sånn, og han er vår.

Og nå skal vi dele deg med hele Oslo.

Du har stått på dag og natt for dette partiet - hjulpet mange over hele landet - og nå er tiden kommet for at vi skal hjelpe deg.

Vi som er her i dag - og alle de mange som utgjør vårt store parti - er deg evig takknemlig.

Derfor skal vi alle sammen - straks vi er ferdige her inne i salen, bli med deg ut i Oslo.

Snakke med 10.000 velgere - fortelle dem det glade budskap:

Vår egen Raymond er klar for Oslo!

ooOoo

Jonas Gahr Støre overrakte sjekk til Raymond.

Den nye ledelsen kommer opp

Jonas Gahr Støre ba Kjersti, Hadia og Trond komme opp.

Jonas ga blomster til Kjersti, Hadia og Trond og det tas bilder av dem.

Korte taler av Hadia, Trond og Kjersti.

Jonas Gahr Støre ba resten av det nyvalgte sentralstyret komme opp.

Det ble tatt bilder av det nye sentralstyret.

Dirigenten tar ordet og avsluttet lørdagens møte.

Møtet lørdag sluttet kl. 16.00.

Søndag 19. april 2015

Møtet ble satt kl. 10.00

Møtet ble åpnet med et kulturelt innslag med No 4.

Jonas Gahr Støre takket og overrakte dem en stor bukett med roser til hver.

SAK ? – BEHANDLE INNSTILLINGEN FRA REDAKSJONSKOMITEEN FOR KUNNSKAP M.V.: KUNNSKAPSDOKUMENTET

Dirigenten ga ordet til **Trond Giske** som la fram redaksjonskomiteens innstilling til Kunnskapsdokumentet:

«Muligheter i omstilling»

Redaksjonskomiteens innstilling til endringer

Linjenr	Redaksjonskomiteens innstilling
	Sentralstyret får fullmakt til å foreta redaksjonelle endringer i dokumentet, og endre henvisning fra «kunnskapsutvalget» som avsender til «Arbeiderpartiet».
	Utfordring 4 «Sikre grunnleggende og anvendt forskning» flyttes til etter utfordring 8.
62	Endring: <i>«Kunnskap og verdiskaping»</i>
66	Endring: <i>«Arbeid skaper også grunnlaget for vår felles frihet gjennom <u>økonomisk</u> verdiskaping og velferd.</i>
89-101	Strykes: Med dette som utgangspunkt har utvalget studert og diskutert hvordan Norge skal møte omstillingene som kreves av oss. Dette dokumentet trekker opp noen utfordringer vi mener det er viktig å løse, og vi håper det vil skape debatt og engasjement i partiorganisasjonen slik at vi får enda flere gode forslag frem til landsmøtet skal behandle dokumentet i april 2015. Vi håper dokumentet leses med det samme åpne sinn som har vært utgangspunkt for arbeidet. Dette er vårt oppspill til en ny, videreutviklet og fremtidsrettet politikk i Arbeiderpartiet. Oslo 22.01.15 Jette Christensen og Hans-Christian Gabrielsen

192	Endring: «Den mest miljøvennlige teknologien er ikke nødvendigvis den mest økonomisk lønnsomme i et kort perspektiv, men den mest samfunnsøkonomisk gunstige på lengre sikt, <u>ikke minst med tanke på å nå vedtatte klimamål</u>».
196	Ny setning: «Norge skal være et foregangsland innen utvikling av teknologi og produksjon av fornybar energi, og bidra til at flere land i større grad kan benytte seg av miljøvennlige løsninger når de skal håndtere sine økende energibehov»
197	Ny setning: «Norge har unike muligheter til å forsyne verden med olje og gass på en skånsom måte. Likevel vil de fossile ressursene skape utslipp der de forbrennes. Derfor kan ikke klimautslippene fra alle kjente fossile ressurser tilføres atmosfæren. Det viktigste virkemidlet for å forhindre dette og å nå togradersmålet vil være en forpliktende internasjonal klimaavtale der alle deltar. På den måten vil de fossile ressursene som er mest miljøfiendtlig og dyrest å utvinne bli liggende. Dette vil også berøre Norge»
228	Ny setning: «Arbeiderpartiet vil derfor sørge for økonomiske incentiver som bidrar til tilstrekkelig fiber/bredbånd-dekning over hele landet»
316	Ny setning: «Finansnæringen er en viktig tilrettelegger og en medspiller for den øvrige næringen, samtidig som den er en viktig næring for Norge i seg selv. Arbeiderpartiet vil løfte finansnæringen som en kompetanseintensiv næring, med høy verdiskapning, sysselsetting og produktivitet»
321	Ny setning: «Produksjon og distribusjon av denne energien må skje på mest mulig klimavennlig måte»
323	Ny setning: «Dersom vi skal unngå skadelig global oppvarming må en økende del av verdens totale energiforbruk komme fra fornybare energikilder»
327	Nytt ledd: «Det vil den også være fremover, <u>men dersom vi skal ha et omstillingsdyktig næringsliv må vi også satse bredere på flere energiformer, spesielt fornybar energi</u>»

387	Nytt ledd: «(...) og en helhetlig gjennomgang av dagens virkemiddelapparat rettet mot industrien»
396	Nytt kulepunkt: «Sikre Statkraft tilstrekkelig kapital til å kunne ta en større rolle i utviklingen av fornybar energi som krever mer forskning og teknologiutvikling»
396	Nytt kulepunkt: «Videreføre og styrke norsk klimaforskning, med vekt på kunnskap om klimaendringene, energiomstilling og klimaendringenes konsekvenser»
396	Nytt kulepunkt: «Bidra til etablering av et nytt nasjonalt pilottest-laboratorium (Mechatronic Innovation Lab-MIL) i Agder»
396	Nytt kulepunkt: «Vurdere hvordan eksisterende strukturer offshore kan brukes til forsøk og utvikling av havbasert energi»
417-419	Endring: «Vi foreslår derfor <u>en satsing der staten i samarbeid med næringen bidrar til demonstrasjons- og testanlegg for utvikling og testing av ny teknologi</u> »
441	Nytt avsnitt: «Vi vil legge til rette for vekst i oppdrett av sjømat, men det må foregå på en forsvarlig og miljømessig bærekraftig måte. Lakselus, rømming og utslipp fra næringen er betydelige utfordringer for det marine miljøet»
443-444	Endring: «Satse på demonstrasjons- og testanlegg for utvikling og testing av ny teknologi i et spleiselag mellom staten og næringen»
467 og 473	Endring: «Marin teknologi» (i stedet for maritim teknologi)
498	Endring: «Kunnskapsutvalget mener at vi i nær dialog med industrien selv bør etablere et nasjonalt erfaringsbasert senter for industriell fangst av Co2, <u>og arbeide for å utvikle forretningsmodeller for fangst, transport og lagring av Co2</u> »
519	Ny setning:

	«Norge har betydelige skogressurser og tilvekst som kan utnyttes bedre enn i dag»
542	Nytt avsnitt: «Norge har sterke kompetansemiljøer og industri som ligger i front på å utnytte biobaserte ressurser. En nasjonal satsing på bioøkonomi må videreutvikle eksisterende kompetansemiljøer og utvikle nye klynger av bedrifter og forskningsmiljøer innen utnyttelse av bioressursene. Ikke minst er mulighetene for dette store i innlandet»
545	Ny setning: «Arbeiderpartiet vil legge til rette for en bred og robust bioøkonomi i Norge».
566	Nytt avsnitt: «Skogen spiller en viktig rolle i bioøkonomien, og Statskog bør være en motor i det videre arbeidet. For at Statskog skal være i stand til å ta denne rollen, må Statskog fortsatt være en stor eier og forvalter av felleskapets ressurser. Forslag om nedsalg av Statskogs eiendommer må stanses, og forslagene om delprivatisering og oppsplitting av foretaket må skrinlegges».
576	Endring: «Øke bruken av trevirke i <u>ulik infrastruktur og bygg</u> »
577	Endring: «Sikre bedre tilgang til skogressursene ved hjelp av bedre infrastruktur som gir lavere transportkostnader, <u>samtidig som man skjermer arealer av stor miljø- og kulturminneverdi</u> »
642	Ny setning: «Arbeiderpartiet vil legge til rette for at flere skal kunne etablere egen bedrift og at gründere bistås med kapital, og legge til rette for gode gründermiljøer og gode samarbeidsarenaer for norske innovatører»
710	Ny setning: «For Arbeiderpartiet er den statlige eierskapspolitikken en viktig del av næringspolitikken, samtidig som det sikrer kontroll med viktige naturressurser og infrastruktur»
717	Nytt avsnitt: «Tilgang på kompetansearbeidsplasser er avgjørende for å utvikle attraktive bomiljø. Distrikts- og regionalpolitikken må derfor i sterkere grad rettes inn mot etablering av kompetansearbeidsplasser i distriktene, både med grunnlag i kompetansebehov og utviklingsmuligheter i tradisjonelle næringer, i nye næringer og i velferdstjenestene. Lokalisering av nye statlige kompetansearbeidsplasser må bygge opp under livskraftige regioner».

722-727	Endring: <i>«Det bør derfor legges til rette for at den statlige eierskapspolitikken bidrar til å sikre nasjonal forankring av noen strategiske bedrifter med stort vekstpotensial»</i>
743	Endring: <i>«Føre en statlig eierskapspolitikk som bidrar til å sikre nasjonal forankring av noen strategiske bedrifter med stort vekstpotensial»</i>
745	Nytt kulepunkt: <i>«Fortsatt satse på såkornfond»</i>
799	Endring: <i>«Ved å skape nye møteplasser mellom ulike næringer kan kompetansen i leverandør-industrien utnyttes i flere næringer, <u>bl.a. innen fornybarsatsingen</u>, og gi grunnlag for ny verdiskaping»</i>
805	Nytt kulepunkt: <i>«Legge til rette for videre utvikling, også av fornybar energi når det er relevant, ved eksisterende og fremtidige klyngeprogrammer»</i>
811	Ny setning: <i>«Eyde-nettverket og GCE-NODE er andre gode eksempler på viktige klynger»</i>
853	Ny setning: <i>«På noen områder forsker vi for å løse bestemte oppgaver, mens vi på andre områder vil forstå verden rundt oss. Til sammen kan dette skape ny innovasjon som bringer samfunnet framover. Derfor vil Arbeiderpartiet både styrke anvendt forskning og grunnforskning, og legge til rette for at forskningsinstitusjonene kan ha tettere samarbeid med ideelle stiftelser og næringsliv, også om finansiering av forskning»</i>
872	Nytt avsnitt: <i>«Det er viktig at infrastrukturen for overføring av store datamengder gjennom fiberoptisk kabel er godt utbygd. I den forbindelse vil overføringskapasitet mellom Norge og Europa være viktig. Arbeiderpartiet mener det vil være viktig å etablere slik infrastruktur når Statnett nå foretar utbygging av kraftutvekslingskabler med utlandet. Arbeiderpartiet mener at staten alene eller sammen med private aktører bør etablere slik infrastruktur når den kommende kabelen mellom Norge og Tyskland legges»</i>
872	Nytt avsnitt: <i>«Digitaliseringen legger til rette for økt verdiskaping og innovasjon i samfunnet innen de fleste områder. Den teknologiske utviklingen vi er inne i, vil forandre samfunnet og gi oss større muligheter som vi må legge til rette for at vi kan nyttiggjøre oss av»</i>

901	Nytt kulepunkt: «Sikre høye offentlige bevilgninger til grunnforskning slik at felleskapet har eierskap og allmenn tilgang til en stor del av kunnskapsgrunnlaget»
924	Tillegg: «For å tilrettelegge utdanningen bedre for hver enkelt elev, må vi lage bedre overganger <u>og styrke rådgivningen</u> »
941	Tillegg: «Rådgiverens viktigste oppgave er å sette hver enkelt i stand til å gjøre egne opplyste valg, <u>og bidra til at elevene får en plan for videre utdanning og arbeid</u> »
962	Tillegg: «Styrke rådgivningen gjennom hele utdanningsløpet <u>ved å ansette flere og bedre rådgivere, legge til rette for (...)</u> »
962	Nytt kulepunkt: «Styrke hjem-skole-samarbeidet og etablere arenaer for å trygge foreldre i rollen som barnas viktigste omsorgspersoner og veiledere»
989	Endring: «Tilbudet skal gis av lærere <u>og spesialpedagoger med relevant kompetanse</u> , og i nært samarbeid med hjemmet»
997-998	Endring: «Grunnskolen har uavhengig av elevenes senere utdanningsvalg stor egenverdi, men er i for stor grad et studieforberedende løp»
999	Endring: «Skolen skal utvikle ulike mennesker med ulike talent og interesser, og dette må <u>gjenspeiles skolens innhold og organisering</u> »
1000	Ny setning: «Praktiske og estetiske fag skal sikres gode vilkår i framtidens skole blant annet gjennom lærere med høy kompetanse»
1005	Endring pga. feil gjengivelse: «I dag har vi fem grunnleggende ferdigheter i skolen; (...) å kunne lese, å kunne skrive, å kunne regne, <u>muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter</u> »
1012-1013	Endring:

	«Arbeiderpartiet vil øke lærertettheten gjennom en styrket kommuneøkonomi og en norm for lærertetthet. Normen bør i utgangspunktet gjelde på kommunenivå og må ikke hindre at ressursene kan brukes fleksibelt der behovene er størst. I første omgang bør normen rettes mot de yngste elevene»
1026	Nytt avsnitt: « Helhetlig skoledag Arbeiderpartiet vil ha en helhetlig skoledag der opplæring, skolefritidsordning, leksehjelp av god kvalitet, kulturaktiviteter og fysisk aktivitet gir elevene et godt heldagstilbud som er tilpasset deres læring. Dette vil være et vesentlig bidrag til å bruke skoledagen bedre for læring og utvikling, særlig for de elevene som trenger mest hjelp. Dette åpner også for at flere andre profesjoner kan arbeide tett med lærerne til det beste for elevenes læring og utvikling. Arbeiderpartiet vil forbedre dekning og styrke skolehelsetjenesten og sørge for at lavterskeltilbud fra statlige og kommunale tjenester, bl.a. BUP, kommer tettere på skolen».
1087	Ny setning: «Det er avgjørende at skolens kompetanse i pedagogisk bruk av IKT og digitale læremidler forbedres»
1102-1107	Strykes: « NDLA Nasjonal digital læringsarena (NDLA) er et interfylkeskommunalt samarbeid som tilbyr fritt tilgjengelige digitale læringsressurser for bruk i videregående opplæring. Visjonen til NDLA er å tilby gode, åpne digitale læremidler i alle fag i den videregående skolen, med elever og lærere i aktivt og deltakende læringsarbeid. Det meste av innhold som er tilgjengelig fra er lisensiert med Creative Commons-lisens, og kan brukes fritt uten å innhente et eksplisitt samtykke om dette».
1110-1111	Endring: «At alle elever som ligger under bekymringsgrensen i regning, lesing og skriving på 2. trinn får tilbud om tilrettelagt intensivtrening»
1122	Nytt kulepunkt: «Sikre praktiske og estetiske fag gode vilkår i framtidens skole»
1134	Nytt kulepunkt: «At mulighetene til reell tilpasset opplæring styrkes»
1152	Tillegg:

	«Dimensjonering av tilbudet må i større grad baseres på arbeidslivets behov for kompetanse, <u>og arbeidslivet bør få mer innflytelse over innholdet i utdanningene</u> ».
1254	Nytt kulepunkt: «Styrke samarbeidet mellom skole og arbeidsliv»
1262	Nytt kulepunkt: «At elever som står i fare for å ikke få læreplass får kvalifiseringskurs i overgangen mellom skole og bedriftsopplæring. Dersom de likevel ikke får læreplass, skal de få et opplæringstilbud som fører fram til fag- eller svennebrev gjennom en kombinasjon av opplæring i skole og praksis i bedrift»
1275	Nytt kulepunkt: «At opplæringskontorenes rolle og funksjon gjennomgås»
1275	Nytt kulepunkt: «Stimulere til å motvirke kjønnsulikheter ved bl.a. å styrke rådgivning om utdanningsvalg»
1304	Tillegg: «At fagskoletilbudet bygges ut både i omfang og bredde, <u>og sikres god finansiering og en desentralisert struktur</u> »
1305	Strykes: «At det gis uttelling i form av studiepoeng for fagskoleutdanning»
1315	Tillegg: «Vi må velge hvilke felt vi skal ha spisskompetanse på, <u>samtidig er det viktig at det er tilgang til høy kompetanse over hele landet</u> »
1342	Endring: «Vi vil at partene i arbeidslivet skal få <u>en mer aktiv rolle</u> i dimensjoneringen av høyere utdanning» Forslaget ivaretar helt eller delvis intensjonen i innspill til linje 1342 fra Arbeiderpartiets Universitetslag i Bergen.
1344-1346	Strykes: «Råd for samarbeid med arbeidslivet kan danne rammen for utvikling av en helhetlig samarbeidsstruktur»

1355	Strykes: «I dag blir ikke profesjonsutdanning, kombinert med praktisk erfaring, vurdert som formelt likeverdig med forskningskompetanse når man skal ansette i undervisningsstillinger. Vi ønsker å gi institusjonene muligheter til å likebehandle praktisk kompetanse innen profesjonsfagene i tilfeller der dette er særlig relevant for stillingen som blir utlyst»
1361-1363	Strykes: «Universitetene må også tilby flere studier i entreprenørskap, og stryke tilbud som tydeliggjør og utvikler arbeidslivsrelevansen i studiene, slik som «eksperter i team», sammenlignende politikk i praksis» og humanister i praksis»
1394	Nytt kulepunkt: <i>«At det utarbeides en strategi for å motvirke kjønnsulikheter i utdanningsløpet og academia. Her må både kjønnspoeng og likestillingsstipend vurderes sammen med andre tiltak og virkemidler»</i>
1408	Nytt kulepunkt: <i>«At samfunnskritiske perspektiver skal ivaretas og stimuleres i utdanning og forskning»</i>
1418-1423	Teksten omgjøres fra et eksempel til brødtekst: <i>«Arbeiderpartiets linje har vært at målet for eventuelle strukturendringer må være at man kan oppnå høyere faglig kvalitet i forskning og utdanning og mer robuste fagmiljøer. Det er ikke grunnlag for å slå fast at større institusjoner nødvendigvis vil bety høyere kvalitet. Universiteter og høyskoler spiller viktige roller som utdannings- og forskningsinstitusjoner nasjonalt, men har også viktige roller for lokalt næringsliv og samfunnsutvikling. Det lokale perspektivet må være et viktig perspektiv i en strukturereform»</i>
1423	Ny setning: <i>«Arbeiderpartiet går inn for sammenslåinger bør være frivillige, også i universitets- og høyskolesektoren»</i>

Forslag som foreslås oversendt til stortingsgruppen

Forslag nr. 21 fra Akershus Arbeiderparti

Forslag nr. 57 fra Gjøvik Arbeiderparti

Forslag nr. 36 fra Lillehammer Arbeiderparti

Forslag nr. 69 fra Bjørg Tveito Lundefaret, Telemark (innkommet i debatten)

Forslag nr. 70 fra Monica Nielsen, Finnmark (innkommet i debatten)

Forslag nr. 87 fra Geir Ove Bakken, Finnmark (innkommet i debatten)

Forslag nr. 89 fra Rune Støstad, Oppland (innkommet i debatten)

Forslag nr. 107 fra Hallgeir Kjeldal, Telemark (innkommet i debatten)
 Forslag nr. 116 fra Heidi Granli, Buskerud (innkommet i debatten)
 Forslag nr. 123 fra Bodø Arbeiderparti
 Forslag nr. 139 fra Levanger Arbeiderparti
 Forslag nr. 226 fra Søgne Arbeiderparti
 Forslag nr. 273 fra Næringspolitisk forum
 Forslag nr. 301 fra Grønland, Tøyen og Gamlebyen Arbeiderpartilag
 Forslag nr. 303 fra Os Arbeiderparti
 Forslag nr. 304 fra Os Arbeiderparti
 Forslag nr. 340 fra Vest-Agder Arbeiderparti
 Forslag nr. 378 fra Sarpsborg Arbeiderparti
 Forslag nr. 445 fra Vestfold Arbeiderparti
 Forslag nr. 457 fra Hol Arbeiderparti
 Forslag nr. 480 fra Hordaland Arbeiderparti
 Forslag nr. 492 fra Hordaland Arbeiderparti
 Forslag nr. 378 fra Sarpsborg Arbeiderparti
 Forslag linje 258 fra Vest-Agder Arbeiderparti
 Forslag linje 258 fra Vest-Agder Arbeiderparti
 Forslag til linje 383 og 396 fra Trondheim Arbeiderparti
 Forslag til linje 385 fra Næringspolitisk forum
 Forslag til linje 385 fra Næringspolitisk forum
 Forslag til linje 597 fra Bærum Arbeiderparti
 Forslag til linje 600 fra Sauda Arbeiderparti
 Forslag til linje 899 fra Bærum Arbeiderparti
 Forslag til linje 907 fra Arbeiderpartiets Universitetslag i Bergen
 Forslag til linje 962 fra Vestfold Arbeiderparti
 Forslag til linje 962-964 fra Vest-Agder Arbeiderparti
 Forslag til linje 1079 fra Den socialdemokratiske forening
 Forslag til linje 1109 fra Aust-Agder Arbeiderparti
 Forslag til linje 1134 fra Brussel Arbeiderparti
 Forslag til linje 1134 fra Trondheim Arbeiderparti
 Forslag til linje 1159 fra Sør-Trøndelag Arbeiderparti
 Forslag til linje 1255 fra Aust-Agder Arbeiderparti
 Forslag til linje 1316 fra Salangen Arbeiderparti
 Forslag til linje 1339 og 1385 fra Vest-Agder Arbeiderparti
 Forslag til linje 1394 fra Arbeiderpartiets Universitetslag i Bergen
 Forslag til linje 1462 fra Aust-Agder Arbeiderparti
 Forslag til linje 1480 og 1510 fra Vest-Agder Arbeiderparti
 Forslag til linje 1502 fra Grønlandet, Tøyen og Gamlebyen Arbeiderparti
 Forslag til nytt kapittel 8 fra Arbeiderpartiets studentlag i Bergen
 Innspill fra Aust-Agder Arbeiderparti om regelverk/læreplaner til grunnskoleopplæring for voksne mm.
 Innspill fra Aust-Agder Arbeiderparti om mobbing
 Innspill fra Skien Arbeiderparti om fravær i videregående skole
 Innspill fra Vest-Agder Arbeiderparti om profesjonsforskning
 Innspill fra Telemark Arbeiderparti om elevvurdering
 Innspill fra Seniorforum Grenland om diverse temaer

Følgende hadde ordet til innstillingen: (3 minutters taletid)

- Siv Henriette Jacobsen, Østfold (10:46 - 10:47)

Siv Henriette Jacobsen, Østfold

#124 Bygge i tre

Tillegg til punkt 576. Her må det offentlige gå foran.

Nina Sandberg, Akershus

#126 Endring linje 545

Endre fra "robust bioøkonomi" til "sterk bioøkonomi"

Hildegunn Gutvik, Sør-Trøndelag

#127 #327 Flere energiformer

I redaksjonskomiteens innstilling slår man i linje 327 fast at "dersom vi skal ha et omstillingsdyktig næringsliv må vi også satse bredere på flere energiformer, spesielt fornybar energi."

Vi vil legge til setningen:

"Konseptet om thoriumsbasert kjernekraft fortjener å bli nærmere utredet."

På vegne av Trondheim Arbeiderparti

Kristine Enger, Rogaland

103 Tilleggsforslag 48: Opprettholder kulepunkt om å forby helseskadelige sprøytemidler

Arbeiderpartiet vil forby bruk av helseskadelige sprøytemidler på areal der barn og unge oppholder seg, som barnehager, skolegårder, lekeplasser og balløkker.

Vedtak: Oversendes Stortingsgruppa.

**SAK ? – BEHANDLE INNSTILLINGEN FRA
REDAKSJONSKOMITEEN FOR KOMMUNEVALGET M.V.:
STORBYDOKUMENTET**

Dirigenten ga ordet til **Helga Pedersen** som la fram innstillingen fra redaksjonskomiteen for Kommunevalget m.v.:

Linje 8

Endring:

De *større* norske byene...

Linje 49:

Tillegg:

..i Stavanger-Sandnes, T-banetunnelen...

Linje 55:

Nytt kulepunkt (tillegg):

- styrke arbeidet med bymiljøavtaler til de øvrige store byer som samarbeider med staten om å redusere klimagassutslipp: Kristiansandområdet, Tromsø, Buskerudbyen, Fredrikstad/Sarpsborg, Porsgrunn/Skien.

Linje 58

Endring:

...Skien med sikte på ferdigstilling i 2030. Vi vil...

Linje 73:

Nye kulepunkter(tillegg):

- at kollektivtrafikken i 2025 som hovedregel benytter null- eller lavutslippsteknologi eller klimanøytralt drivstoff.
- at kommunene og fylkeskommunene skal kunne ta i bruk ny, klimavennlig teknologi i kollektivsystemet, og at staten bør dekke merkostnadene for drift og investering i ny teknologi i en overgangsperiode hvor teknologien har en merkostnad i forhold til bruk av tradisjonell fossil energi.

Linje 76:

Endring:

...i storbyer for å begrense lokal forurensing. Her kan det...

Linje 95

Endring:

- at ladestasjoner for elbil bygges ut slik at tilgangen holder tritt med veksten i elbiler. Offentlige bygg...

Linje 104:

Tillegg:

...sykkelbaner, som for eksempel i sykkelekspressveg-prosjektet i Kristiansand.

Linje 124:

Endring:

«kommunale bygg» endres til «offentlige bygg».

Linje 129:

Endring:

- at innkjøp og kontraktstildeling brukes til å fremme...

Linje 130

Nytt kulepunkt (tillegg):

- legge til rette for bildeling ved å tilgjengeliggjøre biloppstillingsplasser for bildeling nær knutepunkter og i nye, større bolig- og næringsprosjekter.

Linje 136:

Tillegg:

...Bergen, Trondheim, *Fredrikstad*, Drammen...

Linje 193:

Endring:

...rehabilitering av *rusavhengige* ved å...

Linje 223:

Nytt kulepunkt (tillegg):

- at kommunene må legge til rette for rimelige boliger til førstegangsetablerende.

Linje 225:

Nytt kulepunkt (tillegg):

- likestille boligformål med andre hensyn i pressområder.

Linje 236:

Nytt kulepunkt (tillegg):

- ha familievennlige kommunale boliger som sikrer barn trygge og gode oppvekstvilkår.

Linje 247:

Tillegg:

...mål om *minimum* 3000 bygde...

Linje 252:

Tillegg:

styrke tilsynet for å bekjempe ulovlig utleie og *diskriminering* i boligmarkedet.

Linje 255:

Nytt kulepunkt (tillegg):

- tilrettelegge for overnatting for bostedsløse hele året, enten gjennom kommunale ordninger eller frivillige organisasjoner.

Linje 259:

Endring:

..brukes til bygging av idrettsanlegg i *byer* hvor det er...

Linje 270:

Nytt kulepunkt (tillegg):

- sikre mangfoldige ungdomstilbud og opprette nye der det er behov for dette.

Linje 280:

Tillegg:

...barnehage, *fastlege*, helsestasjon...

Linje 282

Stryking:

«*i fritidsaktiviteter.*» strykes

Linje 287:

Tillegg:

...utelivet i helgene, *hatkriminalitet*, åpne miljøer av narkotikalangere,...

Linje 315 til 317.

Endring:

- gjøre aktiv bruk av straffelovens hjemler for å kunne beslaglegge verdier fra hvitvasking og kriminell virksomhet, også innenfor arbeidslivskriminalitet.

Linje 318 til 320:

Endring:

- vurdere å stille krav om en faglig ansvarlig med godkjent fagutdanning for å kunne starte en håndverksbedrift og få den registrert i Brønnøysund innenfor fag som maling og overflatebehandling, mur og flis, snekker og tømrer mm.

Linje 335:

Nytt kulepunkt (tillegg):

- øke politiets kompetanse og iverksette andre nødvendige tiltak for å forebygge hatkriminalitet

Linje 366:

Tillegg:

...politi, skoler, *foreldre*, borettslag...

Linje 388:

Tillegg:

..regional næringsutvikling, og må *delta i arbeidet med regional utvikling i sitt naturlige omland*. Arbeidet...

Linje 471-474:

Endres til:

- sikre en bedre og mer samordnet planlegging og styring i hovedstadsområdet. Oslo og Akershus bør inngå i en felles region for hovedstadsområdet. Det vises til at det også pågår andre prosesser på Østlandet, noe Arbeiderpartiet stiller seg positive til. Hele eller deler av Vestlandet bør inngå i en større folkevalgt region. Også i Trøndelag er det i gang prosesser hvor man jobber med en felles, styrket region. Arbeiderpartiet er positive til dette.

Linje 475-479:

Punktet strykes

Forslag til uttalelse om kommunevalget

2015 – et verdivalg

Høstens kommunevalg handler om hvilke verdier våre kommuner, fylkeskommuner og bydeler skal styres etter de neste fire årene. Arbeiderpartiet går til valg på å løse de viktigste oppgavene i fellesskap, og på å skape like muligheter for alle. Vi tror at vi får til mer sammen enn hver for oss, og vil bruke de store pengene på fellesoppgavene i kommunene. Verdier og velferd skapes lokalt.

Våre hovedsaker ved dette valget er kunnskap, omsorg, helse og klima. Våre kandidater til kommunestyrer, fylkesting og bydelsutvalg vil jobbe for å styrke fellesskolen, øke kvaliteten i barnehagene, gi trygg og verdig omsorg til de som trenger det, lage klimavennlige samferdselsløsninger og for å legge til rette for et innovativt, vekstkraftig og grønt næringsliv over hele landet.

I skolen vil vi øke kunnskapsnivået til alle elever, uansett bakgrunn, slik at mange flere får studiekompetanse eller fagbrev. Vi vil sikre en mobbefri skole med trivsel i et godt skolemiljø. Vi vil innføre en lese-, skrive- og regnearanti som sikrer at alle har grunnleggende ferdigheter før de går ut av andre trinn. Vi vil skape en helhetlig skoledag, ansette flere dyktige lærere og styrke skolehelsetjenesten. Vi vil ha et løft for yrkesfagene, med flere læreplaner og et praksisnært utdanningsløp.

I omsorgen vil vi gi folk trygghet til å kunne bo hjemme lengst mulig, og tilby trygg heldøgns pleie når man har behov for det. Vi vil ha nok ansatte med riktig kompetanse, og bygge ut demensomsorgen. Vi vil ta i bruk velferdsteknologi for å gi økt trygghet til omsorgstrengende og deres nærmeste.

I næringslivet vil vi skape et grønt skifte, legge til rette for fremtidsrettede og bærekraftig næringsutvikling over hele landet. Vi vil stimulere til vekst og innovasjon ved å styrke forskning og utdanning, vi vil sørge for at Norge får nok dyktige fagarbeidere, og legge til rette for at arbeidstakere kan bygge ny kompetanse når omstilling krever det. Vi vil bygge på den norske modellen, på en sterk offentlig sektor og et organisert arbeidsliv som styrker omstillingsevnen i Norge. Gjennom en offensiv næringspolitikk skal vi utnytte Norges naturgitte fortrinn og bygge sterke konkurransedyktige næringsklynger.

I klima- og miljøpolitikken skal vi jobbe for ambisiøse internasjonale forpliktelser og sterkere innsats mot klimaendringer ute og hjemme. Norge skal være et foregangsland. Vi vil

utvikle klimavennlige bolig- og transportløsninger, og gjennomføre et kollektivløft i og rundt de største byene våre. I planleggingen av nye bo- og næringsområder må det legges til rette for kollektive transportløsninger, miljøvennlige bygg og god energiutnyttelse. Vi vil støtte utviklingen av ny klimavennlig teknologi i industri og næringsliv.

For å få gjennomslag for våre løsninger, er vårt mål ved dette valget å få flest mulig ordførere og vinne store byer. I kommuner, fylkeskommuner og bydeler skal innbyggerne hele tiden inviteres til å påvirke vår politikk. Vi skal søke brede samarbeidskonstellasjoner og lytte til forslag både fra andre partier og fra fagmiljøer. Vi vil søke allianser med frivillige lag og organisasjoner, næringsliv, kulturliv og arbeidslivets organisasjoner for å utvikle vår politikk og få flertall for våre løsninger i kommuner og fylker.

Valget til høsten handler også om hvilket Norge vi vil ha. Regjeringens politikk tar Norge i feil retning på flere områder. Politikken gir økte forskjeller, svekker arbeidstakernes rettigheter, gir flere privatskoler og færre og dyrere barnehageplasser. Arbeiderpartiet velger skole, helse og omsorg framfor høyresidens skattekutt.

Arbeiderpartiet er klare til valgkamp. Bli med oss å vinne verdivalget 14. september.

ooOoo

Dirigenten tok følgende permisjonssøknad opp til behandling

Ola Nordal, Akershus, 2015-04-19 10:50:25 - 2015-04-19 16:50:25. min mor ligger for døden, og jeg vil være hos henne.

Vedtak: Permisjonen innvilget.

Følgende forslag ble fremmet i debatten:

Arve Høiberg, Vestfold

#125 Nytt kulepunkt etter linje 55 -Bymiljøavtaler

Aktivt arbeide for at flere byer/byregioner kan søke om bymiljøavtaler.

På vegne av Nordland og Vestfold

Dirigenten tok Storbydokumentet opp til votering:

Vedtak: Storbydokumentet med forslaget fra Arve Høiberg, Vestfold, enstemmig vedtatt.

ooOoo

Valgkampstart

Kl. 11:20

Vi skal vinne valget!

Dirigenten ga ordet til den nyvalgte partisekretæren, **Kjersti Stenseng**, som holdt følgende tale:

Kjære gode partivenner
Jeg kjenner et sus av forventning i lufta
En åpenhet. Et mot. Endringsvilje
Det er en tid for diskusjon, og
Så er det en tid for handling
Nå er tiden kommet
for at vi skal ut og gjøre
det beste valget for Arbeiderpartiet og
for norske lokalsamfunn
på mange, mange år

Det finnes ikke en bedre plass å være en søndags morgen
Enn akkurat her, akkurat nå.
Jeg har aldri kjent meg så klar for en oppgave som akkurat denne.
Tusen, tusen takk for tilliten dere har gitt meg

Det er mange grunner til
at jeg gleder meg til å ta fatt på denne oppgaven.
Først og fremst å møte folk
Folk som har ønska å gjøre en forskjell.

Mange av oss har begynt med noe nært.
Anne Grete Strøm-Eriksen meldte seg inn i Arbeiderpartiet i 1977 fordi hun ville ha gangsti rundt Ortuvannet.
Hun vart Bergens første kvinnelige ordfører, byrådsleder og statsråd i åtte år,
Trond Ingebrigtsen og Tone Berge Hansen meldte seg inn i Porsgrunn Arbeiderparti på grunn av at ungdomskolen i Brevik skulle legges ned.
Nå har de bidratt til
bygging av et fantastisk nytt
oppvekstsenter
med både barnehage skole og idrettshall
Og Robin, nå skal de gjøre deg til Porsgrunns neste ordfører.

Og Alason, som jeg møtte i Kristiansand. Som jeg visste jeg ville snakke om jeg fikk holde denne talen.

Alason.

Som kom til Norge julekvelden i 1987.

17 år gammel.

Landet alene på Fornebu

Med 100 dollar

To skjorter

Og én tannbørste

*

Som vi plutselig fikk se på lørdagsrevyen sist helg.

Der fikk du den æren du fortjener
For å arbeide for Kristiansand som ungene sin by.
Og et lokomotiv for verdiskaping og integrering i hele regionen.
Og når regjeringen sendte sin representant som jobber mot ekstremisme ut for å lære av de gode lokale eksemplene,
Ja da var det nettopp Alason de ville lære av.
Tusen takk Alason!

Vår felles historie er historien om folk som har trodd på noe,
som har skjønt at å gjøre visjoner til handling,
ja det gjør vi best ihop.

Jeg hadde fantastiske år som leder av Peer Gynt festivalen. Et stort dugnadsprosjekt der mange hundre brukte sommeren sin på å skape stor kunst av stor frivillighet
Peer Gynt kunne ikke danse på scenen, om det ikke var for Kari som stekte vafler bak scenen.
Varaordføreren kunne ikke briljere som Troll i Dovregubbens hall, om det ikke var for bygdas ordfører som solgte billetter ved inngangen.
Hvis det er noe det arbeidet har lært meg, så er det viktigheten av å trekke i lag, alt slitet, alt arbeidet, som virker nesten umulig
helt til du kjenner lykkerusen over å få dele gode opplevelser med andre.
Og at folk sier at det å få bidra har gjort noe med dem.
Det har gitt meg ståltro på felleskapets kraft.
Jeg har det siste året hatt en fantastisk tid i Ungdoms-OL i hop med ungdommen som er den nye generasjonen frivillige i den norske idrettsbevegelsen.
En sterk bekreftelse på at felleskap aldri går av moten.
Og det kjære partifeller, skal vi bekrefte
Fra i dag
Og i 148 dager fram til 14. September!
149 om vi regner med selve valgdagen.

Det er ingen av oss som betviler fagbevegelsens rolle i Arbeiderpartiet.
I vinter så vi hvilken kraft og samling den breie arbeiderbevegelsen er
da vi ihop tok til gatene mot endringene i arbeidsmiljøloven.
Hver av de enkeltpersonene i gater og torg utgjør denne kraften,
i felleskap,
Nå Gerd, ønsker jeg at partiet og fagbevegelsen i hop skal løfte den delen av arbeiderbevegelsen
som fanger hvert pust, hver stemme, hvert ønske,
hver bevegelse i dette fantastiske langstrakte landet vårt.
Om du er med
Og det er jeg sikker på at du er
Så skal vi løfte frivilligheten og grasrota.

Det er flere som har spurt meg hvilken partisekretær jeg vil være.
Det sies at Haakon Lie i sin tid bare åpnet glasset på Youngstorget,
Så kunne han kjenne på trekken hvilken stemning det var i landet.
Om Einar Gerhardsen sa folk at han ikke trengte å åpne glasset engang.
I vårt parti skal alle ha glasset åpent nå.

Vi har mye å takke de som har gått før oss for
Samtidig er det mye som har forandret seg.
Arbeiderpartiet er en stor frivillig organisasjon.
Men *måten* folk er frivillige har endret seg.
En hektisk hverdag gjør det krevende

å være fotballtrener eller gjøre styrearbeid.

I desember kunne Nordlys melde at det kanskje ikke blir tradisjonell 17. mai feiring i Båtsfjord i år.

Idrettlaget som har gjort det på dugnad har rett og slett ikke kapasitet.

Det er en politisk oppgave å bevare et samfunn med frivillighet i verdenstoppen.

Og det er en organisatorisk oppgave å gjøre det enkelt å være frivillig i Arbeiderpartiet.

Tida til folk – er ikke noe vi kan ta for gitt.

Vi kjenner lyspunktta:

Folk er ikke *mindre engasjert* i dag enn de var i går!

De er engasjert på en annen måte,

Til andre tider.

På andre arenaer.

Men de ønsker å gjøre en forskjell.

Er opptatt av lokalsamfunnet.

Vi ser det i vår organisasjon. Mer enn 7000 nye medlemmer bare i fjor.

Vi ga Raymond 10 000 velgermøter i gave i går.

Og Oslo Arbeiderparti.

Dere som har hatt et så godt landsmøte.

Det ble ikke 10 000.

Det ble 17 000 velgermøter på en ettermiddag! Stikk den!

Forrige helg møtte jeg over hundreogtjue frivillige i Bergen som vil akkurat det samme for sin by. Og etter det jeg har fått rapportert var det delegasjonen fra Hordaland som var aller mest ivrig i går.

Møtte fulltallig, vervet så det stod etter. Var den friske vinden i fra vest.

Og alle vi som var ute i går, deler mål

med de femten frivillige i Kvam som allerede har meldt seg i frivilligbasen. Og med de nye medlemmene, venner vi ikke er blitt kjent med enda.

Som de Ida, jeg og du skal verve i Bodø på tirsdag.

Jeg har tenkt å åpne glaset på kontoret.

Og i tillegg til å åpne glaset,

Er vi nødt til å logge oss på.

Arbeiderpartiet har vært i front når det gjelder å kommunisere med folk på sosiale medier Og til å organisere aktiviteter og husbesøk.

Men sosiale medier er også en kilde til folks engasjement.

Et sted der det foregår små og store diskusjoner om folks hverdag og lokalsamfunn.

Det. Skal. Oss. Lytte til.

For eksempel på Facebook;

der foregår det tusenvis av små, men viktige, politiske samtaler hver eneste dag.

Noen har tatt seg tid til å lage

-Aksjonsgrupper for en tryggere skolevei og

-Aksjonsgruppe for ny idrettshall i kommunen

-og i kommunen der ungene mine går på skole,

Bor det litt over 3000 innbygger;

Over 2000 av dem

Er medlem i gruppa folkeaksjon mot mobbing

Vi skal ikke kimse av at folk er opptatt av enkeltsakene.

Vi skal ta det på alvor at folk bruker 30 minutter en tirsdags kveld på å diskutere den lokale SFO-en eller palmeolje

Vi skal oppsøke engasjementet der det er. Slik oss støtt har gjort det.

Det foregår små og store politisk møter hver eneste dag

De skal vi være en del av,

og omfavne all politikkutformingen som pågår,

Også engasjementet som skjer utenfor tradisjonelle partistrukturer.

Hvorfor?

Jo, fordi

Ikke sant Alason, Ikke sant Anne-Grethe, Trond og Tone?

Mange av oss begynte med noe nært.

Og fordi våre beslutninger blir best når mange får sagt sitt.

Oss som er her har blitt gitt tillit og innflytelse

til å som Jonas sa, vedta politikk.

som kommer til å forandre Norge.

Så vil jeg gjerne si

Til de over 7000 nye medlemmene vi fikk i løpet av året i fjor.

Den muligheten har og dere!

Skal Arbeiderpartiet utvikle seg,

Treng vi dere.

Dere er ferskvare.

Derfor kommer jeg til å lage en fast institusjon der jeg flere ganger i året møter en gruppe av de nyeste medlemmer til rådslaging. Om politikk og organisasjon.

For på samme måte som vi trenger eldreråd,

trenger vi også nye råd.

Og vi skal gjøre deltagelse enkelt

Våre strukturer skal

tilpasse seg folks behov

ikke omvendt

Våre debatter skal foregå både på møter, på dørstokken og ikke minst

på nettet

med politikkutvikling, møter, medlemsavstemninger,

Partifeller,

Vi ha komme langt,

men vi har nye fjelltopper å bestige.

Mitt mål er å legge til rette for

- At det fins mange og nye måter å delta i Arbeiderpartiet

- At de som tar på seg verv skal være trygge.

Så vil jeg legge til:

I Arbeiderpartiet vil vi gi mange kvinner posisjon og innflytelse.

Det er viktig. Det er du Helga et godt bevis på. Du har ført den verdien ut i praksis på best tenkelig sett.

Og Solveig; du som var den første dama i denne jobben. La meg si det sånn at det er bra at ikke både du og Helga flytter til Vestre-Tana.

Det er fint å ha ei dame med bein i nesa i Lørenskog – og i jobb for partiet.

For i Arbeiderpartiet skal vi gi mange kvinner posisjon og innflytelse!

De sier jeg også fordi

Mange møter motbør

Mobbing, hatprat, sjikane på nett

rett og slett fordi de er kvinner.
Hashtaggen #jegharopplevd er bare det ferskeste eksempelet.
Historiene som kvinner deler der
høre ikke hjemme i en moderne verden, men slik er det.
Jeg kan ikke love alt.
Det å være kvinne i politikken
kommer til å by på mange gleder
Men noen ekstra utfordringer - også på min vakt.
Det jeg kan love er at *hvis* noe skjer så skal du ha hele partiet i ryggen.
Ingen i Arbeiderpartiet skal måtte møte sånt alene!
Ja, kamerater:
Vår visjon er at ingen i Norge skal måtte møte sånt alene!

Sist men ikke minst: Arbeiderpartiet skal ha
rom for uenighet, diskusjoner, meningsbrytning
Som her, hvor vi har diskutert heroinassistert behandling, vaksine, skolemat, Midtøsten.

Der alle tenker likt
Tenker ingen særlig mye
Så takk til dere i salen
Takk til alle i landet som har gitt
over seks hundre forslag til dette møtet.
Skal vi lykkes med å nå disse målene, må vi gjøre det i hop
Da skal vi klare å skape nye arenaer for deltagelse i partiet.
Ta vare på de som tar på seg verv.
Skape rom for uenighet, diskusjoner og meningsbrytning.
Derfor – når støvet har lagt seg etter valgkampen
Skal vi ha en ren organisasjonskonferanse
Der vi setter av tid til hvordan vi skal dra enda sterkere som lag, involvere enda flere folk og
flyge enda høyere som organisasjon.
For en ørn trenger å løfte blikket innimellom

Kjære Jonas, Hadia og Trond.
Dette er noe av det dere kan forvente av meg
Når vi møtes i enighet og uenighet

En som bærer med seg stemmene fra medlemmer og frivillige i partiet.
Som har vært ute på nett, gater og torg
og som ikke har tenkt å gi se på tørre møkka!

Gode venner.
Tida vi lever i trenger flere fellesskapsløsninger
ikke færre.
Den trenger politikk for frie liv
Ikke kald og kynisk markedsliberalisme.
Der folk må klare seg selv.
Vi er vitne til en regjering som selger ut landet
Gjør arbeidslivet utrygt
Og som sier de satser på frivillig arbeid
Men i praksis gjør det det stikk motsatte.
Høyre og Frp
Vil tvinge igjennom søndagsåpne butikker
Gjøre alle dager like
Det hjelper ikke at
Idretten sier nei,

Kirken sier nei
Kulturlivet sier nei.
Ja, hele frivilligheten sier nei.
De lytte ikke til arbeidstagerne
Eller arbeidsgiverne

Og de tenke ikke på
Den vesle familiebedrifta som nå må holde åpent for å holde ut.
Eller hun som allerede jobber deltid, kvelder og helger
Og blir tvunget ut i arbeidet og på søndagen.
Fedre som ikke kan gå søndagstur,
eller være med på fotballturnering
fordi de må på jobb.

Dette er bare et eksempel på hvordan regjeringen styrer Norge.
Det gir mindre frihet, mindre fellesskap
Og vår klare beskjed er
Det finn vi oss ikke i!

Far min, som sitt her borte var ordfører i 24 år, han skulle vel egentlig bli pensjonist, men går
nå på sin 3. periode som fylkespolitiker.

Du er en av tre jeg har lyst til å takke.

Når vi er stolte over målinger på over 40%
Minner du meg om egne valgresultat på opp mot 60%
Du er den som aldri er redd for å si hva du mener – og mot dine egne
Og ærligheta slår ofte over til sarkasme, den er jeg forberedt på at og vil ramme den nye
partisekretæren.

Men på grunn av deg har dette partiet prega meg gjennom oppveksten. Gjennom deg har jeg
erfart hva det betyr
å stille seg i folkets og partiets tjeneste,
og du er en av de mange, tillitsmenn – og kvinner
som gjør grunnmuren i bevegelsen sterk.
Takk til deg og takk til dere alle.

Så du Raymond, som har ledet oss alle trygt gjennom valgseire, kampanjer, vekst og
utvikling i 6 år. Det har vært godt å være en del av dette partiet under din stødige ledelse.
Du har praktisert en åpen dør policy, det vil jeg videreføre.
Du har vært tilgjengelig for spørsmål, samtaler og til og med sinte telefoner når det har vært
behov for det.

Kanskje med unntak av når Vålerenga spiller kamp

Du har lytta og du har gitt råd.
Disse 6 årene har vi vært mer åpne, vi har fått tusenvis nye medlemmer.
Men;
du har og losa oss gjennom den største krisen partiet har opplevd,
gjennom den største sorgen som vi bær med oss fortsatt,
som vi støtt vil gjøre.
Tapet av alle vi mistet. 22. juli.
Vi er berørt i ulik grad, alle har vi mista, noen mer enn andre.
Jeg vet det har preget deg Raymond, det har kosta,

jeg har lyst til å takke deg for at du har stått oppreist når mange har trengt en skulder. Jeg håper jeg kan være den samme støtten for deg som du har vært for meg - og alle som sitt her rundt deg.

Så er du og det beste beviset på hva det betyr å ta de oppgaver som til enhver tid trengs i vår bevegelse.

Nå trenger vi deg til å vinne vår største by.

Det skal vi gjøre ihop.

Hele partiet står bak deg i kampen om hovedstaden. Oslo trenger et nytt byråd.

Og hovedstaden vår kunne ikke fått en bedre byrådsleder enn deg!

Eline, datteren mi.

I dag sitter du ved sida av bestefaren din på ditt aller første landsmøte i Arbeiderpartiet.

På onsdag fyller du 17 år, Eline.

Du er styremedlem i vårt lokale AUF lag. Du har skjønnet at ingen kan forme framtida alene.

Til deg og til alle dere i salen her som er 17 år, 18 år, 20 år, 25 år – til deg Mani – kjære AUF

takk for utålmodigheten,

takk for kampviljen,

tusen takk framtidshåpet!

Første oppdrag vi har ihop er valgkampen.

Over hele landet skal partifolk, frivillige, tillitsvalgte, folkevalgte, AUF, fagbevegelsen og andre ut for å møte folk.

Og vi starter massivt allerede denne uka.

For første gang skal en samlet partiledelse og stortingsgruppe reiser ihop

På kampanjeturné

til Nord-Norge, Vestlandet og Sørlandet

For å møte folk. Lytte. Dele deres erfaring.

Folk skal kjenne oss igjen på at vi alltid prøve litt hardere

Støtt kommer litt nærmere folks sine liv

Og at vi støtt, støtt er de blideste folka

med de beste vaflene

og den varmeste politikken.

Jeg skal stå på fra Nordkapp til Lindesnes

fra tidlig til seint

I hop

Med dere

Medlemmene og frivillige over hele landet.

I gater. På torg og på nett.

Jeg har aldri gledet meg så mye til noe som denne våren og sommeren her.

Vi har folka. Vi har politikken.

Jeg er klar. Vi er klare.

Tusen takk for tilliten!

11:40 Valgkampvideo – Trondheim

Når filmen er ferdig introduserer Jonas Gahr Støre og gir ordet til Svein Tore Bergestuen som leder oss igjennom den neste sekvensen.

Svein Tore får Kjersti Stenseng opp på scenen, og de samtaler om valgkamp og vårkampanje.

Valgmedarbeidere tas inn live, fra Tromsø, Karl Johan i Oslo og Drammen.

5 kjente personer intervjues så av Svein Tore Bergestuen om hvorfor de vil stemme Arbeiderpartiet:

- Else Koss Furuseth
- Lise Klavenes
- Wasim Zahid
- Finn Schjøll
- Nils Ole Oftebro

Så var det er kort kulturinnslag: Marius Beck.

Neste punkt i programmet var appeller av 6 kandidater. Svein Tore Bergestuen introduserer dem, og de fikk 4 minutter hver. Kandidatene er:

- Harald Schjelderup, Bergen
- Kristin Røymo, Tromsø
- Tore Sandvik, Sør-Trøndelag
- Cecilie Bjelland, Stavanger
- Anita Ihle Steen, Ringsaker
- Raymond Johansen, Oslo

Svein Tore Bergestuen avslutter denne delen av programmet.

Jonas takker Svein Tore Bergestuen, og deretter kandidatene, og de får blomster.

Dirigenten gir ordet til Jonas Gahr Støre til avslutning.

Kl. 13:20:

SAK 13 – AVSLUTNING

Jonas Gahr Støre holdt en kort oppsummeringstale og sa til slutt at det da bare gjensto å erklære det 65. ordinære landsmøtet i Arbeiderpartiet for hevet, og han ba delegatene reise seg for å avslutte møtet med å synge «Internasjonalen» med et kor som forsanger.

Landsmøtet sluttet søndag, kl. 13.37